

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury
Obor zahradní a krajinářská architektura

© 2018 ČZU v Praze

OPTIMALIZACE ZELENĚ NA ÚZEMÍ VINOHRAD A ŽIŽKOVA

Diplomová práce

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Optimalizace zeleně na území Vinohrad a Žižkova" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13. 4. 2018

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala panu RNDr. Oldřichu Vackovi, CSc. za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a celkový pozitivní přístup. Dále bych ráda poděkovala panu doc. Ing. arch. Janu Vaňkovi, Csc. a panu Janu Hendrychovi, Cert Mgmt, ASLA za možnost odborných konzultací a také přínosné rady v oblasti metodiky. Poděkování též patří osobám, jež se podílely na zpracování, mapování území a zejména konzultacích v rámci analytické části práce.

SOUHRN

Diplomová práce řeší problematiku využití zeleně v městské krajině z hlediska zlepšení jejich obytných hodnot. Jako modelové území byla vybrána lokalita na pomezí Vinohrad a Žižkova v historickém centru hlavního města Prahy. Vymezené území disponuje ojedinělou historickou hodnotou, vyjádřenou typickou blokovou a vilovou zástavbou s výrazným, a pro toto území typickým, podílem zeleně na veřejných prostranstvích. Městská krajina těchto dvou městských čtvrtí je neobyčejná nejen charakteristickou půdorysnou strukturou, nýbrž také specifickým pojednáním architektury a vysokým počtem historicky významných dominant. Z tohoto důvodu by měl být kladen důraz na typ, uspořádání a provedení jednotlivých prvků místního systému sídelní zeleně.

Na základě provedených analýz, konzultací, a rozborů byl proveden návrh optimalizace zeleně. Jedná se o analýzy širšího územního celku a přírodních poměrů s navazujícími doplňkovými analýzami vodních poměrů, památkové péče či ochrany přírody. Vývoj území je podložen historickými literárními prameny a mapovými podklady. Aktuální stávající stav území je deklarován fotodokumentací. V práci je kladen důraz na grafické zpracování těchto analýz a výstupů v návrhové části. Výsledkem vlastního návrhu je revitalizace a rozšíření stávajícího systému sídelní zeleně s důrazem na provedení jednotlivých prvků, zejména pak jejich aplikace v určitém prostoru. Návrh je rozdělen na dvě části. První část komplexně revitalizuje území městských částí Žižkov a Vinohrady s okolními návaznostmi. Druhá část návrhu pojednává o detailním provedení tří vybraných částí. Tyto vybrané části odpovídají typickým druhům veřejného prostranství, které se nejčastěji objevují mezi zástavbou o rozloze do 2 000 m² - náměstí (Prokopovo náměstí), ulice (Chvalova) a rezervní plocha zeleně (Pod Vítkovem).

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejná zeleň, Praha, Žižkov, Vinohrady, revitalizace, veřejný prostor, obytné hodnoty, systém městské zeleně

SUMMARY

This master thesis deals with the use of greenery in the urban landscape in terms of improvement of its residential values. As a model area was chosen a location between Vinohrady and Žižkov in the historical center of Prague. The defined area has a unique historical value, expressed in a typical block and villa area. This area is characterized by a distinctive and typical green area in public spaces. The urban landscape of these two city districts is unusual not only due to the characteristic ground plan, but also with the specific architecture and with a lot of historically significant landmarks. For this reason, emphasis should be placed on the type, organization and implementation of the individual elements in the system of urban green.

Green design optimization was made on the basis of the analyzes and consultations. It is analysis of a broader territorial unit and natural conditions with subsequent complementary analysis of water conditions, heritage preservation and protection of nature. The evolution of the area is supported by historical literary sources and maps. The current status of the area is supported by photo documentation. This thesis emphasizes is placed on the graphic processing of these analyzes and outputs in the design part. The result of own design is the revitalization and expansion of the existing system of urban green with the emphasis on the implementation of individual elements, especially their application in a given location. The design is divided into two parts. The first part comprehensively revitalizes the area of Žižkov and Vinohrady with the surrounding. The second part of the design deals with the detail of the three selected parts. These selected parts are typical types of public spaces that most often occurrence between 2,000 m² - the square (Prokopovo náměstí), the street (Chvalova) and the green area (Pod Vítkovem).

KEYWORDS

public greenery, Prague, Žižkov, Vinohrady, revitalization, public (open) space, residential values, system of urban greenery

OBSAH

1	Úvod	1			
2	Cíl práce	1			
2.1	Metodika práce	1			
3	Literární přehled současného stavu problematiky	2			
3.1	Příroda a člověk	2			
3.1.1	Vliv přírody na člověka	2			
3.1.2	Krajina, její vnímání a rozvoj sídel	2			
3.2	Veřejný prostor a jeho charakteristika	2			
3.2.1	Veřejný prostor a jeho vývoj	3			
3.3.1	Zeleň dle typu a prostorového uspořádání	5			
3.3.2	Zeleň dle přístupnosti	6			
3.3.3	Význam zeleně v sídlech	6			
3.3.4	Funkce zeleně v sídlech	7			
3.3.4.1	Funkce rekreační a psychologická	7			
3.3.4.2	Funkce hygienická a zdravotní	7			
3.3.4.3	Funkce prostorotvorná	8			
3.3.4.4	Funkce ochrany zdraví	8			
3.3.4.5	Funkce ekonomická	8			
3.3.4.6	Funkce ekologická	8			
3.4	Systémy sídelní zeleně v zahraničí	8			
3.4.1	Historie a vývoj zelené infrastruktury ve světě	8			
3.4.2	Zeleň vybraných lokalit ve světě	9			
3.4.2.1	New York City (Spojené státy americké)	9			
3.4.2.2	Singapur (Singapur)	9			
3.4.2.3	Tokio (Japonsko)	9			
3.4.2.4	Jihoafrická republika	10			
3.4.3	Zeleň vybraných měst v Evropě	10			
3.4.3.1	Londýn (Spojené království Velké Británie a S. Irska)	10			
3.4.3.2	Kodaň (Dánsko)	10			
3.4.3.3	Berlín (Spolková republika Německo)	11			
3.4.3.4	Milán (Itálie)	11			
3.4.3.5	Paříž (Francie)	11			
3.5	Systémy sídelní zeleně na území hl. města Prahy	12			
3.5.1	Historie a vývoj celoměstského systému - hlavní město Praha	12			
3.5.2	Historie a vývoj vymezeného území - Vinohrady a Žižkov	14			
3.5.2.1	Sídelní zeleň na území Vinohrad	14			
3.5.2.2	Sídelní zeleň na území Žižkova	15			
3.6	Regulativy a omezení v rámci prostorového uspořádání	20			
3.6.1	Státní památková péče	20			
3.6.2	Ochrana přírody a krajiny	20			
3.6.3	Územně plánovací dokumentace	21			
3.6.4	Technická omezení a inženýrské sítě	21			
3.6.5	Dřeviny doporučené do městského prostředí	21			
4	Zhodnocení podkladových údajů	22			
4.1	Vymezení řešeného území	22			
4.2	Charakteristika území a širší územní vztahy	23			
4.2.1	Širší územní vztahy	23			
4.2.2	Základní informace o území	23			
4.2.3	Územně plánovací dokumentace	24			
4.2.4	Obyvatelstvo	25			
4.3	Historický vývoj území	26			
4.3.1	Historický vývoj území dle mapových podkladů	26			
4.3.2	Historický vývoj území - Stabilní katastr	27			
4.3.3	Historický vývoj území dle leteckých snímků	28			
4.3.4	Shrnutí historického vývoje území	29			
4.4	Přírodní podmínky	30			
4.4.1	Geologické a půdní poměry	30			
4.4.2	Klimatické údaje	31			
4.4.3	Biogeografické členění	32			
4.4.4	Potencionální přirozená vegetace	33			
4.4.5	Rekonstruovaná přirozená vegetace	34			
4.5	Současné uspořádání a využití řešeného území	35			
4.5.1	Fotodokumentace stávajícího stavu	35			
4.5.2	Stávající systém sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova - Infračervený snímek	39			
4.5.3	Stávající systém sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova - Vlastnické vztahy	40			
4.5.4	Stávající systém sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova - Hodnocení vegetačních prvků rostoucí mimo les	41			
4.5.5	Územní systém ekologické stability	42			
4.5.6	Vodní poměry v řešeném území	43			
4.5.7	Ochrana přírody a státní památková péče	44			
4.5.8	Dopravní infrastruktura	45			

4.6	Celková souhrnná analýza řešeného území	46	5.3	Celkové ohodnocení návrhové části	71
4.6.1	Shrnutí provedených analýz území	46	5.3.1	Specifikace použitých dřevin	71
4.6.2	SWOT analýza a východiska pro návrh	46	5.3.2	Cenový odhad nákladů na realizaci vybraných částí	71
5 Vlastní projekt		48	6 Diskuze		72
5.1	Návrh vegetačních úprav v rámci území Vinohrad a Žižkova	48	7 Závěr		73
5.1.1	Vymezení a koncepce návrhu řešení	48	8 Seznam literatury		74
5.1.2	Studie návrhu řešení	48	8.1	Seznam použitých literárních zdrojů	74
5.1.2.1	Půdorysné zobrazení situace návrhu	50	8.2	Seznam použitých internetových zdrojů	76
5.1.2.2	Perspektivní zobrazení vybraných lokalit	52	8.3	Seznam použitých ostatních zdrojů	77
5.1.3	Charakteristika společných vegetačních a technických prvků	54	8.4	Seznam použitých norem a předpisů	77
5.1.3.1	Doporučený seznam dřevin	54	8.5	Seznam použitých obrázků	77
5.1.3.2	Technické prvky	54	8.6	Seznam použitých map	79
5.2	Detailní návrh vegetačních úprav vybraných částí	55	8.7	Seznam použitých grafů	79
5.2.1	Ulice Pod Vítkovem	55			
5.2.1.1	Vymezení a koncepce návrhu řešení	55			
5.2.1.2	Vegetační úpravy	55			
5.2.1.3	Technické úpravy	55			
5.2.1.4	Půdorysné zobrazení	56			
5.2.1.5	Perspektivní zobrazení	57			
5.2.1.6	Výsadbový plán	58			
5.2.2	Prokopovo náměstí	59			
5.2.2.1	Vymezení a koncepce návrhu řešení	59			
5.2.2.2	Vegetační úpravy	59			
5.2.2.3	Technické úpravy	59			
5.2.2.4	Půdorysné zobrazení	60			
5.2.2.5	Perspektivní zobrazení	61			
5.2.2.6	Rámcový dendrologický průzkum	62			
5.2.2.7	Výsadbový plán	63			
5.2.3	Ulice Chvalova	64			
5.2.3.1	Vymezení a koncepce návrhu řešení	64			
5.2.3.2	Vegetační úpravy	64			
5.2.3.3	Technické úpravy	64			
5.2.3.4	Půdorysné zobrazení	65			
5.2.3.5	Perspektivní zobrazení	66			
5.2.3.6	Výsadbový plán	67			
5.2.4	Řezopohledy, příčné a podélné řezy	68			
5.2.5	Ukázkové řešení použitého mobiliáře	70			

Jednadvacáté století je dobou stále masivnějšího přesunu lidí z venkova do měst, která je spjata s rozrůstáním měst, zastavováním volných ploch a následným zvyšováním tepelného ostrova nad těmito městy. Obyvatelé měst jsou tak nuceni trávit svůj volný čas ve veřejných prostranstvích, často v prostředí osluněných vydlážděných ploch, které nevsakují vodu, akumulují teplo ze slunečního záření a tím výrazně zhoršují mikroklimatické podmínky. Jedním z hlavních faktorů umožňujícím efektivní zpříjemnění života ve městě je zeleň. Takové plochy zeleně se v širokém měřítku vyskytují pouze v okrajové části Prahy, neustálým rozšiřováním města jsou lidé žijící v historickém centru vystaveni stále větší, dnes již téměř diskomfortní, vzdálenosti.

Městské čtvrtě Vinohrady a Žižkov jsou oblíbenou lokalitou pražských obyvatel. V porovnání s ostatními městskými čtvrtěmi se zde vyskytuje vysoký podíl zeleně v ulicích, ve vnitroblocích, na zahradách, náměstích, parcích a sadech. Problematikou však zůstává dostupnost této zeleně. Ačkoli se zelené plochy v rámci systému sídelní zeleně téměř rovnoměrně rozprostírají po celém území, vysoké procento těchto ploch tvoří zeď soukromá. Z hlediska vlastnických vztahů jsou tak veřejnosti nepřístupné plochy zeleně vnitroblokové, meziblokové a zeleně na zahradách. Bohužel tento typ zeleně tvoří převážnou část území mezi významnými přírodními parky (Vrch Vítkov, Parukářka a Riegrovy sady) a tím se stává místní systém zeleně, s výjimkou několika stromořadí, pro veřejnost nepropojeným. Z tohoto důvodu jej také nelze pokládat za zcela optimálně funkční.

V současné době je zelená infrastruktura městské čtvrti Vinohrady mnohem početnější, než je tomu u městské čtvrti Žižkov. Početnost zde zastávají zejména upravená náměstí, aleje či stromořadí v ulicích. Ačkoli Žižkov disponuje třemi velkými plochami zeleně (Vrch Vítkov, Parukářka a Olšanské hřbitovy), podíl liniové zeleně v ulicích je zde minimální. Postupným prolínáním od Náměstí Míru k Vrchu Vítkov se alejové výsadby vytrácejí. Novodobé podmínky kladené na současný městský život potřebují funkční systém sídelní zeleně, v kterém je zeď dostupná a v docházkové vzdálenosti pro každého obyvatele.

Cílem práce je zpracování studie propojení významných struktur městské zeleně na území městských čtvrtí Vinohrad a Žižkova hlavního města Prahy na základě posouzení aktuálního stavu uliční zeleně a následného vypracování komplexního návrhu ve formě koncepční studie pro vymezené území, která bude optimalizovat jeho současné obytné hodnoty. Řešení bude demonstrováno na detailním návrhu vybraných částí řešeného území.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED DO SOUČASNÉ PROBLEMATIKY

3.1 PŘÍRODA A ČLOVĚK

Na jedné straně stojí instinkt, na straně druhé rozum a svobodná vůle. Od samého počátku byl vztah mezi člověkem a přírodou odlišován jasným faktem – darem, kdy člověk překročil hranici nutkání, tedy přirozenosti a získal moc vědomí, možnost své okolí změnit (Růžička, 2000).

Růžička (2000) uvádí, že lidským rozumem bylo docíleno obrovského rozvoje lidstva jako takového, ale zároveň také stejně ohromné propasti mezi člověkem a přírodou. „Zkuste nedýchat, nejíst a nepít, zkuste přimět prase, aby zarecitovalo báseň a kudlanku nábožnou, aby zkonstruovala automobil. Stejně jako kudlanka jsme živočichové, současně jsme ale i něco navíc. Ne ve smyslu nadřazenosti, ale proto, že jsme dostali zvláštní dar, který ostatní zvířata nemají.“ V průběhu vývoje vědomí začal mít přístup člověka k přírodě jiný rozměr. V bezprostředním okolí byla zpočátku jen čistá příroda (bez komínů a silnic), půda byla hlavním zdrojem obživy – to vše a změny okolo byly vnímány přímo, bez zpravodajství. Dnešní přístup k přírodnímu bohatství je doprovázen především touhou těžit, uspokojit lidské potřeby – medicína, zemědělství, estetika, turistický ruch. S tím je také spojený fakt, že zájem o stav přírody upadá, rozvojem lidstva přírodní bohatství slábne. Naopak zvyšováním vědomostí a samotného uvědomění, by právě tento hlavní „nepříznivý“ faktor, mohl být záchranou (Jakl, 2005).

„Musíme se podrobit jejím zákonům, poslouchat její moudrý hlas. Ona mluví, vypráví, učí, radí i přikazuje. Poslechneš-li, budeš žít a dobře žít.“ (Růžička, 2000)

3.1.1 VLIV PŘÍRODY NA ČLOVĚKA

Z obecného hlediska jsou přírodní faktory úzce spjaty (od úplného základu) s životem, vývojem a existencí. Společnost a její různorodost jsou detekovány například rozdíly mezi jednotlivými lidmi (rasa, pohlaví apod.) a jejich hustotou / přírůstkem na určitém území či vnějšími morfologickými znaky, jako důsledek působení klimatických podmínek či geografické polohy stanoviště (bydlení). Přírodou je člověk v nejširší míře omezován a zároveň stimulován.

„Příroda je proti nám ve výhodě, může existovat bez nás, my bez ní zahyneme“ – spisovatelka, dramatička a scénáristka Jaromíra Kolářová (2007).

Mimo nejzásadnější vlivy biologické, demografické a geografické, je také příroda spjata s lidskými pocity a náladami, zdravím a estetickým cítěním. Kvalitu lidského životního prostředí ovlivňuje zejména vegetace, která je současně nejlepším indikátorem celkového rázu a stavu okolního prostředí (Kavka a Šindelářová, 1978).

3.1.2 KRAJINA, JEJÍ VNÍMÁNÍ A ROZVOJ SÍDEL

Krajinu lze považovat za určitý prostor kolem nás, s charakteristickým vzhledem a typickým seskupením kulturních a přírodních prvků. Hodnoty přisuzované krajinám bývají často velmi rozmanité. Každá z těchto krajin je tudíž jiným způsobem vnímána, respektive hodnoty těchto krajin. Lze je spojovat například s domnělou krásou určité krajiny, její historií nebo určitými aktivitami, které v ní lze či nelze uskutečňovat. Existuje nepřeberné množství důvodů, proč krajiny člověka přitahují a zároveň náklonnost naopak vyvracejí. Krajinu nebo pouze její část si zpravidla návštěvník většinou v mysli zapamatuje, obzvláště je-li spjata s nějakou důležitou událostí či zážitkem v jeho životě anebo v případě, že krajina jako taková se stává součástí jeho osobní identity (Cílek, 2012). Má-li krajina svoji určitou hodnotu a přispívá k tvorbě lokální / regionální identity jednotlivců či skupin tamních obyvatel / návštěvníků, lze tedy určit specifičnost onoho místa – jak tito lidé vnímají vývoj dané krajiny a co na ni považují za výjimečné (Cílek, 2005). Low a Míchal (2003) dále doplňují, že lidské vnímání krajiny je ovlivněno nejen psychickými procesy, nýbrž také fylogeneticky danými myšlenkovými pochody. V této souvislosti použil Jung (1997) pojem „kolektivní nevědomí“, které představuje geneticky podmíněnou zkušenost předcházejících generací, zařazenou v podvědomí dnešního člověka. Vztah dnešního člověka k přírodní / přirozené krajině je poznamenán zkušenostmi sahajícími až k dobám pravěku, a skrze tuto nepatrnou zkušenost ve formě jakéhosi pudu, zůstává pozitivní emocionální vztah k původním prvkům patrný, zejména dnes již v kulturní krajině.

Lidé také někdy celé krajiny záměrně upravují – komponují je pro vznik nového, jejich osobnostmi bližšího a upřednostňovaného významu. Z takového důvodu vznikla v krajině řada staveb a jejich přílehlých souborů, jako jsou například pomníky, církevní stavby, zámky s přílehlými parky apod. Příkladem přetváření krajiny za účelem uchování povědomí o určitých důležitých událostech jsou pak místa významných bitev, řada pomníků a památníků, připomínající místa historických bojů a padlých (Cílek, 2005). Již od počátku osídlování naší země si lidé svá obydlí stavěli ve skupinách. Nejprve se jednalo o malé osady, později vznikaly vesnice a města. Jako vrchol vývoje skupinového bydlení je možné v dnešní době považovat sídliště, jež jsou součástí téměř každého většího města.

3.2 VEŘEJNÝ PROSTOR A JEHO CHARAKTERISTIKA

Šilhánková (2003) ve své publikaci charakterizuje veřejný prostor, nebo také veřejné prostranství (z anglického překladu „public space“), jako každý prostor, který není soukromý – tedy není součástí soukromého života a je otevřený všemu, co se týče veřejnosti či veřejnému zájmu. Na těchto místech dochází ke střetu / komunikaci v několika prolínajících se rovinách. Od sociálního pojetí, přes fyzické až k politicko – právní sféře. Toto pojetí pak nejlépe vystihuje termín „veřejný prostor“, který je chápán napříč různými vědními obory.

Goodall (1987) oproti tomu pohlíží na danou problematiku z urbanistického hlediska a pojednává o přesnějším, lépe vystihujícím výrazu - otevřený prostor (z anglického překladu „open space“). Tento výraz lze chápat jako všechen nezastavěný prostor, plnící funkci pouze přírodně - uměleckou a u kterého je především kladen důraz na jeho vizuální podobu. Za tyto otevřené prostory lze považovat například parky, zahrady, hřbitovy, rekreační areály a hřiště apod. Takový termín lze promítnout i v lokální české rovině (legislativní rámec - Zákon č. 128/2000 Sb, o obcích). Nejblíže by byl definován jako (již výše zmíněné) veřejné prostranství, vyjadřující (oproti veřejnému prostoru) pouze samotný prostor, bez sociálního aspektu věci. Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnické vztahy k tomuto prostoru (Šilhánková, 2003).

Pojem veřejný prostor obsahuje velice široké spektrum funkcí, účelů a významů. Definice jako taková není v tomto případě zcela ucelená a jednotná. Mnoho autorů se touto problematikou zabývá a ve svých publikacích jej každý různě definuje. Přesahuje samotný architektonický rámec do několika příbuzných, ale i zcela odlišných vědních disciplín, jako například urbanismus, sociální geografie či sociologie. Šilhánková (2003) doslovně ve své publikaci uvádí: „Veřejné prostory jsou všechny nezastavěné prostory ve městě. Základní charakteristikou veřejného prostoru je jeho obyvatelnost spojená s užitností pro obyvatele, tj. musí sloužit obyvatelům města k provozování nejrůznějších činností pohybových (chůze, jízda na kole) a pobytových (sezení, hry).“ (Šilhánková, 2003). Toto tvrzení také ratifikuje publikace Madanipoura (1996), který pokládá veřejný prostor za nejdůležitější částí našich měst. Probíhá zde k největšímu kontaktu - různými interakcemi mezi obyvateli. Definuje jej také jako prostor sdílený s cizími lidmi (které neznáme a kteří nepatří do kruhu přátel, ani známých), zejména pro společenské soužití a setkávání. Gehl (2000) dále přirovnává ve své publikaci veřejný prostor k obývacímu pokoji města, jakožto nepostradatelnou součást našeho každodenního života. Nizozemský urbanista van Melik (2008) uvádí, že veřejné prostory / prostranství slouží také k pohybu, ale také vyplňují a propojují místa například mezi nakupováním a relaxací.

„Je to fyzický prostor, který je otevřený všem.“ - socioložka Sylke Nissen (2008).

3.21 VEŘEJNÝ PROSTOR A JEHO VÝVOJ

Základním kamenem při výstavbě veřejných prostor / prostranství byla především potřeba stávajících obyvatel sdružovat se. Od úplného počátku, v období výstavby chýší, kdy myšlenka veřejného prostoru byla teprve u zrodu, vznikaly mezi obydlenými volné plochy - za účelem bezpečnosti, shromažďování, komunikaci a obchodování. Taková shromaždiště vznikala bez jakéhokoli formulování k určité funkci, pouze za účelem dostatečně volného prostoru a k vykonávání složitějších prací. V centrální části bylo umístěno ohniště, v pozdějších dobách již prostor získal funkční náplň pro výměnný obchod či uskutečňování náboženských praktik (Šilhánková, 2003).

Starověká města (Mezopotámie a Egypt) k veřejnému prostoru přistupovala z jiného pohledu. Pro komunikaci sloužily slavnostní třídy, budovány v širokém rozpětí, avšak za náměstí a tržiště považovány nebyly - tedy nebyly budovány za tímto účelem. Obchodní funkci (trhy, schůzky a obchodování) v té době naplňovala prostranství před městskými hradbami. První opravdové veřejné městské prostory, jak je známe dnes, byly vybudovány až ve středověkém Řecku, kdy prostor jako takový, sloužil k naplňování potřeb místních obyvatel, jako například sdružování, obchodování či rekreace. Prostranství se stala střediskem městského života (Šilhánková, 2003).

Takzvané agory se postupem času dle jednotlivých funkcí oddělovaly a vznikaly samostatné objekty - agory tržní, agory společenské či agory pro politické a shromažďovací účely. V následném pozdějším antickém období, tedy Římské říši, vznikala nová veřejná prostranství. Takzvané fóry se vyjímaly, od předchozích agor, svým různorodým prostorovým členěním, estetickou formulací a především až několikanásobnou velikostí. Dalšími z mnoha center společenského života se staly například veřejné lázně. Obchody byly uskutečňovány v bazilikách, vznikaly funkční prostory s náplněmi jako například městský park. Jednalo se hlavně o volné plochy před stadiony a tzv. vítěznými oblouky - symbolika vítězné nálady Římské říše (Šilhánková, 2003). Borovička a Hrůza (1983) dodávají, že na samém vrcholu středověku naopak náměstí vznikala hojně, a to za účelem právě zmíněného obchodování. Oproti antice, byla však představa o veřejném prostoru, tedy náměstí, spjata s ohraničeným, uzavřeným prostorem. Stejně tak, jako byla města obklopana hradbami. Náměstí tedy bylo převážně nejčastěji ohraničeno domy místních bohatých měšťanů, kteří zde obchodovali a vykonávali jiná, další řemesla. Zpravidla měla téměř čtvercový až obdélníkový tvar. Náboženská funkce se na těchto veřejných prostorách neuskutečňovala, připadala náměstí menšímu, které bylo budováno v postranní od náměstí hlavního a kde byl umístěn kostel. Na rozdíl od výše zmíněných římských fór, byla tato náměstí z estetického a prostorového hlediska méně bohatá. Každopádně se tato forma prostorového vymezení dochovala do současnosti a utvořila tak základ pro systém budování veřejných prostranství v našich centrálních městech.

S novověkou sférou přicházejí i nové principy v plánování veřejných prostor. Zejména, se tyto nové principy promítnuly v období baroka a renesance, kdy organizace propojení jednotlivých veřejných prostranství byla formována pohledovými osami. Oproti středověkému náměstí, byla koncepce tvoření těchto prostor spíše vizuálně a geometricky zaměřena. Mimo jednotlivá prostranství, vznikaly celé městské sítě, na kterých byly aplikovány principy kompozice, symetrie a osovosti. Na základě těchto principů vznikly nové formy náměstí a vizuálně bohatá a majestátná veřejná prostranství. Novověké urbánní struktury překonaly středověké prostorové myšlení a přinesly reprezentativnost a monumentalitu. Veřejná prostranství tak nabyla na polyfunkčnost, a to zejména o politické a církevní aktivity. Během období 19. století došlo v oblasti veřejných prostor k velkým estetickým a strukturálním změnám. Mimo tyto změny, z důvodu probíhající průmyslové revoluce, nebyl veřejný prostor jediným zasaženým sektorem (Šilhánková, 2003).

Ekonomická situace i navazující společenská situace upadala. Nejvýznamnějším počinem k této době bylo bourání hradeb, obklopujících města a vymezujících daný prostor s daným charakterem. Města se tak stala otevřenými a umožňovala vybudování tzv. okružní třídy, na kterou v budoucí koncepci měla navazovat veřejná prostranství s veřejnou zelení. Na této okružní třídě vznikaly nejrozsáhlejší městské parky a náměstí a reprezentativní velké veřejné budovy. Tímto způsobem, v nastávající době, vzniklo dokonalé propojení středověkého historického města s přílehlými vnějšími periferiemi (v České republice například město Brno). 19. století vyvrcholilo prudkým zvýšením počtu dopravních prostředků v ulicích – z tohoto důvodu také nejčastěji docházelo k jejich rozšiřování. Na veřejných prostranstvích docházelo také k většímu ozeleňování (zejména ulic), budování městských promenád a bulvárů, doprovázených alejemi stromů. Města byla při stavbách orientována čelními stranami k protékajícím, přílehlým řekám a na nově vzniklých nábřežích byly budovány další komunikace (Šilhánková, 2003).

S počátkem 20. století, se dle publikace Gehla (2002), veřejnost stále doposud neztotožnila s názorem, že veřejný prostor je plnohodnotnou součástí života lidí ve městech. Byly chápány zejména pouze jako takzvané spojnice mezi místy / působišti s hlavní funkční náplní – např. úřady, veřejné budovy apod. Pokud byl veřejný prostor takto chápán, lidé neměli potřebu se zde zdržovat a komunikovat spolu. Tato problematika, dle Gehla, nebyla podepřena ani z politické strany, natož samotným obyvatelstvem. Prostranství začala být neudržovaná a zašlá (zastavení provozu fontán, neudržovaná zeleň, nevyhovující stav komunikací pro pěší), později se tento stav pro ně stal typickým. Šilhánková (2003) dodává, že s počátkem 20. století, se také zvedla značná vlna kritiky za nevyhovující a nepřiměřené hygienické podmínky, vznikající v blokových zástavbách, typických pro tehdejší koncepci zastavování měst. Z tohoto důvodu se začalo na město a jeho koncepci uspořádání, nahlížet z jiného úhlu, z hlediska funkčnosti. Cílem byla vzdušnější, dobře osluněná a rozvolněná městská zástavba, tedy princip dnešních funkcionalistických měst. Bohužel docházelo ke ztrátě původních prvků klasických veřejných prostranství, která byla součástí tradiční historické koncepce městské zástavby. U těchto prostor byl také aplikován princip zonace pro vyšší efektivitu organizace – tyto principy jsou využívány v městském plánování dodnes.

V druhé polovině 20. století, dle publikace Šilhánkové (2003), byla architektura veřejných prostranství velmi ovlivněna socialistickým režimem a takzvaným západním světem. Záměrem byla výstavba celých měst, vycházejících z funkcionalistických teorií a zformovaných ještě před druhou světovou válkou. Z tohoto důvodu, lze najít například několik původních výstaveb veřejných prostranství, která jsou v dnešní době tvořena nákupními centry a prázdnými místy v blízkosti panelové zástavby. V období šedesátých a sedmdesátých let, také došlo k velkému rozvoji automobilové dopravy a veřejná prostranství byla z většiny obsazena parkovacím stáním. Náměstí a hlavní promenádní třídy byly proměněny v parkoviště a vytížené komunikace sloužily pro automobilovou dopravu. Veřejné prostory poté sloužily, z pozice chodce, především pouze pro průchod, nikoli k zastavení, pobytu či setkávání. Pro příjemnější pobytu, by však při plánování, musel být kladen důraz také na důsledné a profesionální dotažení detailu – v materiálu, barvě, způsobu ozelenění a následné péči, které v té době chybělo (Gehl, 2002).

Ve 21. století se chápání veřejného prostoru a veřejného prostranství zcela odlišuje od předchozích období. Nejen, že je k těmto pojmům přistupováno jako ke dvěma odlišným charakteristikám s odlišnými vlastnostmi, ale také jejich následné využití v oblasti architektury a urbanismu směřuje za jiným účelem. Novák (2014) v nově navrženém Metropolitním plánu hlavního města Prahy definuje veřejné prostranství jako pojem čistě topografický, označující určitý prostor na zemském povrchu. Oproti tomu pojem veřejný prostor znázorňuje vlastnosti i virtuální, společenské, politické i mocenské. Veřejné prostranství je „podlahou“ veřejného prostoru. Dále popisuje dnešní dobu jako chaotickou zástavbu s přílišným množstvím veřejných prostranství. Problematikou se stává ztráta jasně čitelné hierarchie a kompozice ve městech. „V chaotické zástavbě je nutné hledat uliční prostor a ten kultivovat, k němu vztahovat umisťování zástavby a infrastruktury, skrze něj vnímat krajinu ve městě.“

3.3 ZELEŇ V SÍDLECH

Z dříve zmíněné vegetace, příslušné pouze krajinnému prostoru, se dostáváme do specificky označených / vybraných ploch, zaujímajících prostor především veřejný – tedy zeleně. Dle ČSN 83 9001 je zeleň definována, jako „Soubor tvořený živými a neživými (přírodními nebo umělými) prvky zeleně, záměrně založenými nebo spontánně vzniklými, o které je zpravidla pečováno sadovnicko-krajinářskými metodami; výjimečně jej může tvořit i jen jeden vegetační prvek.“ Tyto plochy zaplňují především taková území, jež mají specifickou funkční náplň, a to zejména doplňkovou, na úrovni rovnocenné jiným funkcím v oboru územního plánování. Zeleň tak svým obsazením doplňuje plochy s hlavní, nadřazenou funkcí – bydlením. Z odborného hlediska je pojem zeleň velice široké spektrum funkcí, účelů a významů. Definice jako taková není v tomto případě zcela ucelená a jednotná – existuje mnoho názorů a úhlů pohledu, co se týče této problematiky, Mareček (2004) ve své publikaci například charakterizuje zeleň jako komplexní označení obvykle vytrvalé zeleně, vyskytující se převážně v sídlech. Zeleň je dle charakteristiky také schopna plnění několika funkcí zároveň – v případě vytvoření určité sestavy, která je zároveň hlavním cílem a základní zvláštností při územním a obecném plánování či zahradní a krajinářské tvorbě. Polyfunkčnosti zeleně lze docílit v územním plánování sídel tzv. kategorizací. Celý tento soubor charakteristik s názvem zeleň tak zahrnuje především vegetační prvky – stromy, keře, travnaté plochy, květinové okrasné výsadby, louky apod.

Otruba (2002) oproti tomu vychází ze své charakteristiky zeleně – jako vegetací pokrytých ploch, doprovázených stavebně – technickými prvky, výtvarnými uměleckými díly či architekturou malých forem, případně vegetačních prvcích bodových (solitérní dřeviny) či liniových (aleje, zelené pásy, živé stěny apod.).

Bulíř a Škorpík (1987) dále nespecifikují zeleň jako plochu v určitém prostoru, ale naopak jako živý, biologický systém, působící přirozeně a polyfunkčně v jakémkoliv prostředí. Jeho kvalita pak v různé intenzitě nezávisí na lidské aktivitě. V případě využití lidské aktivity, lze cílenou tvorbou a pěstováním docílit usměrněného či zesíleného (dle potřeby) efektu účinku / funkce či dokonce nadřazenosti stávající funkce nadjinými.

Preference určitých funkcí potřebuje především adekvátní formulaci například v orientaci porostu, délce či výměře a způsobu založení (pěstování) a v neposlední řadě v druhové prostorové struktuře. Toto tvrzení také ratifikuje publikace Kavky a Šindelářové (1978), kdy zeleň je nejen vymezena svým prostorovým a funkčním postavením, ale je kategorizována dle svého způsobu výskytu – tedy na zeleň původní (přirozená a chráněná) a zeleň záměrně vysazovanou člověkem (solitérní dřeviny, keřové skupiny, zatravněné plochy, rozptýlené remízky apod.). Vegetační prvky dále nelze zcela nazývat zelení, pokud nesplňují funkci doprovodné vegetace u ploch převážně stavebně – technického charakteru, plnících funkci pobytovou a rekreační. Jako souhrn všech těchto charakteristik, se nejčastěji využívá slovní spojení, již výše zmíněné – veřejný prostor.

3.3.1 ZELEŇ DLE TYPU A PROSTOROVÉHO USPOŘÁDÁNÍ

V současné době je zeleň v sídlech tvořena jakýmsi souborem, složeným z velkého množství jednotlivých – menších prvků, které mají také vzhledem k současnosti, převážně historický původ. Skutečná podstata, nutnost a význam zeleně, byl uznán teprve v nedávné době. Kvůli silnému strukturálnímu stlačení stanoviště, je kladen důraz na kvalitu ozelenění zbývajících „prázdných“ ploch v městských prostorech. Zlepšení životního prostředí je pouze otázkou využití všech vlastností urbanismu a jejich začlenění do kompozice daného místa (Henz, 1984).

Publikace – Koncepce péče o zeleň v hlavním městě Praha (2010), definuje zeleň v sídlech takto: „Městskou zelení je soubor vegetačních (rostlinných) prvků (tj. stromy, keře, trávniky, květinové záhony, přírodní biotopy apod.), neživých přírodních prvků (tj. voda, vodní plochy a přírodní útvary – jako například skály, skalní výstupy, rokle, strže, terénní modelace apod.), neživých umělých prvků (tj. stavební prvky a umělecká díla, cesty, chodníky, komunikace, odpočívadla, schodiště, terasy, mosty a mostky, opěrné zdi, pomníky, památníky, sochy a plastiky apod.), a vybavenosti sloužící k užívání a ochraně zeleně (tj. lavičky, odpadkové koše, altány, pergoly a stavební konstrukce, dětské herní prvky a hřiště, informační tabule a informační systém, osvětlení, mobilní nádoby a nadzemní zvýšené záhony pro růst živých prvků apod.). Městskou zelení jsou parky, lesy, hřbitovy, stromořadí, zahrady, ale i rozptýlená zeleň, včetně samostatných stromů.“ Macháček (2002) stručněji uvádí, že: „Městská zeleň může mít mnoho podob, konkrétně se jedná o parky, osázená náměstí, osázené parkové areály, zahrady, zelené prostory mezi bloky domů, hřbitovy, městské lesy, sportovní hřiště se zelení, komunikace osázené stromy, botanické a zoologické zahrady, arboreta apod.“ Mimo speciálně vyhraněné plochy zeleně s hlavní funkční náplní – pobytu v lokalitách s městskou zelení (například parky, zahrady, hřbitovy apod.), se veřejnost / obyvatelé města nejčastěji setkávají s vegetačními prvky právě v areálech sídliště či v prostředí obytné zástavby, tedy zelení vnitroblokovou a meziblokovou.

Sídlištní zástavbou rozumíme, dle Otruby (2002), vydělené a samostatné (více či méně) části urbánních tvarů, které jsou schopny plnit svoji funkci (pobytovou), v závislosti na době vzniku či komplexnosti / neúplnosti jejich realizace

Štencel a kol. (1983) dodává, že sídlištní zeleň zaujímá právě zbytkové plochy, které nebyly / nemohly být využity k urbánním účelům a jejím posláním je rozšiřovat a doplňovat onu zmíněnou obytnou funkci v městském prostředí. Značná rozloha a pasivní využití těchto zbytkových ploch, tedy bez dalšího zhodnocení, jsou hlavní příčinou, proč se pozitivně nepodílejí na utváření a rozvíjení optimálního životního prostředí. Tyto plochy by tak mohly být, nikoli jen určeny, ale i skutečně využity ke konkrétním hospodářským, reprezentačním či rekreačním účelům. Wagner (1990) toto tvrzení doplňuje o další možné příčiny, a to zejména ekonomického charakteru. V obytné (zejména sídlištní) zástavbě se problematika vztahuje nejčastěji k například nevhodně vedeným komunikacím, nesprávnému vedení inženýrských sítí či zvyšující se nároky na parkovací místa. Jedním, také neopomenutelným faktorem (příčinou), je následná správa a údržba těchto funkčních ploch. Nelze se ztotožnit s každým obyvatelem, žijícím v okolí a tím vytvořit optimální prostředí, pouze většinu obyvatel – a to za předpokladu například velmi hlubokého demografického rozboru (věk, složení, sociální třída apod.).

Štencel a kol. (1983) dále charakterizuje ve své publikaci i zeleň vnitroblokovou a meziblokovou. Využití zeleně se nejlépe uplatňuje, v tomto případě, například v takzvaných parterech. Kvalita a využití takové plochy závisí na řadě činitelů, jako například výška, organizační a provozní řešení parteru, estetická či výtvarná formulace parteru či způsob a rozmístění oné zmíněné zástavby. Vzhledem k faktu, že mezibloková a občasné vnitroblokové prostranství slouží jako prostor ke společnému využití, doprovodný parter by měl být opticky přitažlivý, sloužící svobodné rekreaci a izolovaný od frekventovaných pěších tras / dopravy. V případě níže situované zástavby, lze využít meziblokové prostranství i k obytným účelům – například rekreační travnaté plochy. Zvolený výsevní / výsadbový sortiment by měl svými nároky odpovídat charakteristickým podmínkám na stanovišti. V případě vnitroblokové vegetace, jsou důležitými ovlivňujícími faktory například proudění vzduchu, světelné, teplotní a vlhkostní poměry. Nejstěžejnější problematikou v oblasti tohoto typu zeleně jsou však vlastnické vztahy. Z důvodů soukromých vlastníků vnitroblokové a meziblokové zeleně je proveditelnost těchto řešení spíše nerealizovatelná. Souhrnné kategorie neboli typy zeleně jsou podrobněji specifikovány dále například v publikaci ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinářství. Vegetační prvky jsou rozděleny do 14 kategorií (typů), a to bez ohledu na majetko – právní vztahy. Nejprve však lze charakterizovat typ (respektive kategorii) zeleně dle výše zmíněné publikace jako základní jednotku urbanistického třídění, která je určena charakterem a způsobem jejího ztvárnění (kombinace prvků a jejich doplňků zeleně, popřípadě výměrou, tvarem či účelem apod.).

Zmíněné typy zeleně se nazývají:

- Park (objekt ztvárněný do charakteristického kompozičního celku o výměře nad 0,5 ha, minimální délce 25 m, podtypem je například park historický, městský a jiné).
- Menší parková úprava (objekt ztvárněný do charakteristického kompozičního celku o výměře do 0,5 ha, ztvárněný zpravidla dle sadovnických zásad, které však nesplňují určité parametry parku, podtypem je například parková úprava u administrativní budovy či hotelech apod.).

- Zeleň obytné zástavby (zeleň navazující k budovám a objektům k bydlení, ztvárněná zpravidla dle sadovnických zásad, podtypem je například zezeň sídlištní či vnitrobloková a podobně).
- Zahrada zvláštního určení (zahrada se specifickým ztvárněním a danou funkční náplní či využitím, podtypem je zahrada zoologická, botanická, nemocniční, arboretum apod.).
- Zahrádková a chatová osada (soubor rozlohou malých užitkových, okrasných či kombinovaných zahrad, často doplněných stavbami určenými k rekreačnímu pobytu).
- Les (porost rostlin přirozený nebo uměle založený, v němž převládá stromové patro - při zastoupení dalších rostlin typických pro dané stanoviště - tvořící souvislé zpravidla patrovité porosty).
- Rozptýlená zezeň (porosty maloplošné, skupiny rostlin či solitérní stromy, které nejsou součástí jiného typu zezeň).
- Liniová zezeň (zezeň doprovázející liniové stavby a přírodní nebo umělé vodoteče a vodní nádrže, jako například zezeň železničních tratí, zezeň silniční a podobně).
- Zezeň sportovních a rekreačních areálů.
- Zezeň průmyslové zástavby (zezeň v areálech průmyslové výroby, výrobních objektů, skladů a podobně).
- Zezeň hřbitovů.
- Přírodě blízká zezeň (porosty rostlin přirozeně vzniklé či uměle založené, zpravidla se schopností udržet rovnovážný stav druhového zastoupení typického pro dané stanoviště, podtypem je například opuštěný lom, mokřad, louka a jiné).
- Trvalý zemědělský porost (porost rostlin na území trvalý, zpravidla využívaný k zemědělské produkci, podtypem je například ovocný sad, vinice či chmelnice).
- Rezervní plocha zezeň (pozemek neupravený, devastovaný nebo dočasně využívaný k různým účelům, ve většině případech jsou tyto plochy se zanedbanou vegetací, výhledově je pozemek určený pro zezeň).

3.3.2 ZEZEŇ DLE PŘÍSTUPNOSTI

Přístupnost zezeň je dalším dělícím prvkem, který dle Marečka (2014) a Wagnera (1982) napomáhá blíže charakterizovat a konkretizovat formu využití, funkci či obsah oné zezeň. Umožňuje například regulovat občanskou aktivitu na těchto plochách (správcovství či podíl na následné údržbě těchto ploch) a dále v závislosti na majetko - právních vztazích množství dotčených osob (například počet vlastníků). Publikace ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinařství specifikuje přístupnost zezeň do dvou kategorií:

- Zezeň veřejnosti volně přístupná - zezeň veřejnosti přístupná bez omezení (například zezeň na veřejném prostranství nebo pozemku ve vlastnictví právnické či fyzické osoby, která s takovým způsobem využití souhlasila).
- Zezeň vyhrazená - zezeň veřejnosti omezeně přístupná či nepřístupná (podkategoriemi jsou v tomto případě dále zezeň veřejnosti omezeně přístupná, tj. za určitých podmínek, a zezeň veřejnosti nepřístupná).

3.3.3 VÝZNAM ZEZEŇ V SÍDLECH

Oproti výše zmíněným charakteristikám výskytu zezeň v sídlech, je také důležitým tématem, v rámci dané problematiky, význam zezeň v sídlech. Sídla - tedy města existují již od antiky, Sdružování a vzájemná komunikace se postupem času více rozvíjela a prostupovala do prostor právě těchto měst. Nárůst počtu obyvatel žijících ve městech, je ale relativně, v porovnání s minulostí, novodobý fenomén (Rohde et Kendle, 1994). Nicméně, i když se lidstvo neustále více urbanizuje, je stále stejně závislé na přírodě jako předtím (Bolund et Hunhammar, 1999). Tím se dostáváme opět k prvotním základům vztahu člověka a přírody, k faktu, že člověk je přírodou v nejširší míře omezován a zároveň stimulován. Jellicoe (1960) dodává, že náš svět - naše okolí se neustále vyvíjí v prostoru i čase a tento prostor, ve kterém žijeme, by nám svou správnou formulací měl pomoci se s těmito neustálými proměnami vyrovnat.

Novotný (1958) dále dodává, že městskou zelení lze právě docílit integrace samotné přírody do městských prostor, tedy sídel. Člověk je hluboce spjat s přírodou a zezeň ji ve městě zastupuje. „Velká městská sídliště, nepřehledné množství stavebních hmot, kamene a asfaltu ulic, přes veškerý civilizační pokrok a vývoj techniky nestačí udržovat nervové a fyzické síly svých obyvatel, potřebné ke zdravému životu a práci.“ Proto je nutné vyvážit zastavěné plochy přírodními prvky a jejím obyvatelům nabídnout náhradu přírody ve formě městské zezeň. Městská zezeň tak může stimulovat lidské pocity, nálady, zdravotní stav či estetické cítění. Pokud se lidstvo a jejich sídla budou považovat za součást přírody, města jako taková, mohou pak být považována za systém ekosystémů (Bohund et Hunhammar, 1999).

Balabánová a Kyselka (2006) popisují význam zeleně především ve schopnosti zeleně kompenzovat celou škálu negativních dopadajících vlivů, přicházejících s urbanizací prostředí, ve kterém člověk žije, dále schopnosti příznivě působit na psychický i fyzický stav člověka (a to momentálně i dlouhodobě) a schopnost zprostředkování každodenní rekreace ve výše zmíněném urbanizovaném prostředí. Z negativních dopadajících vlivů je nejvýznamnější problematika městského mikroklimatu (zvýšená teplota vzduchu, sušší vzduch, obsah prachových částic a exhalací apod.) či vysoký hluk v okolí frekventovaných komunikací (komunikace I. až III. třídy). Proto je velice důležité vytvoření určitého systému sídelní zeleně i uvnitř hranic města.

Z psychologického hlediska je, dle publikace Lova et al. (2005), městská zeleň také významná, a to ze strany vnímání přírodních prostor člověkem - obyvateli města. Dle Lova et al. (2005), jsou tyto (přírodní) prostory vnímány jiným způsobem než prostory, ve kterých obyvatelé převážně tráví svůj čas (domov, nákupy či práce). Toto „jiné“ vnímání umožnilo městské zeleni poskytnout obyvatelům měst jakési útočiště před osobními problémy a závazky. Z tohoto důvodu, jsou také městské ekosystémy velice důležité v bezprostředním okolí těchto obyvatel a místní (lokální) problematiku, je tak možné co nejefektivněji vyřešit. Úroveň městské zástavby se tak determinuje právě uváděnou městskou zelení, respektive její hodnotou a v ideálním prostředí, by se množství této vegetace, mělo směřem k centrální části města zvyšovat (Bohund et Hunhammar, 1999; Wagner, 1990).

3.3.4 FUNKCE ZELENĚ V SÍDLECH

Dle publikace Balabánové a Kyselky (2006) - Principy a pravidla územního plánování, vydané Ústavem územního rozvoje v Brně, se zeleň vyznačuje v zastavěném i nezastavěném území těmito funkcemi:

- Rekreční (psychologické a estetické působení / vnímání - pocity, nálady a estetické cítění, dále pohyb a pobyt v zeleni - rekreace aktivní a pasivní).
- Hygienickou (zlepšování městského mikroklimatu - zvýšení vlhkosti ovzduší, snižování / vyrovnávání teplotních extrémů, proudění vzduchu ve městě, zachycování prachových částic a pohlcování škodlivých plynů, dále zeleň jako tlumič hluku a vibrací v okolí komunikací a stimulant zdravotního stavu).
- Prostorotvornou (utváření prostoru - členění prostoru, uzavírání a otevírání, vyznačení / zvýraznění zájmových bodů, zakrývání nevzhledných pohledů a podtržení zajímavých kompozic, dále propojení prostoru a s ním nastupujícího pocitu - dojem z daného prostoru).
- Ochrany zdrojů (protierozní ochrana půdy, vodní režim - krajina a město, dokonalejší vsakování vody do půdy).

- Ekonomickou (lze hovořit o ekonomické stránce - například při turistických a rekreačních aktivitách či zahrádkaření a s tím spojená produkce).
- Ekologickou (systém ekologické stability, ochrana biodiverzity, zeleň poskytuje útočiště a hnízdiště řadě živočišných druhů a stanoviště mnoha rostlinných druhů, které spoluvytváří biotopy).

3.3.4.1 FUNKCE REKREAČNÍ A PSYCHOLOGICKÁ

Balabánová a Kyselka (2006) charakterizují zeleň, jako hlavního nositele rekreační funkce v prostředí městské zástavby i mimo ni. Rekreační účinky vyplývají ze samotných vlastností zeleně a svou záměrnou formulací a navazujícími příznivými změnami mikroklimatu, lze dosáhnout tzv. „pásma klimatické pohody“. Na samotný pohyb a pobyt v zeleni, navazují i další aspekty příznivého působení, a to zejména lepší dýchání, uklidňující zelená barva rostlin, střídání světla a stínu či polohy s prouděním vzduchu. Společně s teplotními změnami, které doprovázejí všechny tyto aspekty a které jsou vnímány pokožkou rekreaanta, lze hovořit o takzvané „klimatické masáži“.

Psychologické působení zeleně lze charakterizovat jako duševní hygienu člověka. Lze především o psychologický dopad přirozených či záměrně formulovaných hodnot zeleně a jeho následné vnímání rekreaantem. Nervová soustava tak odpočívá. Záměrnou formulací jednotlivých prvků zeleně a jiných doplňkových prvků (voda, modelace terénu, architektura apod.), lze dosáhnout hlubokého estetického prožitku, ve formě uklidnění, pocitu harmonie, zlepšení nálady či vyvolání určitých pocitů. Samozřejmě nelze opomenout ani spolupůsobení dalších přírodních efektů, jako například šumění listů, zpěv ptáků, zvuk deště či různé vůně (Balabánová a Kyselka, 2006).

3.3.4.2 FUNKCE HYGIENICKÁ A ZDRAVOTNÍ

Novotný (1958) o hygienické funkci zeleně hovoří, jako o přirozeném zdroji kyslíku pro své okolí a zároveň jako o pohlcovači (absorpce či vázání) přebytečného dusíku z atmosféry či dalších nepříznivých plynů a zplodin, vytvořených městským smogem - tyto nepříznivé plyny snižují množství přirozeně, do města dopadajícího, slunečního záření až o 37 %. Balabánová a Kyselka (2006) dodávají, že zeleň výrazně ovlivňuje i mikroklima, které vzniká v prostředí městské zástavby. V tomto ohledu, je zeleň polyfunkčním činitelem, který zlepšuje kvalitu nejen dýchací složky ovzduší, ale i teploty, světla - respektive zastínění (záměrnou skladbou dřevin lze docílit omezení přehřívání veřejných prostranství v horkých letních dnech - tzv. „klimatizace“) či vlhkosti vzduchu (účinky transpirace). Další důležitou schopností zeleně, za předpokladu správné a záměrně formulované skladby, je snižování hluku a vibrací v izolačních pásech, podél frekventovaných komunikací. V takové formě využití zeleně, je podstatná například velikost zelených ploch (plocha osázení), druh olistění nebo vertikální různorodost (víceletážová skladba dřevin).

Samozřejmě v případech, kdy hluk / dozvuk technických komunikačních zařízení (dálnice apod.), převyšují schopnost zeleně tlumit, jsou neúčinnějším prostředkem kombinace technicko - stavebních opatření a doprovodných vegetačních prvků - jako například protihlukové bariéry s vnějším lemujícím pásem zeleně - horizontální či vertikální (Balabánová a Kyselka, 2006).

3.3.4.3 FUNKCE PROSTOROTVORNÁ

Mezi další důležitou vlastnost zeleně patří schopnost vytvářet prostor nebo doplňovat již vytvořený prostor. Různá vertikální a horizontální členění - celkové uspořádání, napomáhá podtrhnout kompozici urbanizovaného území. Správné použití nízké, středně vysoké a vysoké zeleně, může jednotlivé prostory opticky prodlužovat, zkracovat, otevírat či zavírat nebo naopak stimulovat k námi vybraným významovým bodům a kompozičně zajímavým pohledům / výhledům. Například stávající nesourodou či nevzhlednou architekturu, lze oddělovat / zakrývat a pozornost rekreaanta orientovat plánovaným směrem (Balabánová a Kyselka, 2006). Při dotváření urbanizovaného prostředí (ulice, náměstí, promenády apod.), je potřeba manipulovat se zelení jako s živým, rostoucím a vyvíjejícím se materiálem. Zde je velice kladen důraz na stávající stav a estetický efekt dřeviny, oproti budoucímu očekávanému stavu a estetickému efektu dřeviny. Samozřejmě jednou z mnoha neopomenutelných vlastností zeleně, je také její proměnlivost během ročních období (například u jehličnanů není žádná).

3.3.4.4 FUNKCE OCHRANY ZDROJŮ

„Jedná se zejména o ochranu půdy proti vodní a větrné erozi, ochranu povrchových i podzemních vodních zdrojů a stabilizaci vodního režimu krajiny“ - publikace Balabánové a Kyselky (2006).

Wagner (1990), ve své publikaci, přisuzuje vegetaci velkou roli v oblasti ochrany bezprostředního okolí vodních toků. Například - v problematice mikroklimatu břehů a jejich biologické stabilizace, je zeleň důležitým činitelem protierozních opatření. Mimo bezprostředního okolí vodních toků, lze vegetační prvky využít i ve vzdálenějším okolí, a to jako protipovodňová opatření. Společně s protierozními zásahy, zeleň přispívá svou účastí na odčerpávání prosakující podzemní vody. Balabánová a Kyselka (2006) doplňují, že se problémy, způsobené erozemi, nevyskytují pouze u vodních toků, ale naopak trpí i nedostatečně krytá orná půda (meze, remízy či travnaté průlehy jako protierozní opatření).

3.3.4.5 FUNKCE EKONOMICKÁ

Ekonomická funkce zeleně je patrná především v oboru zemědělství (ovocné sady, vinice a chmelnice) a lesním hospodářství (produkční lesy). V městském prostředí je tento faktor zanedbatelný, či naopak vyžaduje investice do její správy a údržby. Jednou z významnějších oblastí je ovšem, co se týče dané problematiky, turistický ruch (Novotný, 1958). Využití zahrad a parků historického původu, tj. - zahrady palácové a klášterní, zahrady u vil, městské zahrady a parky či posvátné háje (Wagner, 1990), udržovaných a zakonzervovaných v určitých historických slozích (Novotný, 1958).

3.3.4.6 FUNKCE EKOLOGICKÁ

Zeleň, respektive vegetace tvoří jednu ze základních složek ekosystému (společně s vodou, podnebím a půdou). Ekologickou funkcí, rozumíme zapojení zeleně do systému ekologické stability, kdy zajišťuje příznivě situované prostředí pro ostatní organismy (živočichy, hmyz apod.) a jejich následnou druhovou rozmanitost, díky které si dané prostředí udržuje schopnost autoregulace a regenerace (Wagner, 1990). Balabánová a Kyselka (2006) tato tvrzení ve své publikaci ratifikují a dále uvádějí, že výše zmíněný systém, který zajišťuje základní podmínky k uchování a reprodukci našeho přírodního bohatství, tvoří soubor přírodně blízkých ekosystémů, nazvaných územní systém ekologické stability (ÚSES). Tyto skladebné části systému jsou situovány (navrhovány a vymezovány) tak, aby v daném území vytvářely síť biotopů, které budou reprezentovat typicky se vyskytující společenstva pro přírodní podmínky zastoupené v daném území. Jde o rozsáhlý propojený systém přírodních společenstev, který navíc zohledňuje další potřeby využití krajiny (v pozici sekundární funkce), a to například protierozního opatření, doprovodné vegetace či esteticky působícího prvku v krajině.

3.4 SYSTÉMY SÍDELNÍ ZELENĚ V ZAHRANIČÍ

3.4.1 HISTORIE A VÝVOJ ZELENÉ INFRASTRUKTURY VE SVĚTĚ

Prvními základními kameny vývoje zelené infrastruktury ve městech byly zahrady. Potřeba zprvu hospodářsky užitná a postupně rekreační a odpočinková, se u zahrad objevila již ve starověku. Převážně se jednalo o zahrady panských sídel, sloužící pro privátní účely. Starověk se však vyznačoval také bohatým zakládáním veřejné zeleně jako například parků, veřejných prostranství, osázených ulic, škol, pohřebišť apod. (Westwood, 1994). Opomineme - li konkrétní vývoj zahradního umění starověkých zemí, dalším významným historickým momentem pro veřejnou zeleň je středověk. Kupka (2006) považuje za významný historický počín takzvaný nezastavitelný pás „glacis“. Tento pás přímo náležel k městskému opevnění. V dobách klidu a míru byly na těchto plochách zakládány zahrady, vinice či zemědělská pole. Také v centrální části měst vznikaly během období 16. až 19. století po celém světě zahradně - architektonická umělecká díla ve formě zámeckých a palácových zahrad, obor či krajinářských parků. Na přelomu 19. století došlo k postupnému odstraňování městských hradeb. Na bývalém nezastavitelném pásu existovaly sady a veřejné parky. Tímto výrazným urbanistickým zásahem vznikl jakýsi prstenec zeleně okolo nejstaršího historického jádra města a navzájem se propojili. Byly tak položeny základy dnešního okružního systému sídelní zeleně. První myšlenka veřejného městského parku se zrodila téhož století, a to převážně ze sociálních potřeb místních obyvatel. Vlivem výrazného zastavování ploch, používání strojů a s tím spjatými zhoršenými životně - hygienickými podmínkami, byla potřeba čistého prostředí vyšší. Zpočátku byly zakládány, dle publikace Dokoupila (1957), na místě zmiňovaného hradebního pásu, který se stal těsným pro perspektivní rozvoj industrializací narušeného města. K rozvoji také přispěla městská správa, která přebírala zanedbané šlechtické parky, jejichž vlastníci byly bez prostředků. V této době se formovala městská veřejná zeleň pro volný vstup obyvatelstva.

Města a jejich prostranství se rozvíjela postupně v závislosti na potřebě a reprezentační funkci. V průběhu 20. století se společně s nadále rozvíjející urbanizací (například rozšiřování komunikací) začali zpětně aleje a pásy doprovodné zeleně likvidovat. Aleje byly redukovány či zcela odstraňovány. Vynecháme-li starověký rozkvět veřejného prostranství, v průběhu nadcházejících staletí byla zezeň přizpůsobována míře urbanizace a potřebám spíše kulturním a ekonomickým. Ovšem současnost zaznamenává veliký obrat v chápání městské zeleně. V této době se již nejedná o ozelenění zbytkových ploch a nevyužitých prostor ve městě, nýbrž vznikají plány budoucího rozvoje města, začleňující všechny prvky zeleně i přiléhající krajiny (Dokoupil, 1957).

3.4.2 ZELENĚ VYBRANÝCH LOKALIT VE SVĚTĚ

Rouse (2013) dnes charakterizuje zezeň neboli zelenou infrastrukturu jako soubor prvků, které spojují přírodní a zastavěné prostředí a zpřijemňují život ve městech. Jsou to prvky vegetace či souborů vegetace, které mají společně mnohostranný pozitivní vliv na zdraví a kvalitu života lidí a na dobrý stav ekosystémových služeb těchto prvků. Jedná se o dlouhodobou funkční a strategickou soustavu zeleně, složenou z bodových, liniových a plošných fragmentů tak, aby tvořily kompaktní zelenou síť. Níže jsou stručně uvedeny vybrané lokality s charakteristickým systémovým pojetím zeleně na území ostatních kontinentů.

3.4.2.1 NEW YORK CITY (SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ)

Zelenou infrastrukturu města New York City lze charakterizovat jako síť převážně bodového uspořádání větších ploch souvislé zeleně ve formě rozlehlých městských parků. Dle půdorysného zobrazení města lze dále považovat rozmístění těchto ploch jako ucelené a rovnoměrné (Chang, 2015). Městské parky jsou většinovým podílem propojeny téměř v každé ulici liniovou výsadbou (NYC Parks, 2017). Správní orgán The New York City Department of Parks & Recreation (dále NYC Parks) zajišťuje celoměstský systém zeleně na území tohoto města. NYC Parks (2017) popisuje vliv zeleně ve městě takového formátu jako poskytovatele ekologických, ekonomických a sociálních výhod. Dále popisuje zezeň jako jeden z významných prostředků k posílení sousedství, které jsou nepřiměřeně postiženy ekologickými problémy (jako například nadměrné teplo, nepropustné povrchy a znečištění ovzduší). Městská zezeň (porosty liniové v ulicích a plošné ve formě například parků) zabírá přibližně 72% celkové plochy využitelné k osazení na ulicích města, tedy s prostorem pro přibližně 260 000 dalších stromů v pěti čtvrtích celého města New York City.

Informační transparentnost celoměstského systému zeleně v New York City, prostřednictvím výše zmíněného orgánu, se pohybuje na té nejvyšší možné úrovni. Internetová doména zachycuje digitální mapování jednotlivých stromů ve městě, a to s podrobným popisem, včetně dendrometrických údajů. Celkový počet zaznamenaných dřevin (stromů) z celoměstského systému činí 680 721 kusů v rozmanitosti 236 druhů (NYC Parks, 2017).

3.4.2.2 SINGAPUR (SINGAPUR)

Chee et al. (2011) na základě odborného průzkumu uvádí, že zelená infrastruktura Singapuru se pohybuje v rovnoměrných hodnotách s plošným zastoupením nejčastěji na severní polovině území. Vegetace pokrývá celkem 56 % celkové výměry pozemků v Singapuru, z toho 27 % je aktivně spravováno (parky, zahrady, trávníky apod.) a 29 % je spontánní vegetace. Nepatrné množství z této klasifikace zabírají bažinaté lesy v okolí. Většina nekontrolované vegetace je druhotným lesem různých druhů, v němž dominují mimo jiné cizí stromy. Do roku 1973 bylo méně než 30% singapurské pozemkové plochy pokryto spontánní vegetací, zatímco zbytek byl plantáží. V roce 1990 byla více než polovina Singapuru urbanizována, většina plantáží byla opuštěna a více než 99% původního lesa bylo vyčištěno a následně obsazeno. V současné době město leží na klíčovém ekologickém koridoru, který spojuje západní část Singapuru s přírodními rezervacemi v oblasti Central Catchment. Vezmeme-li v úvahu okolí, topografii a vodní toky, prochází městem jakási „lesní chodba“, která je směřována městem od východu k západu (Chee et al., 2011). Singapur patří mezi města s hustě situovanou zástavbou. Svým strategickým plánováním prokázal, že i hustá města mohou být zelená. Prostřednictvím právě zmíněné kompaktní urbanizace s vysokou hustotou dosáhl celkového zvýšení stavu a zachování půdy pro zezeň. Kompaktní model má výhodu pro poskytování služeb a snížení znečištění. „Hustá, kompaktní, spojená a integrovaná města jsou ve skutečnosti nejvíce udržitelným a zeleným způsobem života v budoucnu.“ (Chan, 2012).

Nová městská rezervace, která se nachází na zátocě Marina Bay, částečně na půdě regenerované z moře, poskytuje jeden příklad trendu moderního plánování s budoucím 10 - 20% podílem výhradně pro městskou zezeň. Singapur mimo jiné vyvíjí například nové zelené vertikální budovy. Tyto otevřené prostory fungují jako „zelené plíce“, které filtrují znečištění ovzduší, odpadních vod a absorpci deště. Parky, zahrady, zelené ulice a stromy mohou účinně působit jako úložiště uhlíku, filtrační zařízení či regulátor vody, a tak hrají pozitivní roli v usilování o kontrolu nad povodněmi. Veřejné zelené plochy jsou proto důležitým městským přínosem a mají důležitou roli při udržování zdraví městských ekologických systémů (Architecture and Urbanism, 2012). V rámci maximalizace účinného využití dešťové vody, představil Singapur v roce 2009 své pokyny pro návrh „aktivní, krásné a čisté“ vody, který nabídl možnosti pro čištění a maximální využití dešťové vody v biotopech a vodních útvarech sloužící především k zavlažování veřejných parků a zeleně (Public Utilities Board, 2009).

3.4.2.3 TOKIO (JAPONSKO)

Tokijská zelená infrastruktura je založena na historickém systému sledujícím topografii území a přírodních systémech vody a vegetace. Okolní chráněná krajina zůstala prostorná s četným množstvím polí a lesů. Volné pozemky pro bohaté, většinou na náhorní plošině, byly navrženy tak, aby vyrovnaly řadu nepříjemností a katastrof. V šedesátých letech 20. století mnoho soukromých statků získalo podstatnou funkci v zelené infrastruktuře nového Tokia. Tamní politika plánování veřejného prostranství a parků byla založena v roce 1873 (Song a Nishimura, 2006).

S myšlenkou pravidla týkající se sociologie rostlin, byl vytvořen velký městský les založený na lidové moudrosti a moderní vědě. Jedním z významných urbanistických počínů byl plán obnovy cca 3 100 ha plochy společně se zabudovaným rozvržením parkových ploch po městě. Na výše zmíněné horské plošině dodnes zůstává původní krajinářská lokalita s četnými majetky (Song a Nishimura, 2006).

Naopak v blízkosti pobřeží bylo vybudováno 52 nových parků, často v blízkosti škol, které měly poskytnout veřejné zázemí v případě katastrofy. S přímým přístupem k dřívějším zkušenostem a k topografii městské krajiny, je nyní zavedena odolná městská zelená infrastruktura (Song a Nishimura, 2006). Tokio je jedním z mnoha příznivých příkladů z rozvíjejícího se světa (Siemens, 2011). Krajinářsky plánované oblasti v okolí pomáhají regulovat a zmírňovat extrémní teploty měst. Městská vegetace a veřejná prostranství pomáhají snižovat objemy dešťové vody a tím pádem i regulovat povodně. Nové strategie designu ve městech, jako například v Tokiu, podporují takzvané „zelené závěsy“ kolem veřejných budov a soukromých domů, aby se v létě předešlo přehřátí budov a omezila se potřeba vzduchu pro klimatizace. Tyto regulační nástroje se používají hlavně u veřejných kanceláří, vzdělávacích budov a jiných infrastrukturních zařízení. Předpisy obsahují povinné zahrnutí určitého procenta zelených střešních nebo zdí do nových veřejných budov, stejně jako využívání řešení zelené infrastruktury. Shoda s těmito opatřeními se kontroluje při žádosti o stavební povolení (Wang, 2011).

Pro zajímavost, v roce 2011 japonská firma Panasonic představila plán vybudování prvního japonského inteligentního města. Inteligentní město se nachází 40 kilometrů jihozápadně od Tokia, ve městě Fujisawa City. Slouží k představení nových technologií, jejichž cílem je snížit emise uhlíku prostřednictvím inteligentní sítě elektrických rozvodů a nových zařízení (Tanikawa, 2011).

3.4.24 JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

Jihoafrická republika se oproti ostatním zmíněným lokalitám vyznačuje několika jedinečnými rysy, které se na jiných kontinentech projevují velmi zřídka. Mezi klíčové patří zejména například vysoká míra populačního růstu, nedostatečně propracované plánování a systém správy či koncentrace provozu v malých a středních městech. Tyto zmíněné rysy formují rozsah, charakter a využití městské zelené infrastruktury (Shackleton et al., 2016). Za netypické znaky, oproti známým městským systémům, lze také považovat například nesoulad majetko – právních vztahů městské zeleně se státními správními orgány. Shackleton et al. (2016) uvádějí, že 74 % celkové plochy městské zeleně v Jihoafrické republice není ve vlastnictví veřejném, nýbrž soukromém. Tento fakt ovšem v tomto případě není problémovým, ba naopak. Soukromí vlastníci těchto pozemků a zeleně aktivně napomáhají ve správě, údržbě, zakládání a také likvidaci. Městští obyvatelé ochotně vyjadřují podporu a ochotu finančně přispívat či manuálně pracovat na zelené infrastruktuře a službách, které poskytují. V rámci plošné struktury celoměstského systému a jeho okolí, jsou mezi jednotlivými plochami velké rozestupy a předměstí nejsou zcela a kompaktně propojena. Zelená infrastruktura je v této republice pro místní obyvatele významným prvkem přínosu pro duchovní a duševní pohodu (Shackleton et al., 2016).

3.4.3 ZELENĚ VYBRANÝCH MĚST V EVROPĚ

Unikátní systémy zelené infrastruktury vztažené k polohopisu daného města, jsou velice inspirativní i blíže za našimi hranicemi. Níže jsou uvedena vybraná města Evropy, která vykazují více než kladné řešení problematiky i v případě několikanásobně větší urbanizované plochy, než činí rozloha Prahy.

3.4.3.1 LONDÝN (SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA)

Současné pojetí městského systému zeleně v Londýně je od roku 2012 vedeno dle strategického plánu s názvem „All London Green Grid“. Carlsen et al. (2012) charakterizuje tento strategický plán jako politický rámec zastřešující podporu plánování, navrhování a realizace celoměstské sítě zelených ploch, podporující rekreaci, zdravý život, snížení záplav, zlepšení kvality ovzduší, chlazení městského prostředí, dále podporující pohyb a jízdu na kole a v neposlední řadě svou realizací zlepšující biodiverzitu a ekologickou stabilitu města a jeho přilehlého okolí. Základní vize se opírá o dobře navrženou zelenou infrastrukturu víceúčelových veřejných prostranství a ostatních menších prostor s vegetačními prvky, a to zejména v lokalitách propojujících práci a volný čas v životech tamních obyvatel. Unikátním atributem tohoto systému je také dostupnost mezi jednotlivými složkami systému, a to ve smyslu dohledné vzdálenosti jednotlivých ploch. Cílem této sítě je také soulad s environmentální a například i ekonomickou složkou městského prostředí (Carlsen et al., 2012). Propojené plochy jsou rozděleny na kategorie dle významu (např. regionální parky, metropolitní parky, parky jednotlivých čtvrtí, lokální parky apod.) a definovány, popřípadě vytvářeny dle specifických kritérií jako je například minimálně velikost, dostupnost, funkce či náplň apod. (Carlsen et al., 2012). Ween (2012) doplňuje, že ačkoli Londýn má zelené plíce a velké množství parků, náměstí a ulic, starosta Boris Johnson stále věří, že Londýn nemá dostatek stromů a stanovil cíl zvýšit pokrytí stromů ze současných 20% na 25% do roku 2025 (což se rovná asi dvěma miliony stromům). Zároveň se zavázal, že do roku 2012 bude financovat deset tisíc nových uličních stromů v obytných čtvrtích, kde jich v současné době existuje jen nepatrné množství. Cílem je povzbudit jednotlivce, školáky, soukromé podniky a organizace, aby vysazovaly více stromů. Zvažované nápady zahrnují rozvoj komunitních sadů a stromových školkařských zařízení, události hromadného zakládání stromů a systémy dobrovolné ochrany stromů.

3.4.3.2 KODAŇ (DÁNSKO)

S dalším výjimečným systémem se můžeme setkat v Kodani. Z níže uvedené mapy je zřetelné, čím se tento systém nazývaný „Finger plan“ odlišuje od ostatních. Svou ojedinělost mimo jiné nese také z důvodu specifické polohy a prostorového uspořádání města Kodaň. Caspersen a Olafsson (2010) ve své publikaci uvádějí, že plán města pochází z roku 1947. Hlavním cílem plánu bylo vytvořit a zpřístupnit městské části do okolní krajiny a zároveň ochránit vnější otevřenou krajinu extravilánu. Z této myšlenky také vznikl dnešní pseudonym hvězdicové město.

Vnější části neboli „prsty“ tvoří celkem pět dílčích oblastí, mezi kterými prostupují čtyři zeleně klíny a tři zelené prstence. Tyto zelené plochy slouží zejména k rekreační funkci. Největší výhodou celkové koncepce plánu je snadná přístupnost zeleně (Caspersen a Olafsson, 2010). Po celou dobu, od vzniku až do konce 20. století, systém sloužil jako předloha pro urbanistický rozvoj města. V roce 2006 byl perspektivní růst systému, z důvodu rozšíření města, navržen k prodloužení dílčích částí (prstů) a vytvoření dalšího, již čtvrtého prstence okolo města (Caspersen a Olafsson, 2010). Bruel (2012) doplňuje, že regionální a místní plánování stále funguje podle „městských prstů“ způsobem – radiální část pro rekreaci a zeleň, kruhová pro dopravní strukturu. Prsty byly prodlouženy elektrickými vlakovými linkami do pěti provinčních měst Kjøge, Roskilde, Frederikssund, Hillerød a Elsinore.

Bruel (2012) dále uvádí 3 základní pilíře systému „Finger Plan“:

- Minimalizovat závislost na používání automobilů v městských čtvrtích zlepšením veřejné dopravy. Vytvořit příležitosti pro odlehčení dopravy v městských centrech a v důsledku toho zlepšit environmentální podmínky z hlediska snížení hluku, znečištění a zvýšení bezpečnosti provozu.
- Podporovat mobilitu skupině občanů bez přístupu k vozidlu, a to udržením co nejvyššího počtu pracovních míst a doprovodných aktivit v centru města nebo okolních částech města s dobrým přístupem k veřejné dopravě.
- Vytvořit integrovanou kombinaci stávajících městských oblastí s vysokou hustotou ekologicky správným způsobem. Snížit tím potřebu rozvoje měst na vnějších loukách a vyhnout se tak rozptýlenému vývoji, ochránit stávající síť městské dopravy a veřejných služeb a ochránit vnější krajinu.

Aktualizovaný „Finger Plan 2007“, předložený Ministerstvem životního prostředí, představuje formální směry fyzického rozvoje pro třicet tři měst v metropolitním regionu. Prsty byly prodlouženy tak, aby sloužily pro dalších vybudovaných sto tisíc obydlí. Plán z roku 2007 otevírá oblasti růstu pro rozvoj o celkové rozloze čtyř kilometrů čtverečných (Bruel, 2012).

3.4.3.3 BERLÍN (SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO)

Současná struktura zelených ploch Berlína je pojata koncentrickou metodou. Tato metoda okružního systému zeleně byla zakořeněna již v roce 1908. Nejen koncentrický, ale i radiální způsob situování zeleně ve městě byl aplikován, a to na konci 30. let 20. století (Kuhn, 2008). Následný urbanistický vývoj města byl dále přerušen Berlínskou zdí v roce 1961 (Buffet, 1999). Po těchto významných změnách ve struktuře města, se opět zelené plochy pojaly okružně, kdy základními pilíři je osm regionálních parků okolo centrální části města. Tímto způsobem je zajištěno dostatečné množství volných ploch k rekreaci a zároveň znemožněn další suburbánní růst zástavby či dopravní infrastruktury. Tento nový koncept nemá za úkol primárně chránit otevřenou krajinu, nýbrž udržet strukturu příměstské krajiny (Kuhn, 2008).

3.4.3.4 MILÁN (ITÁLIE)

Na mapě lze vyzorovat radiálně situovanou půdorysnou strukturu města Milán. Oproti ostatním zmíněným městům, Milán nedisponuje žádným významným přírodním prvkem, který by udával směr či ojedinělý charakter města a jeho okolí (široký rovinatý terén, velká vzdálenost od pobřeží, absence rozlehlého centrálního vodního prvku, mírná variabilita okolního terénu – bez pohoří apod.). Kipar (2008) dále charakterizuje Milán jako město s pravouhlou městskou zástavbou a s obdobným způsobem založenými plochami zeleně. Celý systém je komponován zejména z městských parků, doplněn několika extenzivními zelenými plochami, které lze vyzorovat na periferii městského intravilánu. Kipar (2008) také popisuje, že strategie města spočívá v propojení všech existujících i nově vzniklých veřejných prostranství s krajinou a ostatních otevřených veřejných prostor. Tím se zlepší celková struktura města a lze tak dále najít další bezúčelové plochy, které lze do budoucna proměnit v součásti této zelené infrastruktury. Tímto způsobem vznikne celkově jakýsi „radiální útvar“ města. Nově vzniklé dílčí takzvané „zelené paprsky“, vycházející z městského centra, budou procházet okolo významných kulturních a přírodních památek, následně pokračovat až skrze stávající zelený pás okolo města a pokračovat dále do volné krajiny (Kipar, 2008).

3.4.3.5 PAŘÍŽ (FRANCIE)

Systém sídelní zeleně v Paříži, jak ho vidíme nyní, je zakořeněn v regionálním územním plánu vydaném v roce 1976. Hlavní myšlenka se opírá o pojem „regionální polycentricita“ a je založen na vytvoření pěti satelitních měst s doprovodem zelených ploch. Plochy byly navrženy v prvním případě jako pronikající klíny (obdobně jako u SSZ v Kodani) či oběžný prsteneček (systém sídelní zeleně v Londýně). Finální vzhled zelené infrastruktury v Paříži deklaruje kompromis a kombinaci obou dvou těchto zmíněných systémů (Laurelle a Legenne, 2008).

Od roku 2001 se poprvé také projevilo v Paříži silné odhodlání a schopnost provádět inovativní strategie ochrany zeleně a biologické rozmanitosti. Pařížský klimatický plán (Paris Climate and Energy Action Plan, 2004 – 2014) požaduje rostoucí vegetaci, nikoliv z pozice zásobníku uhlíku (jeho účinek je významný pouze pro lesy), ale za účelem výskytu větší zastíněné plochy ve městě a dále s funkcí ochlazení, absorpce zvuku, snižování nežádoucích látek a zvyšování kvality života ve městě. Závazek a schopnost města pokračovat v zakládání / přidávání zeleně je ohromující vzhledem k hustotě města, vlastnickým vztahům a vývojovému tlaku (Laurian, 2012). Mezi lety 2001 a 2008 současná městská správa přidala 32 hektarů zelených ploch v rámci městského území – 10 hektarů tím, že otevřela stávající zelené plochy veřejnosti (plochy u muzeí, nadací, v agronomických zahradách apod.), a přidala dalších 22 hektarů (více než čtyřicet kusů) nových parků a zahrad. Tyto přírůstky se pohybují od velkých parků až po menší parkové upravené plochy a malé zahrady. Místní správní orgán plánuje přidání dalších třiceti hektarů mezi roky 2008 a 2014 (Morcou, 2010).

Co se týče lesní struktury Paříže, Laurian (2012) ve své publikaci dále doplňuje, že lesy v Bois de Vincennes a Boulogne pokrývají 995 hektarů a 846 hektarů – což je více než dvojnásobek velikosti Central Parku v New Yorku. S výjimkou těchto lesů, které se nacházejí mimo hranice Paříže, tvoří zeleň ve městě celkem 553 hektarů (tj. 6,4% celkové pařížské plochy). Paříž je poměrně zelená, na ulicích a v otevřených prostorech bylo celkem založeno cca pět set tisíc stromů – sto tisíc na ulicích, tři tisíce v lese, třicet šest tisíc v parcích a zahradách, třicet čtyři tisíce na hřbitovech, osm tisíc podél dálnice Péripherique a deset tisíc v areálech školních a sportovních zařízení. Paříž disponuje celkovým počtem 478 veřejných zelených ploch, tj. tedy výše zmínění dva velké lesy mimo hranice města Paříže, 16 velkých parků, stovky zahrad a okolních parků a 14 hřbitovů (Ville de Paris, 2008).

3.5 SYSTÉMY SÍDELNÍ ZELENĚ NA ÚZEMÍ HL. MĚSTA PRAHY

3.5.1 HISTORIE A VÝVOJ CELOMĚSTSKÉHO SYSTÉMU – HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Opomineme-li velkoplošné přírodní rezervace, obory či plošiny, které tvoří dnes již základní zelenou kostru hlavního města Prahy (Tiché údolí, Divoká Šárka, Modřanská rokle a podobně), začíná strukturální prolínání zeleně do městského prostředí již od vlády Přemysla Otakara II. (r. 1253 – 1278).

Dle Kuthana a Valeckého (2017) byla právě králem Přemyslem Otakarem II. roku 1268 založena lovecká obora s názvem Královská obora, nazývána též Stromovka. Přemysl Otakar II. již při své korunovaci, o několik let dříve, využil například dnešní Letenské sady pro uspořádání korunovační slavnosti. V té době již necelé desetiletí rozkvétala dnešní pražská Malá Strana. Historický vývoj zeleně v Praze tak zprvu započal ve formě těchto rozlehlých přírodně krajinářských ploch.

Neopomenutelným panovníkem a v dějinách jistě nejstěžejnějším, zejména v případě hlavního města Prahy, byl císař Karel IV. Roku 1348 započal Karel IV. jedno z největších urbanistických děl v dějinách tohoto města. Z hlediska zeleně ve městě je období jeho vlády velice významné. Na celkové ploše 360 ha založil Nové Město pražské s řadou monumentálních staveb (Kratochvíl, 2015). Jedním z hlavních segmentů této přeměny byla tři náměstí – tržiště. Tehdejší Koňský trh (dnes Václavské náměstí) byl vytyčen tak velkoryse, že dosahoval úrovně pařížského bulváru z 19. století. Dále například Dobyččí trh (dnes nazýván Karlovo náměstí) o rozloze 80,550 m² se stal na dlouhou dobu největším náměstím v Evropě vůbec (Kuthan a Valecký, 2017). Základní myšlenka tohoto velkorysého rozšiřování města byla zejména věnována budoucímu využití ploch pro zeleň. Například zahrady Nového města (botanická zahrada, zahrady institucí a podobně) se díky této koncepci dochovaly dodnes. Dnes již známý soubor zahrad na Petříně také vděčí své existenci právě Karlu IV. Pro rozvoj těchto zelených ploch mimo jiné sloužilo i značné množství vybudovaných klášterů (například Františkánská zahrada) či velkoplošné zakládání vinic a sadů. Na základech těchto viničních ploch a usedlostí byla vybudována většina veřejných parků na Vinohradech. Stále však tyto výše zmíněné plochy zeleně byly veřejnosti nepřístupné. Středověká městská krajina skýtalá pozvolné napojování sídel s plochami, určenými pro rekreaci, hry i odpočinek v krátkých chvílích svátečního volna. Tyto plochy byly situovány mimo město (Kupka, 2006).

Za hradbami měst byla z tamních pastvin a stromovek vytvořena jakási parková struktura okolí těchto sídel a stala se tak nedílnou součástí života středověkého člověka. Kupka (2006) ve své publikaci dále uvádí, že i v průběhu 15. a 16. století stále není zeleň veřejně přístupná, ba naopak. Renesanční období nepřineslo v oblasti chápání městské zeleně přílišný posun. Důležitým momentem v tomto století byl vznik obory a letohrádku Hvězda. Zahrady byly ale v té době stále zelení nepřístupnou a ohrazenou. Hlavním typem zeleně ve městě byla spíše zeleň užitková, místy okrasnými prvky pouze doplněna. Přesto však velkoryse pojaté založení s rozlehlými náměstími a pravidelně situovaným ulicemi poskytl pro několik následujících staletí městu dostatek prostoru a možnost průběžně utvářet a rozvíjet vnitřní městskou krajinu. Kratochvíl (2015) dodává, že od 16. do počátku 19. století se městská krajina Prahy a její bezprostřední okolí výrazně neproměnily. Město bylo stále sevřeno v hradbách a sloužilo jako zázemí pro šlechtické paláce s mnoha pečlivě a nákladně udržovanými renesančními a později barokními zahradami.

„Krajina je příjemná, zčásti výšinná, zčásti nížinná, vždy však krásně položena a malebná. Hrající si řeka Vltava ve své okázalé šíři protéká městem, zkrášlena dvěma ostrovy. Na obou březích semknuté šplhají k nebi jako divadelní kulisy domky, domy a paláce. Zdá se, jakoby zčásti umění, zčásti příroda vytvořily tuto velkou elfí zahradu.“ (Schießler, 1812)

Dalším historickým počinem v oblasti celoměstské zelené infrastruktury na území hlavního města Prahy bylo proboření hradeb na počátku 19. století. Městská zástavba se tak začala rozrůstat do okolních prostor a s tím i započalo postupné pronikání zeleně do města. Již do první poloviny 19. století obklopovaly Prahu plochy určené zejména pro produkci jako například pole, louky, vinice či ovocné sady (Říha a kol., 1956; Novotný, 1964). Výše zmíněným postupným expandováním nové výstavby, se také projevila potřeba společenských prostor, které vznikaly ve formě rozsáhlých náměstí, slavnostních prostranství, kolonád s liniíovou výsadbou zeleně či přímo veřejných parků, kde se mísila rekreace se zábavou (například naučná zahrada Kanálka z roku 1785 apod.). V průběhu první poloviny 19. století vznikl také první veřejný – státní park, a to Chotkovy sady, založený v letech 1831 – 1833. Následují parky na území již zbořených hradeb, například park Na hradbách a podobně (Novotná, 2010). Hlavní městské třídy byly stromořadími propojovány také s okolním extravilánem (Říha a kol., 1956). Význam městské zeleně s postupující urbanizací stoupal, posilovala její rekreační a zábavní funkce (Kratochvíl, 2015). Další období v průběhu 19. století se vyznačuje novými realizacemi v oblasti zakládání městské zeleně, a to především ovocných sadů, které výrazně ovlivnily vývoj městské struktury až k současnému vzhledu. Osázena byla nábřeží řeky Vltavy, ostrovy v centru města a například také stráž na Letné. Významným počinem bylo dále zpřístupnění parku Klamovka, Královské obory a obory Hvězda, vznik Botanické zahrady, vznik Jugmannových, Riegrových či Vrchlického sadů. Byly zakládány / obnovovány velkoplošné parky, zahrady či sady jako například Klamovka, zahrada Kinských, park Vrch Vítkov a podobně. Systém původní struktury byl cíleně situován na vhodných lokalitách, zejména v souladu s terénními nerovnostmi. Tvoří tak ucelené přírodní zelené útvary, vhodným způsobem zasazené do městského prostředí tak, aby připomínala ráz volné krajiny (Říha a kol., 1956; Novotný, 1964).

Již zmíněná terénní variabilita byla v té době rozhodujícím vodítkem pro budoucí charakter a míru zastavitelnosti města. Dalšími dílčími faktory byla zejména řeka Vltava a její přílehlá okolí a městská zeleň, vyskytující se na nezastavěném území a zároveň kontrastující vysoké zástavbě. Tímto způsobem záměrně komponované zeleně na terénních nerovnostech, při celkovém pohledu na Prahu, bylo dosaženo mohutného a dramatického dojmu (Říha a kol., 1956; Novotný, 1964). Ještě než překročíme k samotnému 20. století, je nutno vyzdvihnout jednoho ze základních postav české zahradní architektury, a tedy také významným představitelem obnovy několika pražských přírodních dominant, jako například Karlovo náměstí, Letenské sady, městský park u Hlavního nádraží, Vrch Vítkov (nová koncepce), park Parukářka či stráž na Vyšehradě. Autorem těchto sadovnických úprav / rekonstrukcí byl architekt František Josef Thomayer, zahradní architekt činný na přelomu 19. a 20. století. Z děl méně rozsáhlých nelze dále opomenout úpravu zahrady u Strakovy akademie a Rajske zahrady na Žižkově, úpravu Thomayerových sadů, návrh parku okolo Libeňského zámku či samotný návrh stromořadí na Václavském náměstí (Steinová, 2008).

Období 20. století skýtal v Praze rozmach i úpadek v oblasti realizace městské zeleně. Pacáková - Hošťálková (2000) ve své publikaci uvádí, že v průběhu prvních dvaceti let tohoto století se architektura města rozvíjela zejména díky nově rozkvétajícím moderním směrům. V soukromé sféře se jednalo zejména o realizace zahrad rodinných domů a vil. Ve veřejném vznikaly spíše přírodně krajinářské plochy nazývané „lidové sady“. Prvními realizacemi v tomto století byly například Riegrovy (nová část), Čechovy či Štulcovy sady. V podobě parkové úpravy, avšak při funkční náplni náměstí, bylo realizováno například náměstí Jiřího z Poděbrad. Z tohoto období také pochází první myšlenka vytvoření strategického systému sídelní zeleně hlavního města Prahy, a to v podobě zeleného vnějšího pásu prolínajícího se k centrální části města až k malostranským zahradám. Nově vybudované parky, zahrady a ozeleněná náměstí měla přispět k vyšší a rychlejší dostupnosti městské zeleně pro místní obyvatele. Ke své současné podobě se také, jako další v pořadí, v průběhu navazujících desetiletí výrazně přiblížily například park Parukářka, soubor zahrad na Petříně, zahrady a nádvoří s terasami na Pražském hradě, nový koncept obory Hvězda a další. Při nástupu etapy 2. světové války byla tvorba veřejné zeleně přerušena a postupně omezena pouze na údržbu vybraných ukázkových zahrad deklarujících historické dědictví. Veřejnosti byla zpřístupněna Vrtbovská, Valdštejnská a z části Královská zahrada. Opětovného rozkvětu se architektura systému sídelní zeleně opět dočkala začátkem 60. let 20. století. Tento rozkvět lze ovšem charakterizovat pouze z kvantitativního hlediska. Zeleň byla zakládána společně s masivní výstavbou sídlišť, tentokrát v doprovodné funkci. Dominantními přírodními plochami se staly lesoparky v okrajových částech hlavního města Prahy (Děblický a Čimický háj apod.) sloužící pro každodenní rekreaci oněch zmíněných sídlištních obyvatel. Mezi 70. až 80. lety 20. století se opět navrácí oblíbenost a vstřícné chápání městské zeleně, tentokrát se zájmem o umění v podobě plastik, nejlépe za doprovodu vodních prvků (například park Přátelství na Proseku). Přichází také Horkého nová strategie celoměstského systému zeleně v podobě kombinace radiálně situovaných klínů a koncentricky situovaných kruhů. Jednotlivé díly systému byly dle koncepce rozmístěny v několikakilometrové vzdálenosti v závislosti na charakteru a funkční náplni (Pacáková - Hošťálková, 2000).

Pro takový systém však bylo zapotřebí plné funkčnosti a propojenosti jednotlivých ploch. Nastupující závěrečné desetiletí této problematice z části napomohlo. Mezi těmito posledními lety bylo obnoveno a zrekonstruováno velké množství centrálních parků a zahrad, založených v předchozích období. Rekonstruovány byly například zahrady Valdštejnská, Františkánská a Černínská, dále například park Grébovka, také nazývaný jako Havlíčkovy sady (Pacáková - Hošťálková, 2000). O necelé tři desítky let později (v roce 1999) však vzešla nová - finální podoba systému sídelní zeleně hlavního města Prahy, založena na podobném principu jako předchozí verze, ovšem navíc dělena dle úrovně významu jednotlivých ploch - plochy celoměstského, místního a významu lokálního (Územní plán sídelního útvaru hl. města Prahy, 1999).

Nežli zcela opustíme 20. století, nesmíme i v této etapě vývoje zeleně v Praze opomenout dalšího významného architekta - Josefa Kumpána. Z hlediska čisté tvůrčí práce a konečného vzhledu samotných prvků celoměstského systému, přispěl tento představitel například projekty zahrad (zahrady Pražského hradu, Furstenberské zahrady, soukromé zahrady na Vinohradech v Klánovicích), veřejných sadů a hřbitovů (Růžový sad na Petříně, sad v Čakovicích) a parků veřejných i lázeňských (Zámečník, 2015). V této souvislosti je nutné připomenout dále architekty Josefa Minibergera, Josefa Vaňka či současné architekty Ivara Otrubu a Otakara Kuču. Tito představitelé zahradní a krajinářské architektury posledních dvou století přímo ovlivnily vznik, nebo se osobně podílely na uspořádání nejvýznamnějších pražských parků a zelených ploch, které jsou neodmyslitelnou součástí systému zeleně hlavního města Prahy. Tyto projekty se týkají řady dodnes existujících objektů (zámecké parky, veřejné či lázeňské parky, soukromé zahrady a podobně).

Období 21. století se vyznačuje také velkým množstvím změn. V počátečních letech pražské město neustále expandovalo za své správní hranice. Dříve venkovská krajina s drobnými obcemi byla postupně nahrazena suburbanizovaným pásem rozlehlých satelitních městeček či průmyslových / obchodních zón. Odborníci, zejména urbanisté tento počin pojmenovali „urban sprawl“, neboli sídelní kaše (Kratochvíl, 2015). Velkou nevýhodou takové náhrady je postupné pohlcování a rozšiřování dříve již poklidných a samostatných obcí. Na druhé straně se vnitřní partie města začala zahušťovat rezidenční bytovou zástavbou, mnohá zpusťlá stavení (například brownfields) byla proměněna na bytové, obchodní a rekreační komplexy. V turisticky významném historickém jádru města byly / jsou rekonstruovány a obnovovány prvky zeleně i celé objekty. Do městského prostředí a života pražských obyvatel vstupuje umění, nový fenomén - tzv. „street art“ a stává se její nedílnou součástí. Praha prochází další revoluční proměnou (Kratochvíl, 2015).

V současné době celková výměra zahrad, parků a parkových ploch na území hlavního města Prahy činí 3 965 ha, což pokrývá téměř 8 % rozlohy města. Co se týče majetko - právních vztahů, hlavní město Praha je vlastníkem celkem 2 649 hektarů, z čehož celých 229 hektarů tvoří parky a zahrady patřící do kategorie plochy celopražského významu (Český úřad zeměměřický a katastrální, 2011). Podrobnou charakteristiku současného systému sídelní zeleně obsahují Územně analytické podklady hl. města Prahy z roku 2012.

Jak již bylo v dřívější kapitole zmíněno, současná strategie sídelní zeleně pochází z roku 1999. I nadále zůstává plán definován jako – Systém stávající zeleně, který je dán z větší části konfigurací terénu města. Především obtížněji zastavitelné úrodné svahy umožnily ze zeleň zachovat a vtiskly jí liniový charakter. Souvislé plochy zeleně zahrnují stávající plochy zeleně, které na území Prahy vytvářejí relativně ucelený nebo na sebe navazující systém. Jsou podstatnou složkou celoměstského systému zeleně, který je vymezen územním plánem. V okrajových partiích Prahy by souvislé plochy zeleně měly být začleněny do takzvaného „zeleného prstence“ kolem města ve vazbě na souvislé plochy zeleně v regionu.

3.5.2 HISTORIE A VÝVOJ VYMEZENÉHO ÚZEMÍ – VINOHRADY A ŽIŽKOV

Historický vývoj městské části Vinohrady není příliš rozsáhlý, obsahuje však několik významných událostí během posledních dvou období – 19. a 20. století. Sojka a Podobský (2007) popisují vznik názvu této městské části jako odvození od skutečných vinohradů zakládaných mezi lety 1348 až 1358 za doby vlády Karla IV., přibližně po založení Nového Města. Vinařství se postupem let začalo vytrácet oblíbené a během 18. století byly na těchto polohách zakládány usedlosti a letohrádky. Roku 1800 byl zpřístupněn park Kanálka, tehdy zabírající podstatnou část na severu, dnes již jako zaniklá zahrada (Riegrovy sady), která původně byla sídlem učiliště, botanických sbírek a šlechtitelství. Samotný začátek 19. století je významným z důvodu vzniku Wimmerových sadů. Tyto sady ležely zejména na území vyskytujícím se za hradbami Nového Města a tvořili jej aleje ovocných stromů a růží. Bohužel byly dochovány pouze cca do roku 1830. Necelých dvacet let poté, roku 1848, veškeré původní vinice na tomto území zanikly. Sojka a Podobský (2007) dodávají, že o rok déle byly menší osady za hradbami spojeny a vznikl první oficiální název obce Vinohrady, zhruba v plošném rozsahu dnešních Vinohrad a Žižkova. V druhé polovině 19. století, jak uvádí Švec (2012), zažila obec Vinohrady bouřlivou expanzi v bourání pražského opevnění. Na ploše původně se vyskytujících polí vznikla noblesní čtvrť s činžovními domy, pravidelně protkána sítí vzdušných ulic. Lokalitu nad Novým Městem osídlila zejména vyšší střední třída. Původní cílovou skupinou pro tyto domy byly zámožní klienti, avšak postupem času vzrostl zájem u řemeslníků a obchodníků pocházejících z oblasti vnitřních historických měst (Souček a kol., 1983). V části dnešního Žižkova, ve strmých ulicích pod vrchem Vítkov v té době vznikaly pavlačové domy, naopak určené zejména chudším lidem (Švec, 2012). Tehdejší prudce se vyvíjející industrializace vytvářela určitý tlak na modernizaci bydlení, docházelo tudíž ke zvětšování města. Hustota městské zástavby a zvyšování pater jednotlivých obytných domů zapříčinila snížení hodnoty bydlení v centru města. Docházelo také s častému zastavování vnitřních partií vnitrobloků dalšími menšími činžovními domy nebo prostory pro skladování či výrobu. Tato degradace volných prostor předcházela eliminaci veškeré zeleně vně i v přiléhajícím okolí vnitroblokové zástavby. Zhoršily se světelné i hygienické podmínky území (Souček a kol., 1983). Roku 1875 došlo ke správním rozdělení Vinohrad na dvě části – Královské Vinohrady a Žižkov. Na přelomu 19. a 20. století patřily Královské Vinohrady i Žižkov mezi největší městské části, ve kterých žilo v přepočtu okolo 70 tisíc lidí (Švec, 2012).

Na počátku 20. století došlo k rozkvětu nových stavebních typů s novým řešením dispozice a konstrukcí. Nastupovalo období konce výstavby pavlačových domů a bylo nahrazeno obdobím výstavby uzavřených bytů vybavených předstěnami, osvětlením a sociálním zařízením. Vstupy vedly samostatně ze schodišťových podestí. Tento druh zástavby převažoval na území Vinohrad (Hrůza, 2003). Z oblasti zelené infrastruktury Vinohrad nelze opomenout zakládání veřejných parků. Prvními realizacemi ve 20. století byly na území Královských Vinohrad například Riegrovy (nová část), Čechovy či Bezručovy sady. Dále bylo realizováno například náměstí Jiřího z Poděbrad (Pacáková – Hošťálková, 2000). Ve výčtu dotčených ploch v rámci plánovaných analýz jsou významné také například Olšanské hřbitovy na Žižkově z 12. století (Kolář, 2010), vznik Heroldových sadů, Havlíčkových sadů, Rajske zahrady na Žižkově v 19. století, vznik Mahlerových sadů, parku Parukářka a revitalizace Vrchu Vítkov ve 20. století. Důležitým momentem rozvoje městských částí bylo také období po pádu komunistického režimu (občanská vybavenost, živobytí, pracovní příležitosti, majetko – právní vyrovnání a podobně) (Sojka a Podobský, 2007).

V současné době jsou městské čtvrti Vinohrady a Žižkov vnímány obdobným způsobem jako v průběhu předchozích let. Vinohrady jsou stále považovány za prominentní bydlení s uspořádanými vnitroblokami a klidnou zelení v ulicích, oproti tomu Žižkov zůstává svébytnou čtvrtí, duchem bohémskou a svéráznou, z poloviny chaotickou a neuspořádanou. „Ačkoliv Žižkov s nástupem nové doby a peněz ze své osobitosti trochu ztrácí a začíná se podobat luxusnějším Vinohradům, pořád je svým způsobem stejný jako před desítkami let, kdy ji obývali zejména dělníci a drobní řemeslníci.“ (Švec, 2012).

3.5.2.1 SÍDELNÍ ZELEŇ NA ÚZEMÍ VINOHRAD

Stromořadí nebo aleje ve městě jsou podle zákona č. 13/1997 Sb, o pozemních komunikacích (novelizovaného zákonem č. 97/2009 Sb, ve znění pozdějších předpisů), součástí komunikace. Vlastníkem většiny komunikací a tedy i stromořadí v hlavním městě Praha tedy nejsou městské části, ale Hlavní město Praha, které stromořadí / aleje rozdělilo do dvou kategorií. I. kategorii si ponechal ve svých kompetencích Magistrát hl. m. Prahy a II. kategorie byla svěřena Technické správě komunikací hl. m. Prahy (TSK). Z těchto ploch komunikační zeleně je cca sto alejí (tj. přibližně šest tisíc stromů v celém městě) zařazeno do systému stromořadí I. kategorie a péči o tato stromořadí zajišťuje od roku 2003 odbor ochrany prostředí MHMP a od května roku 2014 prostřednictvím organizace Lesy hl. m. Prahy. „Do systému stromořadí I. kategorie jsou zařazena například mimo jiné stromořadí, která jsou spojovacím prvkem mezi jednotlivými plochami zeleně, stromořadí v historické zástavbě nebo stromořadí na páteřních komunikacích v centrální části města.“ (Portál životního prostředí, 2017). Jmenovitě do I. kategorie uličního stromořadí patří z řešeného území MČ Prahy 2 ulice Budečská, Francouzská, Italská, Korunní, náměstí Jiřího z Poděbrad, náměstí Míru, Slavíkova a Vinohradská (Portál životního prostředí, 2017). Ostatní komunikace a doprovodná stromořadí / aleje spadají pod správu TSK hl. města Prahy.

Müllerová (2018) uvádí, že MČ Praha 2 vlastní aktuální pasportizaci jen ve své správě (tedy MČ a TSK hl. m. Prahy). Zpracovaná dokumentace je složena z mapové a tabulární části, která specifikuje jednotlivé taxony v druhovém složení, lokalizaci a sadovnickou hodnotou. Dle těchto dostupných informací se nejčastěji nachází na území Vinohrad v parcích a náměstích javory, lípy, jasanu, platany, častými jsou také šeříky. Mezi tyto parky a náměstí patří náměstí Míru, sady Svatopluka Čecha, sady Bratří Čapků, Bezručovy sady a Riegrovy sady. Beinhauer (2018) uvádí, že z historického hlediska se v ulicích na Vinohradech vyskytují převážně akáty. Z tohoto důvodu je také na vysazování akátů kladen veliký důraz. Bohužel například v ulicích Vinohradská, Korunní a Mánesova se kultivar 'Monophylla' příliš neosvědčil, po deseti letech se stromy lámou a vyvracejí se. Osvědčenými druhy jsou například lípy, javory, jilmu, jinanu, habru a muchovníky. Tyto osvědčené druhy se nacházejí v ulicích samostatně či ve skupinách, popřípadě v nepravidelném rytmu.

Při realizacích jsou dle Beinhauera (2018) upřednostňovány dřeviny s průběžným terminálem. Ize v průběhu růstu dřeviny poté zvýšit nasazení koruny například na 3 m výšky. Údržba dřevin podléhá 3 prvním rokům po výsadbě a poté pouze havarijně či na vyžádání majitelů domů v dotčených ulicích. Pro výsadbu nových stromů se městská část řídí dle zpracovaných projektových dokumentací či dle rozhodnutí k povolení kácení dřevin mimo les. U obou je nutné kladné závazné stanovisko Magistrátu hlavního města Prahy (MHMP) – odboru památkové péče, který povoluje zvolenou výsadbu dřevin či ji určuje (Müllerová, 2018). Beinhauer (2018) dodává, že výměnu taxonů lze také provést pouze se souhlasem odboru památkové péče. Doporučený seznam dřevin, vhodných pro vysazování v památkové zóně Vinohrady neexistuje (Müllerová a Beinhauer, 2018). Výsadba nových dřevin je též limitována stávajícím vedením inženýrských sítí. Inženýrské sítě jsou vedeny převážně pod úrovní terénu pod chodníky. Beinhauer (2018) uvádí, že správná hloubka umístění IS by se měla pohybovat v rozmezí 0,8 – 2 m. Ve skutečnosti se ovšem v některých ulicích nacházejí některé vedení IS již v hloubce 0,3 – 0,4 m. V ulici Polská je navíc detekováno vedení potrubní pošty. „Nové výsadby tak lze v rámci ochrany IS vysazovat pouze na předpřipravená rabata či na místa kde IS vedeny vůbec nejsou, což je velice obtížné“ (Beinhauer, 2018).

3.5.22 SÍDELNÍ ZELENĚ NA ÚZEMÍ ŽIŽKOVA

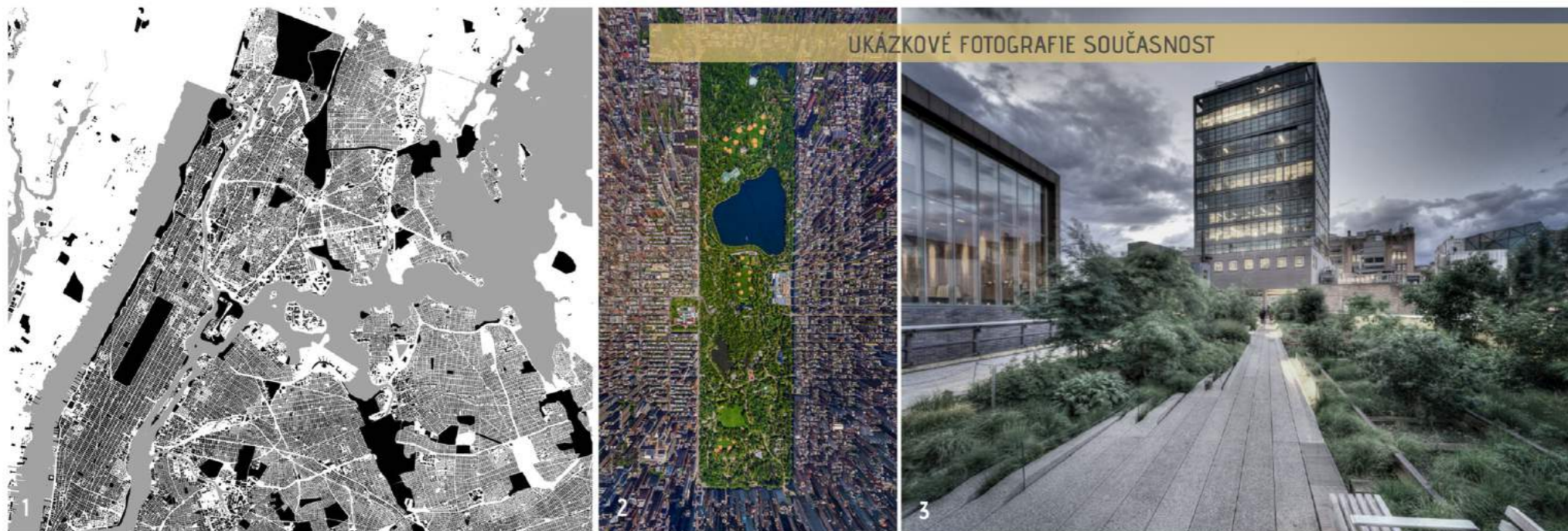
Vlastnické vztahy a správa městské zeleně na území MČ Prahy 3 je vedena stejným způsobem jako u MČ Prahy 2. Jmenovitě do 1. kategorie uličního stromořadí patří z řešeného území MČ Prahy 3 ulice Italská, Jana Želivského, Jičínská, Korunní, náměstí Jiřího z Poděbrad, náměstí Jiřího z Lobkovic, Šrobárova, U Rajské zahrady a Vinohradská. (Portál životního prostředí, 2017). Ostatní komunikace a doprovodná stromořadí / aleje spadají pod správu TSK hl. města Prahy. Městská část Praha 3 však považuje péči hlavního města a TSK hl. města Prahy o stromořadí za nedostatečnou. Proto se již v roce 2002 začala v této oblasti angažovat. „Byl zpracován generel uličních stromořadí MČ Praha 3, na jehož základě jsou průběžně zpracovávány projektové dokumentace jednotlivých ulic pro výsadbu a obnovu stromořadí.“ (MČ Praha 3, 2017).

Generel stávající městské vegetace na území Žižkova není přístupný veřejnosti. Dle dostupných informací (TSK hl. m. Prahy, terénní průzkum) se nejčastěji nachází na území Žižkova v parcích a náměstích javory, lípy, jírovce, ale také například turecké lísky. Mezi tyto parky a náměstí patří náměstí Jiřího z Poděbrad, náměstí Jiřího z Lobkovic, Mahlerovy sady pod Žižkovskou věží, Žižkovo náměstí, náměstí Barikád, Komenského náměstí, Prokopovo náměstí, Havlíčkovo náměstí, Basilejské náměstí, náměstí Winstona Churchilla apod., dále park Vrch Vítkov se sochou Jana Žižky z Trocnova a park Parukářka. Dalšími významnými plocha zeleně jsou Olšanské hřbitovy a například Rajská zahrada. Z množství vymezených ploch zeleně je zřejmé, že žižkovská strana území je spíše protkána malými veřejnými plochami zeleně ve formě náměstíček a doprovodné zeleně v kombinaci s dvěma nadměrnými plochami přírodních parků, naopak vinohradská část je spíše založena na ucelených plochách sadů. V přírodních a velkoplošných parcích jako je Parukářka či Vrch Vítkov jsou také velkoplošně obsaženy například akáty. V tomto případě a v těchto lokalitách se považují trnovníky spíše za invazní druh, který vytlačuje jiná společenstva. Uliční zeleň na Žižkově tvoří například vzrostlé a starší jírovce, lípy, jasanu, dále platany a jilmu. Základním a kosterním druhem však zůstává trnovník akát.

Nové výsadby jsou obdobně jako u MČ Prahy 2 řízeny odborem památkové péče pod Magistrátem hl. m. Prahy. Městská část se v obnově zeleně angažuje a na základě souhlasu TSK hl. m. Prahy provádí obnovu stromořadí II. kategorie na své náklady. „Od roku 2002 došlo k vysázení kolem 650 nových stromů (asi 250 nevyhovujících jich bylo pokáceno). Obnovená stromořadí přebírá městská část Praha 3 do své péče, kterou realizuje na své náklady.“ (MČ Praha 3, 2017). V roce 2013 proběhla obnova stromořadí v ulicích Jeseniova, Velehradská, Fibichova, Hájkova, Zelenky Hajskeho. Pro rok 2014 byly zpracovány projektové dokumentace pro nám. Barikád a ulice Jeseniova, Roháčova a Žerotínova. Péči o vybraná stromořadí zajišťuje Odbor technické správy, majetku a investic – Oddělení správy zeleně (MČ Praha 3, 2017). Při realizacích pod vedením TSK hl. m. Prahy jsou dle Beinhauera (2018) také upřednostňovány dřeviny s průběžným terminálem – Údržba dřevin podléhá 3 prvním rokům po výsadbě a poté pouze havarijně či na vyžádání majitelů domů v dotčených ulicích. Pro výsadbu nových stromů jsou pro MČ stejné podmínky jako u MČ Prahy 2, včetně problematiky vedení tamních inženýrských sítí. Doporučený seznam dřevin vhodných pro vysazování v památkové zóně Žižkov také neexistuje (Beinhauer, 2018).

V roce 2016 započalo zpracování projektové dokumentace na úpravy parku Parukářka. Koncepte rozvoje Parukářky je založena mimo jiné se změnu složení porostů dřevin, tedy druhy tvořící přírodě blízká společenstva, dále s vytvořením trvalých bylinných porostů na některých svažitéch místech a výsadbou jarních cibulnatých a hlíznatých rostlin (Materna, 2016). Dále byly vypracovány studie například na Tachovské náměstí, Kostnické náměstí, ulici Koněvova a Husitská, koncepční studie na Vinohradské ulici Institutem plánování a rozvoje hl. m. Prahy či studie na zeleň v Olšanské ulici Městskou částí Praha 3.

UKÁZKOVÉ FOTOGRAFIE SOUČASNOST

NEW YORK (SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ)

Obrázek č. 1: Schwartzplan New York
(www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 2: New York Central park
photo (www.animalnewyork.com)

Obrázek č. 3: High Line
(www.shutterspeak.com)

SINGAPUR (SINGAPUR)

Obrázek č. 4: Singapur greenery
(www.intheblack.com)

Obrázek č. 5: Schwartzplan Singapur
(www.schwartzplan.eu)

TOKIO (JAPONSKO)

Obrázek č. 6: Tokyo Sea Life Park in Tokyo
(www.goodfreephotos.com)

Obrázek č. 7: Japan Times 'Green Curtains'
(www.japantimes.co.jp)

Obrázek č. 8: Schwartzplan Tokyo
(www.schwartzplan.eu)

UKÁZKOVÉ FOTOGRAFIE SOUČASNOST

LONDÝN (SK VELKÉ BRITÁNIE A S. IRSKA)

Obrázek č. 10: London Windsor Park
(www.benugo.com/application)

Obrázek č. 11: All London Green Grid
(www.timeout.com)

Obrázek č. 12: London Hyde Park
(www.en.wikipedia.org)

KODAŇ (DÁNSKO)

Obrázek č. 13: Folket Park Kopenhagen
(www.upload.wikipedia.org)

Obrázek č. 14: The Finger Plan
(www.ttp3ccpuclmg0106.blogspot.cz)

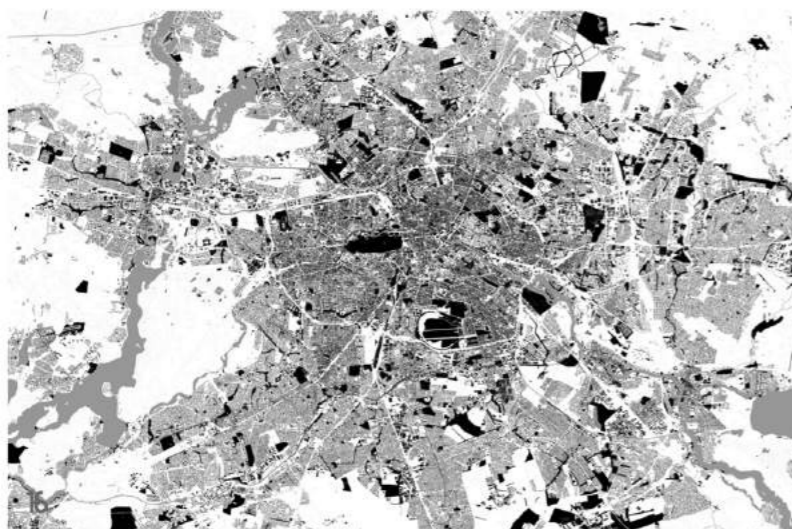
Obrázek č. 15: Rosenborg Castle
(www.upload.wikipedia.org)

BERLÍN (SPOL. REPUBLIKA NĚMECKO)

Obrázek č. 16: Schwartzplan Berlin
(www.schwartzplan.eu)

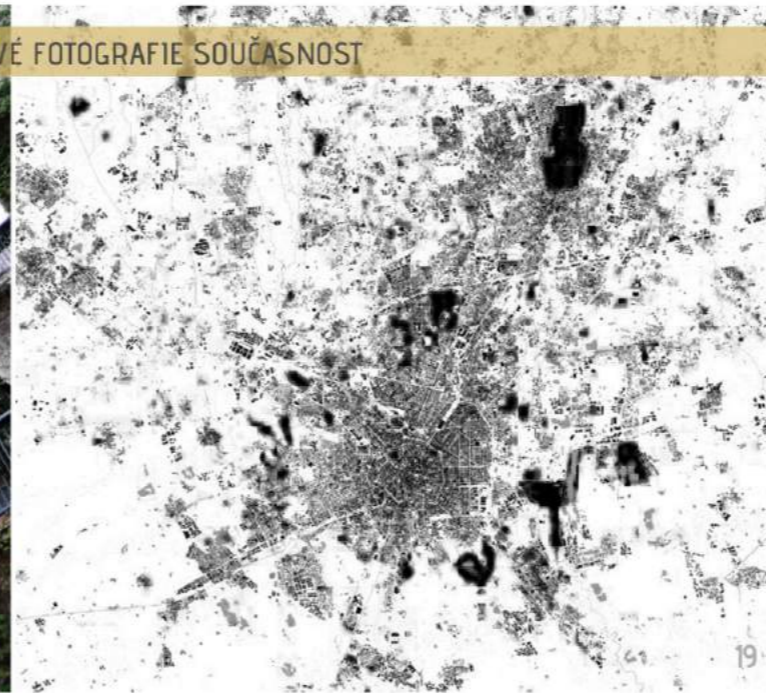
Obrázek č. 17: Berlin Tiergarten photo
(www.berliner-zietung.de)

UKÁZKOVÉ FOTOGRAFIE SOUČASNOST

18

19

MILÁN (ITÁLIE)

Obrázek č. 18: Milan Greenery
(www.fritzhaeg.com)

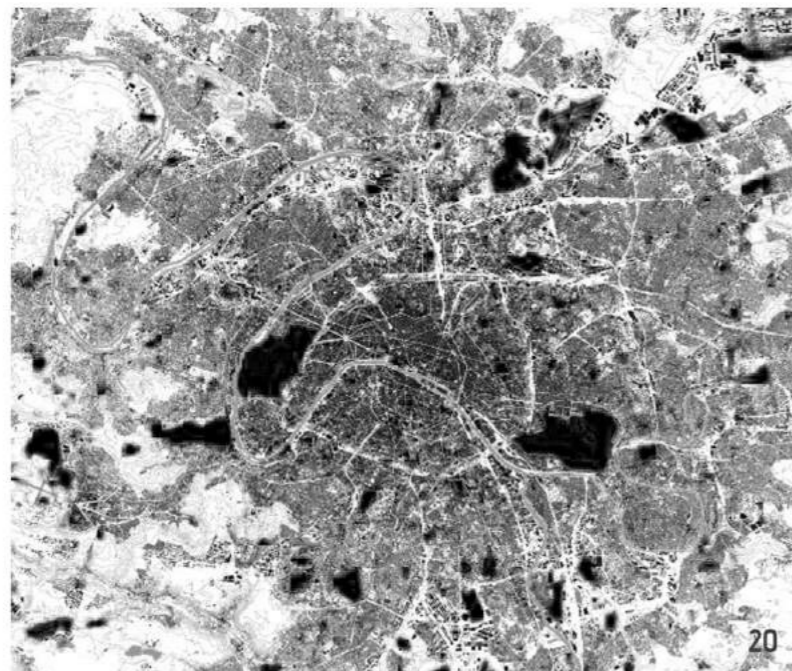
Obrázek č. 19: Schwartzplan Milan
(www.schwartzplan.eu)

Paříž (FRANCIE)

Obrázek č. 20: Schwartzplan Paris
(www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 21: Paris Rest In Garden
(www.airpano.com)

Obrázek č. 22: Paris design photo
(www.designtrends.com)

20

21

22

Na uvedených fotografiích jsou znázorněny ukázkové prvky systémů sídelní zeleně ve světových lokalitách a vybraných městech v Evropě. U každé destinace je jedním z uvedených také půdorysné zobrazení se zvýrazněnými plochami vegetace. Jednotlivé plochy a jejich vzájemné prolínání do městské zástavby jsou u každé z jmenovaných destinací odlišné a inspirativní. Systémy sídelní zeleně jsou v každé lokalitě či městě přizpůsobeny rozloze, geografickému umístění, terénní variabilitě a také způsobu a množství zastavení.

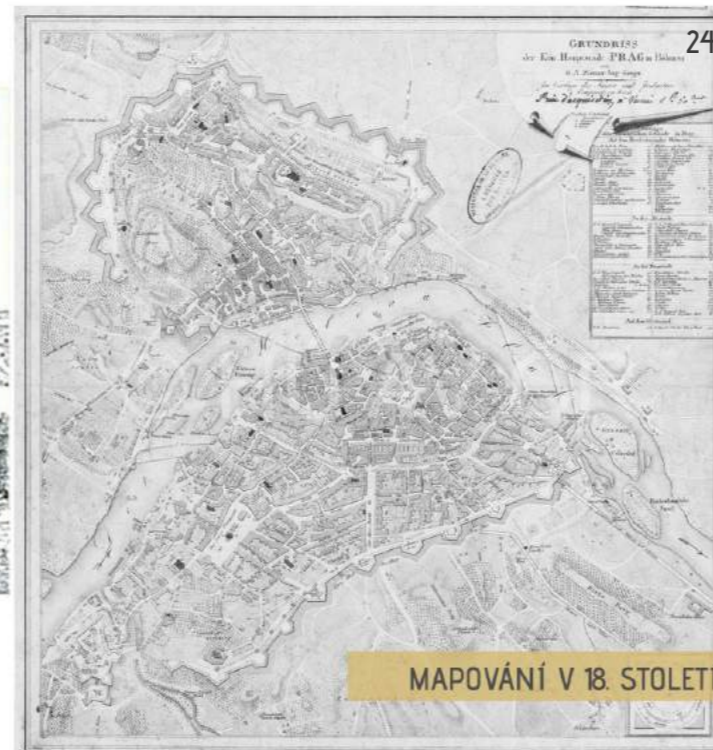
Ke každému půdorysu jsou uvedeny také příkladné fotografie významných či od hlavního města Prahy odlišných prvků zeleně jako například městské parky, zahrady či vertikální zeleň na budovách.

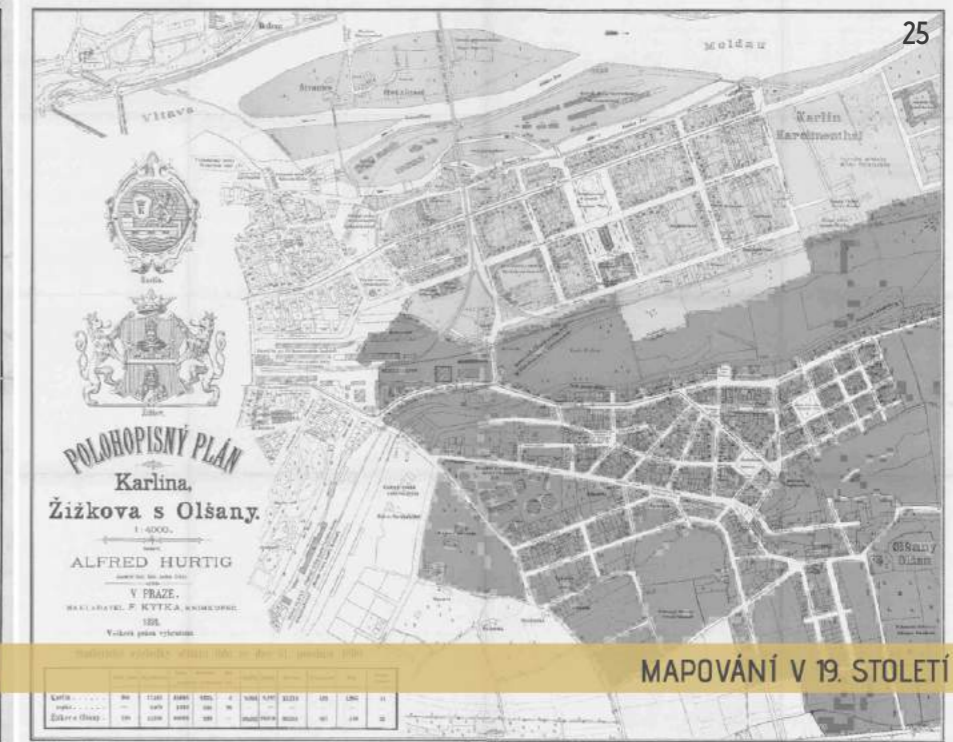
MAPOVÁNÍ OKOLO ROKU 1800

23

Obrázek č. 23: Pohled na Prahu před 100 lety - Historie Prahy (www.starapraha.cz)

MAPOVÁNÍ V 18. STOLETÍ

MAPOVÁNÍ V 19. STOLETÍ

Obrázek č. 24: Mapování v 18. století - Sbírký starých map (www.staremapy.cz)

Obrázek č. 25: Mapování v 19. století - Sbírký starých map (www.staremapy.cz)

26

27

28

29

30

HISTORICKÉ FOTOGRAFIE MEZI LETY 1899 - 1922

Obrázek č. 26 - 29: Pohlednice Vinohrad mezi lety 1899 - 1922 (www.starapraha.cz)

Obrázek č. 30: Pohlednice Královské Vinohrady, Purkyňovo náměstí - Pohlednice Vinohrady (www.starapraha.cz)

Obrázek č. 31: Pohlednice I. P. Pavlova roku 1920 - Pohlednice Vinohrady (www.starapraha.cz)

Obrázek č. 32: Pohlednice Pozdrav ze Žižkova - Karlova třída (www.starapraha.cz)

Obrázek č. 33: Pohlednice Pozdrav ze Žižkova - Basilejské náměstí (www.starapraha.cz)

Obrázek č. 34: Pohlednice Pozdrav ze Žižkova - Celkový pohled (www.starapraha.cz)

31

32

33

34

HISTORICKÉ FOTOGRAFIE MEZI LETY 1899 - 1930

I. P. PAVLOVA 1920

Žižkov. - Celkový pohled.

Účelem Zákona č. 20/1987 Sb, o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn obsažených ve vybraných zákonech, je především ochrana, zachování, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek jako nedílných součástí kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelného bohatství státu. Prohlášení kulturních památek zajišťuje Ministerstvo kultury České republiky či vláda České republiky, a to v závislosti na výši významu a přínosu předmětu jednání pro kulturní dědictví státu – národního či jen regionálního (kraj, obec s rozšířenou působností a podobně). V rámci například zahradně – architektonických úprav, stavebních úprav nebo udržovacích prací plánovaných na/nebo v okolí nemovitosti, která není sice kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, je každý vlastník památky povinen si předem vyžádat závazné stanovisko orgánu památkové péče. Toto ustanovení je zvláště aktuální pro vlastníky nemovitostí v hlavním městě Praha a ostatních historicky cenných městech a obcích. Stanovisko se vydává v samostatném správním řízení jako oddělený dokument od stavebního či územního řízení a nabývá právní moci. V případě kácení rostoucích dřevin mimo les spjaté s obnovou kulturní památky (ve smyslu § 14 zákona č. 20/1987 Sb, o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů) a nachází-li se dřevina v nemovité kulturní památce, např. jde o hřbitov, zahradu či park, popřípadě nacházející se v památkové rezervaci nebo památkové zóně, je k provedení kácení zásadně potřeba povolení dle § 8 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Jednotlivé práce jsou také omezeny například ochranným pásmem. Vyžaduje – li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, vydá příslušný státní orgán územní rozhodnutí o ochranném pásmu a určí, u kterých nemovitostí v ochranném pásmu nebo u jakých druhů prací na nich (včetně úprav dřevin), je vyloučena povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko. Žádost o závazné stanovisko není povinná v případě, jde – li o stavbu, změnu stavby, udržovací práce, umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu této nemovitosti. Podrobnosti o vymezení ochranného pásma stanoví obecně závazný právní předpis. Při provádění výzkumů, oprav a udržovacích prací jsou oprávněné organizace či jednotlivci povinni dbát zájmů chráněných zvláštními předpisy, spolupracovat s orgány zabezpečujícími ochranu těchto zájmů a co nejvíce chránit práva a oprávněné zájmy vlastníků (správců, uživatelů) nemovitostí, popřípadě jiného majetku. Je – li vlastník (správce, uživatel) nemovitosti nebo jiného majetku prováděním výše zmíněných oprav a prací nebo jinými opatřeními podstatně omezen v běžném užívání nemovitosti nebo jiného majetku, má právo, aby mu oprávněná organizace nebo jednatel vykonávající výše zmíněné opravy a práce poskytl přiměřenou jednorázovou náhradu. Dle Vyhlášky hl. města Prahy 10/1993 Sb, o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany, byly městské čtvrti Vinohrady, Nové město, Žižkov a Vršovice prohlášeny roku 1993 součástmi městské památkové zóny.

Ustanoveny byly v památkové zóně konkrétně téměř celé Vinohrady, okrajová část Nového Města a starší západní části Žižkova a Vršovic. Cílem vyhlášky je zachování kulturně – historické a urbanisticko – architektonické hodnoty dané lokality s ohledem na veškeré předměty ochrany v památkové zóně. Těmito předměty jsou například urbanistická skladba, uliční interiéry, povrchy komunikací, architektura objektů, ale i panorama s dominantami v pohledech, historické zahrady a parky, doplňkové parkové plochy, prvky zeleně a podobně. Na katastrálním území Vinohrady podléhají dále samostatně státní památkové péči například Riegrový sady, sady na náměstí Míru, sady Svatopluka Čecha (Čechovy sady), areál rodinného domu bratří Čapků, areál vily Waldesovy, areály vil v Havlíčkových sadech, areály několika dalších soukromých vil na Vinohradech (soukromá zeleň), okolí kostelu Nejsvětějšího Srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad, areál Krematoria, Vinohradský hřbitov, Vodárenská věž v ulici Korunní s přílehlým okolím či celé území železniční stanice Praha – Hlavní nádraží. Na katastrálním území Žižkova jsou individuálně chráněny například vybrané činžovní domy, zahrady klášterů a kostelů, areál Starého a Nového židovského hřbitova, celé Olšanské hřbitovy, areál Národního památníku na Vítkově, areál Vozovny Žižkov a jiné (Národní památkový ústav, 2015).

3.6.2 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Zákon č. 114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny, je dalším regulačním dokumentem v oblasti manipulace či rekonstrukčních a udržovacích prací a úkonů na/nebo v okolí vybraných vegetačních ploch na území hlavního města Prahy, nazývaných jako zvláště chráněná území. Účelem tohoto zákona je udržení a obnova přírodní rovnováhy v krajině, ochrana rozmanitostí jednotlivých forem života, ochrana přírodních hodnot a krás, a tím nejlepším možným způsobem zajištění šetrného hospodaření s přírodními zdroji.

Zvláště chráněná území se člení do těchto kategorií:

- národní parky,	- přírodní rezervace,
- chráněné krajinné oblasti,	- národní přírodní památky,
- národní přírodní rezervace,	- přírodní památky

V těchto územích je umisťování staveb či jeho povolování zcela zakázáno, popřípadě v závislosti na typu stavby nebo druhu zvláště chráněného území (popřípadě jeho zóny) jsou uděleny výjimky. Při potřebě zabezpečení před okolními vlivy mohou mít jednotlivá zvláště chráněná území své ochranné pásmo. V tomto pásmu lze vymežit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas dotčeného orgánu ochrany přírody. V případě, že ochranné pásmo u vybraných zvláště chráněných území vyhlášeno není, platí ochrana území na ploše 50 metrů od hranic zvláště chráněného území. Ochranné pásmo lze vymežit i u památných stromů. Pásmo vymezuje tentýž dotčený orgán ochrany přírody, kterým byl strom vyhlášen za památný. V případě, že ochranné pásmo vyhlášeno není, platí ochrana území v kruhovitém kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výšce 130 centimetrů nad zemí.

V tomto pásmu nejsou povoleny žádné stavby, terénní úpravy, odvodňování, chemické zásahy apod. Zákon dále stanovuje podmínky povolení zásahu do mimolesní zeleně, tedy v tomto případě například kácení dřevin. Všeobecně platí, že povolení příslušného orgánu životního prostředí musí být uděleno v případě dřevin s obvodem kmene nad 80 cm a zapojených porostů nad plochu 40 m² (mimo ovocných stromů na pozemcích v zastavěném území evidovaných v katastru nemovitostí jako druh pozemku zahrada, zastavěná plocha a nádvoří nebo ostatní plocha se způsobem využití pozemku zeleně). Výše uvedené regulativy z hlediska státní památkové péče dále předepisují, že v případě kácení rostoucích dřevin mimo les spjatého s obnovou kulturní památky (ve smyslu § 14 zákona č. 20/1987 Sb, o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů) a nachází-li se dřevina v nemovité kulturní památce, např. jde o hřbitov, zahradu či park, popřípadě nacházející se v památkové zóně, je k provedení kácení zásadně potřeba povolení dle § 8 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny.

3.6.3 ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Územně plánovací dokumentace je základním typem plánovací dokumentace, která je vohotovována k příslušnému územnímu celku – katastrálnímu území. Tato dokumentace se dělí na část „Zásady územního rozvoje“, část „Územní plán a popřípadě část „Regulační plán“. Zásady územního rozvoje jsou dle Zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, definovány jako prostředek ke stanovení opatření účelnému a hospodárnému uspořádání území. Stanovuje dále plochy nebo koridory nadmístního významu a stanovuje požadavky na jejich využití, zejména plochy nebo koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření a podobně. Jedná se o dokumentaci organizující celý kraj. Územní plán je závazným dokumentem rozhodujícím o prostorovém uspořádání a využití území (současného i budoucího dané obce. Regulační plán je závazným dokumentem stanovujícím podrobné podmínky pro danou řešenou plochu (zejména například využití pozemků, umístění a prostorové uspořádání staveb, řešení pro optimální životní prostředí a podobně). Regulační plán je vyhotoven prostřednictvím dané obce – vyskytuje se tedy v územně plánovací dokumentaci pouze u vybraných obcí, které si jej nechali vyhotovit (Česko, 2006).

Funkční využití řešeného území je definováno dle platného Územního plánu sídelního útvaru hlavního města Prahy, schváleného usnesením č. 10/05 zastupitelstvem hlavního města Prahy ze dne 9. 9. 1999, a návrhem změny Z 1000/00 vydané usnesením č. 20/70 pražským zastupitelstvem ze dne 22. 10. 2009, s účinností od 12. 11. 2009. Územní plán je platný se všemi pořízenými změnami k 1. 12. 2016 (IPR hl. města Prahy, 2017). V současné době vzniká na území hlavního města Prahy nový územní plán – Metropolitní plán. Institut plánování a rozvoje hl. města Prahy jej definuje jako „Namísto dosavadního plánování města na základě funkčního využití ploch se navrácí k předsocialistickému způsobu územního plánování: základním principem Metropolitního plánu je vymezení veřejných prostranství, struktury a kompozice zástavby a krajiny či stanovení výškové regulace“. Pořizování nového Metropolitního plánu započalo roku 2012. V současné době je ve fázi kontroly návrhu plánu (3.3) pořizovatelem. Tato verze by již měla předcházet fázi společného jednání.

3.6.4 TECHNICKÁ OMEZENÍ A INŽENÝRSKÉ SÍTĚ

Dalším regulativem v rámci prostorového uspořádání jsou technická omezení jako například dopravní infrastruktura s požadovanými ochrannými pásmy, požadovaná technická opatření k cestní síti (dispozice chodníků a zpevněných ploch a jejich následné uspořádání a přístupnost) či inženýrské sítě, podzemní a nadzemní. Co se týče technických opatření u cestní sítě, musí být chodníky a zpevněné plochy v městském prostředí nejlépe přístupné, a to z důvodu údržby (čištění a oprava) a zejména také uzpůsobeny pro volný pohyb handicapovaných obyvatelů města (Baihauer, 2018).

Inženýrské sítě jsou v oblasti návrhu sídelní zeleně dalším vysoce limitujícím systémem přívodu vody, plynu, elektřiny, telefonického spojení či tepla a také například potrubní pošty. Baihauer (2018) uvádí, že hloubka jednotlivě posazených podzemních inženýrských sítí se liší v závislosti na druhu sítě. Správné rozmezí umístění IS by se mělo pohybovat v rozmezí 0,6 až 2 m hloubky. Ve skutečnosti (a dle terénních průzkumů) jsou však IS položeny i v horních hodnotách 0,3 – 0,4 m hloubky. Podzemní inženýrské sítě jsou vedeny převážně v zastavěné části podél komunikací (chodníky, zpevněné plochy v blízkosti budov). Ochranná pásma těchto podzemních sítí se pohybují od 1 do 4 metrů od osy vedení sítě. Z tohoto důvodu lze v budoucím návrhu řešení umístit dřeviny pouze na volná prostranství či plochy, kde linie vedení IS není. Nadzemní IS jsou ve městě hl. města Prahy také velice časté. Ochranná pásma nadzemních IS se pohybují dle Zákona č. 458/2000 Sb, o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů mezi 1 až 20 metry od osy vedení IS. V tomto případě je přizpůsobení inženýrským sítím (výběrem vhodných dřevin) obtížné, ale proveditelné.

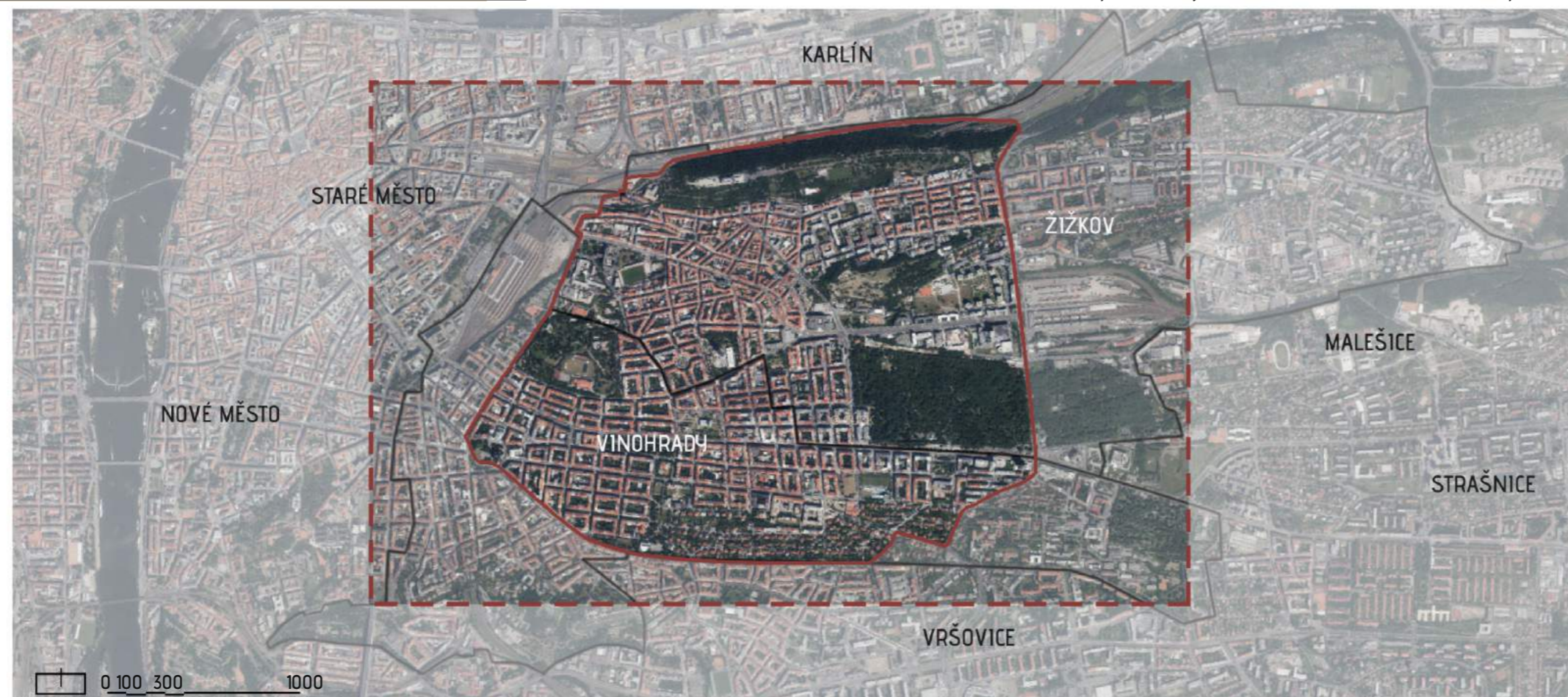
3.6.5 DŘEVINY DOPORUČENÉ DO MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ

Jak již bylo v předchozí kapitole o systému zeleně jednotlivých katastrálních území zmíněno, pro MČ Praha 2 a MČ Praha 3 v současné době není vypracovaný žádný závazný seznam doporučených dřevin. Ačkoli obě katastrální území (společně s částí Vršovic) patří do památkově chráněné zóny, ustanovené Vyhláškou hl. města Prahy 10/1993 Sb, pro výsadbu nových stromů se městská část řídí dle zpracovaných projektových dokumentací či dle rozhodnutí k povolení kácení dřevin mimo les. U obou je nutné kladné stanovisko Magistrátu hlavního města Prahy (MHMP) – odboru památkové péče, který povoluje zvolenou výsadbu dřevin či ji přímo určuje (Müllerová a Beinhauer, 2018).

4 ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ

4.1 VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Mapa č. 1a: Vymezení řešeného území (autorka práce)

Řešené území se nachází na pomezí dvou pražských městských čtvrtí - Vinohrad a Žižkova, situovaných v centrální historické části města, na pravém břehu řeky Vltavy. Lze jej charakterizovat jako území zastavěné převážně blokovou a vilovou zástavbou s výrazným (pro toto území typickým) podílem zeleně a veřejných prostranství. Městská krajina těchto dvou čtvrtí je neobyčejná nejen charakteristickou půdorysnou strukturou, nýbrž také specifickým pojednáním architektury a vysokým počtem historicky významných dominant. Území je tudíž chráněno vyhlášením Městské památkové zóny od roku 1993. Vymezená plocha pokrývá každé z dotčených katastrálních území přibližně z poloviny, místy těsně přiléhá k sousedícím městským čtvrtím jako například Vršovice, Karlín či Staré Město. Ve vzdálenějším okolí jsou navazujícími čtvrtěmi dále Nové Město, Strašnice, Malešice, Vysočany a Nusle.

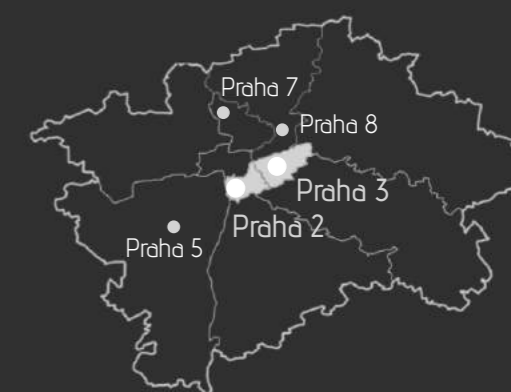
Řešené území pokrývá celkem cca 440 ha plochy (4,4 km²). Je vymezeno několika zájmovými stavebními či vegetačními objekty, charakteristickými svou variabilitou terénu, nadmořskou výškou či funkční náplní. Severní část zájmového území je vymezena rozsáhlým parkem Vrch Vítkov. Vrch Vítkov je vyvýšený hřeben protáhlého tvaru. Je poměrně rozsáhlý, celková rozloha řešeného území činí přes 30 hektarů a v nadmořské výšce dosahuje hodnot od 210 po 270 m n. m. Svou terénní variabilitou a členitým reliéfem tvoří přirozenou hranici mezi dvěma městskými čtvrtěmi Karlínem (ze severní strany) a Žižkovem (z jižní strany). Směrem na východ a postupně na jih přetíná hranice železniční trať vedoucí skrze onen vrch. Dále je pak vymežujícím prvkem čtyřproudá komunikace Jana Želivského směrem podél celé východní straně území. Mezitím je protnuto například Basilejské náměstí, Nákladové nádraží Žižkov či historicky významné Olšanské hřbitovy z 12. století. Za končícími Olšanskými hřbitovy pokračuje hranice jihozápadním směrem přes lokalitu se stanicí metra Želivského, podél ulic Soběslavská a U Zdravotního ústavu. Zde se hranice v partiích vilové zástavby láme a pokračuje dále ulic Benešovská. Na pomezí s ulicí Vlašimskou se opět vrací jižním směrem k dvouproude komunikaci s názvem Ruská. Jižní část řešeného území je vymezeno téměř po celé délce ulic Ruskou a dále ulic Francouzskou. Dalším významným protnutým bodem je Náměstí Míru. Hranice území protíná toto náměstí a pokračuje podél dvouproude komunikace Italská severním směrem až k ulici Seifertova. Mezitím jsou po západní hranici protnuty například Riegrový sady či areál Vysoké školy ekonomické v Praze. Riegrový sady jsou významným fragmentem v oblasti vegetačních ploch na tomto území. Jejich nadmořská výška se pohybuje v rozmezí 127 až 170 m n. m. Zbývající severozápadní hranici řešeného území tvoří vzdušné protnutí ulic Řehořova a Husitská severním směrem až k výše zmíněnému Vrchu Vítkov.

Mapa č. 1b: Vymezení řešeného území - poloha v rámci ČR (autorka práce)

Česká republika

Hlavní město Praha
Okres Praha

Městská část / obvod Praha 2 a Praha 3
Městská čtvrt' Vinohrady a Žižkov

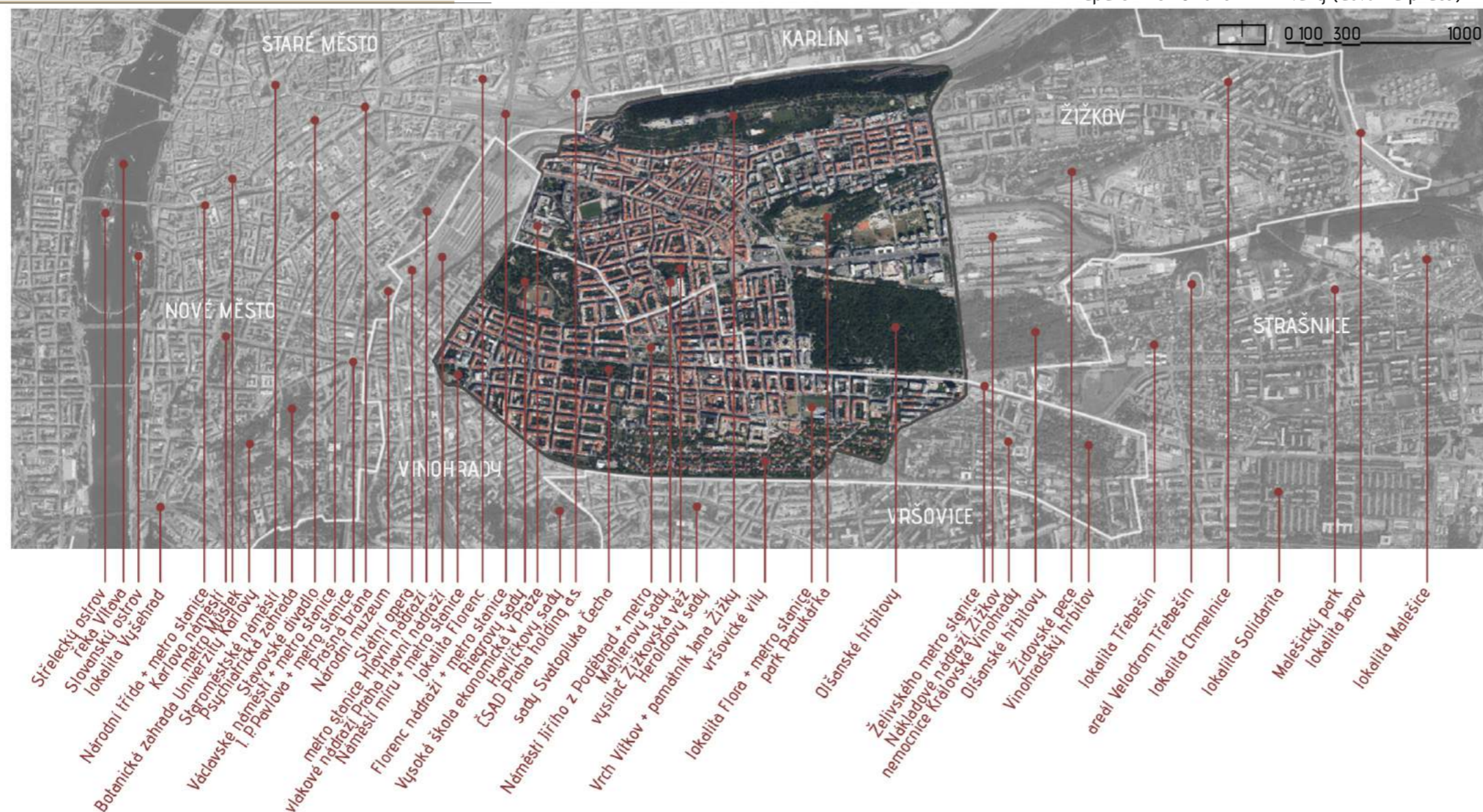
Legenda

- hranice vymezeného území
- správní hranice - vymezení správních celků (Vinohrady a Žižkov)
- řeka Vltava
- ŽIŽKOV** popis správních celků

4.2 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ A ŠIRŠÍ ÚZEMNÍ VZTAHY

4.2.1 ŠIRŠÍ ÚZEMNÍ VZTAHY

Mapa č. 2: Širší územní vztahy (autorka práce)

4.2.2 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ÚZEMÍ

Poloha - městská čtvrť Vinohrady

Kraj	Hlavní město Praha
Okres	Hlavní město Praha
Městská část	Praha 2, Praha 3, Praha 10, malá část Prahy 1 a Prahy 4
Pověřený úřad	úřad MČ Praha 2
Počet územ. jednotek	5
Katastrální území	Vinohrady
Rozloha kat. území	3,79 km ²
Hustota zalidnění	13 399 obyvatel/ km ²
Počet obyvatel	50 782 (ČSÚ, 2015)

Poloha - městská čtvrť Žižkov

Kraj	Hlavní město Praha
Okres	Hlavní město Praha
Městská část	Praha 3, malé části Prahy 8 a Prahy 10
Pověřený úřad	úřad MČ Praha 3
Počet územ. jednotek	3
Katastrální území	Žižkov
Rozloha kat. území	5,44 km ²
Hustota zalidnění	110 533 obyvatel/ km ²
Počet obyvatel	57 300 (ČSÚ, 2015)

Z hlediska správního členění patří řešené území pod městské obvody Prahu 2 a Prahu 3. Praha 2 svou rozlohou zahrnuje celé katastrální území Vyšehrad, část katastrálního území Vinohrady, dále část katastrálních území Nové Město a Nusle. Praha 3 zahrnuje téměř celé katastrální území městské čtvrti Žižkov (s výjimkou zbývající plochy mezi železničními tratěmi v okolí Krejčířky). Mimo Žižkova, zasahuje také Praha 3 přes severovýchodní část katastrálního území Vinohrady (od ulice Korunní směrem na sever a od ulice Slavíkova směrem na východ) a přes další dvě méně rozlehlé části katastrálních území Strašnice a Vysočany. Vzhledem k tomu, že Vinohrady a Žižkov patří mezi lokality situované v jádru hlavního města Prahy, je zde vyšší počet obyvatel (oproti vzdálenějším lokalitám) a nepřehledné množství kulturních a společenských příležitostí.

Vinohrady lze považovat za velkorose pojatou vzdušnou čtvrť s pravidelně uspořádanými ulicemi se stromořadími, drobnými náměstími a vysokým podílem parků a ostatní zeleně. Oproti tomu Žižkov je místy v zástavbě velice stísněný a přináší jakousi dělnickou atmosféru. Ulice jsou často neozeleněné a často nevhledné. Žižkov také, naopak oproti ostatním čtvrtím, dominuje zejména svou pospolitostí (Žižkovská noc, Nákladové nádraží Žižkov, Klub přátel Žižkova a podobně). Mapa širších územních vztahů deklaruje bohatou občanskou vybavenost, jednotlivá stanoviště dopravních a technických zařízení a důležité zájmové body vně řešeného území a jeho bezprostředního okolí.

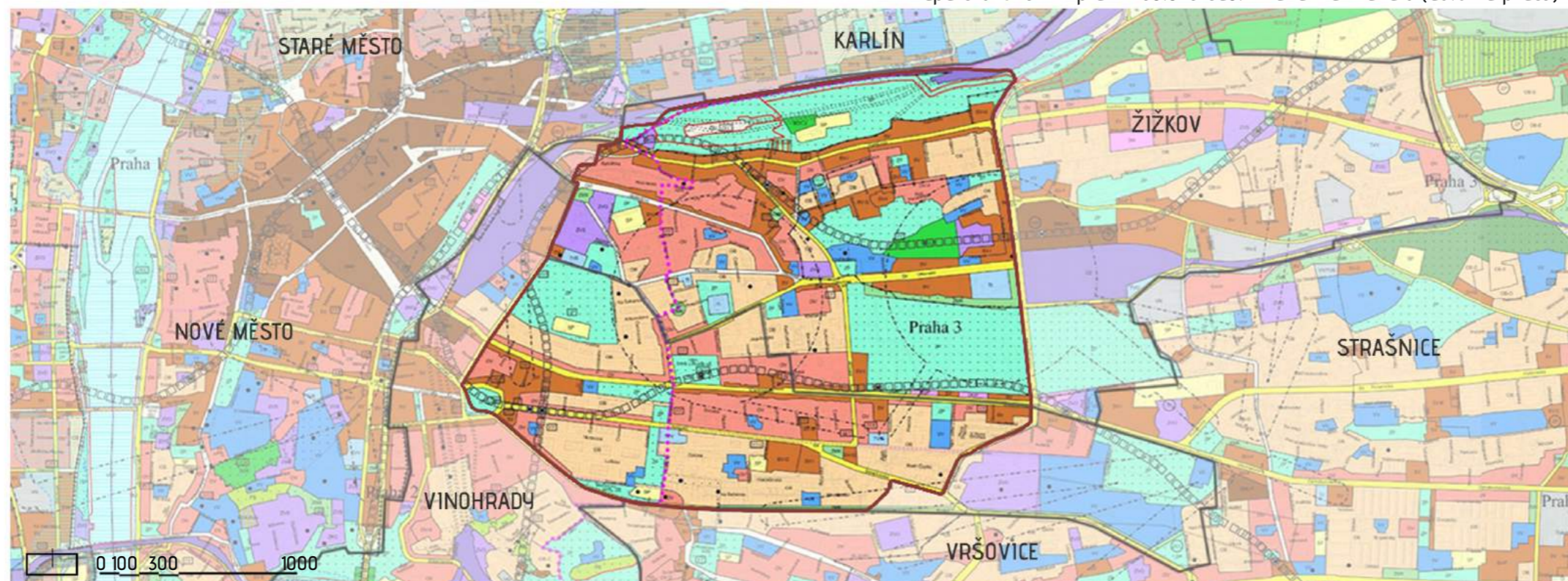

Obrázek č. 35: Vinohrady (www.praque-portal.com)

Obrázek č. 36: Žižkov (www.praque-portal.com)

Mapa č. 3: Územní plán městské části Praha 2 a Praha 3 (autorka práce)

Legenda

— hranice vymezeného území

Polyfunkční území

Obytná polyfunkční území

OB čistě obytné

OV všeobecně obytné

Smišená polyfunkční území

SV všeobecně smíšené

Sportu a rekreace

SP sportu

S01-S07 oddechu

Zvláštní komplexy

ZVS vysokoškolské

ZKC kultury a církve

ZVO ostatní

Monofunkční území

Veřejné vybavení

VV veřejné vybavení

S0,S1,S2,S4 vybraná komunikační síť

DZ železniční doprava

DH hromadná doprava a parkoviště P+R

DU urbanisticky významné plochy

☐☐☐☐ trasy a stanice metra

Příroda, krajina a zeleň

ZP parky, historické zahrady a hřbitovy

ZMK zeleň městská a krajinná

● zeleň vyžadující zvláštní ochranu

Pěstební plochy

PS sady, zahrady a vinice

PZO zahrádky a zahrádkové osady

Překryvná označení

— vymezení ÚSES

⋯ celoměstský systém zeleně

⋯ území se zákazem výškov. staveb

Ochranná pásma a chráněná území

⋯ památkové zóny (zákon č. 20/1987 Sb)

Funkční využití řešeného území je definováno dle platného Územního plánu sídelního útvaru hlavního města Prahy, schváleného usnesením č. 10/05 zastupitelstvem hlavního města Prahy ze dne 9. 9. 1999, a návrhem změny Z 1000/00 vydané usnesením č. 20/70 pražským zastupitelstvem ze dne 22. 10. 2009, s účinností od 12. 11. 2009. Územní plán je platný se všemi pořízenými změnami k 1. 12. 2016 (Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, 2018).

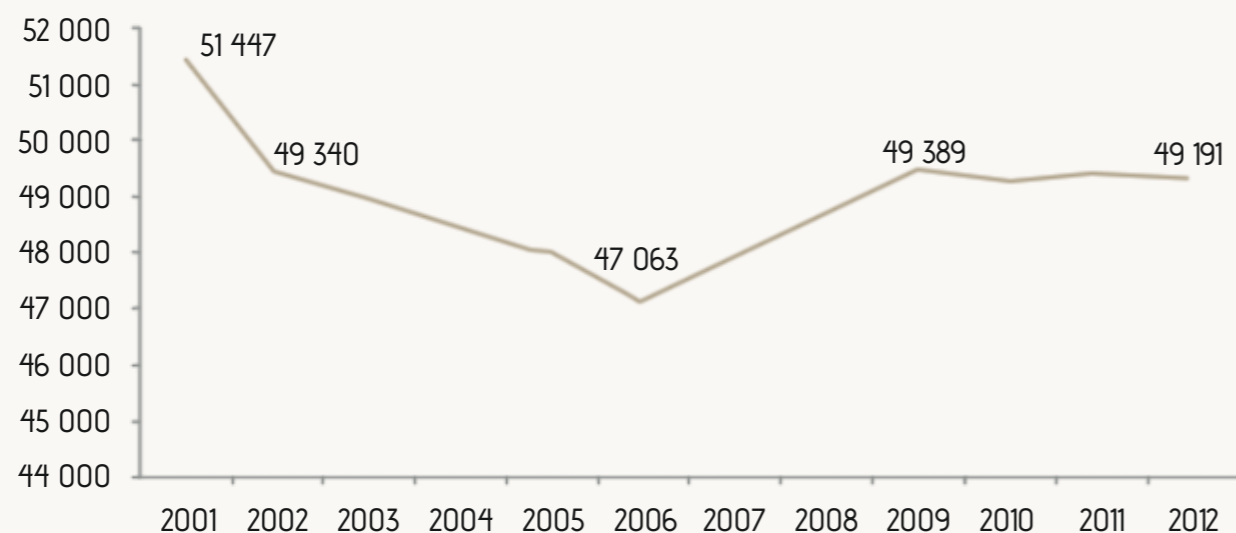
Na výše uvedené mapě je viditelné funkční využití ploch, týkajících se řešeného území a také ploch, navazujících na bezprostřední okolí řešeného celku. Jednotlivé kategorie a jejich zkratky, zasahující do viditelného rámce, jsou uvedeny také v legendě. Konkrétní řešené území je poměrně celoplošně pokryto kategorií „Čistě obytné, všeobecně obytné a všeobecně smíšené polyfunkční území“. Jedná se především o blokovou zástavbu bytových domů, zástavby vilové a ostatní veřejných budov. Druhou nejrozsáhleji zastoupenou kategorií jsou „Parky, historické zahrady a hřbitovy“. V tomto případě jde o městské parky Vrch Vítkov, Parukářka, Riegrovy sady, Sady Svatopluka Čecha, Bezručovy sady, Mahlerovy sady pod Žižkovskou věží a ostatní drobné parkové úpravy. Dále v jihovýchodní části tuto kategorii zastupují například Olšanské hřbitovy a také ve střední části například ozeleněné náměstí Jiřího z Poděbrad. Další významnou, ačkoli ne příliš plošně zastoupenou, je kategorie „Zeň městská a krajinná“. Tato kategorie spíše zastupuje maloplošné objekty, které jsou součástí veřejných prostranství, zejména například zeleň rozptýlenou, liniovou a zeleň rezervní. Veškeré zelené plochy jsou součástí tzv. celoměstského systému zeleně. Podél severní hranice území a také fragmentálně ve středu, na západní a východní části území lze vyzorovat plochy z kategorie „Zvláštní komplexy“ s funkcí například vysokoškolských a církevních objektů a plochy kategorie „Sport a rekreace“, jako například Vysoká škola ekonomická v Praze, Sportovní centrum Olšanka, Xbowling, či areál Rezidence Central Park v ulici Piterrova. Neobvykle je dále na pomezí dvou hlavních tříd Koněvova a Husitská pod vítkovským parkem zřejmá plocha smíšené funkční náplně (plocha kategorií „Parky, historické zahrady a hřbitovy“ s „Všeobecně smíšeným polyfunkčním územím“). Takto šrafou je vymezena plocha Tachovského náměstí, které v současné době, také, jako jedno z mála ploch v této lokalitě, pozvolna odděluje městskou zástavbu od vítkovského parku. Urbanisticky významnou plochou se rozumí Památník národního osvobození na Vrchu Vítkov a dále komunikace Seifertova a Kubelíkova přibližně v centrální části. Nejvýznamnějším (z ekologického hlediska) prvkem v území je kategorie „Územní systém ekologické stability“, jehož osa vede přes celé území Vrchu Vítkov a dále východním směrem. Zde je velice významné ochranné pásmo Co se týče překryvných označení, přibližně celé řešené území spadá dle zákona č. 20/1987 Sb do památkové zóny.

Ze zbývajících ploch jsou dále vyznačeny plochy vybrané komunikační sítě, železničních zařízení (trasy železnic a mostů) a s nimi spjata ochranná pásma, plochy Pražské integrované dopravy (trasy Metra, tramvaje a autobusy a vlaková doprava) a plochy veřejného vybavení.

Dle Strategického plánu rozvoje Městské části Praha 2 a Praha 3 a metodiky strategického plánování a řízení bylo evidováno pod pražským obvodem Praha 2 celkem 49 191 obyvatel a pod pražským obvodem Praha 3 celkem 71 409 obyvatel.

Městská část Praha 2 a její vývoj počtu obyvatel lze považovat za dlouhodobě ztrátový. K datu 1. 1. 2001 bylo v této městské části evidováno celkem 51 447 bydlících obyvatel a oproti roku 1991 došlo k celkovému poklesu obyvatel o 20 %. Kdybychom současný stav porovnali s počtem před dvaceti lety (lety 1980 - 1991), byly by souhrnné úbytky ještě vyšší. V porovnání s touto dekadou (1980 - 1991) počet obyvatel klesnul celkem o 27 tisíc obyvatel. V případě posledního desetiletí mezi lety 2001 - 2010 jsou úbytky podstatně nižší. Pro tuto dekádu se úbytek obyvatel stále drží v hodnotách - 4718 osob. Tyto hodnoty, dle níže uvedeného grafu, byly vyrovnány mezi lety 2007 - 2007, nůbrž následující roky opět došlo k poklesu, i když mnohem mírnějšímu. V roce 2010 jsou již úbytky početních stavu velmi nízké, a to - 196 osob. Dalším rokem je nízký úbytek téměř obdobný. Ke konci roku 2012 je stav městské části 49 191 obyvatel.

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel Prahy 2 mezi lety 2001 až 2012 (autorka práce)

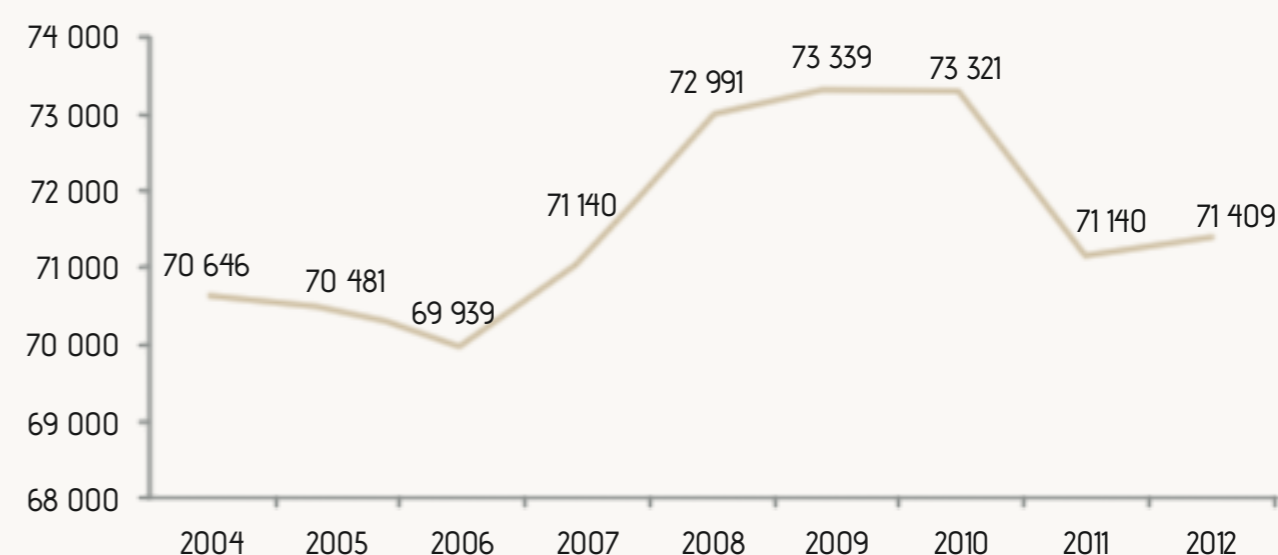

Vývoj početních stavů je výslednicí dvou navzájem na sebe působících procesů - přirozené měny a migrace. Kladné saldo migrace je v zásadě vždy ovlivněno novou výstavbou, kladné saldo přirozené měny má přímou vazbu na věkovou skladbu. Vývoj věkové skladby v Praze 2 lze považovat za příznivý. Průměrný věk klesnul mezi lety 2001 - 2010 ze 43,2 let na 42,2 let, i přesto, že vývoj počtu dětské složky 0-14 let byl v absolutních hodnotách i v relativním zastoupení regresivní.

Věkové složení obyvatel	Celkem v roce 2002		Celkem v roce 2012	
0 - 14 let	5 576	11,3 %	5 828	11,8 %
15 - 64 let	34 622	70,2 %	35 470	72,1 %
65 a více let	9 102	18,4 %	7 899	16,1 %

Městská část Praha 3 je na tom lépe. Strategický plán rozvoje MČ Prahy 3 uvádí, že nejdynamičtější vývoj zaznamenal městský obvod Praha 3 historicky na konci 19. století, kdy zde docházelo k mohutné výstavbě - zejména v oblasti Žižkova a Vinohrad. Na přelomu 19. a 20. století převýšil celkový počet obyvatel v městském obvodu o něco vyšších hodnot, než má dnes (75 tisíc obyvatel). Nejvyšších hodnot dosáhla hustota zalidnění v roce 1961, a to cca 124 tisíc obyvatel. Od té doby, až do roku 2006, počet obyvatel začal značně klesat. Dalším rokem (2007) měla Praha 3 stejný počet obyvatel jako dnes. Mezi lety 2008 až 2010 naopak opět začal počet obyvatel stoupat až k počtu 73 321. V roce 2011 opět začalo docházet k úbytku obyvatel, avšak údaje ke konci roku 2012 mají vzestupný charakter. Za první čtvrtletí následného roku 2013, kdy počet obyvatel postoupil k 71 427 tisícům obyvatel, je tak dokázáno, že hodnoty počtu obyvatel od roku 2012 mírně stoupají.

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel Prahy 3 mezi lety 2004 až 2012 (autorka práce)

S postupným úbytkem obyvatelstva, zejména do roku 2006 a mezi lety 2010 a 2011, souvisí převážně zaznamenané celkové záporné přírůstky. Počet zemřelých v té době převýšil počet narozených. Od roku 2006 bylo celorepublikové období novorozenců, které se značně projevilo na nárůstu počtu obyvatel od roku 2008. Od té doby hodnota přirozeného přírůstku neustále kolísá. Počet obyvatel a jeho přírůstek tak úzce souvisí s věkovým složením obyvatelstva.

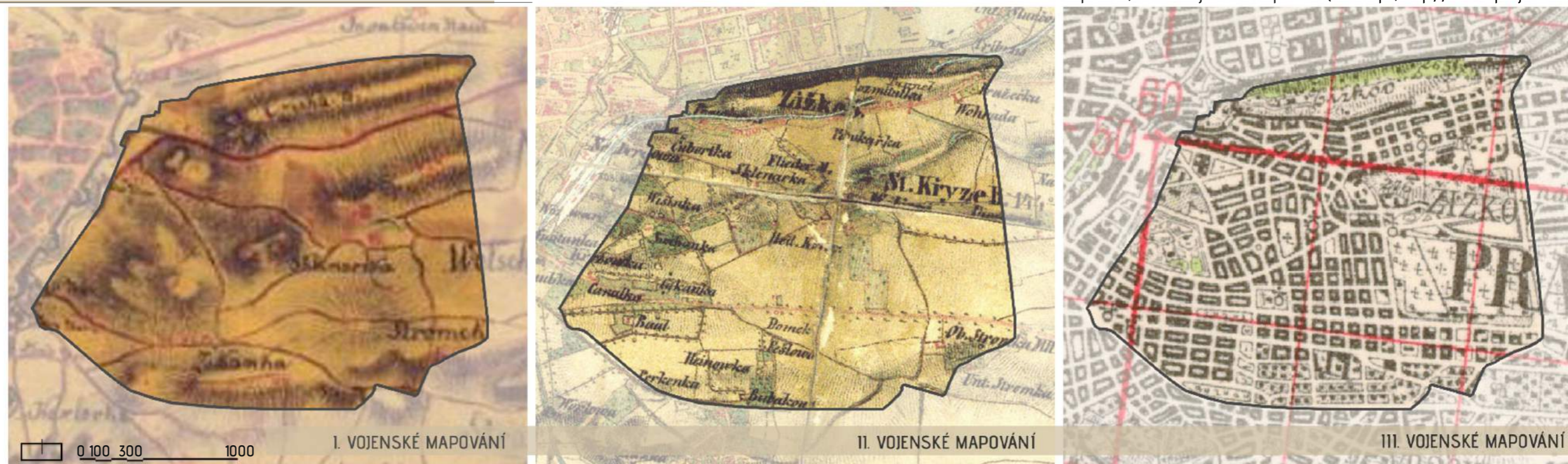
Věkové složení obyvatel	Muži	Ženy	Celkem a procentuálně
0 - 14 let	4 2012	3 962	8 174 11,4 %
15 - 64 let	25 501	24 822	50 323 70,5 %
65 a více let	4 930	7 982	12 912 18,1 %

Pro zajímavost, hustota osídlení Prahy 3 je 10 986 obyvatel / km² - městský obvod Praha 3 tak výrazně převyšuje i hodnoty pražského průměru, které jsou 2 531,2 obyvatel / km² a následně i republikový průměr, jenž je 133,3 obyvatel / km². Po městském obvodu Praha 2 se jen s nepatrně nižší hodnotou hustoty zalidnění (rozdíl méně než 1000 obyvatel / km²) řadí na 2. pozici v hlavním městě Praha.

4.3 HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ

4.3.1 HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ DLE MAPOVÝCH PODKLADŮ

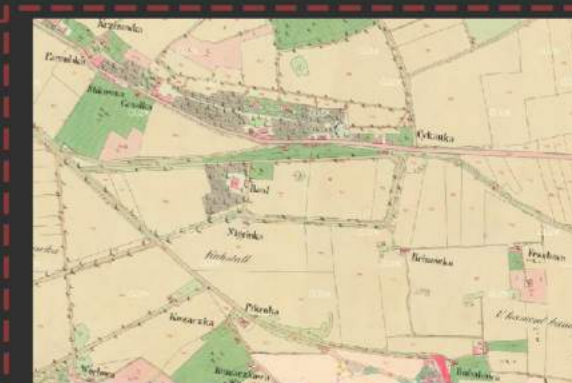
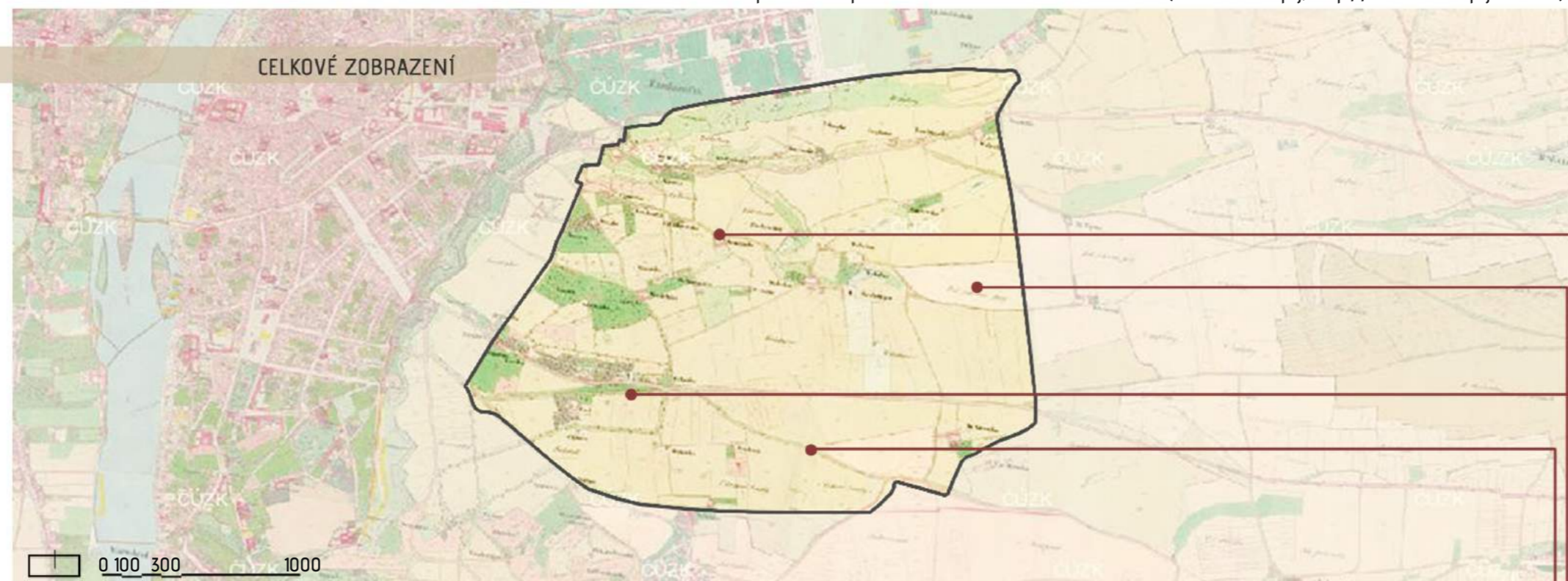
Mapa č. 4, 5 a 6: Vojenské mapování (Oldmaps, <http://oldmaps.geolab.cz>)

Mapa I. vojenského mapování – Josefského byla vypracována mezi lety 1764 – 1768. Později byla rektifikována 1780 až 1783 (Anonym, 2001a). Na mapě je znázorněn členitý reliéf, který je pro některé části této oblasti specifický. Zejména v severní, střední a východní části řešeného území, kde jsou viditelné tři části výrazněji vyvýšeného terénu (Vrch Vítkov, Parukářka a Stromky). Jak již bylo dříve v historickém vývoji hlavního města Prahy zmíněno, v období vlády Karla IV byla centrální část tehdejšího Nového Města obehnaná hradbami. Bezprostřední okolí hradeb bylo pokryto zelenými pásy. Většina okolního území byla využita k pěstování vinic. Ovšem v období třicetileté války v lokalitě dnešního Vrchu Vítkov a tehdejší Sklenářky, došlo roku 1757 (vpádem pruských vojsk) k zničení zbývajících ploch vinic a původních porostů (Filipová – Lejsalová, 2008). Na mapě ale viditelný pouze vyznačený reliéf, nikoli specifické pokrytí tohoto reliéfu. Z důležitých vodících prvků, nacházejících se na řešeného území, je vyznačena cestní síť. Na mapě je zřejmé vedení jedny z hlavních komunikací, vedoucí na jižní straně podél hranice Vrchu Vítkov. Dále se cestní síť rozvětňuje do okolí jižním směrem. Z okolních lokalit je znázorněna například Invalidovna v severovýchodní části viditelného celku či plocha Olšanských hřbitovů na jihovýchodě.

Mapa II. vojenského mapování – Františkovo byla vypracována o řádově několik desetiletí déle, a to mezi lety 1836 – 1852. Podkladovou mapou pro vypracování této mapové kompozice byl Stablní katastr. Proto jsou také tyto mapy mnohem přesnější (Anonym, 2001b). Na mapě II. vojenského mapování jsou již zřetelné nejen vlastnosti reliéfu dané lokality, ale i stávající zástavba, cestní síť, železnice, rozsah orné půdy a travnaté porosty. Zastavěné území je nejrozsáhlejší v severní části viditelného rámce na území dnešního Karlína. Je zde již zřetelněji vyznačena bloková zástavba s přidruženými zahradními výsadbami. Mimo toto území, se také zástavba roztroušeně vyskytuje podél komunikace jižně od Vrchu Vítkov. Cestní síť je znázorněna mnohem podrobněji, než v předchozím mapování. Skrze vítkovský park je již zbudována železniční doprava, která se napojuje na rýsující se dnešní Hlavní nádraží. Ve střední části území jsou také zakresleny soukromé zahrady či užitkové zahrady. Velice zřetelné jsou také oboustranné aleje podél komunikací (hlavní průtahová komunikace – dnešní Slezská). V jihozápadním rohu lze také vypozorovat bývalou zahradu Kanálku.

III. vojenské mapování – Františko – Josefské proběhlo pro část Čech v letech 1877 – 1880. Oproti dvěma předchozím uvedeným mapování, je toto obohaceno o znázornění výškopisu (šrafy, vrstevnice a kóty). Z mapy již vyplývá kompletní struktura zástavby v řešeném území. Je zde viditelná hustota zastavěných ploch, téměř srovnatelně blíží se k podobě dnešní zástavby, zejména na Vinohradech je rozsah zástavby téměř totožný. Na mapě jsou též zaznamenána označení okolních sakrálních staveb, například ve střední části kostel Nejsvětějšího Srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad, dále kostel sv. Prokopa na Žižkově či kostel sv. Ludmily na náměstí Míru v jihozápadní části území. Výrazně značeny jsou též hřbitovy, jako židovský hřbitov v Mahlerových sadech v centrální části, dále téměř celá plocha dnešních Olšanských hřbitovů na východě a Vinohradský hřbitov v sousedícím okolí na jihovýchodní straně viditelného rámce. Struktura cestní sítě je téměř totožná s dnešním stavem, včetně přiléhajících veřejných prostranství – náměstíčka, rozptýlená zeleň, parčíky apod. Výrazným jednotícím prvkem s dnešními mapovými podklady jsou také popisné zkratky (například nádraží, ostrov či stadion) u sousedícího Nákladového nádraží Žižkov.

Mapa č. 7: Mapování roku 1837 – Stabilní katastr (Archivní mapy, <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

Mapa Stabilního katastru znázorňuje rozvržení jednotlivých ploch v roce 1837. Téměř celé území řešených ploch (přibližně 80%) zastupuje zemědělsky obhospodařovaná orná půda. Plochy jsou provázány několika převážně liniově uspořádanými plochami luk a pastvin. Louky a pastviny se vyskytují zejména ze severní strany Vrchu Vítkov (louky a louky se stromy), v severovýchodní části poblíž hradeb a také nejvíce paprscitě ve střední části území poblíž obydlí. Touto kategorií jsou také na mapě zastoupeny například zelené pásy se stromořadími podél cestní sítě. Jak již bylo zmíněno v historickém vývoji Vinohrad a Žižkova, Převážná část této lokality byla pokryta vinicemi. Již do první poloviny 19. století obklopovaly Nové Město plochy určené zejména pro produkci jako například pole, louky, vinice či ovocné sady (Říha a kol., 1956; Novotný, 1964). V roce 1837 jsou zde již patrné pouze zbytkové plochy vinic a ovocných sadů – například po celém obvodu západní strany území až k území dnešních Vršovic. Podél východní strany jsou také viditelné značné plochy zakládáných okrasných zahrad, ovocných a zeleninových zahrad a lesíků jako například zahrada Kanálka, dále také usedlosti například Švihanka, Kuchynka a Vozová, na kterých po roce 1903 byly vybudovány dnešní Riegrovy sady. Usedlosti a letohrádky, viditelné na mapě, se začaly objevovat za hradbami již během 18. století (Sojka a Podobský, 2007).

Na území jsou zastoupeny také maloplošně například vodní plochy a vodoteče. V partiích dnešních Olšanských hřbitovů se nacházela vodní nádrž. Severovýchodním směrem od nádrže, na dnešní Parukářce, jsou viditelné značné plochy pískovin a štěrkovin. V této lokalitě jsou také značné již rozvíjející se městské Olšanské hřbitovy.

Legenda

	orná půda a pole
	pole s ovocnými stromy
	vinice
	pastviny
	louky / mokré louky

	louky se stromy
	okrasné zahrady
	ovocné zahrady
	zelinářské zahrady
	lesní porosty

	pískoviny a štěrkoviny
	vodní plochy a vodoteče
	cestní síť
	kostely a ostatní budovy
	sakrální stavby

Mapa č. 8, 9 a 10: Letecké snímkování 1938, 1951 a 1975 (Geoportál, <https://geoportal.gov.cz>)Mapa č. 11, 12 a 13: Letecké snímkování 2001, 2010 a 2017 (Geoportál, <https://geoportal.gov.cz>)

Znázorněné letecké snímky jsou vyobrazeny od roku 1938 až po současnost – rok 2017. Na těchto snímcích lze vypožorovat proměnu řešeného území v průběhu 80 let. Je zřejmé, že struktura zástavby byla vystavěna již v dobách před III. vojenským mapováním, tudíž před dobou vzniku prvního uvedeného snímku. Taktéž zelenou infrastrukturu lze považovat za neměnnou. Z významných stavebních počínů lze pouze zmínit například úpravy parku Parukářka mezi lety 1951 a 1975 v severovýchodní části území či vznik Mahlerových sadů mezi lety 1951 a 1975 a následnou stavbu Žižkovské věže mezi lety 1985 a 1992 v centrální části řešeného území.

Legenda

	hranice vymezeného území	
	cestní síť	1837 a 1951 / 2015
	hřbitovy	1837 / 1951 a 2015
	budovy a stavby	1837 / 1951 / 2015
	pískovny	1837
	lesní porosty	1837 / 1951 / 2015
	vodní plochy	1837 / 1951
	pastviny a zelené pásy	1837
	zelinářská pole, zahrady a sady	1837 / 1951 a 2015
	vinice	1837
	sadovnické a parkové úpravy	1951 / 2015
	orná půda / ostatní plochy	1837 / 1951 a 2015

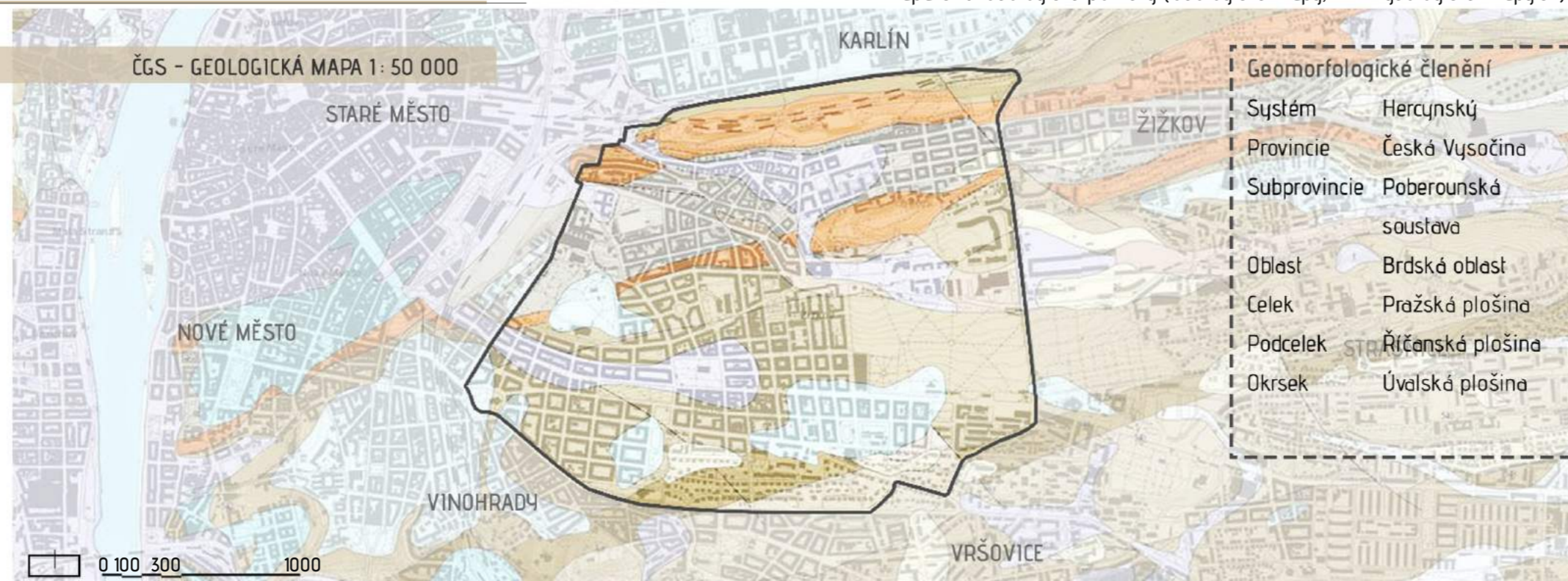
První mapa zobrazuje plošné zastoupení jednotlivých funkčních využití v období císařských otisků (Stabilního katastru) z roku 1837. Mimo cestní síť a drobné množství staveb, jsou zde ve velkém množství zastoupeny převážně pastviny, zelené pásy a zemědělská pole, dále v menším zastoupení vinice, zelinářská pole, zahrady, sady a lesy. V druhé mapě se jedná o překrytí plošného zastoupení dvou období, a to Stabilního katastru (1837) a leteckého snímkování (1951). Viditelný je vysoký (téměř k dnešní době celistvý) nárůst městské zástavby. Mezi touto zástavbou jsou postupně vybudovávány i parkové a rekreační plochy. Mezi nejvíce rozrostlé funkční využití patří také cestní síť a rozloha hřbitova, která je téměř autentická s dnešní rozlohou. Třetí mapa znázorňuje všechna překrytí všech funkčních využití ploch z období Stabilního katastru z roku 1837 a dvou leteckých snímkování z let 1951 a 2015. Co se týče přírůtku, v této lokalitě bylo přistavěno pouze nepatrné množství areálů zvláštního určení (výroba, rekreace, sport a podobně), popřípadě nepatrné množství blokové zástavby. Z hlediska cestní sítě, byly komunikace povýšeny na hlavní průtahové třídy - zejména například vícepruhové komunikace. Parkové úpravy byly fragmentálně provedeny například u náměstí Míru v jihozápadní části území, v parku Parukářka v severovýchodní části území či v parku Vrch Vítkov v severní části území.

Nejvíce byla rozšířena zejména městská zástavba a s ní přidružená cestní a komunikační síť. Z původních zemědělských polí a vinic se vysoký podíl území přeměnil na parky, parkově upravené plochy či městskou zeď. Rozlohou se také několikanásobně rozrostl městský hřbitov.

4.4 PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

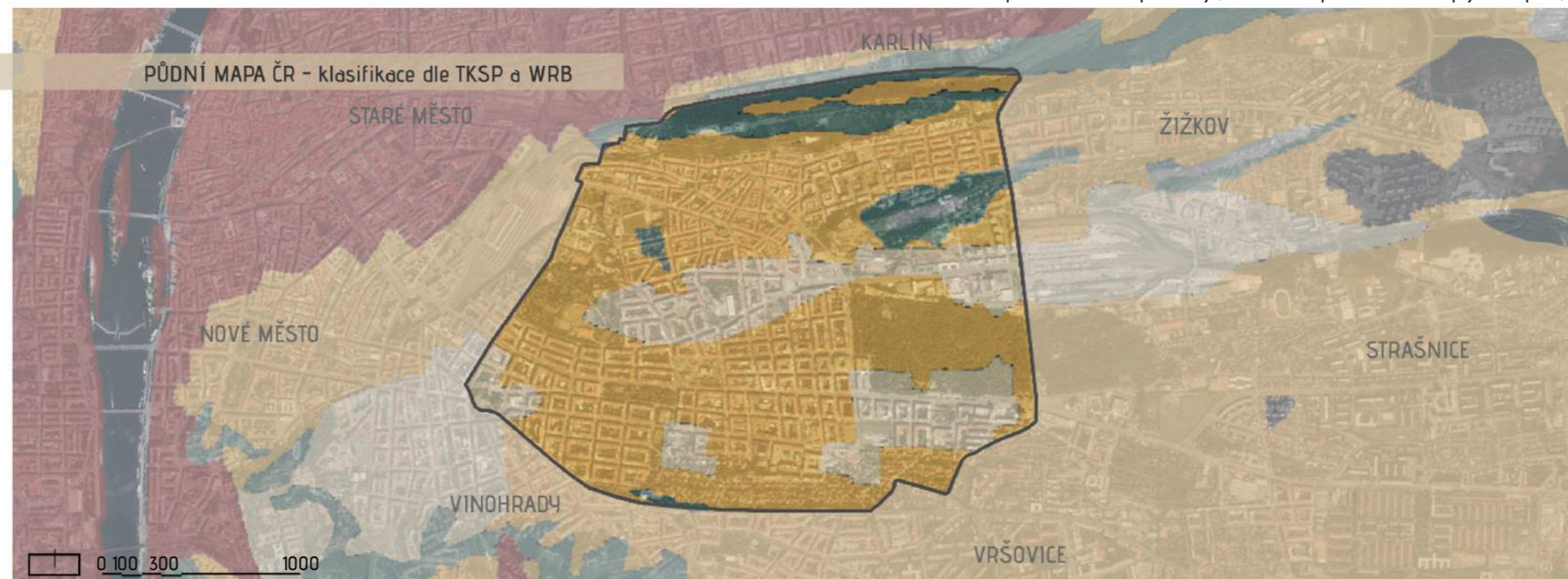
4.4.1 GEOLOGICKÉ A PŮDNÍ POMĚRY

Mapa č. 15: Geologické poměry (Geologické mapy, www.geologicke-mapy.cz)

Z výše uvedených geologických substrátů se na řešeném území nejrozsáhleji vyskytují tmavošedé jílovce a prachovce, navážky, písek a štěrk, písčité štěrky a složka střídání drob, pískovců, prachovců a jílových břidlic. Naopak pouze fragmentálně se zde vyskytují například spraš a sprašová hlína či křemenné pískovce a slepence.

Mapa č. 16: Půdní poměry (Půda v mapách, www.mapy.vumop.cz)

Mapa půdních poměrů znázorňuje celkem 6 druhů půdních substrátů v rámci celého viditelného celku. Daná lokalita je ovšem složena pouze ze 4 typů substrátů, a to z kambizemí, silně svažitých půd, regozemí a kombinace kambizemí, rankerů a litozemí. Kambizemě se rozléhají v téměř celé severní, celé jižní a západní části území. Silné svažitě půdy jsou zastoupeny v prstencovém tvaru podél severní části a částečně ve východní části území. Regozemě se pozvolna rozléhají v liniových seskupeních ve střední a fragmenty jižní části, kombinace kambizemě, rankerů a litozemí v nepatrném množství severovýchodně v ploše silně svažitých půd.

Legenda

- hranice vymezeného území
- klimatická oblast (T2 - teplá)

Teplotní charakteristiky

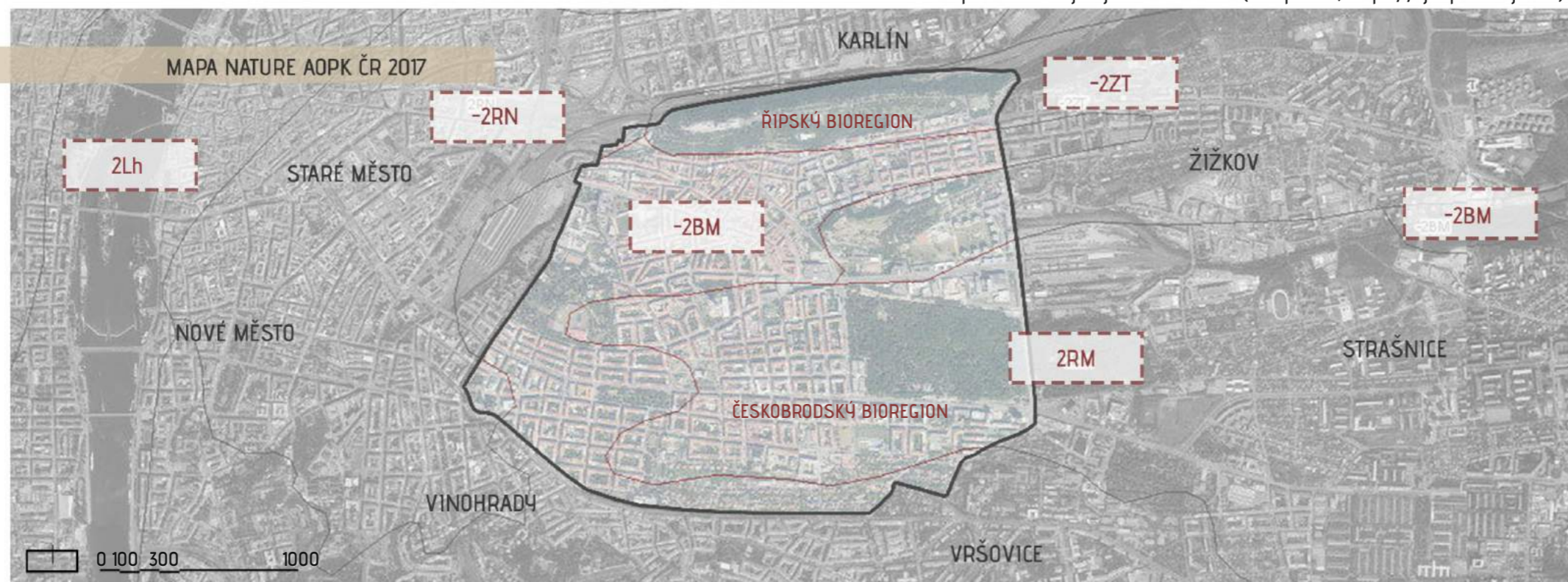
Počet letních dnů	50 - 60
Počet dnů s prům. t. 10°C a více	160 - 170
Počet mrazových dnů	100 - 110
Počet ledových dnů	30 - 40
Průměrná teplota v lednu (°C)	-2 - -3
Průměrná teplota v červenci (°C)	18 - 19
Průměrná teplota v dubnu (°C)	8 - 9
Průměrná teplota v říjnu (°C)	7 - 9
Srážkový úhrn ve vegetačním období (mm)	350 - 400
Srážkový úhrn v zimním období (mm)	200 - 300
Počet dnů se sněhem	40 - 50
Počet dnů jasných	40 - 50
Počet dnů zamračených	120 - 140

Klimatické charakteristiky teplé oblasti T2 (Quitt, 1971)

Charakteristika	rok 1961 - 1990	1971 - 2000	2000 - 2010
Průměrný roční srážkový úhrn (mm)	469,7	456,5	458,5
Průměrná roční teplota vzduchu v lednu (°C)	- 0,2	0,7	0,9
Průměrná roční teplota vzduchu v červenci (°C)	19,7	20,1	20,8

Z hlediska rozdělení klimatických oblastí patří řešené území (Pražská plošina) do teplé oblasti T2, která je charakteristická dlouhotrvajícím, teplým a suchým letním obdobím. Přejídné období je velmi krátké s teplým až mírně teplým jarem i podzimem. Zimní období je časově krátké, mírně teplé a suché až velmi suché převážně s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky (Quitt, 1971). Bližší charakteristiky teplé oblasti T2 udává výše uvedená tabulka.

Mimo výčet průměrných charakteristik, typických pro celé teplé klima dle Quitta (1971), lze také konkretizovat klimatické podmínky v okolí řešeného území - čtvrtích Vinohrady a Žižkov v městské části Praha 2 a Praha 3. Západně od řešeného území se nachází meteorologická stanice - Klementinum (AKS 2), stanice patří pod správu Českého hydrometeorologického ústavu se sídlem v Praze. Data jsou zaznamenána v průběhu let 1961 - 1990, 1971 - 2000 či 1981 - 2010, z nichž vychází dlouhodobé průměrné teploty pro danou lokalitu právě v okolí řešeného území. Tyto výsledné hodnoty jsou také z části výchozími daty pro následující návrh řešení daného území.

Mapa č. 18: Biogeografické členění (Geoportál, <https://geoportal.gov.cz>)

Legenda

- hranice vymezeného území
- hranice ploch jednotlivých biochor

Biogeografické členění

Biogeografická oblast	kontinentální
Biogeograf. provincie	Hercynská
Bioregiony	Řípský bioregion Českobrodský bior.
Biochory	-2ZT, 2RM, -2BM
Fytogeografická oblast	Thermophyticum
Fytogeografický okres	Pražská plošina
Fytogeografický obvod	Thermobohemicum

Plošná struktura využití území Řípského bioregionu (Culek a kol., 2013)

Lesy listnaté	72,8 km ²	4,5 %
Lesy jehličnaté	16,0 km ²	1,0 %
Travní porosty	7,1 km ²	0,4 %
Zeměd. krajina pestrá	105,5 km ²	6,4 %
Zeměd. krajina polní	1125,9 km ²	68,5 %
Vodní plochy	11,7 km ²	0,7 %
Sídla	271,4 km ²	16,5 %

Plošná struktura využití Českobrodského bioregionu (Culek a kol., 2013)

Lesy listnaté	29,3 km ²	2,5 %
Lesy jehličnaté	13,8 km ²	1,2 %
Travní porosty	5,7 km ²	0,5 %
Zeměd. krajina celkem	905,1 km ²	77,2 %
Vodní plochy	6,5 km ²	0,6 %
Sídla	191,1 km ²	16,3 %

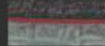

Z mapy je patrné, že řešené území spadá, dle Culek a kol. (2013), do Řípského bioregionu (1 2) a Českobrodského bioregionu (1 5), tvořeného nížinnou tabulí s ochuzenou teplomilnou biotou a překrývající západní část fytogeografického okresu Pražská plošina. Dále je z mapy patrné, že území spadá do 3 druhů biochor. Vymezené biochory jsou specifikovány jako - 2ZT - Výrazné hřbety na křemencích v suché oblasti 2. vs., 2RM - Plošiny na drobách 2 vs. a -2BM - Erodovalá plošina na drobách v suché oblasti 2 vs.

Ze současného stavu využití krajiny v rámci bioregionálního členění, patří Řípský bioregion (12) k nejstarším sídelním oblastem u nás. Toto tvrzení také potvrzuje fakt, že bioregion byl již v prehistorické době převážně na většině plochy odlesněn a dnešní rozloha lesů je stále velmi omezená. V zastoupení zde můžeme najít například přirozené lesní porosty s převahou dubu v okolí Řípu, údolí řeka Vltavy a hlubších údolích přítoků, dále kulturní bory s příměsí akátů, které převažují v severní části (na písčích) a v poslední řadě také fragmenty lužních lesů tvořené olšemi, topoly a jasanu. V oblastech dnes hospodářsky využívaných převažují rozsáhlá pole, východně od Slaného převažují ovocné sady, naopak západně od Slaného se vyskytují místy chmelnice Culek a kol. (2013) dále uvádějí, že louky se v současné době na území bioregionu vyskytují ojediněle, převážně jsou plošně vázány na nivy. Suché travinobylinné porosty jsou pouze na prudších svazích údolí a fragmentálně na výchozech buližníků a neovulkanitů. Doprovázeny jsou několika maloplošnými rybníky. Sídelní zástavba je zastoupena především plochou hlavního města. Procentuální zastoupení hlavních typů využití území je uvedeno v boční tabulce. Dalším dotčeným bioregionem je Českobrodský bioregion (15). Bioregion je tvořen vegetací hájů s malými fragmenty acidofilních doubrav, významná jsou menší skalnatá údolí s acidofilními a teplomilnými doubravami i částečně skalními společenství. Převažuje zde slabě teplomilná biota 2. (bukovo-dubového) vegetačního stupně, v jihozápadní části je již biota 3. (dubovo-bukového) vegetačního stupně. Biodiverzitu lze považovat za podprůměrnou. Plocha je dnes z naprosté většiny intenzivně zemědělsky využívána, přesto se zde zachovaly části přirozených částečně podmáčených dubových lesů i teplomilná travinobylinná lada a křoviny v zaříznutých údolích. Culek (1996) také charakterizuje jednotlivé biochory v rámci biochorického členění.

Biochora - 2ZT	svazy <i>Sorbo torminalis-Quercetum</i> , <i>Caluno-Quercetum</i> , <i>Luzulo albidae-Quercetum petraeae</i> , <i>Melampyro nemorosi-Carpinetum</i> , <i>Alyso-Festucion pallentis</i> , <i>Koelerio-Phleion phleoidis</i> a jiné.
Biochora 2RM	<i>Tilio-Betuletum</i> , <i>Molinio arundinaceae-Quercetum</i> , <i>Alnion glutinosae</i> , <i>Arrhenatherion</i> a svaz <i>Molinion</i> .
Biochora - 2BM	svazy <i>Melampyro nemorosi-Carpinetum</i> , <i>Sorbo torminalis-Quercetum</i> , <i>Luzulo albidae-Quercetum petraeae</i> , <i>Aceri-Carpinetum</i> , <i>Stellario-Alnetum glutinosae</i> , <i>Arrhenatherion</i> , <i>Molinion</i> a <i>Koelerio-Phleion phleoidis</i> (Culek a kol., 2013)

Mapa č. 19: Potenciální přirozená vegetace (Mapomat, <http://mapy.nature.cz>)

Legenda

- hranice vymezeného území
- Potenciální přirozená vegetace
- Jilmová doubrava (*Quercus - Ulmetum*)
- Černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosi - Carpinetum*)
- Lipová doubrava (*Tilio Betuleum*)

Na mapě potenciální přirozené vegetace jsou v oblasti viditelného rámce znázorněny plochy tří botanických skupin, a to Jilmové doubravy, Černýšové dubohabřiny a Lipové doubravy. V rámci řešeného území je celé rozmezí pokryto pouze jednou z těchto uvedených botanických skupin - Lipovou doubravou.

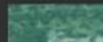

Lipová doubrava (*Tilio Betuleum*)

- Stromové patro:** *Quercus petraea*, řidčeji *Quercus robur*, *Tilia cordata* v nižší stromové vrstvě. Fragmentálně *Betula pendula* a *Sorbus aucuparia*. Pro vhodné použití na těchto lokalitách jsou dřeviny *Aesculus hippocastanum*, *Acer campestre*, *Carpinus betulus*, *Cerasus avium* či *Pinus sylvestris*.
- Keřové patro:** Na světlejších polohách převládá *Tilia cordata*.
- Bylinné patro:** *Poa nemoralis*, *Poa angustifolia*, *Calamagrostis arundinacea*, *Melica nutans*. Časté jsou mezofilní druhy s menšími nároky na trofii půdy, jako například *Stellaria holostea*, *Scrophularia nodosa* či *Moehringia trinervia*. Výskyt *Plagiomnium undulatum* v mechovém patru je téměř pravidelný. Vhodné směsi na zastavovaná místa *Agrostis capillaris*, *Festuca rubra*, *Festuca trachyphylla* či *Poa angustifolia* (Neuhauslová a kol., 1998).

Neuhauslová a kol. (1998) dále ve své publikaci popisuje lipové doubravy jako představitele dvoupatrových až třípatrových druhově chudších fytoocenóz. Jsou okrajovým typem mezotrofních a mezofilních smíšených dubových lesů. Kontaktními společenstvy jsou například Černýšové dubohabřiny a Lužní lesy nižších poloh. Společenstvo je konstruováno na Pražské plošině (řešené území) a České tabuli v pruhu poblíž Labe. V rámci budoucího návrhu řešení v oblasti veřejných prostranství na území městských čtvrtí Žižkov a Vinohrady, bude analýza Potenciální přirozené vegetace patrným východiskem pro výběr dřevin. Ačkoli se jedná o městské prostředí a jím charakteristické životní podmínky, bude konečný výběr dřevin inspirován právě zmíněnými dřevinami dle Neuhauslové a kol. (1998).

Mapa č. 20: Systém rekonstruované vegetace - Geobotanická mapa (Mapomat, <http://mapy.nature.cz>)

Legenda

- hranice vymezeného území
- Rekonstruovaná přirozená vegetace
- Suťové lesy (*Tilio - Acerion*)
- Dubo-habrové háje (*Carpinion betuli*)
- Luhý a olšiny (*Alno - Padion*)
- Acidofilní doubravy (*Quercion robori - petraeae*)

Na uvedené mapě rekonstruované přirozené vegetace jsou v oblasti řešeného území znázorněny plochy tří botanických svazů, a to Luhů a olšin, Dubo - habrových hájů a Suťových lesů. V rámci plochy je rozmezí pokryto Luhý a olšinami cca z 5% na severní části. Suťové lesy těsně svou plochou přiléhají a zabírají plochu cca 10% z celku řešeného území. Zbývající a nejrozsáhlejší jsou Dubo - habrové háje, pokrývající většinou plochu, tedy okolo 85 % vymezeného rámce.

Luhý a olšiny (*Alno-Padion* / *Alnetea Glutinosae* / *Salicetea purpureae*)

Stromové patro: *Fraxinus excelsior*, *Populus nigra*, *Quercus robur*, *Alnus glutinosa*, *Alnus incana*, *Salix alba*, *Salix fragilis*, *Prunus avium*, *Tilia cordata*, *Acer campestre*.
Hlavními dřevinami jsou *Fraxinus excelsior*, *Populus nigra*, *Quercus robur*, *Alnus glutinosa*, *Alnus incana*, *Salix alba* a *Salix fragilis*. Jednotlivě vtroušené jsou další dřeviny jako například *Prunus avium*, *Tilia cordata* či *Acer campestre*.

Keřové patro: *Sambucus nigra*, *Padus racemosa*, *Rubus caesius*, *Prunus avium*, *Corylus avellana*. Místy jsou dřeviny vyvinuté v neprostupné porosty. Na vlhčích půdách převažují *Sambucus nigra* a *Padus racemosa*. Na sušších plochách dominuje *Corylus avellana*.

Bylinné patro: *Aegopodium podagraria*, *Anthriscus silvestris*, *Galium aparine*, *Impatiens parviflora*, *Impatiens noli-tangere*, *Urtica dioica*, *Stellaria nemorum* či *Carex sp.* Bylinné patro je druhově bohaté, nejčastěji převažují *Urtica dioica*, *Carex sp.*, *Impatiens parviflora* a *Impatiens noli-tangere* (Mikyška a kol., 1968).

Dubo - habrové háje (*Carpinion - Betuli*)

Stromové patro: *Carpinus betulus*, *Quercus petraea*, *Quercus robur*, *Acer campestre*, často je mezi těmito druhy přimíšena *Tilia cordata*.

Keřové patro: V keřovém patře se vyskytují mladší a velikostně méně vzrostlí jedinci stromového patra, dále *Cornus sanguinea*, *Lonicera xylosteum*, *Corylus avellana*.

Bylinné patro: *Hepatica nobilis*, která má význam indikačního druhu. Dále se zde vyskytují hájové druhy například *Anemone nemorosa*, *Hieracium murorum*, *Lathyrus vernus*, *Melica nutans*, *Poa nemoralis*, *Pulmonaria officinalis* či *Tanacetum corymbosum*. (Mikyška a kol., 1968).

Suťové lesy (*Tilio-Acerion*)

Stromové patro: Druhově bohatší než u jiných typů mezofilních listnatých lesů. Převládající *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Fraxinus excelsior*, *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*, *Carpinus betulus* a *Ulmus glabra*.

Keřové patro: Nejčastějšími jsou *Corylus avellana*, *Ribes uva-crispa*, *Sambucus nigra*, *Sambucus racemosa*. Patro je také bohatě vyvinuté.

Bylinné patro: V bylinném patře je málo ekologicky specializovaných druhů, fragmentálně se zde objevují spíše druhy přesahující z bučin, dubohabřin, údolních jasanovo-olšových luhů a vzácněji s teplomilných doubrav. Nitrofilní druhy *Urtica dioica*, *Geranium robertianum*, na vlhčích polohách dominují *Lamium maculatum* a *Stellaria nemorum* (Mikyška a kol., 1968).

První část fotografické dokumentace je složena z panoramatických snímků. Na snímku znázorňující Žižkov (37) je viditelné celé území z 360°. Na levé straně fotografie začíná území u náměstí Jiřího z Poděbrad a kostelem Nejsvětějšího Srdce Páně. Směrem doprava na něj těsně přiléhají sady Svatopluka Čecha, vzdáleně méně rozlehlé Bezručovy sady (ulice U Vodárny a Slovenská). Další navazující vegetační masou jsou Riegrový sady s budovou tělocvičné jednoty Sokol Praha (ulice Polská a U Rajske zahrady). Poblíž tohoto parku leží areál Rajske zahrady na Žižkově, areál Vysoké školy ekonomické v Praze či Stadion FK Viktoria Žižkov. Přibližně v centrální části fotografie se nachází protáhlý park celopražského významu Vrch Vítkov. Zde se nachází Národní památník s jezdeckou sochou Jana Žižky z Trocnova od Bohumila Kafky z roku 1950. Vítkov je v současné době zpřístupněn pouze ze dvou míst - od Památníku na západě a z Kališnické ulice a ulice Pražačka na východě. V lokalitě pod Vítkovem je zřetelný rozlehlý park Parukářka, který je v současné době velice oblíbeným rekreačním místem pro místní obyvatele. Potenciál tohoto parku - vzhledem ke své ploše - není dostatečně využit, je zde ovšem významný výhled na centrum hlavního města Prahy z 276 m n. m. Spodní hranici tohoto parku vymezuje viditelná několikaproudová silnice v ulici Olšanská, na kterou opět navazují Olšanské hřbitovy. Tyto hřbitovy jsou největšími hřbitovy v celém hlavním městě s rozlohou okolo 50 ha. Problematikou v této lokalitě je výsadba nových dřevin. Z důvodu stáří pohřebiště a dosavadní výškou dřevin zde neprosvítá dostatek světla, je prakticky nemožné dosazovat dřeviny nové. Z ostatních zájmových bodů jsou například vidět Žižkovo náměstí, návrší Bohdalec či kostel sv. Prokopa na pomezí ulic Seifertova a Milíčova. Snímek je pravděpodobně pořízen z Žižkovské věže v Mahlerových sadech. Následující snímek znázorňuje Vinohrady (38), respektive jejich centrální část náměstí Míru s kostelem sv. Ludmily. Kostel pochází z konce 19. století a je společně s náměstím oblíbenou turistickou lokalitou. Na dalším snímku (39) je viditelná křižovatka ulice Jana Želivského a Olšanské na Žižkově. Zde je patrná vysoká intenzita zástavby areálem Nákladového nádraží Žižkov. Celková atmosféra této lokality působí velice stroze a šedě. Následující snímek poukazuje (41) na ukázkové prostorové uspořádání dopravní infrastruktury v zástavbě na Vinohradech. Poslední snímek (42) nahlíží na Žižkovskou věž z parku Vrch Vítkov. Tento průhled je velice oblíbený. Díky vysokému procentu ozelenění na Vrchu Vítkově je zde průhledů na město několik.

Druhá část fotodokumentace je zaměřena na pozitiva v řešeném území. Pozitivními prvky jsou zejména například veřejná prostranství a plochy zeleně poblíž sakrálních staveb. Vysoce atraktivními jsou v řešeném území také náměstí a sady. Mezi taková náměstí patří například náměstí Míru (43), náměstí Jiřího z Poděbrad (44) podél ulice Vinohradská, Škroupovo náměstí (53) mezi ulicemi Blodkova a Zvonařova a například také Havlíčkovo náměstí (54) podél ulice Prokopova. Nejen, že jsou tato náměstí významným prvkem stávajícího systému sídelní zeleně, plní též funkci veřejného prostoru, navštěvovaného místními občany s velkou oblibou. Na těchto místech je kladen důraz na udržování stávajících vodních prvků a pravidelnou obměnu letničkových a trvalkových záhonů. Dalšími pozitivními prvky území jsou sady - například sady Svatopluka Čecha (45) podél ulice Vinohradská, Bezručovy sady (46) podél ulic U Vodárny a Slovenská či rozlehlé Riegrový sady (47 a 48) mezi ulicemi Polská a Vozová.

Riegrový sady jsou zalidněny v letních měsících téměř nepřetržitě. Koná se zde velké množství kulturních akcí. Pražští obyvatelé jej rádi navštěvují zejména pro odpočinkovou / piknikovou louku a také množství zařízení k občerstvení. Nachází se zde i několik sakrálních památek a soch. Řešené pomezí Vinohrad a Žižkova je díky rozlehlým parkům Vrch Vítkov (51 a 52), Parukářka (49 a 50) a zčásti i zmíněným Riegrovým sadům (47 a 48) ideálním místem pro kombinaci odpočinku a kultury s aktivní rekreací a sportem. Stejně tak jako je Vrch Vítkov vzhledem ke svým spletutým cestám vhodný spíše pro pohybové a sportovně založené občany, Parukářka a Riegrový sady vyvolávají svými travnatými loukami spíše k posezení a odpočinku. V parku Parukářka však stále není docíleno takové přírodní atmosféry jako u Vrchu Vítkov, který je pokryt lesním porostem přecházejícím na východní straně postupně v lesopark a poté i park. Nejen druhová skladba, ale také cestní síť je v Parukářce neupravená a navazující odpočívadla neobnovena. Ostatní roztroušená zeleň, parkově upravené plochy či hřbitovy také dodávají dané lokalitě na výjimečnosti. Například Olšanské hřbitovy (56), protnuté ulicí Jana Želivského, jsou vysoce přírodním a historickým místem, majícím svůj *genius loci*. Takové místo s historií je přímo v kontrastu se strohou (místy moderní) okolní zástavbou a silnicemi. Dalším takovým místem je židovský hřbitov v Mahlerových sadech (55) mezi ulicemi Čajkovského a Kubelkova. Z posledních významných bodů území je zejména zeleň vnitrobloková a mezibloková (57 a 58). Hlavní problematikou ohledně této zeleně jsou vlastnické vztahy. Tato zeleň není v současné době zpřístupněna veřejnosti, pouze za předpokladu, že se ve vnitrobloku vyskytuje restaurační či kavárenské zařízení. Posledním významným prvkem je zeleň liniová, jako například aleje (59), stromořadí, zelené pásy či okrasné záhony. Tato zeleň propojuje jednotlivé plochy zeleně ve městě a přispívá k optimálním životním podmínkám v rozpáleném městě. Problematikou bývá nejčastěji špatně zvolený druhový sortiment.

Třetí část fotodokumentace poukazuje na negativa v území. Jak již bylo zmíněno, městský park Vrch Vítkov je v současné době zpřístupněn pouze ze dvou míst. Na tuto problematiku právě poukazují přiléhající Tachovské náměstí (62) a Ulice Pod Vítkovem (69), které jsou od parku spíše izolovány například opěrnou zdí či nepřehledným podchodem. Výrazným negativním prvkem jsou také výše zmíněny Mahlerovy sady s židovským hřbitovem pod Žižkovskou věží (66 a 67). Tento kontrastující prvek starého židovského hřbitova s moderním vysílačem, restaurací a parkem nevyvolává obdiv, nýbrž spíše neuspořádanost a násilnost. Negativní pohled také vyvolává například areál Nákladového nádraží Žižkov (68), neozeleněné ulice, popřípadě ulice přeplněné dopravou - Chvalova (64), Slezská (65), Táboritská (70), Koněvova (72) či Olšanská (74). Ulice, které jsou ozeleněny nevhodným druhem dřevin jsou také rizikové - Vinohradská (71) a Mánesova (73). Zde jsou vysázeny dřeviny trnovníku akát "Monophylla", které se vyvracují a nejsou ve městském prostředí po 10 letech perspektivní. Veřejná prostranství ve formě vydlážděných náměstíček, jako například Prokopovo náměstí (63) mají potenciál k rozšíření systému sídelní zeleně nejen prostřednictvím vysazením několika stromů, nýbrž také například částečným zatravněním. Poslední viditelné negativní prvky v řešené lokalitě jsou například poškozené chodníky pro pěší, v kterých vznikají louže, dále neuspořádaní dláždění těchto chodníků (mozaika s živici) a například výsadbové jámy pro aleje. Většina stávajících výsadeb v ulicích nemají dostatečný prostor okolo báze kmene, případně ochrana je velice poškozená. Celkový dojem také ruší neucelený typ mobiliáře.

SEZNAM UVEDENÉ FOTODOKUMENTACE

Obrázek č. 37: Panorama M0 Žižkov (www.pepastredac.cz)

Obrázek č. 38: Panorama M0 Vinohrady (www.360cities.net)

Obrázek č. 39: Panorama Olšanská (www.pepastredac.cz)

Obrázek č. 40: Panorama náměstí Míru (www.pepastredac.cz)

Obrázek č. 41: Ulice na Vinohradech (www.pepastredac.cz)

Obrázek č. 42: Výhled z Vrchu Vítkov (www.prague-portal.com)

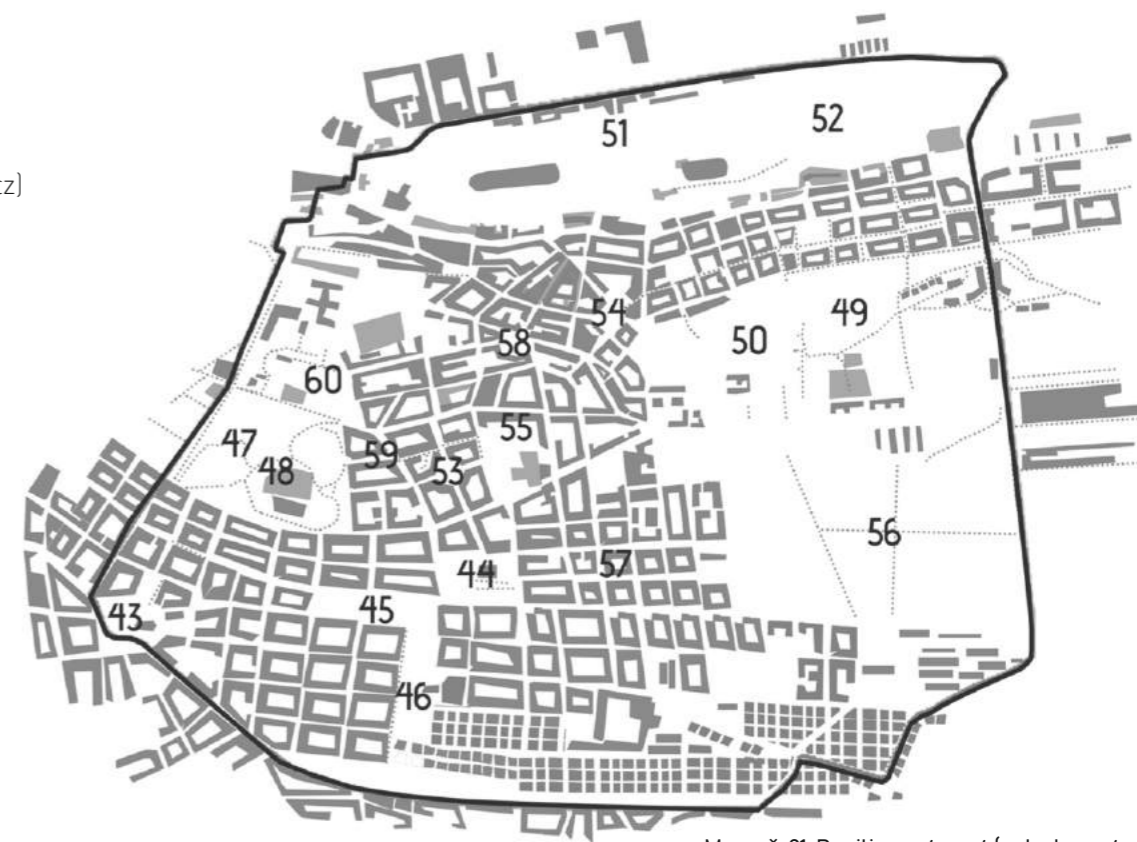
Na horních panoramatických snímcích jsou znázorněna celá dotčená území městských obvodů Vinohrad (38) a Žižkova (37). Na snímcích je velice zřetelně viditelná uspořádanost tamní blokové zástavby. Z těchto panoramatických fotografií je též vidět struktura zelené masy, včetně zeleně vnitroblokové a meziblokové (zejména na vinohradské části). Na dalším snímku (39) je viditelná křižovatka ulice Jana Želivského a Olšanské na Žižkově. Zde je patrná vysoká intenzita zástavby areálem Nákladového nádraží Žižkov. Panoramatický snímek 40 znázorňuje pohled na městský obvod Vinohrady z náměstí Míru, nad střechou kostela sv. Ludmily. Následující snímek poukazuje na ukázkové prostorové uspořádání dopravní infrastruktury v zástavbě. Poslední snímek nahlíží na Žižkovskou věž z parku Vrch Vítkov.

SEZNAM UVEDENÉ FOTODOKUMENTACE

- Obrázek č. 43: Pohled na náměstí Míru (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 44: Náměstí Jiřího z Poděbrad (www.mazement.cz)
- Obrázek č. 45: Sady Svatopluka Čecha (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 46: Bezručovy sady (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 47: Riegrový sady (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 48: Riegrový sady II (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 49: Park Parukářka (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 50: Park Parukářka II (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 51: Vrch Vítkov (www.praque-portal.com)

- Obrázek č. 52: Pražačka, Vrch Vítkov (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 53: Škroupovo náměstí (www.praha3.cz)
- Obrázek č. 54: Havlíčkovo náměstí (www.homesweethome.cz)
- Obrázek č. 55: Židovský hřbitov, Mahlerovy sady (www.praquecityline.cz)
- Obrázek č. 56: Olšanské hřbitovy (www.praquecityline.cz)
- Obrázek č. 57: Vnitroblok - Vinohrady (www.homesweethome.cz)
- Obrázek č. 58: Kostel sv. Prokopa (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 59: Ulice Krkonošská (www.homesweethome.cz)
- Obrázek č. 60: Jezírko, Rajská zahrada (www.prahazelena.cz)

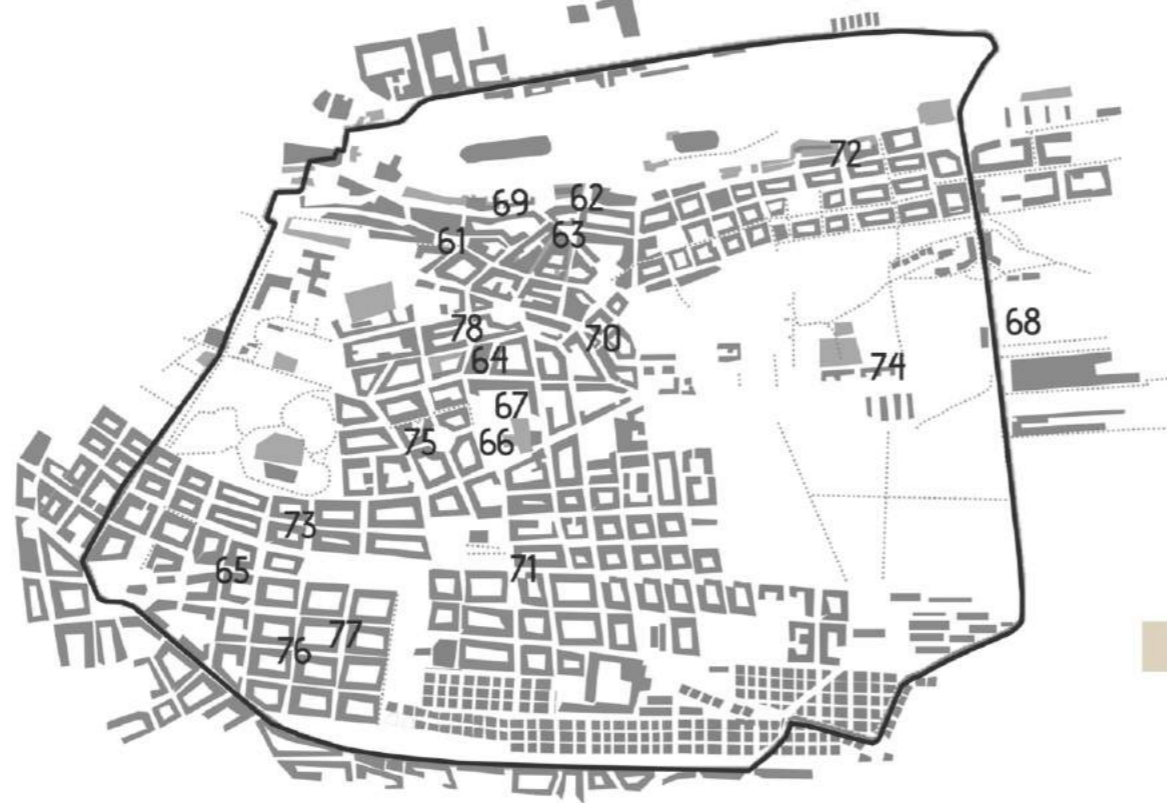

Mapa č. 21: Pozitiva v území (autorka práce)

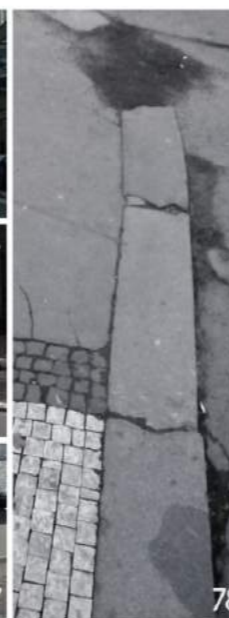
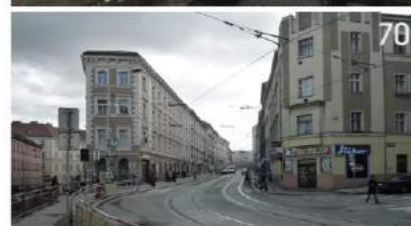

Mapa č. 22: Negativa v území (autorka práce)

SEZNAM UVEDENÉ FOTODOKUMENTACE

- Obrázek č. 61: Kostnické náměstí (www.praha3.cz)
- Obrázek č. 62: Tachovské náměstí (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 63: Prokopovo náměstí (www.google.com)
- Obrázek č. 64: Ulice Chvalova (www.google.com)
- Obrázek č. 65: Ulice Slezská (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 66: Nadhledová perspektiva, Mahlerovy sady (www.google.com)
- Obrázek č. 67: Mahlerovy sady II (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 68: Nákladové nádraží Žižkov (www.kauza3.cz)
- Obrázek č. 69: Ulice Pod Vítkovem (www.google.com)
- Obrázek č. 70: Ulice Táboritká (www.kauza3.cz)
- Obrázek č. 71: Ulice Vinohradská, Vinohrady (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 72: Ulice Koněvova na Žižkově (www.atlasceska.cz)
- Obrázek č. 73: Ulice Mánesova, Vinohrady (www.svoboda-williams.com)
- Obrázek č. 74: Ulice Olšanská na Žižkově (www.prechody.cz)
- Obrázek č. 75: Mobilniář, Škroupovo náměstí (autorka práce)
- Obrázek č. 76: Nevhodný prokořenitelný prostor - stávající stav zeleně (autorka práce)
- Obrázek č. 77: Ukázka popraskaných a poničených chodníků (autorka práce)
- Obrázek č. 78: Ukázka neúplné mozaiky na poničeném chodníku (autorka práce)

Mapa č. 23: Infračervený snímek sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- podkladová mapa Ortofoto 2014
- Struktura využití ploch**
- bloková zástavba
- rodinné domy / vily
- ostatní plochy
(výrobní areály, sportoviště apod.)
- Struktura zeleně**
- zezeň plošná - parky apod.
- zezeň liniová
- zezeň vnitrobloková
- travnaté plochy

Infračervený letecký snímek dokonale zobrazuje veškeré plochy stávající zeleně na řešeném území. Ze snímku je zřejmé, že největšími plochami zeleně jsou na severní straně park Vrh Vítkov, dále po východní části park Parukářka a Olšanské hřbitovy. Téměř celou jižní hranici kopíruje vilová zástavba s přílehlými zahradami. Západním směrem pak dominují Riegrový sady. Z méně rozlehlých, ačkoli v městském měřítku významných, jsou v centrální části například sady Svatopluka Čecha, těsně přílehlé sady Bratří Čapků, Bezručovy sady, či severněji položené náměstí Jiřího z Poděbrad a Mahlerovy sady pod Žižkovskou věží. Jižním směrem pod Olšanskými hřbitovy lze také výtýčit například zatravněné plochy vodovodů a kanalizací mezi ulicemi Slezská, Čáslavská a Hradecká, či náměstí Jiřího z Lobkovic. Na opačné straně, jihozápadní hranici řešeného území nelze opomenout náměstí Míru. Stávající systém zeleně je dále podtržen prvky rozptýlené zeleně ve formě stromořadí, zelených pásů, několika soukromými zahradami v centru a dokonce vnitroblokovou zelení. Všechny vymezené plochy zeleně (parky, sady a náměstí) mimo soukromé zahrady a vnitrobloky, jsou veřejně přístupné.

Mapa č. 24: Přehled vlastníků sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- správní hranice městských částí
- podkladová mapa Ortofoto 2018
- Vlastnické vztahy území**
- Česká republika
(včetně státem ovládaných subjektů)
- hlavní město Praha
(včetně jím ovládaných subjektů, bez Městských částí)
- zahraniční subjekty
- tuzemské právnické osoby
- tuzemské fyzické osoby
- ostatní subjekty
(například podílnictví dvou a více subjektů kromě hl. města Prahy)

Vlastnické vztahy jsou z hlediska přístupnosti a zejména v otázce správy / údržby rozhodující. Plochy zeleně vlastní státní subjekty jako například hlavní město Praha či tuzemské právnické osoby zřízené například Českou republikou (jako je to v případě Mahlerových sadů). V tomto případě se jedná o veřejné parky jako například park Vrch Vítkov, park Parukářka, Riegrový sady, sady Bratří Čapků, Bezručovy sady, sady Svatopluka Čecha, náměstí a veřejná prostranství a další. Tyto plochy zeleně jsou spravovány Magistrátem hl. města Prahy či MČ Praha 2 / Praha 3 a jsou veřejnosti neomezeně přístupné. Olšanské hřbitovy jsou též ve vlastnictví hl. města Prahy a v téže správě Magistrátu hl. m. Prahy, ale jsou pouze omezeně přístupné. Většina soukromých subjektů jako například tuzemské právnické a fyzické osoby, zahraniční subjekty či ostatní subjekty, které vlastní cca polovinu řešeného území (tj. městská zástavba, vilová zástavba se zahradami, stavby a areály zvláštního určení apod.) jsou veřejnosti nepřístupná, popřípadě podmíněně. Výjimkou je nepatrné množství vnitrobloků, v kterých jsou umístěny zahrádky restauračních zařízení či kaváren.

V řešeném území byl proveden dendrologický průzkum. Byly vybrány ukázkové plochy zeleně jako náměstí, sady, ulice se stromořadími a alejemi a některá veřejná prostranství s doprovodem zelení. Průzkum byl zaznamenán do tabulek (viz příloha Stručný dendrologický průzkum vybraných prvků zeleně na území Vinohrad a Žižkova). Celé řešené území je rozděleno (přibližně dle hranice katastrálních území) na dvě části – Vinohrady a Žižkov.

Dle těchto dostupných informací se nejčastěji nachází na území Vinohrad v parcích a náměstích javory (*Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. negundo*, *A. saccharinum*, *Acer campestre*), dále lípy (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*, *T. europea* a další), jasanů (*Fraxinus excelsior* a jeho kultivary, *F. ornus* a další), platanů (*Platanus x hispanica*, *Platanus sp.*), častými jsou dále jírovce (*Aesculus hippocastanum*), jilmů (*Ulmus minor*, *Ulmus laevis*), dubů (*Quercus robur*, *Q. rubra*) a také například katalpy (*Catalpa sp.*), šeříky (*Syringa sp.*) či z jehličnatých druhů borovice (*Pinus nigra*, *P. strobus*) a smrky (*Picea pungens*, *Picea omorika* a další). Mezi tyto parky a náměstí patří náměstí Míru, sady Svatopluka Čecha, sady Bratří Čapků, Bezručovy sady a Riegrový sady. V nejrozlehlejších Riegrových sadech je obsaženo přes tisíc jedinců, mezi kterými jsou také méně typické druhy jako například jertlín (*Sophora japonica*), mahalebka (*Prunus mahaleb*) a břestovec (*Celtis occidentalis*). Tyto druhy jsou spíše ve formě tvarově vhodných kultivarů vysazovány v ulicích.

Beihauer (2018) uvádí, že z historického hlediska se v ulicích na Vinohradech vyskytují převážně akáty (*Robinia pseudoaccacia*). Z tohoto důvodu je také na vysazování akátů kladen veliký důraz. Dle dostupné pasportizace zeleně od MČ Praha 2 a místního šetření se zde nacházejí (*R. pseudoaccacia*, *R. pseudoaccacia* 'Monophylla', 'Bessoniana' a 'Umbraculifera'). Bohužel například v ulicích Vinohradská, Korunní a Mánesova se kultivar 'Monophylla' příliš neosvědčil, po deseti letech se stromy lámou a vyvracejí se. Výše zmíněné druhy (jertlín, břestovec) se vyskytují v ulicích Francouzská, Vinohradská či Lužická. Ovšem z hlediska prostorového uspořádání a dlouhověkosti také nejsou příliš oblíbeným a do budoucna doporučeným druhem. Osvědčenými druhy jsou například lípy (*Tilia cordata* 'Greenspire' a 'Rancho', *Tilia x europaea* 'Pallida' a *Tilia platyphyllos*), javory (*Acer platanoides* 'Globosum', *Acer campestre* 'Elsrijk' a další), jilmů (*Ulmus* 'Lobel'), jinanů (*Ginkgo biloba*, *G. Biloba* 'Fastigiata'), habrů (*Carpinus betulus* 'Fastigiata') a muchovníků (*Amelanchier arborea* 'Robin Hill'). Tyto osvědčené druhy se nacházejí v ulicích samostatně či ve skupinách, popřípadě v nepravidelném rytmu. Stáří dřevin je proměnlivé z hlediska postupného nahrazování – v ulicích jako například Řipská, Nitranská, Chorvatská či Libická, kde se nacházejí v oboustranné aleji mladé výsadby například lip s dožívajícími jedinci akátů. Beinhauer (2018) dále dodává, že jsou v posledních letech v ulicích vysazovány i méně typické druhy jako například třešně a mahalebky (*Prunus mahaleb*, *Prunus* 'Autumnalis', *Prunus subhirtella*, *Prunus* 'Kanzan' a další), liliovníky (*Liriodendron tulipifera*), ambroně (*Liquidambar styraciflua*), hlohy (*Crataegus laevigata* 'Paul's Scarlet'), jeřáby (*Sorbus intermedia* 'Brouwers') na chráněnější místa, dále například svitely, lísky turecké či menší kultivary platanů. Ostatní ulice jako například Blanická, Sázkavská, Budečská, Třebízského, Čerchovská a další jsou osázeny v typickém seskupení lip a akátů, či v kombinaci několika uvedených druhů.

Na území Žižkova se dále dle terénního průzkumu a dostupných informací (TSK hl. m. Prahy) nejčastěji nachází v parcích a náměstích javory (*Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *Acer campestre*), dále lípy (*Tilia cordata*, *T. x europaea* a další), lísky (*Corylus colurna*) například na Prokopově náměstí, platanů (*Platanus x hispanica*, *Platanus sp.*), jírovce (*Aesculus hippocastanum*) a hrušně (*Pyrus communis*) v parku Parukářka, častými jsou dále jilmů (*Ulmus minor*, *Ulmus laevis*), také například sakury (*Prunus subhirtella*, *Prunus* 'Kanzan' apod.), vyšší okrasné keře (šeřík, zlatice apod.) či z jehličnatých druhů borovice (*Pinus nigra*) a smrky (*Picea pungens*, nízké kultivary *Picea abies* a další). Mezi tyto parky a náměstí patří náměstí Jiřího z Poděbrad, náměstí Jiřího z Lobkovic, Mahlerovy sady pod Žižkovskou věží, Žižkovo náměstí, náměstí Barikád, Komenského náměstí, Prokopovo náměstí, Havlíčkovo náměstí, Basilejské náměstí, náměstí Winstona Churchilla apod., dále park Vrch Vítkov se sochou Jana Žižky z Trocnova a park Parukářka. Dalšími významnými plochy zeleně jsou Olšanské hřbitovy a například Rajska zahrada. V přírodních a velkoplošných parcích jako je Parukářka či Vrch Vítkov jsou také velkoplošně obsaženy například invazní akáty (*Robinia pseudoaccacia*). Velké aleje v těchto parcích jsou složeny z méně typických ambronů (*Liquidambar styraciflua*) v Parukářce nebo stříbrné javory (*Acer saccharinum*) podél ulice Pražáčka na Vrchu Vítkov. Malíková (2016) uvádí, že na Vrchu Vítkově se vyskytuje okolo 57 druhů dřevin včetně několika keřů. Mezi ty zajímavější patří například morušovník bílý (*Morus alba*), jírovec pleťový (*Aesculus carnea*), jeřáb muk (*Sorbus aria*), topol bílý (*Populus alba*), pavlovnie (*Paulownia tomentosa*), dub velkokvětý (*Quercus macranthera*) či z jehličnatých dřevin jedle ojněná (*Abies concolor*).

Uliční zeleň na Žižkově tvoří například vzrostlé a starší jírovce (*Aesculus hippocastanum*), lípy (*Tilia cordata*), jasanů (*Fraxinus excelsior*) v ulici Jana Želivského a relativně nové výsadby jasanů úzkolistého (*Fraxinus angustifolia* 'Raywood'), dále platanů (*Platanus sp.*), jilmů (*Ulmus sp.*) a lípy (*Tilia platyphyllos* a jiné kultivary) v ulicích jako například Italská, U Rajske zahrady, Příbenická, Kubelkova, Lucemburská, Šrobárova či obvodový pás Havlíčkova náměstí. Dalšími osvědčenými druhy jsou hrušně (*Pyrus communis*) a jeřáby (*Sorbus sp.*) v ulicích Orlická a Radhošská. Přejichod mezi lokalitou Vinohrady a Žižkov ve střední části území vykazuje velice barevnou škálu druhů a stáří dřevin. Použity jsou zde také zajímavější druhy jako třešně (*Prunus* 'Kanzan') v Přemyslovské ulici, dřezovce (*Gleditsia triacanthos*) v Jagellonské ulici, turecké lísky (*Corylus colurna*) na Prokopově náměstí či fastigiátní platanů v ulici Jičínská. Základním kosterním druhem je v těchto ulicích opět trnovník akát (*Robinia pseudoaccacia* a jeho kultivary). Ostatní ulice jsou osázeny nejběžněji lípami, vzrostlými s kompaktní korunou, jako v případě Kolínské, Jeseninovy a Žerotinově ulici. Významnou vegetační masou jsou také Olšanské hřbitovy. Zeleň zde nalezneme v doplňkové a doprovodné funkci. Nacházejí se zde především vzrostlé stromy s kompaktním podrostem břečťanu (*Hedera helix*), který zde ale pravděpodobně není záměrně, vzrostlé stromy jsou neodmyslitelnou součástí kompozice tohoto velkého hřbitovního komplexu. Problematikou je zde nahrazování dřevin, a to z důvodu nedostatku světla, které skrze vzrostlé a propojené koruny nepronikne. Detailní informace o zaznamenaných plochách jsou uvedeny v příloze.

Mapa č. 25: Řešené území v systému ÚSES (autorka práce)

Legenda

	hranice vymezeného území
Kategorie ÚSES	
	Lokální biocentrum LBC
	Lokální biokoridor LBK

Funkčnost ÚSES

LBC L1/129	funkční
LBC L1/153	funkční
LBC L2/128	nefunkční
LBC L2/130	nefunkční
LBK L4/257	nefunkční

Na mapě jsou uvedeny stávající prvky Územního systému ekologické stability, a to lokální biocentra LBC 1, LBC 2 a lokální biokoridor LBK 4. Je patrné, že funkčním prvkem je pouze lokální biocentrum LBC 1, ostatní prvky LBC 2 a LBK 4 nikoli.

Mapa č. 26: Řešené území v systému ÚSES - okolní návaznosti (autorka práce)

Legenda

	hranice vymezeného území
	podkladová mapa Ortofoto 2017
Kategorie ÚSES	
	Nadregionální biokoridor NRBK
	osa Nadregionálního biokoridoru
	Regionální biocentrum RBC
	Regionální biokoridor RBK

Funkčnost ÚSES

NRBK N4/3	nefunkční
osa NRBK N4/3	nefunkční
RBC R1/26	funkční
RBC R2/20	nefunkční
RBC R2/21	nefunkční
RBC R2/27	nefunkční
RBK R3/31	funkční

Z širšího pohledu na řešené území jsou na mapě viditelné i systémy vyššího významu, a to Nadregionální biokoridor NRBK 4 a Regionální biocentra RBC 1, RBC 2 a biokoridor RBK 3. Regionální biocentrum RBC 1 je obdobně jako u předchozích charakteristik lokálního biocentra LBC 1 funkční. Naproti tomu Nadregionální biokoridor je obdobně jako u zbylých lokálních charakteristik nefunkční.

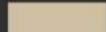
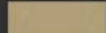

Mapa č. 27: Vodní režim řešeného území (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- podkladová mapa Ortofoto 2017

Rozliv vodních ploch

- rozliv při Q5 5 letá
- rozliv při Q20 20 letá
- rozliv při Q100 100 letá

Vodní toky

- řeka Vltava
- řeka Rokytka

V rámci komplexity analytické části byla provedena i analýza vodních poměrů řešeného území a jeho vzdáleného okolí. Mapa je zobrazena v rámci celých městských čtvrtí Nové a Staré Město, Vinohrady, Žižkov, Malešice až na druhý břeh řeky Vltavy k městským čtvrtím Libeň a Holešovice. Na mapě jsou uvedeny plochy rozlivu několikaletých vod, a to vody pětileté (Q5), vody dvacetileté (Q20) a vody staleté (Q100). Pouze při rozlivu staleté vody se rozmezí dotýká městské čtvrti Karlín a hranice řešeného území. V ostatních případech pětileté a dvacetileté vody není toto riziko jakkoliv významné.

Mapa č. 28: Ochrana přírody a krajiny (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- správní členění městských čtvrtí

Zvláště chráněná území

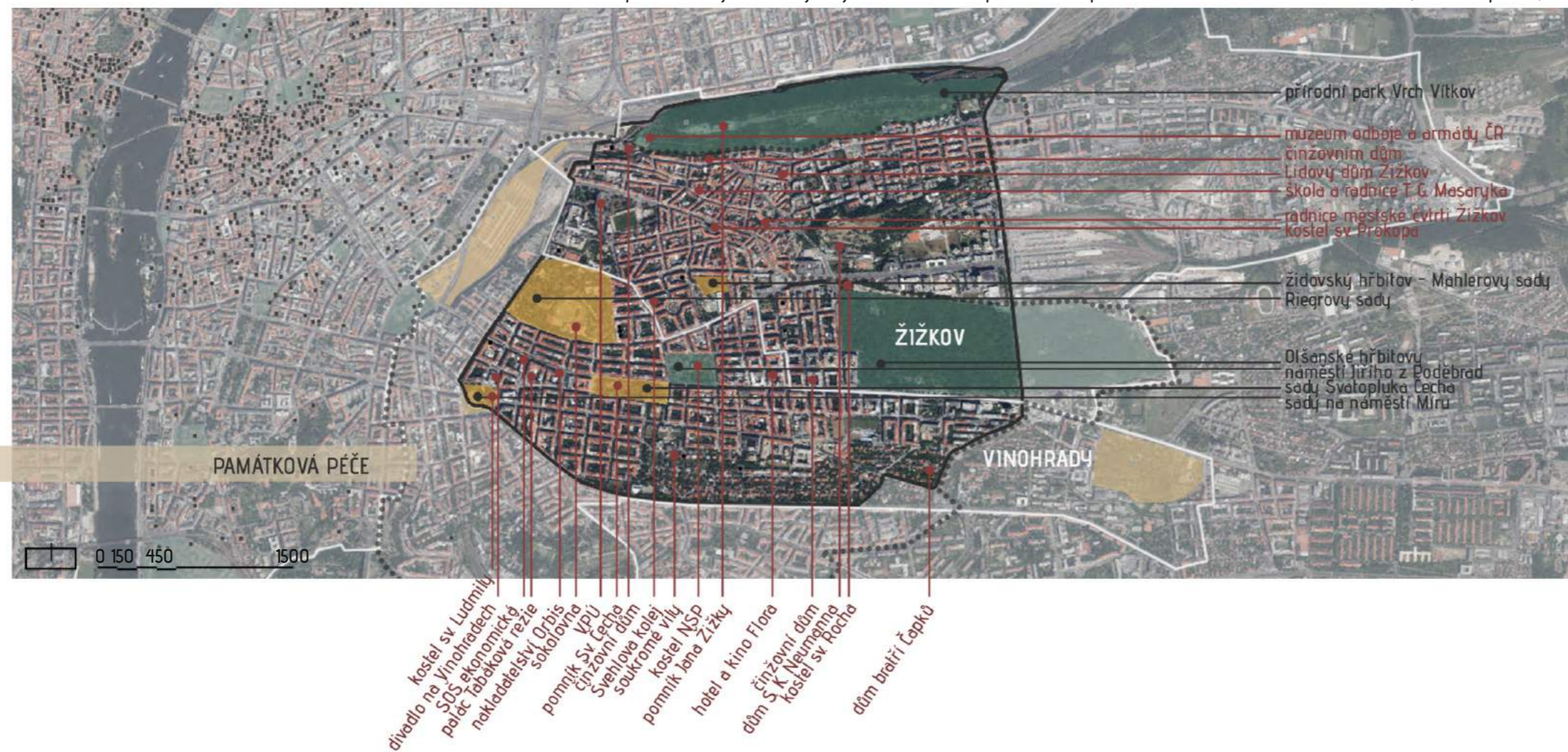
- plocha přírodní památky

Památné stromy

- umístění památného stromu

Na horní mapě lze vyznačovat jednotlivé umístění chráněných památných stromů. Převážně se vyskytují v západních čtvrtích Josefov a Staré město. Jeden jedinec se také dále vyskytuje na hranicích městské čtvrti Vinohrady a Malešice. Na dolní mapě jsou uvedeny vybrané objekty chráněné v rámci státní památkové péče dle Vyhlášky hl. města Prahy 10/1993 Sb.

Mapa č. 29: Vybrané objekty v rámci státní památkové péče na území Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- správní členění městských čtvrtí

Památková péče - plochy

- národní kulturní památky
- kulturní památky

Památková péče - body

- Památky v rámci vymezeného území
- kulturní památka samostatná
- kulturní památka v plochách

Památky ostatní (jiné MČ)

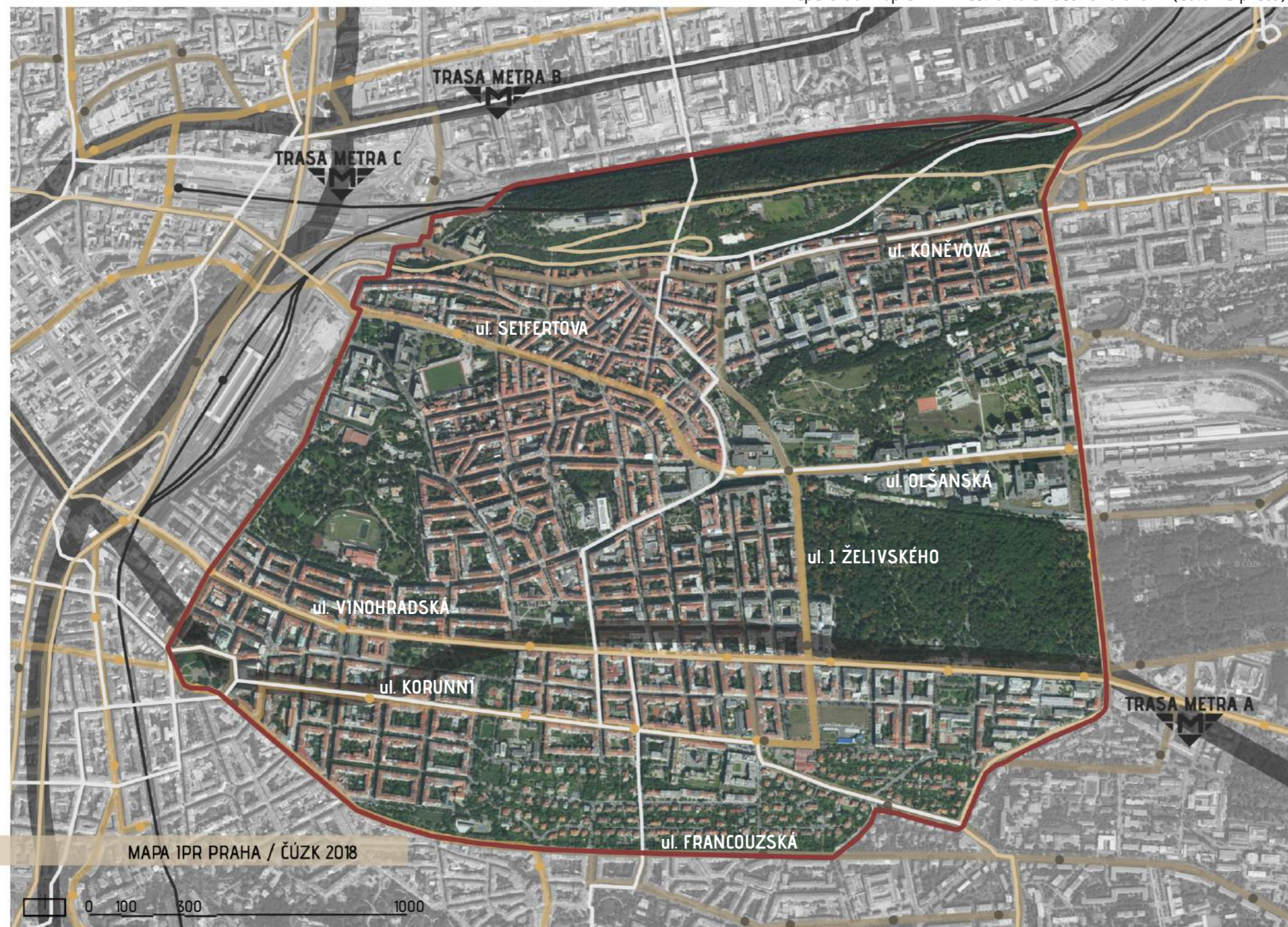
- kulturní památky v okolí

Památková péče - zóny

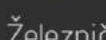

- městská památková zóna Vinohrady - Žižkov - Vršovice (ustanovena Vyhl. hl. m. Prahy 10/1993 Sb.)

- divadlo na Vinohradech
- SOS ekologická
- Palác Tabaková rezerva
- nakladatelství Orbis
- sokolovna
- pomník Sv. Václava
- čínžovní dům
- Svehlůva kolej
- soukromé vily
- kostel NSp
- pomník Jana Žižky
- hotel a kino Flora
- čínžovní dům
- S. K. Neumanna
- kostel sv. Rocha
- dům bratří Čapků

Mapa č. 30: Dopravní infrastruktura řešeného území (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- podkladová mapa Ortofoto 2017
- Dopravní infrastruktura**
- Komunikace**
- hlavní a páteřní třídy
- vedlejší komunikace
- místní účelové komunikace a pěšiny
- Pražská integrovaná doprava**
- trasa - METRO A, B a C
- trasa tramvajové linky
- tramvajová linka - zastávka
- trasa autobusové linky
- autobusová linka - zastávka
- Železniční doprava**
- trasa železničního zařízení
- železniční zařízení - stanice
- Rekreace**
- trasa cyklistická - hlavní
- trasa cyklistická - páteřní

Označení jednotlivých dopravních linek

METRO linka	A, B a C
tramvajová linka	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 22, 23, 24, 25, 26, 35, 39, 91, 95, 97, 98, 99 a další
autobusová linka	101, 124, 135, 175, 207, 908, 909, X5, X9, X95, X98 a další
železniční doprava	EC, EN, EX, EX 3, LEO EXPRESS, REGIO JET

Na výše uvedené mapě je viditelné současné uspořádání řešeného území a přiléhajícího okolního území v oblasti dopravní infrastruktury Vinohrad a Žižkova. Mezi hlavní zobrazené položky patří stávající dotčené komunikace, linky městské hromadné dopravy (Pražské integrované dopravy), linky železniční dopravy či prvky rekreace neboli cyklo doprava. V rámci řešené problematiky jsou významné především třídy s tramvajovou komunikací, a to z důvodu samostatného vymezeného pásu pro koleje. Pro budoucí návrh řešení tyto komunikace podléhají přísnějším regulativům než komunikace ostatní (bez tramvají, vedlejší, místní účelové a podobně). Mezi hlavní třídy, v kterých dnes projíždí tramvajová doprava patří například ulice Francouzská, Korunní, Vinohradská na vinohradské části, dále ulice Seifertova, Koněvova a Jana Želivského na žižkovské části území.

Řešené území se nachází na pomezí dvou pražských obvodů Prahy 2 a Prahy 3 a pokrývá celou střední část městské čtvrti Vinohrady a téměř celou západní část čtvrti Žižkov. Tato lokalita je velice intenzivně osídlena. Počtu obyvatel je přizpůsobena nejen zástavba a občanská vybavenost, ale také množství a velikost ploch zeleně. Tyto plochy zeleně mohou být v rámci funkčního uspořádání rozšiřovány, a to v doplňkové funkci k zástavbě v rámci stávající platné územně plánovací dokumentace.

Analýzy přírodních poměrů území vykazaly přirozeně se vyskytující druhy dřevin, které jsou pro budoucí vývoj území velmi důležitým aspektem. Tento výčet vegetace je podložen biogeografickým zatříděním řešeného území a ostatními analýzami, charakterizujícími například klimatické poměry, geologické a půdní poměry. Řešený úsek se však nachází v městském prostředí, tedy výrazně člověkem ovlivněném území. Výstupní data z přírodních poměrů tedy lze považovat za orientační, popřípadě inspirující. V městském prostředí, konkrétněji na území Vinohrad a Žižkova jsou vzhledem k množství a typu zástavby například klimatické podmínky vysoce ovlivněny. Dochází zde k výraznému navýšení teploty ovzduší v letních měsících. Také v rámci výběru jednotlivých druhů pro toto prostředí rozhodují pozměňená podloží či povrchové substráty. Výběr dřevin také závisí na všech vnějších vlivech, která s sebou městská krajina přináší (mikroklimatické podmínky, dopravní infrastruktura, údržba komunikací, prostorové uspořádání apod.) Výsledná data z provedených analýz přírodních poměrů by tak mohla být významných nástrojem například u přírodních parků / lesoparků Vrchu Vítkov a Parukářky na Žižkově, kde vegetace není člověkem již v takové míře zasažena.

Ze současné upořádání a využití území vyplývá, že řešený úsek zahrnuje veliké množství přírodních a kulturních památek či zajímavostí. Velice atraktivními jsou upravená náměstí, sady, velkoplošné přírodní parky, hřbitovy a také některá dlouhověká stromořadí (například v ulici Lužická) či samostatná rozptýlená vegetace ve formě solitérních dřevin. Tyto prvky městské zeleně (podrobně uvedeny například ve fotodokumentaci) jsou převážně samostatně umístěny mezi zástavbou a obyvateli navštěvovány s velkou oblibou. Naopak negativně působícími elementy jsou například vydlážděná náměstí, neozeleněné hlavní komunikační třídy či nevhodně řešené chodníky (umístění výsadeb, materiál). Zde je úplná absence či jen nevhodné umístění zeleně při takovém provozu stěžejní problematikou. Negativně dále působí neefektivní využití ploch v Mahlerových sadech. Stávající koncepce sadů není řešena tak, aby pozvolna propojovala novodobý Žižkovský vysílač a historický židovský hřbitov. Naopak si tyto dvě stářím odlišné stavby zcela odporují. Nepříznivými jsou dále ulice, které jsou ozeleněny, ale nevhodným druhem dřevin (Vinohradská, Mánesova, Kubelíkova apod.). Zde jsou vysázeny dřeviny trnovníku akát "Monophylla", které se vyvracení a nejsou ve městském prostředí po 10 letech perspektivní. Na žižkovské straně byl detekován v rámci terénního šetření také nedostatek zeleně, zejména poblíž hlavních komunikačních tříd (Olšanská, Koněvova apod.). S tímto nedostatkem také souvisí množství mobiliáře a například psychologický dojem z prostředí, které tyto dopravní tepny nabízejí.

Podél východní hranice území (ulice I Želivského) těsně přiléhá areál Nákladového nádraží Žižkov. Toto území je často využíváno ke kulturním akcím (výstavy, festivaly apod.). Potenciál nádraží však není dostatečně využit, současně působí spíše zapomenutým dojmem. Jak již bylo dříve zmíněno, v řešeném celku se nacházejí dva velkoplošné přírodně blízké parky - Vrch Vítkov a Parukářka. Vrch Vítkov je pokryt lesním porostem, který přechází v lesopark a následně poté park. Limitující prvkem je v rámci nové koncepce je sluneční osvětlení, které se pohybuje převážně na jižní straně vrchu. Park je také zpřístupněn pouze ze dvou míst - díky tomu je také rekreační funkce parku omezena. Celkový dojem území také ruší neucelený typ mobiliáře.

4.6.2 SWOT ANALÝZA A VÝCHODISKA PRO NÁVRH

Pro návrh komplexních úprav zeleně a rozšíření stávajícího systému sídelní zeleně v řešeném území jsou významné následující body:

- Řešené území spadá do památkové zóny - veškeré změny závisí na kladném závazném stanovisku MHMP - odboru památkové péče (navržený sortiment dřevin povoluje či ji určuje).
- Propojit a vyždvihnout významné přírodní a kulturní památky či zajímavosti, a tím maximalizovat jejich rekreační potenciál.
- Limitujícím je vedení IS mezi zástavbou, nové výsadby v rámci ochrany IS vysazovat pouze na předpřipravená rabata či na místa kde IS vedeny vůbec nejsou.
- Zpřístupnit park Vrch Vítkov plochami Tachovské náměstí a ulicí Pod Vítkovem.
- Revitalizovat a začlenit Prokopovo a Kostnické náměstí do systému sídelní zeleně.
- Zpřístupnit veřejnosti uzavřené vnitrobloky a začlenit je do městského života obyvatel.
- Začlenit neozeleněné ulice do systému sídelní zeleně.
- Sortiment dřevin vytvořit dle osvědčených druhů (schválených OPČ).
- Nové prvky systému sídelní zeleně přizpůsobit a umisťovat dle velikostních parametrů ulic.
- Zvelebit nevzhledné pohledy
- Nahradit přestárlé a neperspektivní dřeviny za vhodnější druhy v ulicích (například trnovníky 'Monophylla' - ulice Vinohradská, Mánesova a Kubelíkova)
- Koncipovat parky Vrch Vítkov a Parukářka do přírodně blízké zeleně a navzájem je propojit.
- Revitalizovat Mahlerovy sady a propojit stávající židovský hřbitov s Žižkovskou věží.
- Sjednotit městský mobiliář a rozšířit mozaiku na chodnících.
- Respektovat doporučení dotčených orgánů státní správy a samosprávy (TSK hl. m. Prahy, MČ Praha 2, MČ Praha 3 a MHMP - Odbor památkové péče)

Mapa č. 31: SWOT analýza řešeného území (autorka práce)

Legenda

- hranice vymezeného území
- podkladová mapa Ortofoto 2017
- SWOT analýza**
- Silné stránky**
 - historická hodnota lokality
 - občanská vybavenost a intenzivní osídlení
 - velké plochy zeleně
 - Olšanské hřbitovy,
 - Vrch Vítkov a Parukářka
 - význ. historické budovy a sakrální stavby
 - upravená náměstí, sady, zahrady a prvky rozptýlené vegetace
 - náměstí Míru, náměstí J z Poděbrad,
 - Riegrovy sady,
 - sady Svatopluka Čecha,
 - Bezručovy sady, sady Bratří Čapků,
 - alej v ulici Lužická apod
 - mozaika na chodnicích
- Slabé stránky**
 - vymezené / předpřipravené plochy pro výsadbu stromů (rabata)
 - nepřístupné / špatně přístupné plochy u Vrchu Vítkov
 - Tachovské náměstí,
 - ulice Pod Vítkovem,
 - staré a dožívající stromy v uličních alejích
 - nevyužitý rekreační potenciál parků Vrch Vítkov a Parukářka
 - Mahlerovy sady
- Příležitosti**
 - revitalizace dlážděných / neupravených náměstí a parkovišť
 - Kostnické, Komenského a Prokopova,
 - ulice Ostroměštská apod
 - Nákladové nádraží Žižkov
 - zpřístupnění vnitrobloků veřejnosti
 - neozeleněné ulice
 - Olšanská, část Vinohradské, Slezská, Chvalova, Táboritská apod
 - sjednocení typu mobiliáře
- Hrozby**
 - neperspektivní travníky 'Monophylla'
 - ulice Vinohradská, Mánesova, Kubelkova apod
 - podlimitní povrchové vedení IS
 - poničený povrch na chodnicích (živice)

SWOT analýza vykazuje souhrn zjištěných dat, pořízených z předchozích analýz, terénního průzkumu a konzultací s příslušnými orgány státní správy a samosprávy. Dle funkce a významu jsou data v analýze rozdělena na silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby. Tato analýza je výstupním materiálem pro následný návrh.

Vlastní projekt je rozdělen na dvě části. První část pojednává o návrhu zahradně – architektonických úprav v rámci území městských čtvrtí Žižkov a Vinohrady. Jedná se o koncepční řešení (studii) celého území. Není tedy zde brán zřetel na rozpracování návrhů. Vybraná území jsou společně s navrženými technickými prvky schématicky zobrazena.

Druhá část návrhu pojednává o detailním provedení tří vybraných částí. Vybrané části odpovídají třem typickým druhům veřejného prostranství, která se nejčastěji objevují mezi zástavbou o rozloze do 2 000 m² – náměstí, rezervní plocha zeleně a ulice. V detailním návrhu řešení jsou tyto vybrané tři lokality architektonicky a ekonomicky konkretizovány. Cílem tohoto komplexního návrhu vegetačních úprav řešeného území je nejen obohacení místní zástavby o ekologicky a hygienicky hodnotnou zeleň v rámci zlepšení životních podmínek území, nýbrž také maximální možné obohacení místa z estetického hlediska, které napomůže zvýšit místní oblibu obyvatel k veřejnému životu v městské krajině.

5.1 NÁVRH VEGETAČNÍCH ÚPRAV V RÁMCI ÚZEMÍ VINOHRAD A ŽIŽKOVA

5.1.1 VYMEZENÍ A KONCEPCE NÁVRHU ŘEŠENÍ

Návrh řešení vymezeného území je zpracován na úrovni studie. Z výsledné předchozí SWOT analýzy (viz Mapa č. 31) bylo vygenerováno 35 území (viz Mapa č. 32), které svým dosavadním provedením (stavební forma, druhová skladba dřevin, úplná absence dřevin apod.) neodpovídají charakteru okolí či nijak nepřispívají k budoucímu vývoji celého řešeného území. Pro optimální fungování městského systému zeleně byly tyto plochy zahradně – architektonicky upraveny.

Koncepce návrhu je zaměřena na obytnou funkci vymezené městské krajiny. Ke zpříjemnění života ve městě je v návrhu použita jako hlavní prvek zeleň. Stávající systém sídelní zeleně je v tomto území velice bohatý, avšak podíl například zeleně vnitroblokové a meziblokové není přístupný veřejnosti, proto jej nelze počítat do veřejné zeleně, která by zpříjemnila pobyt všech místních obyvatel ve městě. Problematikou jsou v tomto případě vlastnické vztahy, proto na ně v této koncepci řešení není brán zřetel. Pro aplikaci vegetačních prvků do městské krajiny je také v některých částech omezena dopravní a technická infrastruktura. Dalším důležitým záměrem koncepce návrhu je revitalizace vybraných ploch zeleně a jejich vzájemné propojení. V území byly navrženy změny pro optimální fungování systému sídelní zeleně. Ze studie celého území jsou vybrány některé plochy, u kterých je návrh půdorysně zobrazen – například park Vrch Vítkov. Dotčené ulice doporučené k úpravě jsou rozděleny dle velikostních parametrů na tři kategorie (jednoproudové, dvouproudové a víceproudové ulice). Každá z těchto ulic je koncepčně řešena v půdorysném a bokorysném zobrazení. Použité technické prvky jsou dále zobrazeny také schématicky nebo na ukázkových fotografiích. Návrh je podtržen doporučeným seznamem dřevin, který vychází z osvědčených stávajících druhů a také výběru z dřevin, které svými nároky, velikostními a estetickými parametry vyhovují danému stanovišti a přispějí k zvýšení obytné hodnoty této městské krajiny.

Navržené úpravy jsou rozděleny na úpravy týkající se ploch (revitalizace náměstí, parků, sadů apod.) a na úpravy týkající se jednotlivých ulic (ulice I., II. a III. kategorie). Mezi náměstí, která jsou navržena k úpravě či revitalizaci patří Prokopovo náměstí, Basilejské náměstí, Kostnické náměstí, náměstí Komenského a Tachovské náměstí. Návrh zde upravuje plochy upravuje (doplňuje) nebo přímo nahrazuje. Například na Tachovském náměstí jsou v návrhu přidány travnaté plochy a okrasné záhony, jako náhrada za stávající dlažbu, asphalt či beton. Tachovské náměstí tak může v budoucnu sloužit jako příjemné vstupní prostranství pro rekreaci u parku Vrch Vítkov. Úprava Basilejského náměstí spočívá v uspořádání jednotlivých ploch, včetně výměny dřevin, stávající neperspektivní jehličnaté dřeviny budou odstraněny a nahrazeny například nízkými keřovými pásy. Kostnické náměstí disponuje novým obvodovým chodníkem s mozaikou a také zdobným zábradlím. Samotná plocha náměstí je ovšem zanedbaná, zde jsou navrženy obvodové záhony s trávnikem a mobiliář, sloužící k posezení, v letních měsících pod stínem vzrostlých stromů. Prokopovo náměstí je v návrhu obohaceno o travnaté plochy a květinový záhon (viz Detailní návrh vegetačních úprav). Komenského náměstí je navrženo k obdobným úpravám a je navíc oploceno.

Plošné strukturální změny jsou dále navrženy také například u sadů (Mahlerovy sady) a parků (Vrch Vítkov a Parukářka). Mahlerovy sady, jak již bylo dříve zmíněno, jsou zcela ojedinělé svou strukturou zástavby. Na jedné ploše židovský hřbitov, areál Žižkovské věže, mateřská škola a minigolf. V návrhu plocha minigolfu zrušena a mateřská škola přesunuta. Areál Žižkovské věže a areál židovského hřbitova návrh od sebe spíše odděluje – navržena je zde stavebně – biologická clona s cestní sítí, která je koncipována tak, aby procházející návštěvník zažil dvě různé atmosféry (prostor dávnověků / prostor novodobý) během jedné procházky. Stavební část clony je navržena jako dřevěný polopropustný tunel, který bude vést skrze vegetaci tvořící biologickou část clony. Na obou stranách se vegetace i tunel budou pomalu rozprostírat do okolí, aby tak došlo k vzájemnému splynutí s daným prostorem. Tunel zde slouží pro úplné zakrytí pohledu návštěvníka zejména ze strany židovského hřbitova (Žižkovská věž by přes vegetaci byla vidět).

Další výrazná změna naproti současnému stavu je navržena u parku Vrch Vítkov. Zatímco severní svah zůstává přírodní a téměř zalesněn, jižní strana svahu je v návrhu koncipována do zcela rekreační funkce. Ulice Pražačka vedoucí skrze park se přemění v jakousi promenádu s intenzivním osvětlením, povrch vozovky a chodníků bude v jedné hladině a z dlažebních kostek („kočičí hlavy“). Po celé délce promenády jsou navrženy tři vodní prvky v podobě podlouhlých fontán. V jihozápadních částech parku (těsně pod plochou kavárny) je navržen několikpatrový přírodní amfiteátr. Současnou vegetaci nahradí terénní vlny (naddimenzované schody) pro výhled, sezení, odpočinek, výuku apod. Na zpevněné ploše před památníkem (ze strany Pražačky) je dále navrženo dřevěné podium se stromy v zádlabě, sezením a dřevěným parketem pro konání kulturních a společenských akcí (výstavy, tancování apod.). Z opačné strany (směrem od Armádního muzea Žižkov) je navržena v rámci zlepšení dostupnosti lanovka. Lanovka umožní bezbariérový přístup do parku i pro invalidní obyvatele a obyvatele v důchodu. Současný areál TJ Sokol je navržen k rekonstrukci, rozšíření a zpřístupnění.

Východní část parkově upravené partie je zaměřena k setkávání lidí na vymezené ploše s terasou se slunečníky a také jsou zde navržena poloprostupná zákoutí, kde naopak budoucí návštěvníci mohou mít soukromí a klid. Každé z těchto zákoutí je doplněno o mobiliář. Asi nejvýznamnější částí návrhu reorganizace a částečné restrukturalizace Vrchu Vítkov je propojení parku s parkem Parukářka. v jihovýchodní části vítkovského parku a severní části Parukářky je navržena visutá lávka, přibližně 20 m vysoká, vedoucí nad stávající zástavbou. Lávka bude sloužit pro pěší a cykloturistiku. Lávka také umožní propojení a lepší dostupnost těchto dvou významných ploch zeleně a současný rekreační potenciál bude zvýšen. Parukářka je v současné době oblíbenějším a navštěvovanějším parkem než Vrch Vítkov. Zde jsou navrženy pouze bodové opravy a rekonstrukce (terasa se sezením, některé cesty, odpočívadla a některé travnaté plochy), a také vyhlídka. Nejvyšší bod parku je částečnými terénními úpravami navržen na přírodní točitou vyhlídku. Mobiliář je u obou parků navržen dřevěný lamelový, připomínající výškopisné vrstevnice obou vrchů. Záměrem jsou dvě vzájemně propojené plochy (parky), které budou obyvatelům nabízet různé aktivity a atrakce tak, aby nedošlo k vzájemnému přehlušení.

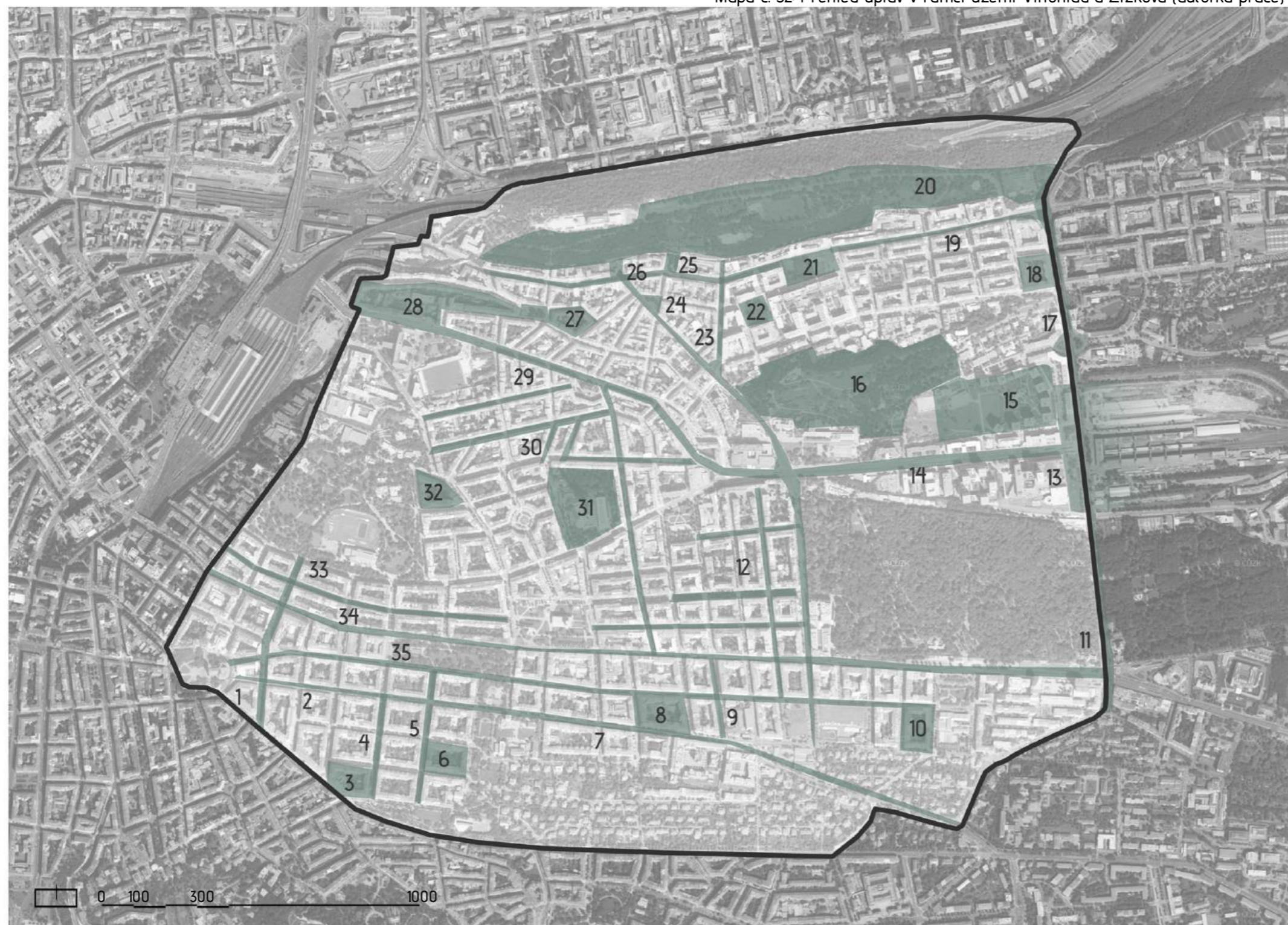
Z plošných úprav jsou dále zásadní vnitrobloky a jejich zpřístupnění. Na následné mapě (Mapa č. 32) jsou zobrazeny vybrané vnitrobloky, které svou dosavadní úpravou vnitřních partií splňují požadavek na estetické a rekreační provedení tak, aby svým současným uspořádáním mohli patřit do plně funkčního systému zeleně. Navrženy jsou vnitrobloky například v ulicích Francouzská / Slovenská, Chodská / Moravská / Lužická, Šrobárova / Písecká / Náměstí Jiřího z Lobkovic a 1 Želivského / Biskupcova / Jeseninova, kde jsou vnitřní prostory vyplněny zelení a terasami. K tomuto zpřístupnění je zapotřebí mírné stavební reorganizace. Dále například vnitroblok na přelomu ulic Korunní / Perunova / Kolínská, kde se v areálu v současné době nachází tenisový kurt a pivnice. Také vnitroblok Na Švihance / Chopinova / Vozová je parkově upraven a lze jej z části zpřístupnit a vytvořit tím intimní zákoutí v centru města. Dalšími jsou například vnitroblok Státního pozemkového úřadu (ulice Seifertova / Řehořova / Husinecká) či vnitroblok Žižkovského divadla Jary Cimrmana (Cimburkova / Dalimilova / Štítného). Posledním vnitroblokem polootevřený areál Residence Central Park Prague. Jelikož se jedná o soukromou stavbu s možností přímého kontaktu s obyvateli (zahrady v přízemí), je tento areál navržen s omezenou přístupností.

Zbývajícími plošnými úpravami je parkoviště u Residence Vítkov, plocha zeleně podél ulice Pod Vítkovem a pohled na areál Nákladového nádraží Žižkov. Parkoviště, také mimo jiné, obsahuje vysoký podíl divoce rostoucí zeleně. V návrhu je tato plocha pouze revitalizována drobnými vegetačními a stavebními úpravami. Úpravy spočívají v uspořádání parkovacích míst, výměny stávajícího asfaltu za propustný štěrk a doplnění drobných zelených pásů. Část zmíněné divoce rostoucí vegetace je navržena pouze k obvodové úpravě chodníků a vzhlednějšímu oplocení. Plocha podél ulice Pod Vítkovem je navržena ke kompletní revitalizaci a změnu charakteru náplně (viz Detailní návrh vegetačních úprav). Nevzhledný pohled na Nákladové nádraží Žižkov je v návrhu dále eliminován založením travnatých ploch mezi stávajícím kolejištěm a na ploše (dnes pro parkování autobusů). Potenciál NNŽ není dnes maximálně využit. Záměrem návrhu je založení přírodě blízkého prostředí s novodobými prvky zelených pásů a rastrovým uspořádáním výsadeb. Zelené pásy jsou navrženy tak, aby postupně pronikaly do ulice 1 Želivského až například k ulici Olšanská.

V rámci optimálního propojení již zmíněných ploch zeleně jsou v návrhu aleje či stromořadí obnovovány či zcela nově zakládány. Mezi páteřní ulice (I. a II. kategorie) patří Francouzská, Korunní, Slezská, Vinohradská, Jičínská, Prokopova, Koněvova, Husitská, Olšanská, Táboritská / Seifertova, a Jana Želivského. Většina těchto ulic slouží nejen dopravě automobilů, ale i městské hromadné dopravy, respektive k tramvajové dopravě. Návrh řeší veškeré tramvajové pásy jako zatrávněné. V ulicích Korunní a Vinohradská je navržena částečná obnova aleje současných trnovníků akátů 'Monophylla' za perspektivnější druhů. Ulice Francouzská je v návrhu doplněna o nové výsadby jehličnatých japonských, travnaté pásy podél širších chodníků a místy vertikální teleťm, která je uchycena pomocí lankového ocelového systému. Ve Slezské ulici se v současnosti nenachází žádná liniová zeleň. Zde je navržena jednostranná alej středněkorunních stromů v nepravidelném rytmu a v zeleném pásu. Před Vinohradským pavilonem je dlažba nahrazena podélným okrasným záhonem z travin a cibulovin. Patrné je zde také občasně poškození chodníku či vyasfaltované části - v návrhu jsou nahrazeny mozaikou z žulových kostek. Tímto obdobným způsobem jsou řešeny ulice Prokopova, Koněvova a Husitská. Ulice Jičínská je současně bohatě osázena, jedná se spíše o návrh drobných vegetačních (dva okrasné záhony) a technických (obnova mozaiky). Významnou přestavbou v rámci návrhu řešení bude procházet ulice Jana Želivského a Olšanská (dále navazující Táboritská / Seifertova). V současné době vede ulice 1 Želivského skrze Olšanské hřbitovy a tím je tato plocha zeleně rozdělena. Vzhledem k tomu, že se jedná o největší hřbitov v hlavním městě a tudíž je také hřbitovem nejnavštěvovanějším, je budoucím záměrem ulici Jana Želivského ponořit pod povrch stávajícího terénu. Plocha zeleně se tak stane kompaktnější a bude též usnadněn přechod z jedné strany hřbitova na druhou. Doprava není tímto řešením nijak omezena a pod Olšanskými hřbitovy vznikne tunel. Poslední páteřní ulicí v řešeném území je ulice Olšanská (navazující Táboritská / Seifertova). Návrh řešení u této ulice výjimečně omezuje dopravu. Z důvodu aplikace vegetačních prvků jsou jízdni pruhy z původních dvou omezeny z každé strany na jeden. Tím vznikne prostor pro více míst k parkování a také odpočinkové boxy pro místní návštěvníky polikliniky a úředních budov. Jendo parkovací stání činí 2,5 až 3 x 5 metrů. Po nepravidelných intervalech (určitém počtu míst k parkování) jsou v rabatech zasazeny alejové stromy, jeden výsadbový mys je tvořen jedním parkovacím stáním. Z důvodu dostatečné vzdálenosti zástavby od okrajů vozovky, bylo možno použít pro výsadbu stromů mohutnější kultivary, například v kombinaci s malokorunnými dřevinami. Podél vozovky je dále umístěn pruh pro cyklisty o šířce cca 1,5 - 2 m. Tramvajový pás je v návrhu zachován a ozeleněn trávnikem. Chodníky jsou obohaceny o travnaté plochy s podélnými okrasnými záhony. Uvedené odpočinkové boxy jsou koncipovány tak, aby návštěvníci byly orientováni směrem k okrasné části vegetace, popřípadě k budovám a travnatých plochám. Boxy jsou též po obvodě kryty izolační zelení. Tímto prostorovým uspořádáním vznikne na pěších chodnících prostor pro další mobiliář, popřípadě travnaté pásy či vertikální zeleň.

Dalším úpravám v rámci návrhu podléhají vedlejší ulice (III. kategorie). Jedná se o různé způsoby ozelenění, oprav chodníků či obnovy mozaiky, a to v závislosti na šířce těchto ulic a také na záměru využití. Jednotlivé varianty jsou uzpůsobeny dopravě a parkování, vždy s podílem zeleně (minimálním či maximálním). Navržené úpravy v ulicích III. kategorie se týkají ulic Chlumova, Milíčova, Cimburkova, Rokycanova, Štítného, Blahnickova, Krásova, Vlčova, Víta Nejedlého, Chvalova, Bořivojova, Kubelíkova, Čajkovského, Velehradská, Ondříčková, Polská, Mánesova, Blanická, Šumavská, Chodská, Řipská, Perunova, Libická, Přemyslovská, Sudoměřská, Křišťanova a částečně Lucemburská.

Mapa č. 32: Přehled úprav v rámci území Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Legenda

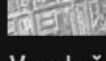

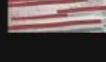

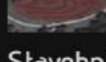

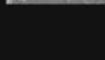
Přehled navrhovaných úprav

- 1 obnova aleje v ulici Francouzská
- 2 náhrada aleje v ulici Korunní
- 3 zpřístupnění vnitrobloku
- 4 obnova chodníku (mozaika)
- 5 obnova chodníku (mozaika)
- 6 zpřístupnění vnitrobloku
- 7 náhrada aleje + obnova chodníku
- 8 zpřístupnění vnitrobloku
- 9 obnova aleje + hrušně
- 10 zpřístupnění vnitrobloku
- 11 ulice Jana Želivského - návrh ponoření a propojení hřbitovů
- 12 obnova stromořadí a návrh travnatých ploch v ulicích (Řípská, Lucemburská apod.)
- 13 travnaté plochy + výsadba bříz u Nákl. nádraží Žižkov
- 14 revitalizace ulice Olšanská
- 15 zpřístupnění vnitrobloku
- 16 úprava a zvýšení rekreačního potenciálu v parku Parukářka
- 17 úprava Basilejského náměstí
- 18 zpřístupnění vnitrobloku
- 19 revitalizace ulice Koněvova/Husitská
- 20 úprava a zvýšení rekreačního potenciálu v parku Vrch Vítkov
- 21 revitalizace plochy + parkoviště
- 22 úprava náměstí Komenského
- 23 revitalizace ulice Rokycanova / Jeseninova
- 24 úprava Prokopova náměstí
- 25 úprava Tachovského náměstí
- 26 úprava ulice Pod Vítkovem + zpřístupnění parku Vrch Vítkov
- 27 zpřístupnění vnitrobloku
- 28 zpřístupnění vnitrobloku
- 29 revitalizace ulice Táboritská
- 30 úprava ulic (Chvelova, Milíčova apod.)
- 31 úprava a revitalizace pMahlerových sadů, začlenění novostavby ŽV ke hřbitovu
- 32 zpřístupnění vnitrobloku
- 33 obnova aleje v ulici Blanická
- 34 náhrada aleje v ulicích Vinohradská a Mánesova
- 35 revitalizace ulice Slezská

Na výše uvedené mapě je znázorněno 35 ploch, které svým dosavadním provedením (stavební forma, druhová skladba dřevin, úplná absence dřevin apod.) neodpovídají charakteru okolí či nijak nepřispívají k budoucímu vývoji celého řešeného území. Jednotlivé úpravy zahrnují například revitalizaci ulic s nepatrným podílem či úplnou absencí vegetace. Také ulice, v kterých se nachází nevhodně zvolený druh a v současné době je v havarijním stavu. Dále plochy zeleně, jako například vnitrobloky, přírodní parky či sady, které jsou v současné době spíše opomíjené či zcela veřejnosti nepřístupné.

Mapa č. 33: Studie návrhu řešení v rámci území Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

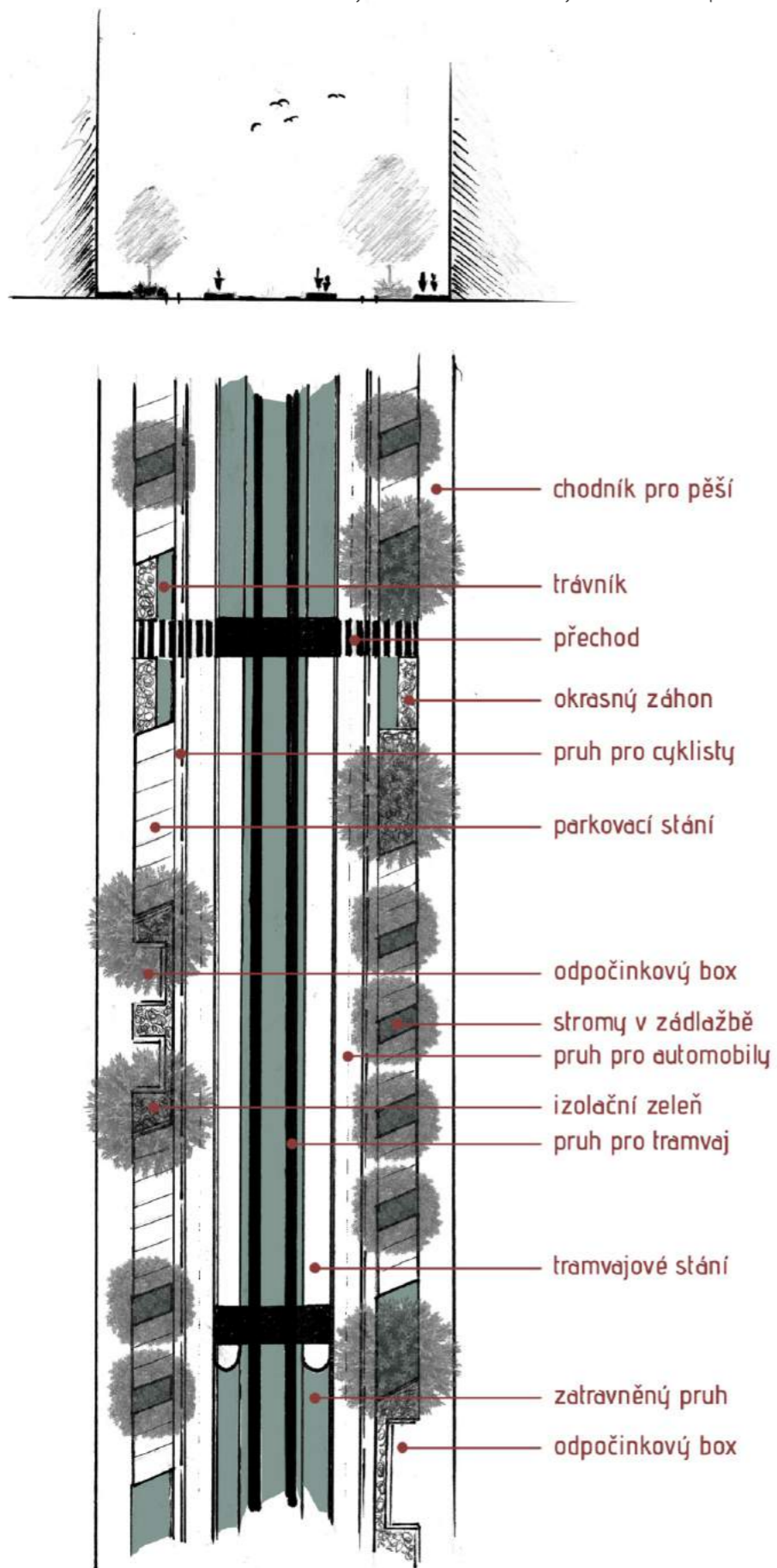

- hranice vymezeného území
- podklad (Ortofoto 2017)
- Vegetační úpravy**
- úprava a revitalizace ulic
- zelené pásy u Nákladového Nádraží Žižkov
- úprava náměstí
- biologická a stavební clona v Mahlerových sadech
- amfiteátr na Vrchu Vítkov
- vyhlídka v parku Parukářka
- Stavební úpravy**
- visutá lávka Vítkov - Parukářka
- revitalizace parkoviště
- rekonstrukce a rozšíření areálu TJ Sokol + ostatní služby
- lanovka z Vrchu Vítkov
- promenáda - ulice Pražačka
- zpřístupnění vnitrobloků
- tunel pod ulicí Jana Želivského

Na výše uvedené mapě jsou schématicky znázorněny plánované úpravy v rámci koncepční studie na celé území Vinohrad a Žižkova. Návrh je barevně rozdělen dle typu navrhovaných úprav - vegetační a technické. Asi největším počinem v návrhu je ponoření části několikaproudové ulice Jana Želivského pod povrch terénu pomocí tunelu. Tato stavba vede skrze Olšanské hřbitovy, a to z důvodu jejich následného propojení. Dalším významnou stavbou je visutá lávka spojující park Vrch Vítkov a Parukářka. Dále je ze stavebních záměrů navržena například promenáda s fontánami podél ulice Pražačka na Vrchu Vítkově, lanovka z parku Vrch Vítkov, dále zpřístupnění vnitrobloků a revitalizace parkoviště. Z vegetačních úprav je nejrozsáhlejší úpravou amfiteátr na Vrchu Vítkov a vyhlídka v parku Parukářka. Nejpočetnějšími lze považovat plánované ulice a jejich revitalizace a úpravy. Dalšími jsou například zelené pásy u Nákladového nádraží Žižkov, dále úprava několika náměstí a vegetační clona s dřevěným tunelem v Mahlerových sadech.

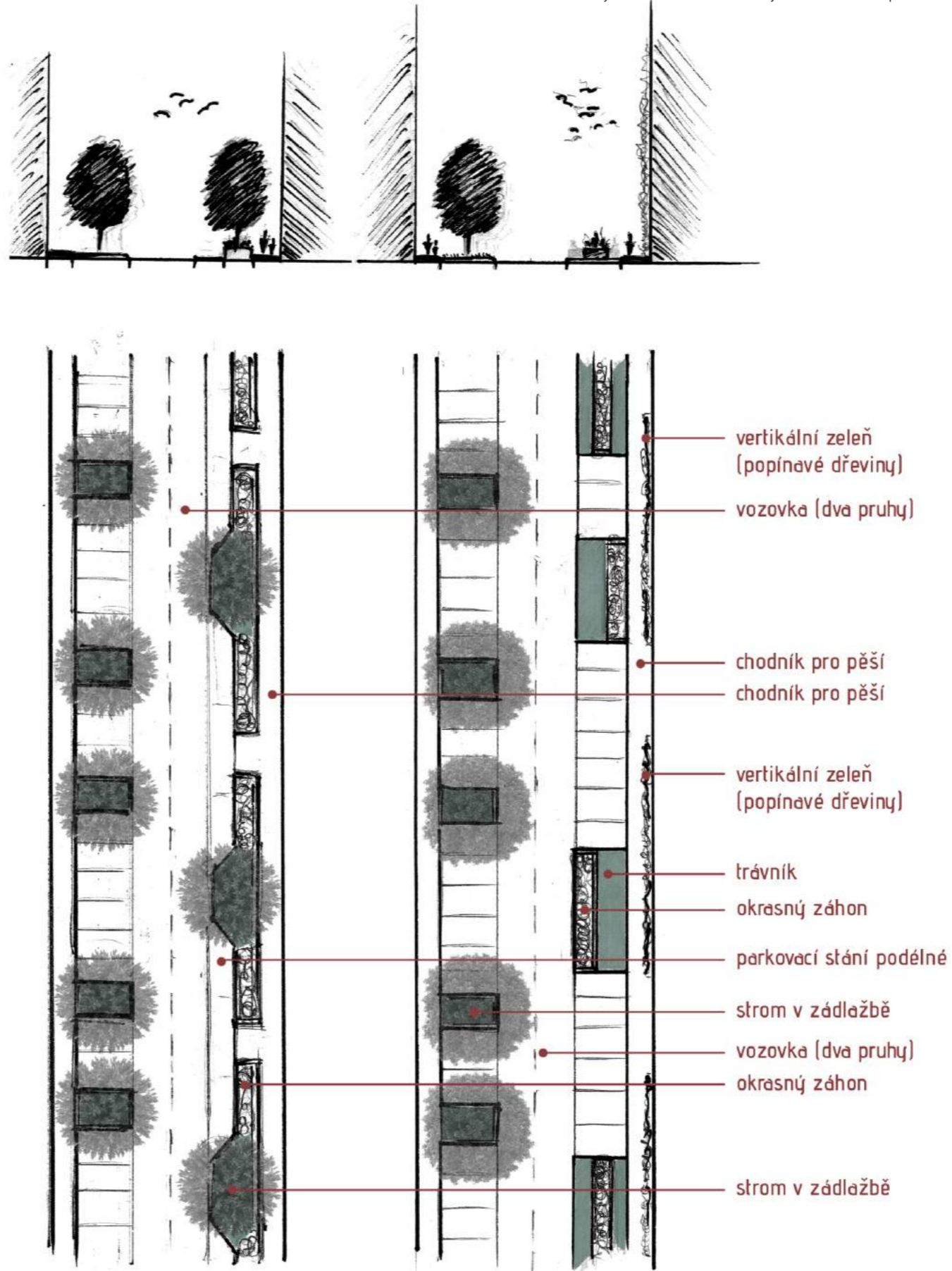
ULICE I. KATEGORIE (cca 40 m šířky) - VARIANTA A

Obrázek č. 79: Půdorys a řez ulice I. kategorie (autorka práce)

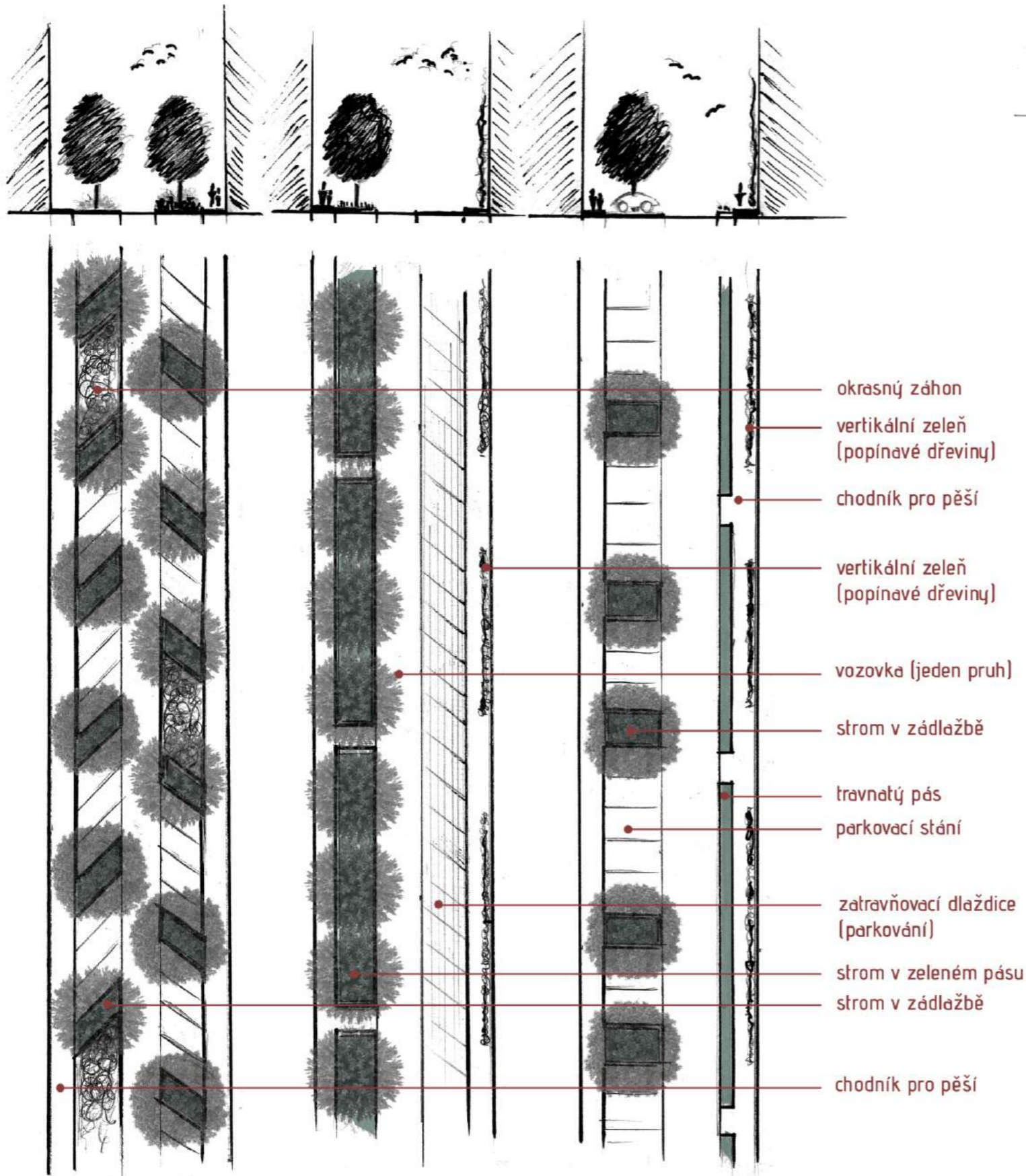

ULICE II. KATEGORIE (cca 20 m šířky) - VARIANTY A a B

Obrázek č. 80: Půdorys a řez ulic II. kategorie (autorka práce)

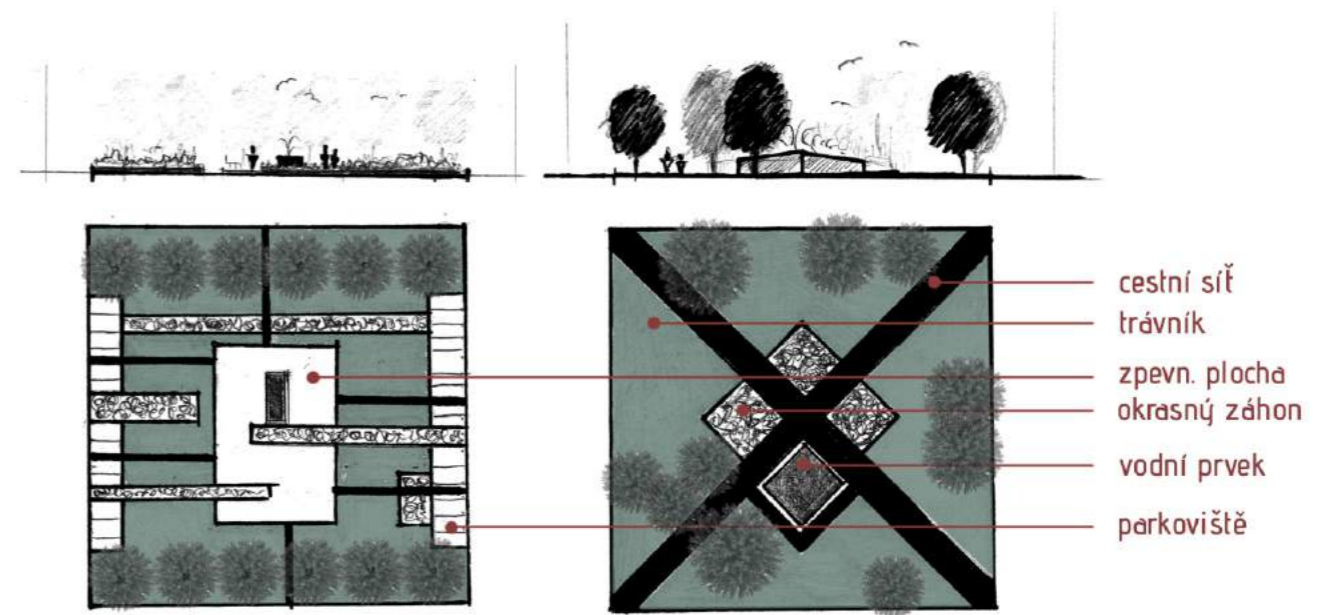

ULICE III. KATEGORIE (cca 15 m šířky) - VARIANTY A B a C

Obrázek č. 81: Půdorys a řez ulice III. kategorie (autorka práce)

NÁMĚSTÍ - VARIANTY A a B

Obrázek č. 82: Půdorys a řez náměstím (autorka práce)

Obrázek č. 83: Půdorysné zobrazení parku (autorka práce)

5.13.1 DOPORUČENÝ SEZNAM DŘEVIN

NÁMĚSTÍ A MĚSTSKÉ SADY

<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Schwedleri'	(javor)	<i>Prunus fruticosa</i> 'Globosa'	(slivoň)
<i>Aesculus x carnea</i>	(jírovec)	<i>Pyrus communis</i> 'Beach Hill'	(hrušeň)
<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	(habr)	<i>Sophora japonica</i>	(jerlín)
<i>Celtis occidentalis</i>	(břestovec)	<i>Sorbus aria</i>	(jeřáb)
<i>Fraxinus excelsior</i> 'Nana'	(jasan)	<i>Syringa vulgaris</i>	(šeřík)
<i>Magnolia soulangeana</i>	(magnólie)	<i>Ulmus minor</i>	(jilm)
<i>Platanus x acerifolia</i>	(platan)	<i>Ulmus laevis</i>	(jilm)

ULICE KATEGORIE I., II. A III.

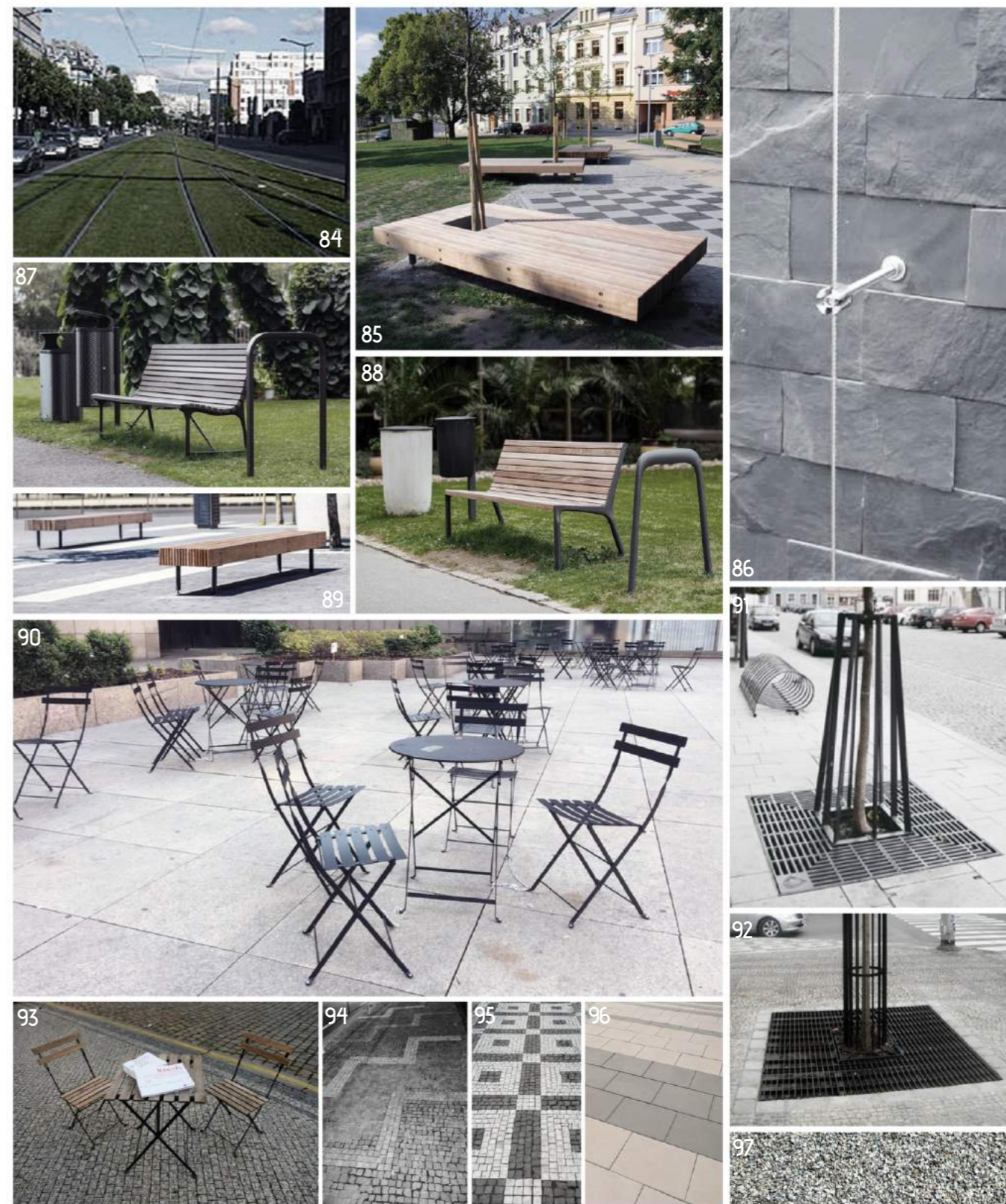
<i>Acer campestre</i> 'Elsrijk'	(javor)	<i>Morus alba, nigra</i>	(moruše)
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	(javor)	<i>Platanus x hispanica</i>	(platan)
<i>Aesculus x carnea</i> 'Briotii'	(jírovec)	<i>Prunus</i> 'Autumnalis'	(slivoň)
<i>Amelanchier arborea</i> 'Robin Hill'	(muchovník)	<i>Prunus cerasifera</i>	(myrobalán)
<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	(habr)	- 'Pissardi Nigra'	
<i>Corylus colurna</i>	(líška)	<i>Prunus mahaleb</i>	(višeň)
<i>Crataegus levigata</i>	(hloh)	<i>Prunus serrulata</i> 'Amanogawa'	(sakura)
- 'Paul's Scarlet', 'Plena'		<i>Prunus subhirtella</i> Fukubana'	(třešeň)
- 'Rosea Flore Pleno'		<i>Pyrus calleryana</i>	(hrušeň)
<i>Fraxinus angustifolia</i> 'Raywood'	(jasan)	- 'Chanticleer', 'Stone Hill'	
<i>Fraxinus americana</i>	(jasan)	<i>Robinia hispida</i>	(trnovník)
- 'Rosehill', 'Skyline'		<i>Robinia pseud.</i> 'Bessoniana'	(trnovník)
<i>Ginkgo biloba</i> (samec)	(jinan)	<i>Sorbus intermedia</i> 'Brouwers'	(jeřáb)
<i>Ginkgo biloba</i> 'Fastigiata'	(jinan)	<i>Sorbus aucuparia</i>	(jeřáb)
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Sunburst'	(dřezovec)	<i>Ulmus</i> 'Lobel'	(jilm)
<i>Koelreuteria paniculata</i>	(svitel)	<i>Quercus robur</i>	(dub)
<i>Liquidambar styraciflua</i>	(ambořň)	- 'Fastigiata', x mac 'Heritage'	
<i>Malus</i> 'Royal Beauty'	(jabloň)		

OSTATNÍ PLOCHY ZELENĚ

VELKOPLOŠNÉ PARKY

<i>Acer platanoides</i> 'Crimson King'	(javor)	<i>Acer platanoides</i> 'Columnare'	(javor)
<i>Acer rumbrum</i> 'Red Sunset'	(javor)	<i>Crataegus levigata</i>	(hloh)
<i>Fraxinus angustifolia</i> 'Raywood'	(jasan)	- 'Paul's Scarlet', 'Plena'	
<i>Fraxinus americana</i>	(jasan)	- 'Rosea Flore Pleno'	
<i>Fraxinus americana</i> 'Autumn Purple'	(jasan)	<i>Fraxinus angustifolia</i> 'Raywood'	(jasan)
<i>Quercus rubra, robur, petraea</i>	(dub)	<i>Sophora japonica</i>	(jerlín)
<i>Liquidambar styraciflua</i>	(ambořň)	<i>Prunus triloba, padus</i>	(slivoň)
	a další z výše uvedených (dle velikosti)	

5.13.2 TECHNICKÉ PRVKY

SEZNAM ZOBRAZENÝCH FOTOGRAFIÍ

Obrázek č. 84: Kolejní pásy (<https://upload.wikimedia.org>)Obrázek č. 85: Mobiliář městský I (www.mmcite.com)Obrázek č. 86: Lankový systém pro rostliny (www.bydleni.cz)Obrázek č. 87: Mobiliář městský II (www.iprahac.cz)Obrázek č. 88: Mobiliář městský III (www.iprahac.cz)Obrázek č. 89: Mobiliář - lavička (www.mmcite.com)Obrázek č. 90: Mobiliář městský IV (<https://www.blesk.cz>)Obrázek č. 91: Ochranná mříž litinová (www.mival.cz)Obrázek č. 92: Ochranná mříž ocelová (www.mival.cz)Obrázek č. 93: Mobiliář městský V (www.prahaeuc.cz)

Obrázek č. 94: Vzor pražské mozaiky (autorka práce)

Obrázek č. 95: Vzor pražské mozaiky (autorka práce)

Obrázek č. 96: Městská venkovní dlažba (www.saaf.cz)Obrázek č. 97: Štěrková cesta (www.dkl.cz)

5.2.1 ULICE POD VÍTKOVEM

5.2.1.1 VYMEZENÍ A KONCEPCE NÁVRHU ŘEŠENÍ

První detailní návrh řešení je situován v ulici Pod Vítkovem. Tato plocha se nachází v severní části řešeného území mezi ulicemi Koněvova a spodní částí jižního svahu Vrchu Vítkov. Celková rozloha této plochy se pohybuje okolo 770 m². Reliéf daného území je situován do mírně svažitého terénu (směrem na severní stranu k Vrchu Vítkov), tvarově geometrického charakteru. Převýšení je v této části přibližně 4 metry. Samotná ulice Pod Vítkovem dnes slouží pouze jako vedlejší nefrekventované parkoviště pro 5 - 6 osobních automobilů, situovaných po okrajích území. Ulice je také využívána jako volně průjezdná do zadních partií k sousednímu pozemku v osobním vlastnictví, též využívanému k parkování automobilů. V současné době se skrze tuto ulici nenachází žádné řádné propojení s parkem Vrchu Vítkov. Sousední pozemek, přiléhající v těsné blízkosti ulice, dnes plní funkci zbytkové plochy zeleně. Příležitostně je využíván k parkování drobného počtu osobních automobilů. Celý pozemek je pokryt travnatým porostem s příměsí ruderálních druhů.

Návrh obnovy je z architektonického hlediska pojat jako parková úprava ve stejném charakteru původního tvarového uspořádání řešeného území. Jednotlivé linie cestní sítě, okrasných záhonů a travnatých ploch jsou koncipovány do přísných geometrických linií, kontrastujících s přírodním charakterem zvoleného materiálu. V jižní části území je navrženo parkoviště přibližně pro 5 automobilů.

5.2.1.2 VEGETAČNÍ ÚPRAVY

Jednotlivé travnaté plochy jsou navrženy jako pochozí. Druhové složení trávníku tedy obsahuje větší podíl trsnatých druhů. Pro udržení tvaru v následujících letech a jednodušší údržbu, jsou v návrhu travnaté plochy vymezeny ocelovou pásovinou. Dřeviny jsou rozděleny v návrhu řešení na hlavní a doplňkové. Hlavními jsou dřeviny dlouhověké, umístěné převážně v centrální části území (javor). Dále jsou hlavními i alejové druhy (dub), použité na přiléhající ulici Pod Vítkovem. Alejové výsadby jsou navrženy jako stromy v zářezbě s odstupem jednotlivých bází kmene 8 - 10 metrů. Doplňkovými jsou dřeviny menšího vzrůstu, převážně vícekmenné druhy a aplikovány pouze vtroušeně (myrobalán, hrušeň, líska a mandloň). Okrasné keřové záhony jsou rovnoměrně rozloženy po celé ploše parkové úpravy a svým umístěním vytvářejí několik izolovaných zákoutí, které podpoří intimitu a soukromí pro návštěvníky. Struktura navržených okrasných keřů je složena z nízkých okrasných keřů - výšky do 1 metru a vyšších, méně nenápadných keřů - výšky nad 1 m. V těsné blízkosti plánovaného parkoviště je navržena izolační zeleň s keřovým porostem o výšce 2 - 4 metry.

Okrasné trávy a trvalky jsou navrženy pouze do centrální části parkové úpravy do jednoho záhonu. Trvalky jsou voleny v jednoduchých odstínech, světlomilné druhy s příměsí nižších výrazně kvetoucích okrasných travin. Výška záhonů se pohybuje v rozmezí 50 - 70 cm. V návrhu řešení není brán zřetel na majetkoprávní vztahy.

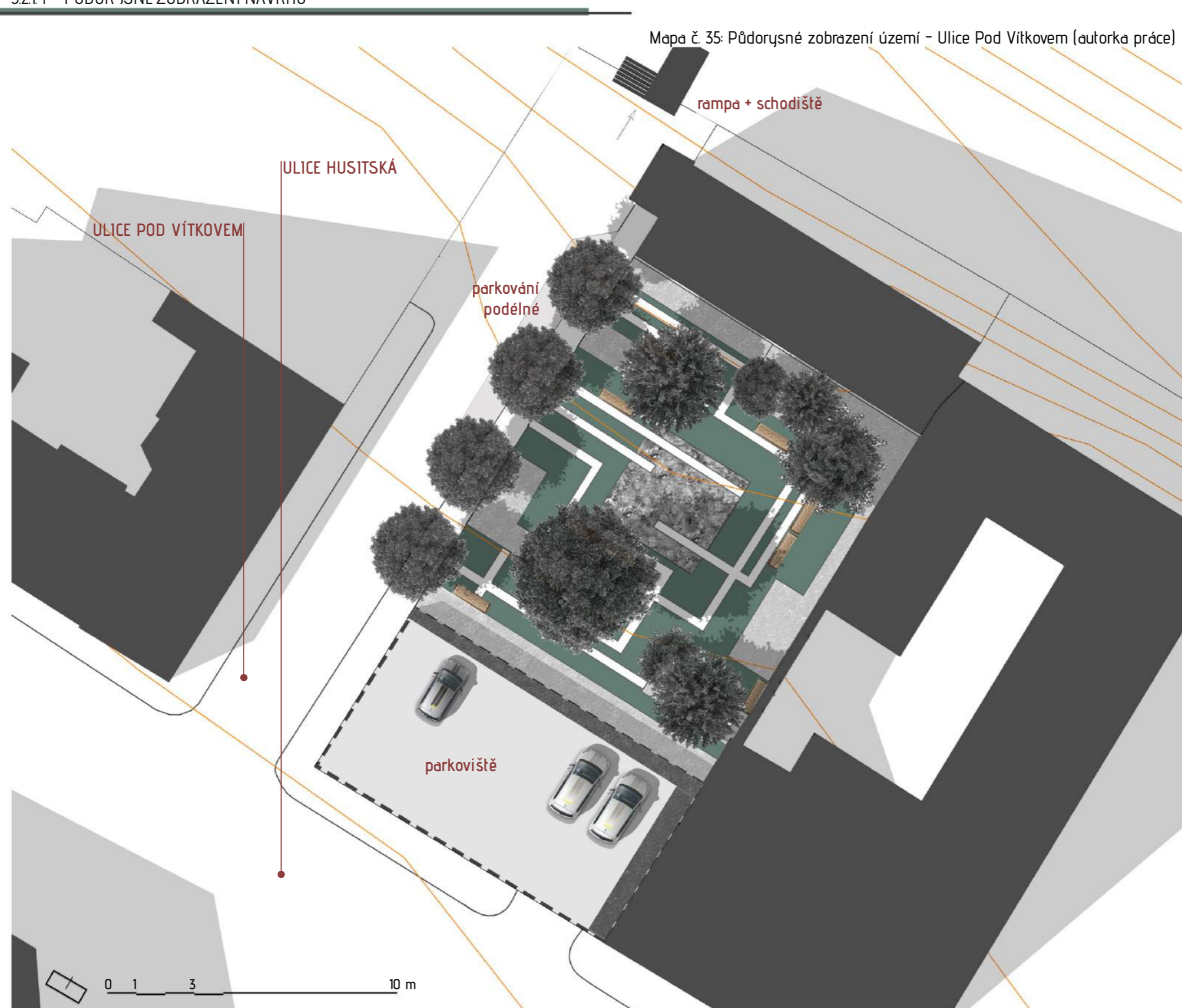

5.2.1.3 TECHNICKÉ ÚPRAVY

Cestní síť je z hlediska funkce rozdělena na hlavní a vedlejší. V části území ulice Pod Vítkovem, je navržen podél hranice s parkově upraveným prostorem (hlavní) chodník pro pěší. Chodník je záměrně oproti běžné dostačující šířce naddimenzován, a to z důvodu umístění alejové výsadby. Prostor pro další parkování několika automobilů je udržen z důvodů zvyklostních poměrů daného území. Mimo hlavní centrální pěší chodník, je zde navrženo systém vedlejších cestiček v parkově upraveném prostoru v kombinovaných geometrických vzorcích. Tyto vzorce vnášejí do této kompozice dynamičnost a omezí tak setkávání (vyhýbání) návštěvníků při pohybu. Obdobným způsobem jako u travnatých ploch, bude podpořen navržený tvar jednotlivých vedlejších cest ocelovou pásovinou. V rámci zlepšení prostupnosti z vítkovského parku do ulice je navržena v severní části rampa se schodištěm.

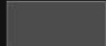

Mobiliář je z hlediska doplnění celkového rázu kompozice také zvolen v geometrických liniích. Jedná se o několik kusů podélných laviček s odpadkovými koši. V rámci zamezení vandalismu a vzniku nepořádku v této části, je počet omezen na minimum. Technické detaily mobiliáře jsou pouze orientační. Ide o typové parametry běžného dřevěného mobiliáře. Mobiliář je technicky řešen jako ocelová konstrukce spojená s dřevěnými deskami pomocí šroubových spojů z nerez. Povrchová úprava na bočnicích je opatřena ochrannou vrstvou zinku s práškovým vypalovacím lakem. Obdobný typ mobiliáře je dnes realizován na Čechově náměstí ve Vršovicích.

Povrchová úprava jednotlivých částí území je dána v závislosti na stávajícím terénu. Parkoviště je navrženo z živичného povrchu. Pěší chodník vedoucí skrze území je situován z žulových kostek, aby tak mohl pozvolna navazovat na mozaiku stávajícího chodníku podél hlavních komunikací, typickou pro dané území. Cestní síť nově koncipované parkové plochy sestává z vedlejších štěrkových cestiček.

Legenda

Stávající prvky

- stávající bloková zástavba
- hrany jednotlivých pozemků
- stávající chodníky
- výškopisné trasy - vrstevnice

Navrhované prvky

- dřeviny listnaté
- chodník pro pěší
- vedlejší cestní síť - pěšinky
- parkoviště plošné
- parkovací stání podélné
- okrasné keře nízké a vyšší
- vysoké keře - izolační zeleň
- okrasný záhon - směs trvalek a okrasných travin
- trávnik parkový
- mobiliář
- schodiště s rampou

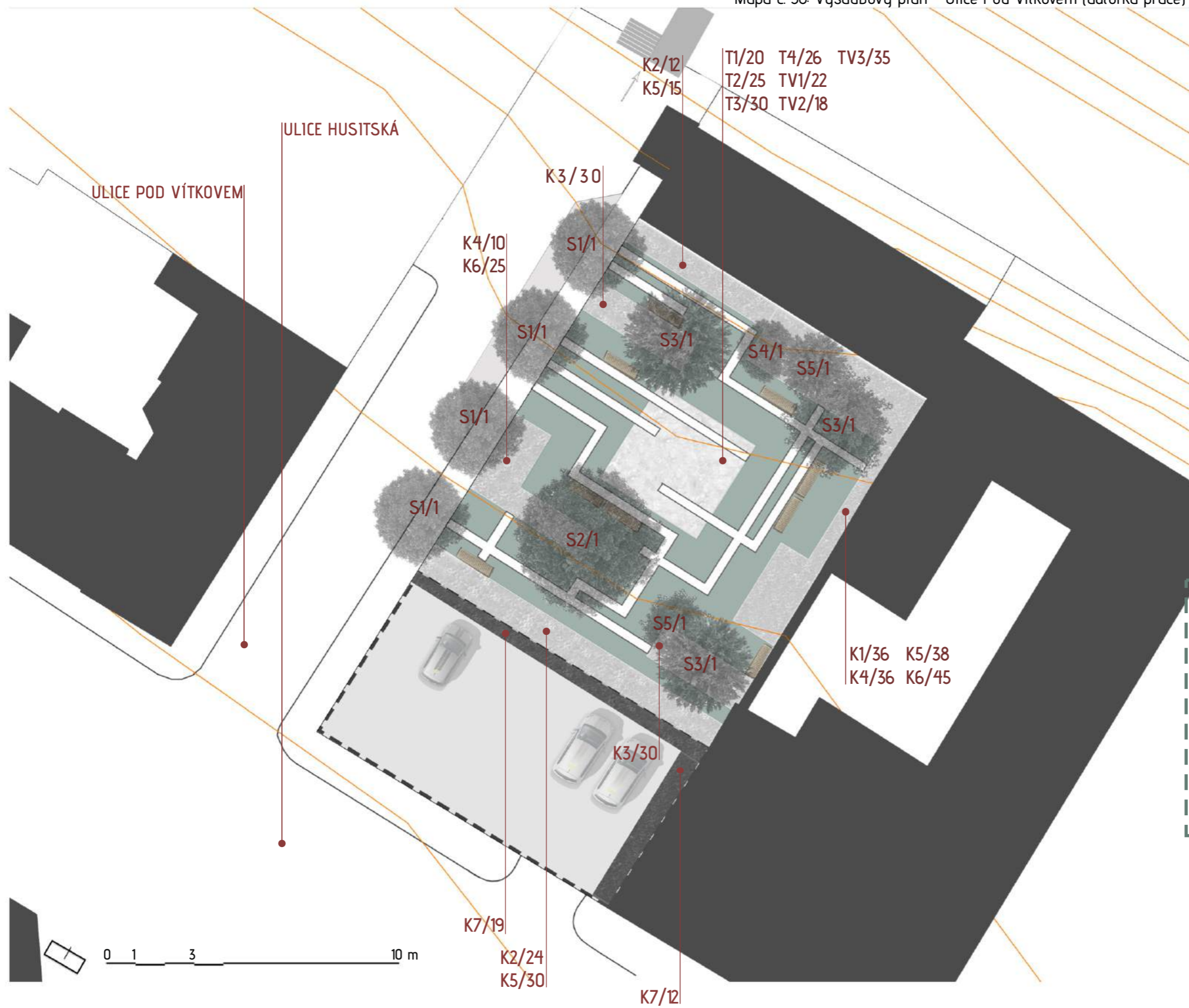

SOUČASNÝ STAV

NAVRŽENÉ ÚPRAVY

Mapa č. 36: Výsadbový plán - Ulice Pod Vítkovem (autorka práce)

Legenda

Stávající prvky

- stávající bloková zástavba
- hraný jednotlivých pozemků
- stávající chodníky
- výškopisné trasy - vrstevnice

Navrhované prvky

- dřeviny listnaté
- chodník pro pěší
- vedlejší cestní síť - pěšinky
- parkoviště plošné
- parkovací stání podélné
- okrasné keře nízké a vyšší
- vysoké keře - izolační zeleň
- okrasný záhon - směs trvalek a okrasných travin
- trávník parkový
- mobiliář
- schodiště s rampou

Celkem použité rostliny

S1/4	K1/36	T1/20
S2/2	K2/36	T2/25
S3/3	K3/60	T3/30
S4/1	K4/46	T4/26
S5/2	K5/83	TV1/22
	K6/60	TV2/18
	K7/31	TV3/35

Centrální okrasný záhon z trvalek a okrasných travin je navržen v období kvetení přibližně 30 - 70 cm vysoký. Záhon je vysazován pravidelně po 12 - 15 kusech v pozvolna prolínajících se podélných útvarech.

5.2.2 PROKOPOVO NÁMĚSTÍ

5.2.2.1 VYMEZENÍ A KONCEPCE NÁVRHU ŘEŠENÍ

Druhý detailní návrh řešení je situován na prostoru Prokopova náměstí, na rozmezí ulic Roháčova, Chlumova a Prokopova. Celková rozloha řešeného území je okolo 597 m². Reliéf daného území je situován do mírně svažitého, spíše rovinatého terénu (směrem na severozápadní stranu k Vrchu Vítkov, ulici Prokopova), tvarově geometrického charakteru. Převýšení je v této části necelé 2 metry.

Řešený pozemek dnes slouží jako vcelku frekventované náměstí, příležitostně jako stanoviště pro sezónní trhy. I přes to, že je ze všech stran obehnan vysokou blokovou zástavbou, je velmi dobře osvětlen sluncem. Prostor je vyložen dlažbou ve dvou barvách (červenou a šedivou) a je bezbariérový, avšak v severozápadní okrajové části je terén vyrovnán několika schodištními stupni. Ze stávající vegetace se zde nachází - 6 vzrostlých výsadb lísek (*Corylus colurna*), 2 právě vysazené lísky (*Corylus colurna*) a jeden centrálně situovaný starší javor (*Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii'). Zajímavou kulturní dominantou je zde jezdecká socha Jaroslava Haška od výtvarníka Karla Nepraše. Na náměstí se též vyskytuje jedna telefonní budka, platební automat pro parkování a několik informačních nosičů. Prostory okolních ulic jsou dnes využívány k parkování automobilů. Návrh řešení je z architektonického hlediska pojat také jako parková úprava ve stejném charakteru původního tvarového uspořádání řešeného území. Jednotlivé linie cestní sítě, okrasných záhonů a travnatých ploch jsou koncipovány do geometrických linií, kontrastujících s přírodním charakterem zvoleného materiálu. V severovýchodně položené rohu je navržena kompaktní zpevněná plocha (v rámci redukce, nikoli odstranění stánkových aktivit), která dále navazuje na travnatou plochu v jihovýchodní části a také na fragmenty travnatých ploch s přídatnými šterkovými cestičkami ve střední části řešeného území. Kulturní dominantu v tomto případě je podpořena okrasným záhonem z trvalek a okrasným travin.

5.2.2.2 VEGETAČNÍ ÚPRAVY

Jednotlivé travnaté plochy jsou navrženy jako pochozí. Druhové složení trávníku tedy obsahuje větší podíl trsnatých druhů. Pro udržení tvaru v následujících letech a jednodušší údržbu, jsou v návrhu travnaté plochy vymezeny ocelovou pásovinou. Dřeviny jsou stávající a jsou situovány v zádlazbě. Výsadbové jámy (hrany dlažby) jsou navrženy do geometrických tvarů, pro ochranu je navržena ochranná mříž s vnitřním průměrem min. 40 cm pro nové výsadby tureckých lísek a min. 80 cm pro stávající vzrostlý javor. Na základě dendrologického průzkumu nebyly detekovány žádné nedostatky v oblasti zdravotního či provozního stavu dřevin. Dendrologický průzkum je detailně popsán v následujících kapitolách. Okrasné trávy a trvalky jsou navrženy pouze do centrální části parkové úpravy - pod pomník Jaroslava Haška. Trvalky jsou voleny v jednoduchých odstínech, světlomilné druhy s příměsí nižších výrazně kvetoucích okrasných travin. Výška záhonů se pohybuje v rozmezí 50 - 70 cm. V návrhu řešení není brán zřetel na majetkové vztahy.

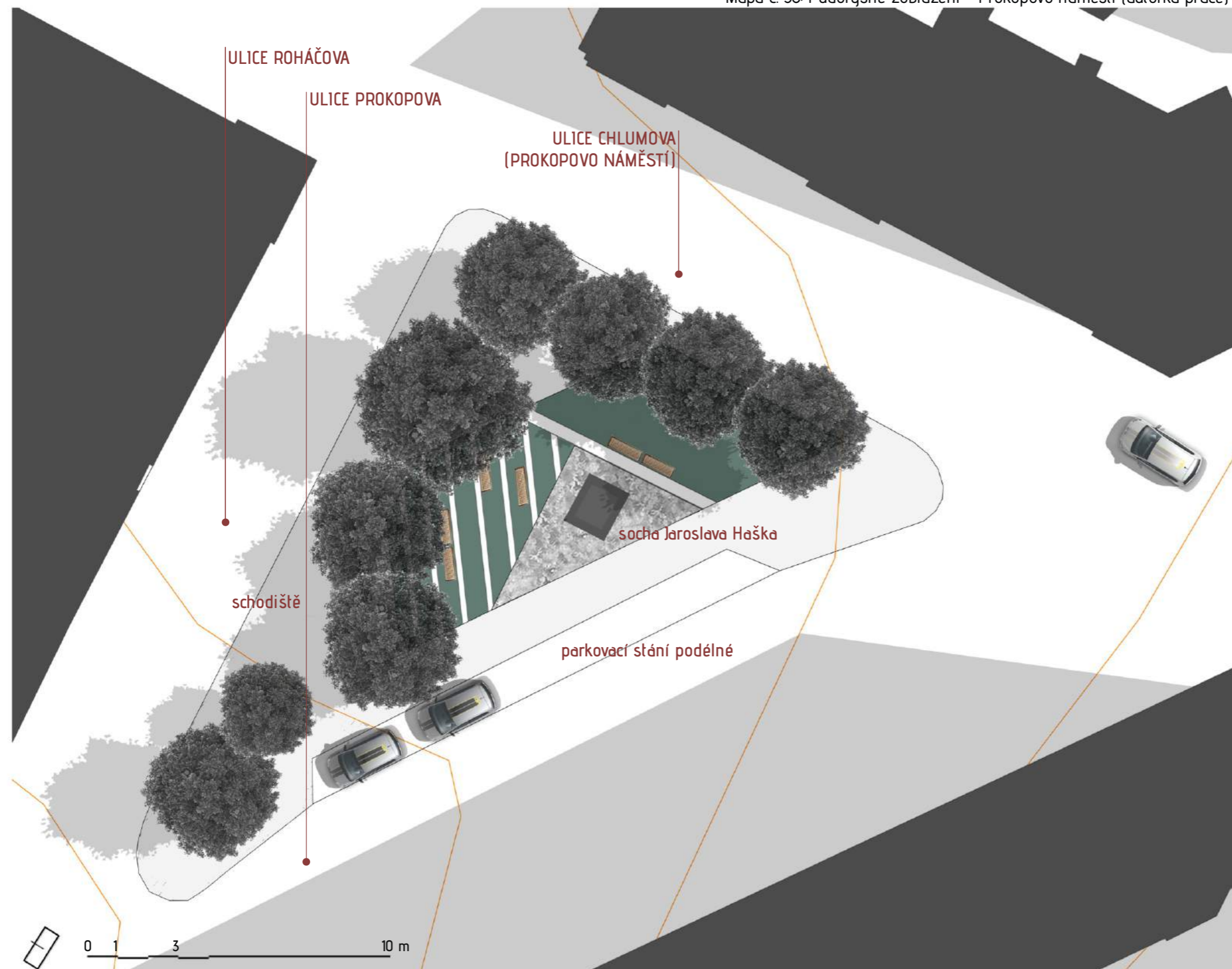
Mapa č. 37: Lokalizace území - Prokopovo náměstí (autorka práce)

5.2.2.3 TECHNICKÉ ÚPRAVY

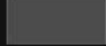

Cestní síť je z hlediska funkce rozdělena také na hlavní a vedlejší. Za hlavní průtahové pěší komunikace lze považovat stávající obvodový chodník z dlažebního dvoubarevného materiálu. V rámci komplexnosti navržené kompozice, je tento druh dlažby odstraněn a následně vyměněn za jednobarevný. Vedlejší cestní síť je koncipována jako systém úzkých šterkových cestiček, které propojují a zároveň kompozičně zvelebují jednotlivé zóny návrhu, jako jsou zpevněná plocha pro stánky, okrasný záhon, pobytová travnatá plocha apod. Vedlejší cestní síť se velikostně (šířkou) pohybuje okolo 0,6 metru. Navazující trojúhelníková zpevněná plocha je určena právě pro zmíněné sezónní stánky, záměrně situována v okolí vzrostlé lísky z důvodu dobrého zastínění místa.

Mobiliář je z hlediska doplnění celkového rázu kompozice také zvolen v geometrických liniích, v obdobných jako u předchozího návrhu. Z praktického hlediska je zde navrženo několik kusů podélných laviček s odpadkovými koši. Ide o typové parametry běžného dřevěného mobiliáře. Mobiliář je technicky řešen jako ocelová konstrukce spojená s dřevěnými deskami pomocí šroubových spojů z nerez. Povrchová úprava na bočnicích je opatřena ochrannou vrstvou zinku s práškovým vypalovacím lakem. Obdobný typ mobiliáře je dnes realizován na Čechově náměstí městské čtvrti Vršovice (Praha 10). Povrchová úprava jednotlivých částí území je dána v závislosti na stávajícím terénu. Stávající dvoubarevná dlažba je navržena k rekonstrukci / výměně.

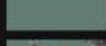

Legenda

Stávající prvky

- stávající bloková zástavba
- hrany jednotlivých pozemků
- stávající chodníky
- výškopisné trasy - vrstevnice

Navrhované prvky

- dřeviny listnaté
- chodník pro pěší
- vedlejší cestní síť - pěšinky
- parkovací stání podélné
- okrasný záhon - směs trvalek a okrasných travin
- trávnik parkový
- mobiliář
- schodiště

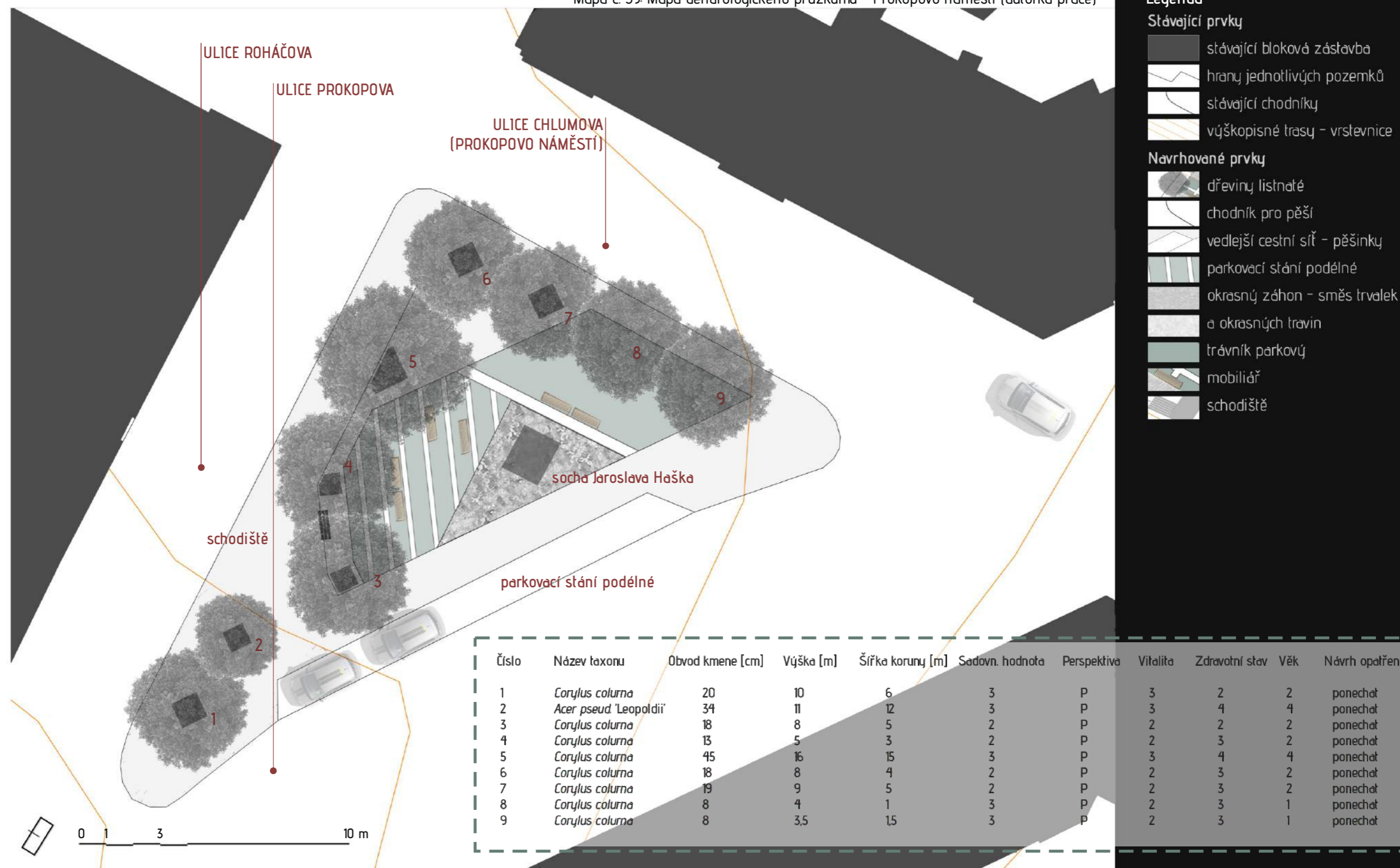

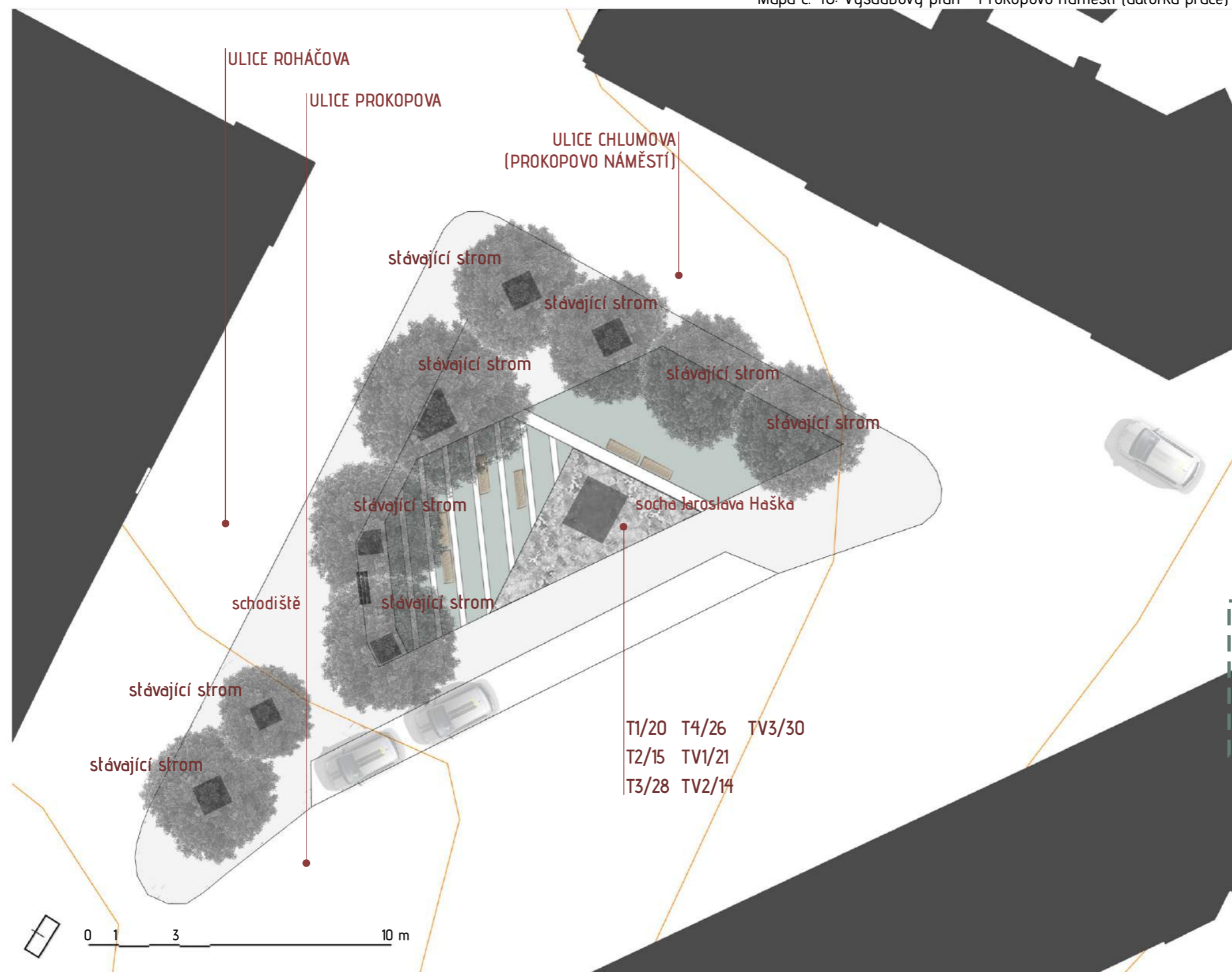
SOUČASNÝ STAV

NAVŘZENÉ ÚPRAVY

Mapa č. 39: Mapa dendrologického průzkumu - Prokopovo náměstí (autorka práce)

Legenda

Stávající prvky

- stávající bloková zástavba
- hraný jednotlivých pozemků
- stávající chodníky
- výškopisné trasy - vrstevnice

Navrhované prvky

- dřeviny listnaté
- chodník pro pěší
- vedlejší cestní síť - pěšinky
- parkovací stání podélné
- okrasný záhon - směs trvalek a okrasných travin
- trávník parkový
- mobiliář
- schodiště

Celkem použité rostliny

T1/20	TV1/21
T2/15	TV2/14
T3/28	TV3/30
T4/26	

Centrální okrasný záhon z trvalek a okrasných travin je navržen v období kvetení přibližně 50 - 70 cm vysoký. Záhon je vysazován pravidelně po 5 - 7 kusech v pozvolna prolínajících se podélných útvarech.

5.2.3.1 VYMEZENÍ A KONCEPCE NÁVRHU ŘEŠENÍ

Třetí poslední detailní návrh řešení je situován v prostorách ulice Chvalova, jižním až jihozápadním směrem od Vrchu Vítkov za hranicemi Sladkovského náměstí. Celková rozloha řešeného území je cca 1 914 m². Reliéf daného území je situován do výrazně svažitého (směrem na jihozápadní stranu k ulici Kubelíkova), tvarově také rovného geometrického charakteru. Převýšení je v této části až 10 metrů.

Řešený úsek dnes slouží jako vcelku frekventovaná ulice mezi místní blokovou zástavbou, po obvodu z obou stran pro parkování automobilů místních obyvatel. I přes to, že je ze všech stran obehnan vysokou blokovou zástavbou, je dostatečně osvětlen sluncem. Rychlost průjezdu daným stanovištěm omezují tzv. „kočičí hlavy“ vedoucí po celé délce ulice. Celý prostor nelze považovat za bezbariérový z důvodu výše zmíněného převýšení. Stávající průtahová komunikace je v relativně dobrém stavu, chodníky pro pěší jsou z živičného povrchu v kombinaci s dlažební kostkou, místy rozbrázděny a viditelně opravovány. V návrhu řešení je tento neatraktivní prvek obnoven novými pěšími chodníky s žulovou mozaikou. V ulici nejsou doposud zaznamenány žádné vegetační prvky.

Návrh řešení je z architektonického hlediska pojat jako revitalizace stávajícího stavu v rámci lepší dostupnosti, zvýšení ekologické a estetické stránky daného území. Aplikací vegetačních prvků se tato ulice stane součástí celoměstského systému – může tak sloužit jako vzorový návrh řešení neozeleněných ulic se stejnými/obdobnými prostorovými parametry.

5.2.3.2 VEGETAČNÍ ÚPRAVY

V případě návrhu alejové výsadby, je kladen důraz na životnost a odolnost vybraných dřevin. Z provedeného terénního výzkumu v těchto lokalitách, zejména pak na území městské části Vinohrady a Žižkova, je jedním z nejpoužívanějších druhů pro alejové výsadby druh trnovník akát, lípy a také javory. Fragmentálně byl zaznamenán, například v několika místech na území Vinohrad, také výskyt několika kultivarů slivoní (zejména bohatě kvetoucí druhy) a hrušně, jeřáby apod. Tyto druhy jsou osvědčené.

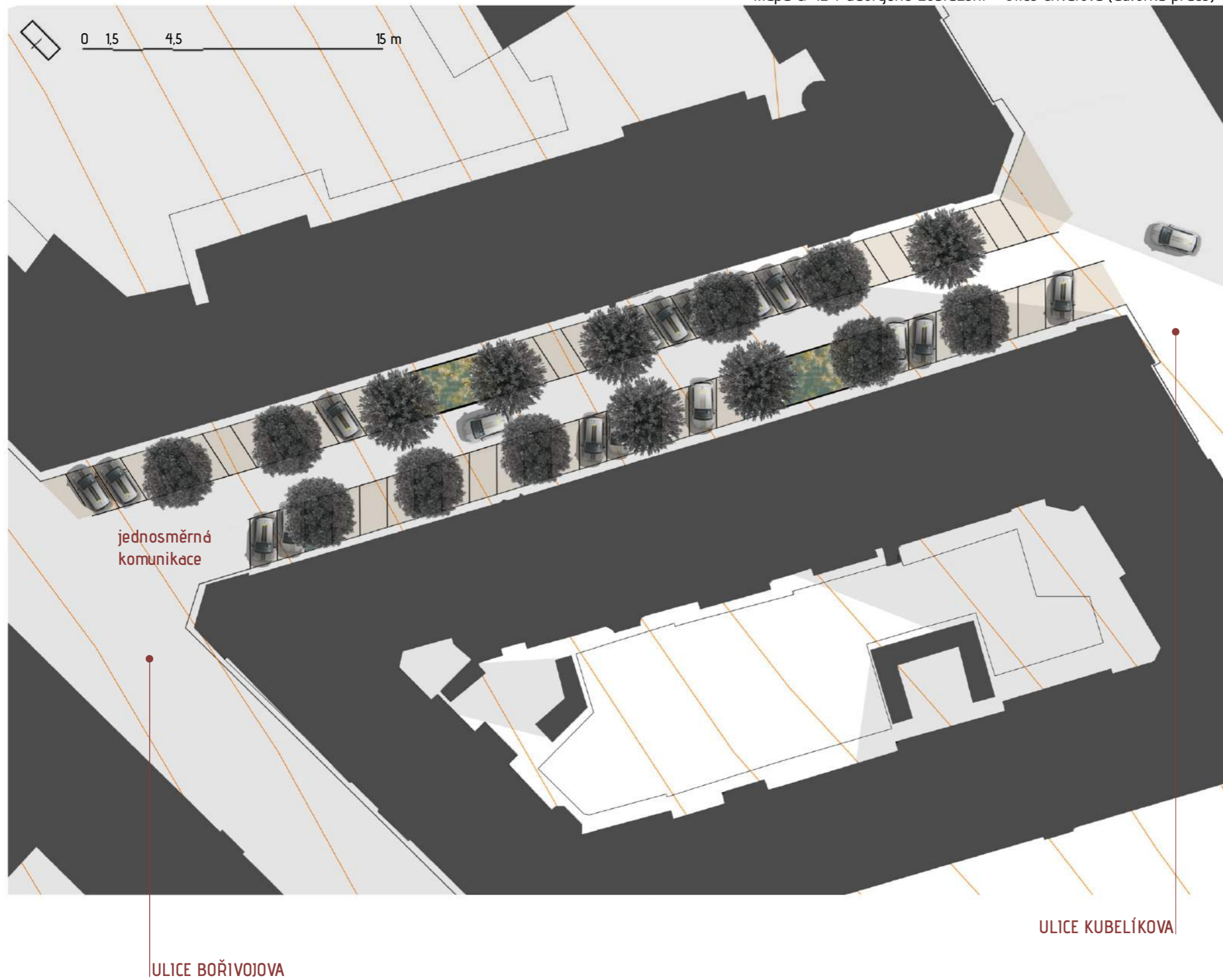
Z důvodu velikostních parametrů řešeného území jsou vybrány do této ulice dřeviny s menším habitem, malokorunné až středně korunné kultivary hrušně a turecké lísky. Listy hrušně se v podzimních měsících zbarvují do bronzových až sytě červených barev. Hrušeň také kvete na přelomu dubna a května. Dřeviny jsou záměrně navrženy v nepravidelném rytmu. Hrušně s lískami tak vytvoří v ulici jakési barevné spektrum od jara do podzimu. Dřeviny jsou v návrhu podtrženy dvěma okrasnými záhony s nízkými dřevinami a podílem trvalek a okrasných travin. Trvalky jsou voleny v barevných odstínech s příměsí nevýrazně kvetoucích okrasných travin. Výška záhonů se pohybuje v rozmezí 40 - 110 cm. V návrhu řešení není brán zřetel na majetkoprávní vztahy.

5.2.3.3 TECHNICKÉ ÚPRAVY

Cestní síť v tomto případě úzce vymezena stávajícím terénem. Z hlediska praktičnosti a okolního rázu stávajících pěších komunikací, je návrh zaměřen spíše na revitalizaci stávajících povrchů. Osa obou obvodových pěších cest se přímo rovnoběžně stýká se stávající blokovou zástavbou. Šířka těchto navrhovaných úprav bude dodržena v obdobných parametrech, jak je v současné době. Parkování v této ulici je velice žádaným a potřebným aspektem. Cílem návrhu řešení je zvýšení ekologické a hygienické stránky prostředí dané lokality, proto je v návrhu počet parkovacích stání redukován, a to o přesné množství výsadbových prostor pro navrhované dřeviny a dva podélné okrasné záhony. Jeden výsadbový blok je navržen o velikosti jednoho parkovací stání – tj. 12 m² metrů. Jednotlivé bloky pro parkování automobilů jsou situovány po třech parkovacích šikmým směrem zkosených stáních. Na každý parkovací blok připadá jedno parkovací místo pro výsadbu dřevin. Parkovací místo je velikostně navrženo na 5 metrů délky na 2,5 metru šířky. Technické parametry odpovídají doporučeným standardům dle ČSN 73 6056 Odstavné a parkovací plochy silničních vozidel (2001). Návrh řešení neobsahuje žádný mobiliář.

Mapa č. 42: Půdorysné zobrazení - Ulice Chvalova (autorka práce)

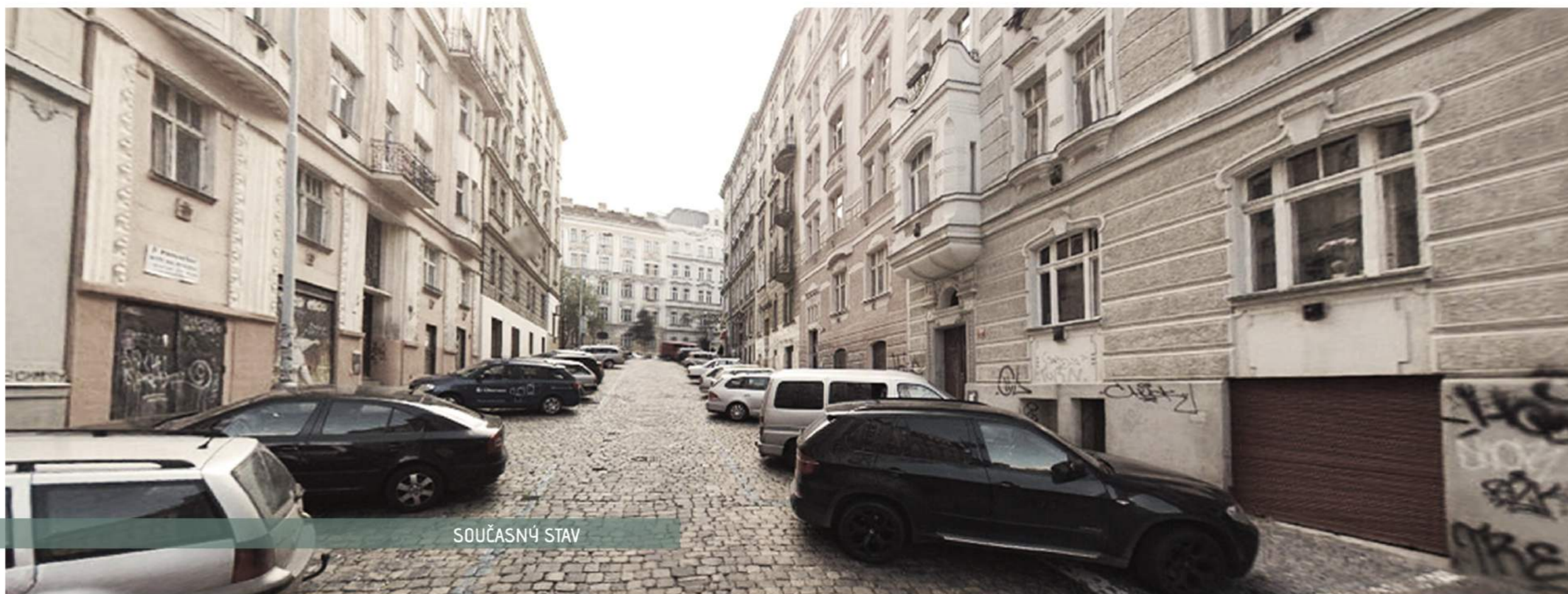
Legenda

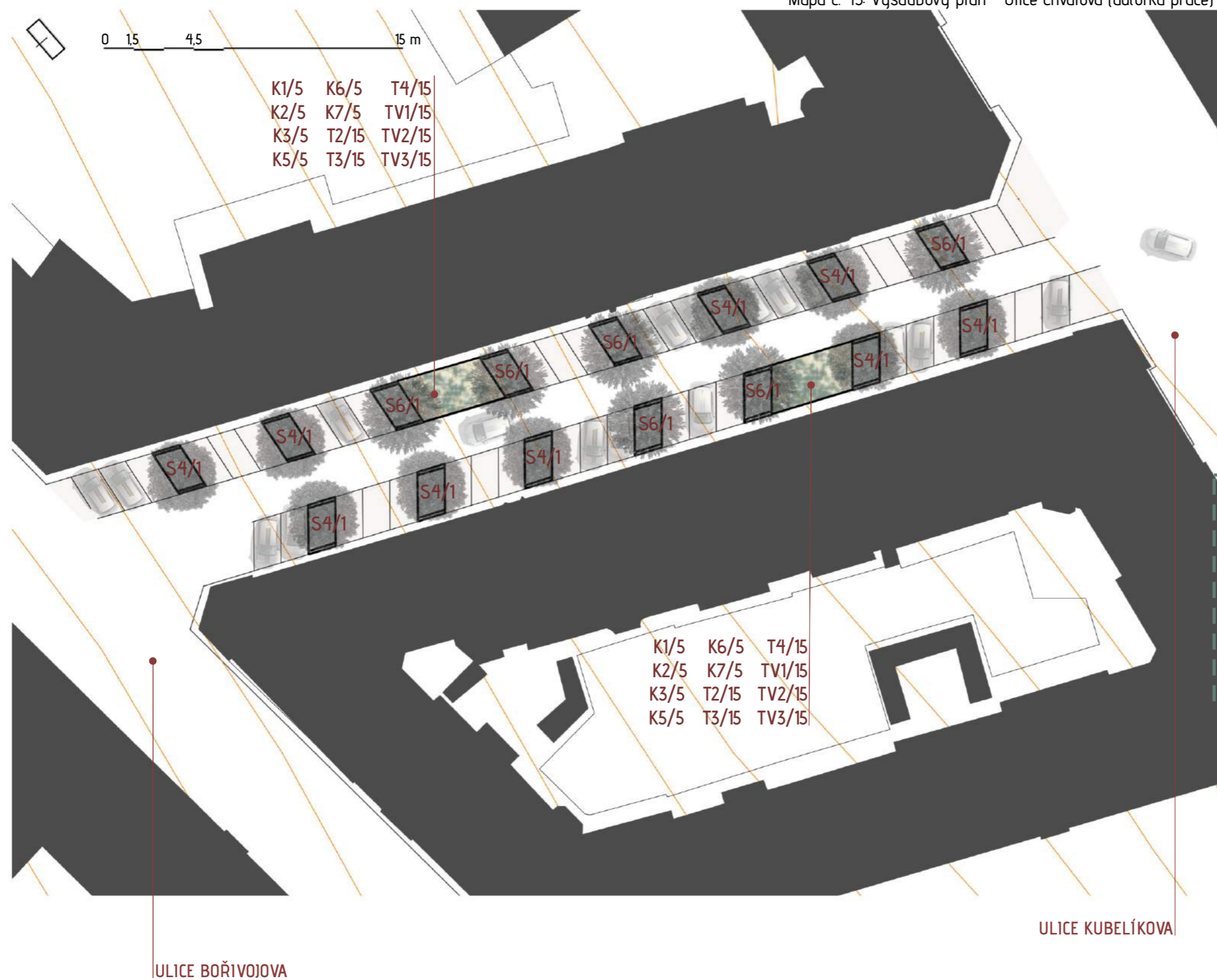
Stávající prvky

- stávající bloková zástavba
- hrany jednotlivých pozemků
- stávající chodníky
- výškopisné trasy - vrstevnice

Navrhované prvky

- dřeviny listnaté
- obnova chodníků - cestní síť
- parkovací stání
- okrasný záhon - směs keřů a okrasných travin, trvalek
- trávnik
- hrany výsadbových jam

Legenda

Stávající prvky

- stávající bloková zástavba
- hraný jednotlivých pozemků
- stávající chodníky
- výškopisné trasy - vrstevnice

Navrhované prvky

- dřeviny listnaté
- obnova chodníků - cestní síť
- parkovací stání
- okrasný záhon - směs keřů a okrasných travin, trvalek
- trávnik
- hraný výsadbových jam

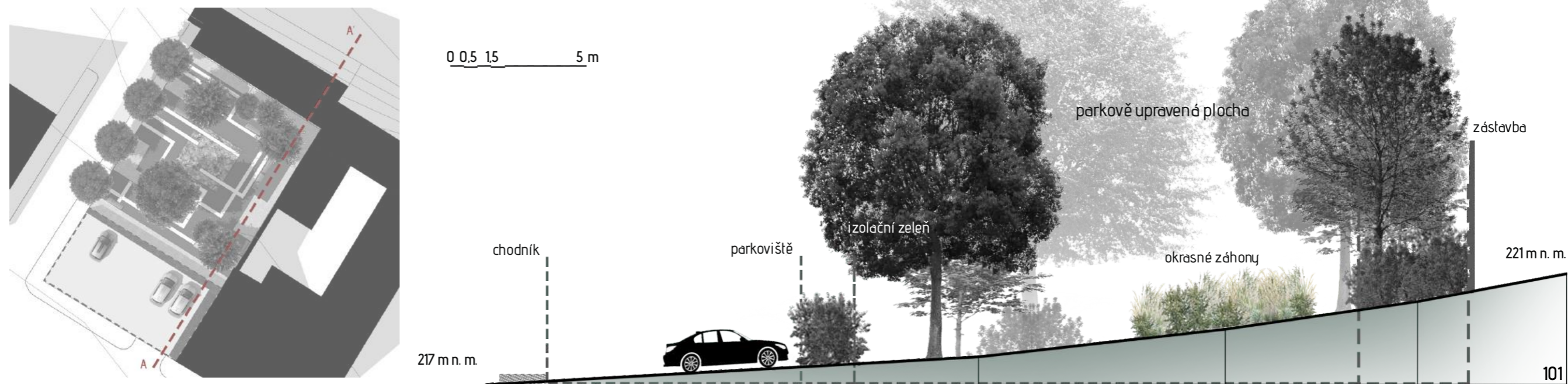
Celkem použité rostliny

S4/9	K6/10	TV2/30
S6/6	K7/10	TV3/30
K1/10	T2/30	
K2/10	T3/30	
K3/10	T4/30	
K5/10	TV1/30	

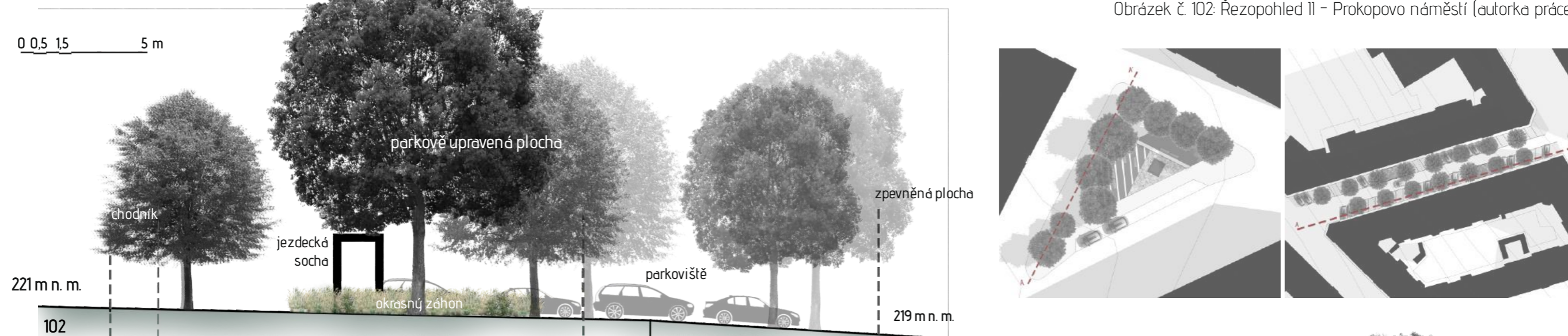
Každý okrasný z keřů, trvalek a okrasných travin je navržen v období kvetení přibližně 40 - 110 cm vysoký. Záhon je vysazován pravidelně po 3 - 5 kusech v pozvolna prolínajících se podélných útvarech.

5.2.4 ŘEZOPOHLEDY, PŘÍČNÉ A PODÉLNÉ ŘEZY

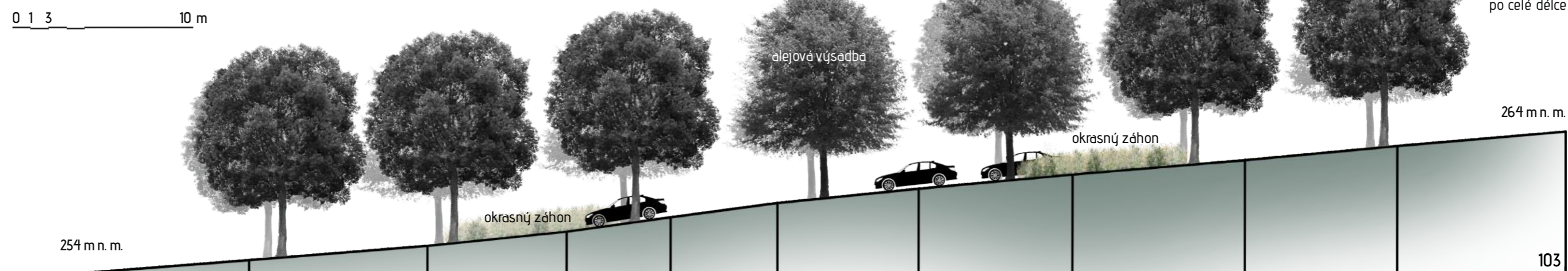
Obrázek č. 101: Řezopohled I - ulice Pod Vítkovem (autorka práce)

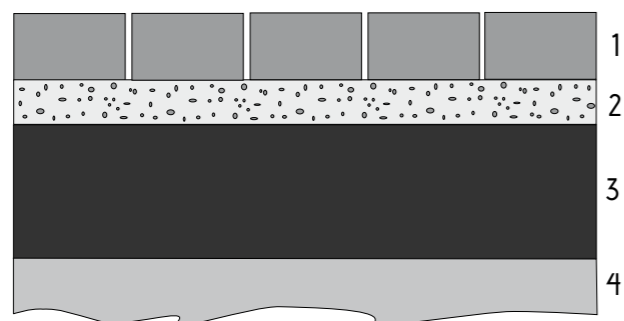
Obrázek č. 102: Řezopohled II - Prokopovo náměstí (autorka práce)

Obrázek č. 103: Řezopohled III - ulice Chvalova (autorka práce)

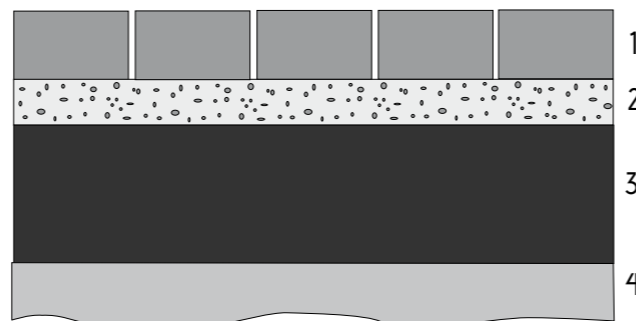

POCHOZÍ PLOCHA

- 1 40 - 60 mm betonová tvarovaná (zámková) dlažba
- 2 40 mm kladecí vrstva - kamenná drť 2 - 5 (4 - 8 mm)
- 3 150 mm podkladová nosná vrstva - kamenná drť 8 - 16, 11 - 22, 16 - 32 mm (případně směs)
- 4 zemní pláň (modul přetvárnosti podloží 30 MPa)

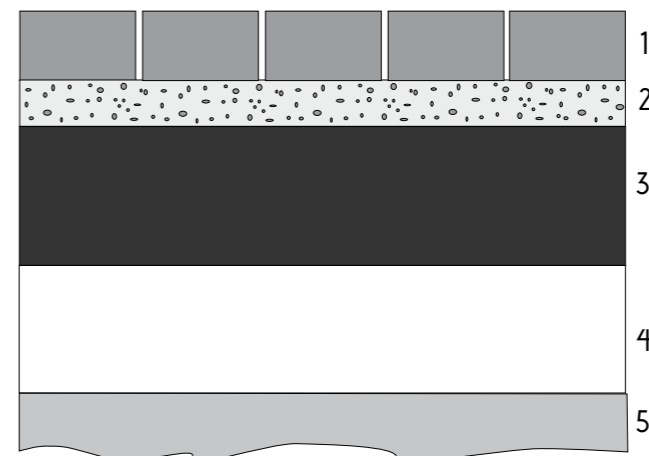
PLOCHA S OBČASNÝM POJEZDEM VOZIDEL DO 3,5 t

- 1 60 - 80 mm betonová tvarovaná (zámková) dlažba
- 2 40 mm kladecí vrstva - kamenná drť 2 - 5 (4 - 8 mm)
- 3 250 mm podkladová nosná vrstva - kamenná drť 11 - 22, 16 - 32, 0 - 32 mm (případně směs)
- 4 zemní pláň (modul přetvárnosti podloží 30 - 45 MPa)

PLOCHA S POJEZDEM VOZIDEL DO 3,5 t

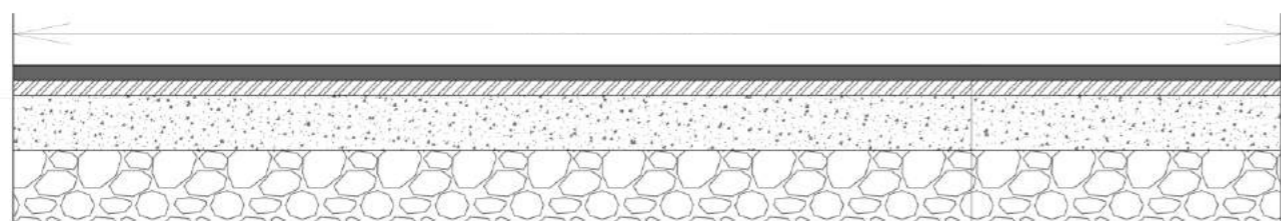
Obrázek č. 104: Příčný řez - dlažba (www.presbeton.cz)

- 1 80 mm betonová tvarovaná (zámková) dlažba
- 2 40 mm kladecí vrstva - kamenná drť 2 - 5 (4 - 8 mm)
- 3 150 - 200 mm podkladová nosná vrstva - kamenná drť 11 - 22, 16 - 32, 0 - 32 mm (případně směs)
- 4 150 - 200 mm ochranná vrstva - kamenná drť 0 - 32 mm (betonový recyklát 8 - 63 mm)
- 5 zemní pláň (modul přetvárnosti podloží 30 - 45 MPa)

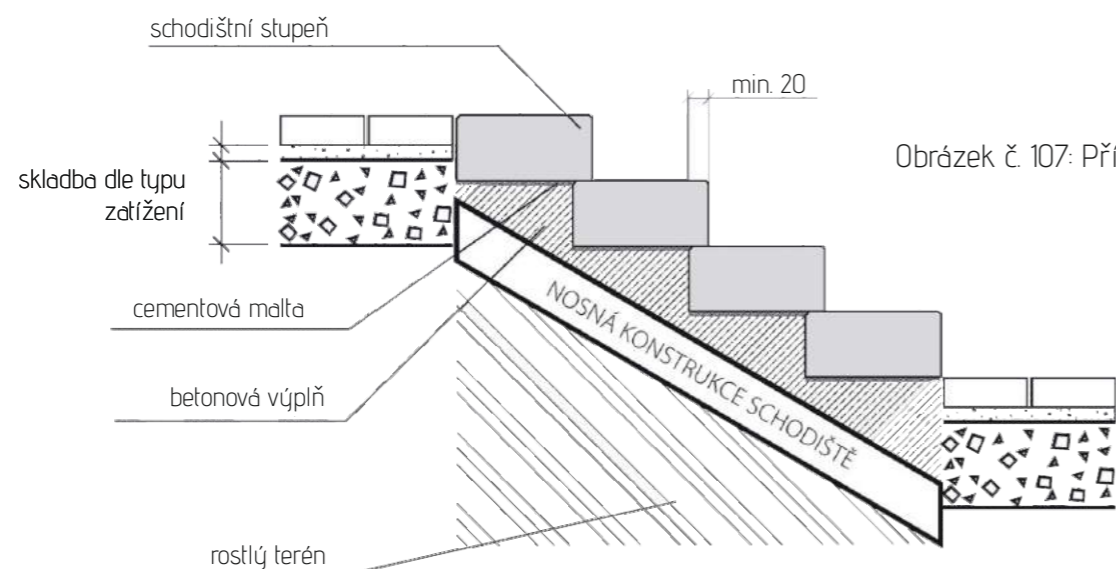
ŽIVIČNÁ KOMUNIKACE (ASFALT)

Obrázek č. 105: Příčný řez - živičná komunikace (autorka práce)

Asfaltový beton ABS III	40 mm
Obalované kamenivo OKS II	60 mm
Kamenivo zpevněné cementem	150 mm
Štěrkodř ŠD	200 mm

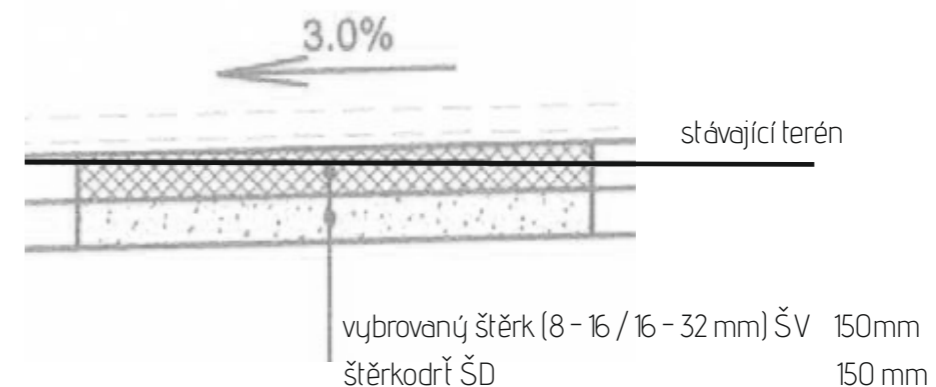
SCHODIŠTĚ (UKÁZKOVÉ ŘEŠENÍ)

Obrázek č. 107: Příčný řez - schodiště (www.best.infoc.cz)

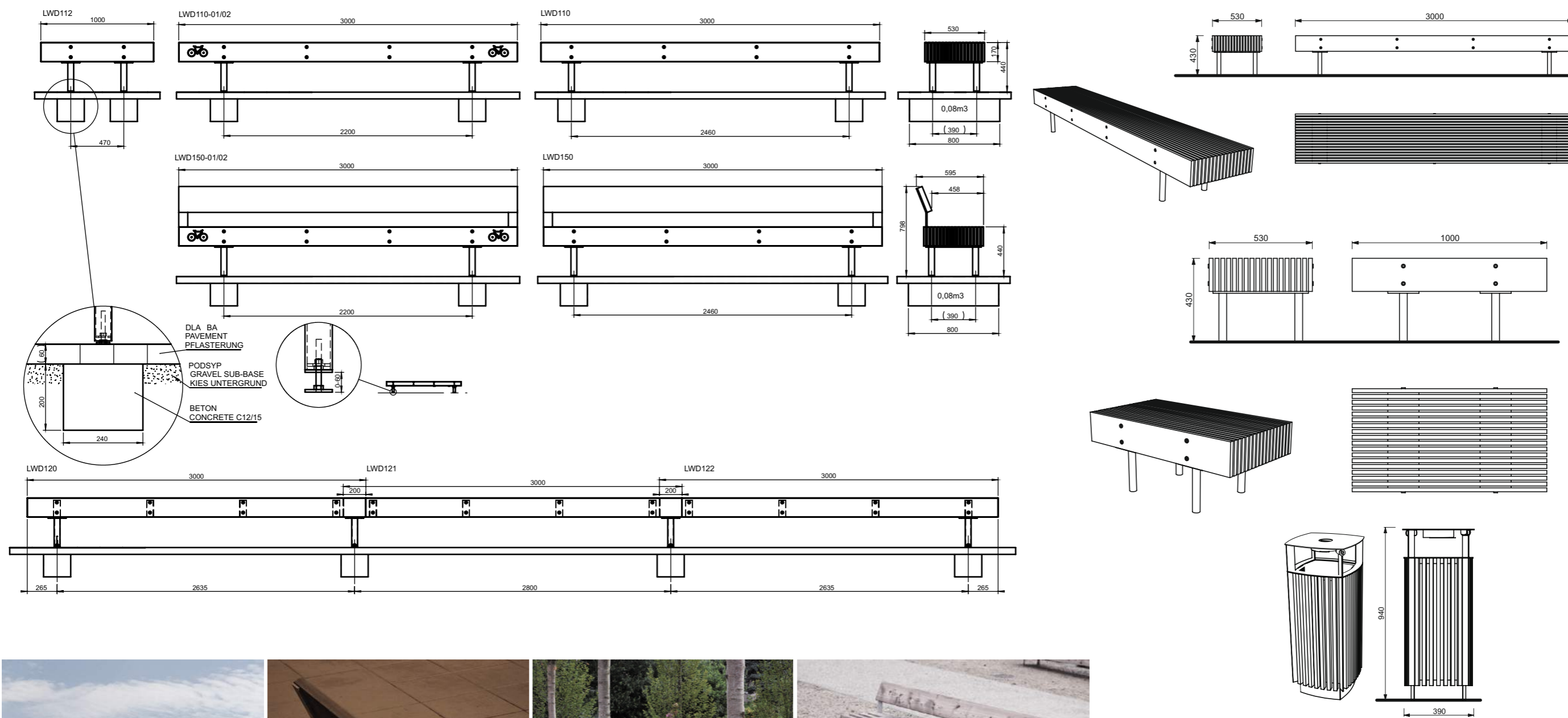
ŠTĚRKOVÁ CESTA

Obrázek č. 106: Příčný řez - štěrková cesta (www.akti.cz)

vybrovaný štěrk (8 - 16 / 16 - 32 mm) ŠV	150 mm
štěrkodř ŠD	150 mm

Obrázek č. 108: Vzorové technické a vizuální provedení použitého mobiliáře (wwwmmcitem.com)

SEZNAM ZOBRAZENÝCH FOTOGRAFIÍ

- Obrázek č. 109: Mobiliář - lavička woody 1 (wwwmmcitem.com)
- Obrázek č. 110: Mobiliář - lavička woody 2 (wwwmmcitem.com)
- Obrázek č. 111: Mobiliář - lavička woody 3 (wwwmmcitem.com)
- Obrázek č. 112: Mobiliář - lavička woody 4 (wwwmmcitem.com)
- Obrázek č. 113: Mobiliář - lavička woody 5 (wwwmmcitem.com)

5.3 CELKOVÉ OHODNOCENÍ NÁVRHOVÉ ČÁSTI

5.3.1 SPECIFIKACE POUŽITÉHO ROSTLINNÉHO MATERIÁLU

ozn.	název rostliny	specifikace výpěstku	počet ks	ozn.	název rostliny	specifikace výpěstku	počet ks
STROMY				K5	<i>Euonymus fortunei</i> 'Vegetus'	v 20-30, ko 1l	93
S1	<i>Quercus robur x mac</i> 'Heritage'	Vk, ok 16-18, dtbal	4	K6	<i>Prunus laurocerasus</i> 'Herbergii'	v 40-60, ko 1,5l	70
S2	<i>Acer platanoides</i> 'Columnare'	Vk 3xp, ok 16-18, ko60l	2	K7	<i>Prunus laurocerasus</i>	v 40 - 60, ko 2l	41
S3	<i>Prunus cerasifera</i>	Vk 2xp, ok 14-16, ko45l	3	OKRASNÉ TRÁVY			
S4	<i>Pyrus calleryana</i> 'Chanticleer'	Vk 2xp, ok 14-16, ko45l	10	T1	<i>Pennisetum alopecur</i> 'Black Beauty'	K8*8*9	40
S5	<i>Prunus triloba</i>	vk 125-150, dtbal	2	T2	<i>Pennisetum alopecur</i> 'Hameln'	K9*9*10	70
S6	<i>Corylus colurna</i>	Vk, ok 16-18, dtbal	6	T3	<i>Deschampsia caespitosa</i>	K9*9*10	88
KEŘE LISTNATÉ / STÁLEZELENÉ				T4	<i>Panicum virgatum</i> 'Strictum'	K9*9*10	82
K1	<i>Spiraea arguta</i>	v 20-30, ko 1l	46	TRVALKY			
K2	<i>Hypericum hidcote</i>	v 20-30, h9x9x10	46	Tv1	<i>Leucanthemum vulgare</i>	K9*9*10	68
K3	<i>Lonicera nitida</i> 'Maigrun'	v 20-30, h9x9x10	70	Tv2	<i>Rudbeckia hirta</i>	K9*9*10	64
K4	<i>Buddleia davidii</i> 'Black Knight'	v 40-60, ko 1,5l	46	Tv3	<i>Anemone hupenesis</i> 'Whirlwind'	K8*8*9	95

5.3.2 CENOVÝ ODHAD NÁKLADŮ NA REALIZACI VYBRANÝCH ČÁSTÍ

	Počet měrných jednotek	Měrná jednotka	Cena za jednotku (Kč)	Celková cena (Kč)
Zakládání ploch - zeleň				
Trávník (parková směs)	180	m ²	70	12 600
Vnější zeleň - izolační	31	m ²	200	6 200
Vnitřní zeleň - keře	128	m ²	350	44 800
Okrasné záhony	141	m ²	400	56 400
Výsadba nových dřevin (stromy)	27	kus	8 000	216 000
Zakládání ploch - zpevněné plochy				
Cesta štěrková	150	m ²	300	45 000
Dlažba (manipulační plocha)	417	m ²	1100	458 700
Cesta z žulových kostek	672	m ²	600	403 200
Parkoviště živičné	154	m ²	800	123 200
Odstranění stávající dlažby	597	m ²	240	143 280
Mobiliář				
Lavičky (odhad, včetně montáže)	15	kus	36 000	540 000
Odpadkové koše (odhad, včetně montáže)	7	kus	7 500	52 500
Ostatní úpravy a materiál				
Terénní úpravy (odstranění travního drnu, vyrovnání, odplevelení apod.)	3 281	m ²	70	164 050
Ornice	3 281	m ²	20	65 620
Režie stavby, doprava, přesun hmot				130 000
CELKOVÁ CENA REALIZACE				2 461 550 Kč

Celkem bylo vysázeno 946 ks rostlin. Dřeviny byly voleny dle osvědčených druhů a také v závislosti na velikostních parametrech. Okrasné keře jsou spíše nízkého vzrůstu, doplněny o bohatě kvetoucí vysoký druh a jeden půdopokryvný druh. Výběr je kombinován opadavými i stálezelenými druhy. Trvalky a trávy jsou skupinově podobného charakteru.

Celkový výpočet nákladů na realizaci činí 2 461 550 Kč. Sdružené položky stavebních prací zahrnují vlastní práce včetně dodávky materiálu potřebného k realizaci, uložení, složení, případného přesunu hmot a všech vedlejších činností spojených s realizací.

Zakládání ploch zeleně jsou uvedeny též v souhrnných položkách, zahrnujících realizaci včetně dodávky materiálu, uložení, složení a případného přesunu hmot a všech vedlejších prací spojených s realizací. V ceně je i následné ošetření po založení.

Narůstající populace, její soustředování a následná urbanizace vysoce ovlivňuje změnu klimatu, zejména pak mikroklimatických podmínek města. V centrální části hlavního města Prahy dochází ke vzniku tepelného ostrova z důvodu geometricky uspořádané zástavby a většinového pokrytí ploch umělými povrchy jako je například beton či asfalt. Praha se tak potýká s několikanásobně vyšší teplotou než venkovská sídla. Moravčík (2015) ve své publikaci „Co víme o tepelném ostrovu města Prahy?“ uvádí, že teplota se v metropoli pohybuje v celoročním průměru o 1–3 °C vyšších hodnotách a hodinovém průměru dokonce až o 12°C vyšších hodnotách než v okolních lokalitách. Tato znepokojivá data poukazují na vysoký význam zeleně ve městě. Z uvedených analýz přírodních, respektive klimatických podmínek jsou výstupy tedy pouze orientační.

Ve výběru navržených dřevin, jež by mohly být uplatněny v budoucím vývoji území Vinohrad a Žižkova, byl brán zřetel spíše na životnost, prostorové nároky a odolnost. Dřeviny jsou pravidelně vystavovány vlivům okolního prostředí jako například údržbě silnic čištění, zasolování apod. Navržené dřeviny byly také v rámci proveditelnosti návrhu prokonzultovány s dotčenými orgány státní správy a samosprávy. Müllerová (2018) pro městský obvod Prahy 2 konstatovala, že zvolený sortiment dřevin je téměř vyhovující. Problémovými jsou zde jasan, které bývají napadány nekrózou a nelze ani nové výsadby v posledních letech udržet. Beinhauer (2018) z Technické správy komunikací (TSK hl. m. Prahy) oproti tomu uvedl, že vysazené jasan, na žižkovské části zatím nevykazují žádný zdravotní problém. Dále jsou také problémovými kulovité javory (kultivar 'Globosum') kvůli nízké podjezdové výšce a kulovité trnovníky (kultivar 'Umbraculifera') z důvodu krátkodobého působení na stanovišti (pouze 8 let) a problematiky vylamování korun sněhovou příkrývkou či vichřicemi (Müllerová a Beinhauer, 2018). Beinhauer (2018) dále dodává, že v budoucím vývoji uliční zeleně na vymezeném území dále nedoporučuje výsadbu sakur ozdobných (kultivar 'Kanzan') a svitelů latnatých a to z důvodu růstu koruny do šířky, kterou nelze v budoucích letech redukovat. Andrade Dnebovská (2018) z Národního památkového ústavu uvedla, že výběr dřevin nelze paušalizovat v rámci památkové zóny pro obě městské čtvrti. Každá z těchto čtvrtí je zcela odlišná a pro aktuální umístění dřevin na určitém prostoru jde o tzv. „site specific decisions“. Proto nelze zcela odsouhlasit uvedený seznam dřevin pro obě čtvrti, ale pouze pro konkrétní dřevinu do konkrétního prostoru.

V rámci výše zmíněné problematiky mikroklimatu byly v návrhu řešení konkrétních vybraných částí použity nejen prvky zeleně (stromy, keře, popínavé dřeviny, travnaté pásy apod.), ale také zmírňující světlé materiály u většiny technických úprav. Tyto světlé materiály více odrážejí světlo a nedochází tak k přehřívání povrchu. Návrh řešení je zaměřen na obytnou funkci městské krajiny. Propojením jednotlivých zelených ploch společně s prvky zmírňujícími narůstání teploty bylo docíleno optimálního funkčního systému. Tento systém pak napomůže k maximalizaci rekreační a obytné funkce území.

Jak již bylo zmíněno, v budoucím vývoji řešeného území je zapotřebí volit dřeviny, jež jsou vhodné do městského prostředí. Studie revitalizace celého území Vinohrad a Žižkova poukazuje na koncepční řešení jednotlivých ploch parků, sadů, náměstí či ulic. V návrhu je uvedeno několik variant, které je možno libovolně rozpracovat do detailu v závislosti na záměru a následném využití těchto ploch. Uvedené varianty jsou rozděleny na ulice, náměstí a park. Ulice jsou dále členěny dle velikostních parametrů na I, II a III. kategorii. Každá z uvedených kategorií je charakterizována množstvím jízdních pruhů tak, aby koncepční návrh pokryl všechny nejčastěji se vyskytující typy komunikace v řešeném území.

Nejužším typem jsou ulice o šířce do / nebo 15 metrů. Tyto ulice jsou řazeny do III. kategorie. V reálné praxi vymezeného území jsou to například ulice Chvalova, Víta Nejedlého, Milíčova, Chlumova, Cimburkova, Křišťanova, částečně Slezská a podobně. Vzhledem k tomu, že se jedná o nejvíce početnou kategorii, jsou uvedeny tři varianty jednotlivého řešení včetně aplikace prvků zeleně. Varianty A, B a C se odvíjejí od množství zeleně, které lze do těchto prostor vmístit a od intenzity dopravy, kterou naopak ponechat. Druhou kategorií činí ulice o šířce do / nebo 20 metrů. Zde jsou návrhy přizpůsobeny dvěma jízdním pruhům, a tím odpovídající intenzitě parkování. Z vymezeného území jsou to například ulice Polská, Vinohradská, Lucemburská, Korunní, Koněvova, Husitská, Prokopova a podobně. Varianty A a B jsou v množství aplikované zeleně téměř podobné, pouze v typu uspořádání se liší.

Ulice I. kategorie je demonstrována pouze na jedné variantě návrhu řešení, a to v reálném prostoru na ulici Olšanská. Tato ulice je široká 40 metrů. Vysokým prostorovým omezením je v tomto případě městská hromadná doprava a vymezené kolejní pásy pro tramvaje. Koncepce uspořádání aplikuje vegetační prvky ve velmi podstatném množství, včetně vysokokmenných a vzrůstných stromů s širokou korunou. V tomto ohledu není brát zřetel na současné vedení podzemních inženýrských sítí. Jsou zde navrženy také odpočinkové boxy pro návštěvníky stávajících úředních budov, firem a společenských center. Návrh zde razantně omezuje dopravu z dvou původních jízdních pruhů na jeden, vzniknul ovšem prostor pro samostatný jízdní pruh pro cyklisty a více míst k parkování automobilů. Beinhauer (2018) k jednotlivým návrhům koncepčního řešení dodává, že v této změně nevidí žádný problém, naopak. Zeleň aplikovaná dle zvoleného typu je v rámci zakládání a údržby proveditelná a vyhovující. Pouze u travnatých pásů by velikostní parametry neměly překročit minimální šířku 30–40 cm. Také dodává, že okrasné záhony jsou z praxe spíše vhodnější z okrasných travin a cibulovin. Keře často bývají plny odpadků a plastových obalů od kolemjdoucích obyvatel. Dále doplňuje, že nejsou z praxe žádné osvědčené příklady ohledně návrhu či přímé aplikace zatravnovací dlažby pro případné parkování (například při rekonstrukci ulice).

Detailní návrhy řešení jsou dále provedeny v závislosti na prostorovém uspořádání vybraných lokalit (ulice Pod Vítkovem, Prokopovo náměstí a ulice Chvalova). Použitý rostlinný materiál je v oblasti zvolených dřevin inspirován osvědčenými druhy dřevin, avšak na území Pod Vítkovem jsou použity alejové formy dubu.

Beinhauer (2018) uvádí, že duby zatím nejsou v řešeném území v praxi zcela osvědčeným druhem a to z důvodu jejich minimálního používání v praxi. U vyskytujících se jedinců nebyla prozatím zaznamenána žádná negativní vlastnost či náchylnost, pouze malé přírůstky. Proto nelze zatím považovat duby za nevhodné. Sortiment keřů, trvalek a okrasných travin byl volen zejména na základě cílených estetických vlastností, které rostliny nabízejí.

Detailní provedení ulice Chvalova a jednotlivé hrany výsadbových mysů pro stromy jsou zobrazeny v ostrých geometrických tvarech (jedno parkovací stání). Beinhauer (2018) uvádí, že v rámci proveditelnosti je v dalším konkrétním řešení potřeba hrany mírně zaoblit, a to z důvodu bezpečnosti při parkování. Mobiliář u detailních úprav ulice Pod Vítkovem a Prokopovo náměstí byl zvolen jako dřevěný lamelový (dub), a to z důvodu estetické podobnosti s polohopisným vrstevnicovým uspořádáním dvou blízkých parků Vrchu Vítkov a Parukářky.

Návrh nového systému sídelní zeleně nevyčerpává všechna možná řešení pro aplikaci vegetačních prvků do městské krajiny. Cílem návrhu je jeho proveditelnost, a s tím je spjata také přiměřenost vegetačních úprav v území.

7 ZÁVĚR

Vymezené území již v současném upořádání a využití poukazuje na velké množství zeleně oproti ostatním městským obvodům a čtvrtím v hlavní město Praze. Ačkoli se zdá, že toto území je dostatečně před negativními mikroklimatickými vlivy ochráněno, existuje zde určité množství faktorů, které maximální možný efekt pro optimální život, estetiku a obytnost tohoto historicky hodnotného jádra města omezuje.

Z diplomové práce vychází tato závěrečná fakta:

- Historicky byla vymezená lokalita nejvíce ovlivněna po zbourání městských hradeb na přelomu 19. století.
- Současné významné přírodní a kulturní památky byly propojeny, popřípadě koncepční studie napomohla k zvýšení jejich rekreačního potenciálu.
- Vysoce limitujícími technickými prvky v budoucím optimálním vývoji území jsou dopravní infrastruktura a současné vedení inženýrských sítí.
- Systém sídelní zeleně byl rozšířen o obohacené či zcela nové plochy zeleně, nejčastěji ve formě revitalizovaných částí parků, náměstí, alejových výsadeb stromů a zelených pásů.
- Stávající systém sídelní zeleně byl propojen nejen novými plochami zeleně, ale také stavebními prvky (lávka, tunel apod.) Tyto stavební prvky vytváří požadovaný ideální stav, nebyl zde brán takový zřetel na proveditelnost jako u vegetačních prvků.
- Vlastnické vztahy jsou dalším vysoce limitujícím faktorem, v návrhu však byly plochy vybraných vnitrobloků zpřístupněny veřejnosti.
- V rámci komplexnosti obytných a rekreačních hodnot území by měl být kladen důraz na sjednocení doplňujících prvků – mobiliář a charakteristická mozaika na chodnicích.
- Jedním z pilířů úspěšné optimalizace a revitalizace je komunikace s dotčenými orgány státní správy a samosprávy. Koncepce se tím stává proveditelnou.

- Architecture and Urbanism. 2012. Singapore – Capital City for Vertical Green. Special Edition, Tokyo. 188 p. ISBN: 9789810722159.
- Bolund, P., Hunhammar, S. 1999. Ecosystem services in urban areas. *Ecological Economics*. 301 s.
- Borovička, B., Hrůza, J. 1983. Praha – 1000 let stavby města. Panorama. Praha. 296 s. ISBN: 40222858.
- Bruel, M. 2012. Chapter Copenhagen. In: *Green cities of Europe: Global lessons on green urbanism*. 2012. Island Press. ISBN: 9781597269742
- Buffet, C. 1999. Berlín. Nakladatelství lidové noviny. Praha. 439 s. ISBN: 8071063142.
- Bulíř, P., Škorpík, M. 1987. Rozptýlená zeleň v krajině: Typologie, rozšíření, navrhování, zakládání a pěstování. O. P. Sempra. Praha. 110 s.
- Carlsen, J., Healt, P., Massini, P., Dean J., O'Neil, J., Kerimol, L., Carrington, M., Biadene, M., van Rijswijk, H. 2012. *Green Infrastructure and Open Environments: The All London Green Grid – Supplementary Planning Guidance*. Greater London Authority. London. 144 s. ISBN: 9781847815057. Dostupné také z <https://www.london.gov.uk/sites/default/files/algg_spg_mar2012.pdf>.
- Caspersen, O. H., Olafsson, A. S. 2010. Recreational mapping and planning for enlargement of the green structure Greater Copenhagen. *Urban Forestry & Urban Greening*, Volume 9, Issue 2, p. 101–112. ISSN: 16188667.
- Cílek, V. 2005. Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablokového štrůdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu. Dokořán. Praha. 269 s. ISBN: 8073630427.
- Cílek, V., (a kol.). 2012. Vnímaní krajiny. Sborník z konference – Krajina jako duchovní dědictví. ISBN: 9788090490925.
- Culek, M. 1996. Biogeografické členění České republiky. Enigma. Praha. 347 s. ISBN: 8085368803.
- Culek, M., Grulich, V., Laštůvka, Z., Divíšek, J. 2013. Biogeografické regiony České republiky. Munipress. Brno. 450 s. ISBN: 9788021066939.
- Core, A. 2009. *Active, Beautiful and Clean Waters Design Guidelines*. Public Utilities Board Singapore. 114 s.
- Dokoupil, Z., Neumann, P., Riedl, D., Veselý, I. 1957. Historické zahrady v Čechách a na Moravě. Nakladatelství československých výtvarných umělců – Česká architektura. Praha. 68 s.
- Dunděra, Jiří. 2014. Křížovatky osudů. Kujovské Slovácko v pohybu. 231 s. ISBN: 9788090519237.
- Gehl, J. 2000. Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství. Nadace Partnerství. Brno. 202 s. ISBN: 8085834790.
- Gehl, J. 2002. Nové městské prostory. Era. Šlapanice. 263 s. ISBN: 8086517098.
- Goodall, B. 1987. *The Penguin Dictionary of Human Geography*. Penguin Books. London. 590 s. ISBN: 9780140510959.
- Henz, T. 1984. *Gestaltung städtischer Freiraume – Schriftenreihe Landschafts und Sportplatzbau*. Patzer Verlag. Berlin. 396 s. ISBN: 387617063X.
- Hrůza, J. 2003. Urbanismus světových velkoměst I. díl. Vydavatelství ČVUT. Praha. 191 s.
- Jellicoe, G. 1960. *Studies in Landscape Design*. Oxford University Press. London. 112 s. ISBN: 9780192114358.
- Jung, C. G., 1997. Výbor z díla: svazek II – Archetypy a nevědomi. Brno. 437 s. ISBN: 8085880164.
- Kavka, B., Šindelářová, I. 1978. Funkce zeleně v životním prostředí. Státní zemědělské nakladatelství. Praha. 235 s. ISBN: 0700978.
- Kipar, A. 2008. Making Milan a permeable city. In *Topos, The International Review of Landscape Architecture and Urban Design*. 64/2008. s. 44–49.
- Kolářová, I. 2007. Ochrana přírody, proč? Výstava – Enviromentální informační centra Plzeňského kraje. In: Ametyst (ed.). Abstrakt. Plzeň. 1–8 s.
- Kuhn, M., Gailing, L. 2008. From Green Belts to Regional Parks: History and Challenges of Suburban Landscape Planning in Berlin. In: Amati, M. *Urban Green Belts in 21st century*. Sydney, Australia: Macquarie University of Sydney. p. 185–201. ISBN: 9780754649595.
- Kupka, Jiří. Zeleň v historii města. Nakladatelství ČVUT. Praha. 146 s. ISBN 8001034437.
- Laurelle, N., Legenne, C. 2008. The Paris-Ile-de-France Ceinture Berlin. In: Amati, M. *Urban Green Belts in 21st century*. Sydney, Australia: Macquarie University of Sydney, Australia. p. 227–242. ISBN: 9780754649595.
- Laurian, L. 2012. Chapter Paris. In: *Green cities of Europe: Global lessons on green urbanism*. 2012. Island Press. ISBN: 9781597269742
- Low, N., Gleeson, B., Green, R., Radović, D. 2005. *The Green City – Sustainable Homes, Sustainable Suburbs*. Routledge – Taylor & Francis. New York. 247 s. ISBN: 0415372313.
- Low, J., Michal, I. 2003. *Krajinný ráz. Kostelec nad Černými lesy*. Lesnická práce, s.r.o., 552 s. ISBN: 8086386279.
- Madanipour, A. 1996. *Design of Urban Space – An Inquiry into a Sociospatial Process*. John Willey & sons. West Sussex. 241 s. ISBN: 9780471944722.
- Macháček, J. 2002. Hodnocení vlivů na prostředí ve městech. IFEC. Praha. 142 s. ISBN: 8086412148.
- Mareček, J. 2004. Zeleň ve venkovských sídlech a v jejich krajinném prostředí. Česká zemědělská univerzita. Praha. 130 s. ISBN: 8021312378.
- Mikyška, R., Neuhausl, R., Neuhauslová, Z., Deyl, M., Husová, M., Moravec, J., Holub, J. 1968. *Geobotanická mapa Československé socialistické republiky – 1. České země*. Academia. Praha. 204 s.

- Moravčík, L. 2015. Co víme o tepelném ostrovu města Prahy? Český hydrometeorologický úřad. Praha. 1 s. Dostupné také z: <http://copernicus.govcz/documents/19/42686/05_Tepeln%C3%BD_ostrov_Praha_Moravcik.pdf>.
- Moricou, P. 2010. Elected Representative on the Municipal Council of the Paris 15th District. In: Green cities of Europe: Global lessons on green urbanism. 2012. Island Press. ISBN: 9781597269742.
- Neuhauslová, Z., Blažková, D., Grulich, V., Husová, M., Chytrý, M., Jeník, I., Jirásek, I., Korbek, I., Kropáč, Z., Ložek, V., Moravec, I., Prach, K., Rybníček, K., Rybníčková, E., Sádlo, I. 1998. Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. Academia. Praha. 341 s. ISBN: 8020006877.
- Nissen, Sylke. 2008. Urban Transformation From Public and Private Space to Spaces of Hybrid Character. In: Urban people. Czech Sociological Review. Vol. 44. Sociologický ústav AV ČR. Nakladatelství Aleš Čeněk. Praha. 1129–1149 s. Dostupné také z: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/c9746e9966b954ab930ae831fc2c30634828f3f6_516_Nissensoccas2008-6.pdf>.
- Novák, I. F. 2014. Ulice a náměstí: Hierarchie veřejného prostranství jako inverzní matrice utvářející obraz města v Metropolitním plánu. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Praha. 48 s. ISBN: 9788087931080.
- Novotná, D. 2010. Proměny historických městských interiérů z pohledu uplatnění zeleně. Urbanismus a územní rozvoj – ročník XIII – číslo 1/2010. s. 23 – 25. Dostupné také z: <https://www.uurcz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2010/2010-01/04_promeny.pdf>.
- Novotný, I. 1958. Zeleň ve městě. SNTL – Státní nakladatelství technické literatury. Praha. 203 s.
- Novotný, I. 1964. Nové bydlení v Praze. Pražská informační služba. Nakladatelství Orbis. Praha. 52 s.
- Otruba, I. 2002. Zahradní architektura, tvorba zahrad a parků. ERA. Šlapanice. 357 s. ISBN: 8086517136.
- Pacáková – Hošídková, B. 2000. Pražské zahrady a parky. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu. Praha. 384 s. ISBN: 8090291007.
- Quitt, E. 1971. Klimatické oblasti Československa. Academia. Praha. 73 s.
- Rohde, C. L. E., Kendle, A. D. 1994. Human Well-being, Natural Landscapes and Wildlife in Urban Areas: A Review (Vyd. 22.). English Nature Peterborough. 181 s. ISBN: 9781857161557.
- Rouse, D. C. 2013. Green Infrastructure – A Landscape Approach. Routledge. 144 s. London. ISBN: 9781611900620.
- Růžička, V. 2000. Příroda a ekologie. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. 71 s. ISBN: 8086109380.
- Říha, I. K., Stefan, O., Vančura, I. 1956. Praha včerejška a zítřka. Státní nakladatelství technické literatury. Praha. 176 s.
- Schießler, S. W. 1812. Prag und seine Umgebungen. Ein Taschenbuch für Fremde und Einheimische. Prag. 188 s. Dostupné také z: <<http://digitalniknihovna.mlp.cz/mlp/view/uuid:661ce8b0-e52a-11dc-b462-000d606f5dc6?page=uuid:0bcf5b60-e52d-11dc-8372-000d606f5dc6>>.
- Siemens AG. 2011. Asian Green City Index. Assessing the Environmental Performance of Asia's Major Cities. Munich. 63 s.
- Song, J., Nishimura, Y. 2006. Urban Open-Space Plan for a Sustainable City – Application to the Tokyo Area. 12th International Planning History Conference. University of Tokyo. New Delhi. 13 s. Dostupné také z: <http://utud.sakura.ne.jp/research/publications/_docs/2006aij/014_IH.Song.pdf>.
- Souček, V., Šonský, D., Štencel, V. 1983. Architektonické úpravy veřejných prostranství. Nakladatelství technické literatury. Praha. 170 s.
- Steinová, Š. 2008. František Thomayer – život a dílo zahradního architekta. Národní zemědělské muzeum. Praha. 103 s. ISBN: 9788086874098.
- Šilhánková, V. 2003. Veřejné prostory v územně plánovacím procesu. Vysoké učení technické – Fakulta architektury. Brno. 144 s. ISBN: 802142509.
- Štencel, V., Souček, V., Šonský, D. 1983. Architektonické úpravy veřejných prostranství. SNTL – Státní nakladatelství technické literatury. Praha. 170 s.
- Tanikawa, M. 2011. Getting Smart in the Suburbs of Tokyo. International Herald Tribune. In: Green Cities. Asian Development Bank. Tokyo. 428 s. ISBN: 9789290928966. Dostupné také z: <<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/30059/green-cities.pdf>>.
- Van Melik, R. G. 2008. Changing Public Spaces. Utrecht University, Utrecht. 234 s. ISBN: 9789068094169.
- Vejre, H., Primhaldal, J., Brandt, J. 2007. The Copenhagen Finger Plan: Keeping a green space structure by a simple planning metaphor. In: Pedrolí, B., Doorn, A., Blust, G., Paracchini, M. L., Warscher, D., Bunce, F. Europe's living landscapes: Essays exploring our identity in the countryside. Nederland: Zeist Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Stichting Ulitgeverij. p. 310–328. ISBN: 9789050112581.
- Wagner, B. 1982. Sadovnická tvorba 1 – Sadovnické úpravy v intravilánu. SPN Praha. 182 s.
- Wagner, B. 1990. Sadovnická tvorba 2 – Celostátní vysokoškolská učebnice pro vysoké školy zemědělské. SZN Praha. 323 s. ISBN: 8020901124.
- Wang, J. 2011. Greening Beijing – the People's Republic of China by Promoting Green Roof Practice. MSc. Urban Management and Development. Erasmus University. Rotterdam. 426 s.
- Ween, C. 2012. Chapter London. In: Green cities of Europe: Global lessons on green urbanism. 2012. Island Press. ISBN: 9781597269742.
- Westwood, I. 1994. Atlas záhadných míst – Nevysvětlená posvátná místa, symbolické krajiny, starověká města a ztracené země světa. Knižní klub Praha. 239 s. ISBN: 8071760617.
- Yee, A. T. K., Corlett, R. T., Liew, S. C., Tan, H. T. W. 2011. The vegetation of Singapore. In: The Gardens' bulletin – Singapore 63(1 & 2). National University of Singapore. Singapore. 205 – 212 s.
- Zámečník, R. 2015. Zahradní stavby a doplňky v díle zahradního architekta Josefa Kumpána (1885–1961). In: Prameny a studie. 2015. Národní zemědělské muzeum Praha. č. 55. s. 211–244. ISSN: 08628483.

- Balabánová, P, Kyselka, I. 2006. Ústav územního rozvoje. Zeleň. In: Principy a pravidla územního plánování [online]. Prosinec 2006. [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <<http://www.uurcz.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C5-2013.pdf>>.
- Databáze demografických údajů za vybraná města ČR - Praha. Český statistický úřad [online]. Praha. Říjen 2016 aktualizováno [cit. 2017-12-29]. Dostupné z <<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-vybrana-mesta-cr>>.
- Filipová - Lejsalová, I. Pražské zahrady, zastavení čtyřicáté čtvrté – Park na Vrchu Vítkově. Cestovatel [online]. Duben 2008. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z <<http://www.cestovatel.cz/clanky/prazske-zahrady-vitkov-pamatnik>>.
- Gemeente den Haag Dienst Stadsbeheer. Groen kleurt de stad. Beleidsplan voor het Haagse Groen 2005-2015 [online]. 2005. [cit.2018-01-04]. Dostupné z: <www.vng.nl/praktijkvoorbeelden/RWMV/2005/183561.pdf>.
- Český úřad zeměměřičský a katastrální - Geoportál Praha. Prosinec 2011 aktualizováno Praha. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z <<https://geoportal.gov.cz/web/quest/map>>.
- Chan, R. Dense cities can be green, says minister. If Only Singapore Ans [online]. Singapore The Sunday Times. Červen 2012. [cit. 2017-11-29]. Dostupné z <<http://ifonlaysia.singaporeans.blogspot.cz/2012/06/dense-cities-can-be-green-says-minister.html>>.
- Chang, N. B Flood Impact Assessment in Mega Cities under Urban Sprawl and Climate Change – Case Study New York. Slideshare [online]. Říjen 2015 [cit. 2017-11-29]. Dostupné z <https://www.slideshare.net/albert_cws/07-new-york-city>.
- Jakl, I. Přístupy člověka k přírodě. Příroda [online]. Duben 2005. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z <<http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=329>>.
- Kolář, V. Krása a sláva Olšanských hřbitovů. Praha [online], 26 listopadu 2010 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z <http://www.praha.eu/jnp/cz/co_delat_v_praze/pamatky/krasa_a_slava_olsanskych_hrbitovu.html>.
- Koncepce péče o zeleň v hlavním městě Praze. Portál životního prostředí [online]. Červen 2010. [cit. 2017-01-02]. Dostupné z <http://portalzppraha.eu/public/e3/60/dd/1726820_422100_Praha_konc_peceozelen2010.pdf>.
- Kratochvíl, M. V. Praha, proměny historické krajiny. Od sevřeného k otevřenému. Mapový portál Historické krajiny [online]. 2015. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z <<http://landscapes.hiu.cas.cz/index.php>>.
- Kuthan, I, Valecký, Š. Královské dílo [online]. Ústav dějin křesťanského umění Katolické teologické fakulty UK v Praze 2017. [cit. 2018-01-27]. Dostupné z <<http://kralovskediloktf.cuni.cz/>>.
- Malíková, P. Zastoupení jednotlivých druhů stromů a keřů v parku na Vrchu Vítkově. Portál životního prostředí [online]. Prosinec 2016. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z <http://portalzppraha.eu/jnp/cz/priroda_krajina_a_zelen/parky_a_zahrady/Vitkov_zast_druhu_stromu_a_keru_2016.xhtml>.
- Mapové kompozice. Český úřad zeměměřičský a katastrální - Geoportál Praha [online]. Praha. Prosinec 2016 aktualizováno [cit. 2018-01-16]. Dostupné z <<https://geoportal.gov.cz/web/quest/map>>.
- Mapa Stablní katastr spojený. Český úřad zeměměřičský a katastrální - Archivní mapy [online]. Praha. Leden 2017 aktualizováno [cit. 2018-01-16]. Dostupné z <<http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archivhtml#>>.
- Mapa I. vojenské mapování. Oldmaps - Laboratoř geoinformatiky Univerzita J. E. Purkyně [online]. 2001. [cit. 2018-03-27]. In: 1st Military Survey, Section No. 1. Austrian State Archive - Military Archive. Vienna. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce>.
- Mapa II. vojenské mapování. Oldmaps - Laboratoř geoinformatiky Univerzita J. E. Purkyně [online]. 2001. [cit. 2018-03-27]. In: 2nd Military Survey, Section No. 2. Austrian State Archive - Military Archive. Vienna. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce>.
- Mapa III. vojenské mapování. Oldmaps - Agentura ochrany přírody a krajiny [online]. 2001 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=3vm&map_region=25>.
- Materna, I. Parukářku čekají další změny. Parukářka [online]. Listopad 2016. [cit. 2018-20-01]. Dostupné z <<https://www.parukarka.cz/parukarku-cekaji-dalsi-zmeny.php>>.
- Národní památkový ústav. Památkový katalog [online]. Prosinec 2015. [cit. 2018-01-3]. Dostupné také na <<http://www.pamatkovykatalog.cz/?mode=parametric®ion%5B0%5D=Hlavn%C3%AD+m%C4%9Bsto+Praha&county%5B0%5D=Praha&municipality%5B0%5D=Praha&cadastralArea=Vinohrady&presenter=ElementsResults>>.
- OtofotoArchiv - Geoportál Praha [online]. Praha. [cit. 2018-01-31] aktualizace 2018. Dostupné z <<http://appipraha.cz/js-api/app/OrtofotoArchiv/>>.
- Veřejná zeleň. Městská část Praha 3 [online]. Březen 2018. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z <<http://www.praha3.cz/samosprava/oblasti/zivotni-prostredi/verejna-zelen/ulicni-stromoradi>>.
- Ville de Paris. Les arbres en chiffres [online] 14th September 2008. [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <<http://www.paris.fr/>>.
- NYC Parks New York City Street Tree Map [online]. New York City NYC Parks 2017. [cit. 2018-20-1]. Dostupné z <<https://tree-map.nycgovparks.org/>>.
- Ochrana přírody. Mapomat [online]. Praha. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky 2012. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z <<http://mapy-nature.cz/>>.

Přírodní poměry Mapomat [online]. Praha. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2012. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z <<http://mapy.nature.cz/>>.

Sojka, S., Podobský, M. 2007. Vinohrady [online]. Praha. [cit. 2018-01-30]. Dostupné také z <<http://www.vinohrady.cz/o-vinohradech/historie-vinohrad.aspx>>.

Strategický plán rozvoje Městské části Praha 2 pro období 2014 – 2020 a metodika strategického plánování a řízení – Usnesení Rady městské části. Městská část Praha 2 [online]. Červen 2014. [cit. 2018-01-05]. Dostupné z <<http://www.praha2.cz>>.

Strategický plán rozvoje Městské části Praha 3 pro období 2014 – 2020 a metodika strategického plánování a řízení – Usnesení Rady městské části. Městská část Praha 3 [online]. Červen 2014. [cit. 2018-01-05]. Dostupné z <<http://www.praha3.cz/getFile/case-show/id:183786>>.

Švec, P. 2012. Praha a střední Čechy. Idnes [online]. Výstava v muzeu na pražské Florenci připomíná staré Vinohrady a Žižkov. 9. října 2012 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z <<https://praha.idnes.cz/>>.

Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy – Geoportál Praha [online]. Prosinec 2016 aktualizováno. [cit. 2018-01-02]. Dostupné z <<http://mpppraha.eu/app/map/VykresyUP/>>.

8.3 SEZNAM POUŽITÝCH OSTATNÍCH ZDROJŮ

Beinhauer, J. 11. dubna 2018. pers. comm.

Mullerová, S. 5. dubna 2018. pers. comm.

8.4 SEZNAM POUŽITÝCH NOREM A PŘEDPISŮ

Česko. Hlavní město Praha. Vyhláška č. 10 ze dne 28. září 1993 o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany. In: Sbírnka HMP.1993. [cit. 2018-12-13]. Dostupné také z: <http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/vyhlasiky_a_narizeni/vyhledavani_v_pravnich_predpisech/rok_1993/vyhlasika_cislo_10_ze_dne_28_09_1993.html>.

Česko. Zákon č. 128 ze dne 12. listopadu 2000 o obcích (obecní zřízení). In: Sbírnka zákonů České republiky 2000. částka 38. s.

Česko. Zákon č. 114 ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny. In: Sbírnka zákonů České republiky, 1992. 84 s. [cit. 2018-12-11]. Dostupné také z: <[http://www.mzpcz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC-0591C125654B004E91C1/\\$file/Z%20114_1992.pdf](http://www.mzpcz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC-0591C125654B004E91C1/$file/Z%20114_1992.pdf)>.

Česko. Zákon č. 458 ze dne 29. prosince 2000 o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon). In: Sbírnka zákonů České republiky, 2000. 384 s. [cit. 2017-12-11]. Dostupné také z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458#cast1>>.

Česko. Zákon č. 13 ze dne 21. února 1997 o pozemních komunikacích, novelizováno zákonem č. 97/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírnka zákonů České republiky, 1997. 528 s. [citováno 2017-02-11]. Dostupné také z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-13>>.

Česko. Zákon č. 183 ze dne 11. května 2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: Sbírnka zákonů České republiky, 2006. 544 s. [cit. 2017-01-22]. Dostupné také z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>>.

Česko. Zákon č. 17 ze dne 16. února 1992 o životním prostředí. In: Sbírnka zákonů České republiky, 1992. částka 4. s. 0081. Dostupné také z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17>>.

ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinářství – Základní odborné termíny a definice. 1999. Český normalizační institut. Praha. 36 s.

ČSN 73 6056. Odstavné a parkovací plochy silničních vozidel – Základní odborné termíny a definice. 2001. Český normalizační institut. Praha.

8.5 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Schwartzplan New York (www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 2: New York Central park photo (www.animalnewyork.com)

Obrázek č. 3: High Line (www.shutterspeak.com)

Obrázek č. 4: Singapore greenery (www.intheblack.com)

Obrázek č. 5: Schwartzplan Singapur (www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 6: Tokyo Sea Life Park in Tokyo (www.goodfreephotos.com)

Obrázek č. 7: Japan Times 'Green Curtains' (www.japantimes.co.jp)

Obrázek č. 8: Schwartzplan Tokyo (www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 10: London Windsor Park (www.benuqo.com/application)

Obrázek č. 11: All London Green Grid (www.timeout.com)

Obrázek č. 12: London Hyde Park (www.en.wikipedia.org)

Obrázek č. 13: Folkeš Park Kopenhagen (www.upload.wikimedia.org)

Obrázek č. 14: The Finger Plan (www.tp3cccplm0106.blogspot.cz)

Obrázek č. 15: Rosenborg Castle (www.upload.wikimedia.org)

Obrázek č. 16: Schwartzplan Berlin (www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 17: Berlin Tiergarten photo (www.berliner-zietung.de)

Obrázek č. 18: Milan Greenery (www.fritzaeag.com)

Obrázek č. 19: Schwartzplan Milan (www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 20: Schwartzplan Paris (www.schwartzplan.eu)

Obrázek č. 21: Paris Rest In Garden (www.airpano.com)

Obrázek č. 22: Paris design photo (www.designtrends.com)

Obrázek č. 23: Pohled na Prahu před 100 lety (www.starapraha.cz)

Obrázek č. 24: Mapování v 18. století (www.staremapy.cz)

Obrázek č. 25: Mapování v 19. století (www.staremapy.cz)

- Obrázek č. 26 – 29: Pohlednice Vinohrad mezi lety 1899 – 1922 (www.starapraha.cz)
- Obrázek č. 30: Pohlednice Královské Vinohrady, Purkyňovo n. (www.starapraha.cz)
- Obrázek č. 31: Pohlednice I. P. Pavlova roku 1920 (www.starapraha.cz)
- Obrázek č. 32: Pohlednice Pozdrav ze Žižkova – Karlova třída (www.starapraha.cz)
- Obrázek č. 33: Pohlednice Pozdrav ze Žižkova – Basilejské nám. (www.starapraha.cz)
- Obrázek č. 34: Pohlednice Pozdrav ze Žižkova – Celkový pohled (www.starapraha.cz)
- Obrázek č. 35: Vinohrady (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 36: Žižkov (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 37: Panorama MO Žižkov (www.pepastreda.cz)
- Obrázek č. 38: Panorama MO Vinohrady (www.360cities.net)
- Obrázek č. 39: Panorama Olšanská (www.pepastreda.cz)
- Obrázek č. 40: Panorama náměstí Míru (www.pepastreda.cz)
- Obrázek č. 41: Ulice na Vinohradech (www.pepastreda.cz)
- Obrázek č. 42: Výhled z Vrchu Vítkov (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 43: Pohled na náměstí Míru (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 44: Náměstí Jiřího z Poděbrad (www.mazement.cz)
- Obrázek č. 45: Sady Svatopluka Čecha (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 46: Bezručovy sady (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 47: Riegrovy sady (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 48: Riegrovy sady II (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 49: Park Parukářka (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 50: Park Parukářka II (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 51: Vrch Vítkov (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 52: Pražačka, Vrch Vítkov (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 53: Škroupovo náměstí (www.praha3.cz)
- Obrázek č. 54: Havlíčkovo náměstí (www.homesweethome.cz)
- Obrázek č. 55: Židovský hřbitov, Mahlerovy sady (www.praquecityline.cz)
- Obrázek č. 56: Olšanské hřbitovy (Prague City Line, www.praquecityline.cz)
- Obrázek č. 57: Vnitroblok – Vinohrady (www.homesweethome.cz)
- Obrázek č. 58: Kostel sv. Prokopa (www.praque-portal.com)
- Obrázek č. 59: Ulice Krkonošská (www.homesweethome.cz)
- Obrázek č. 60: Jezírko, Rajská zahrada (www.prahazelena.cz)
- Obrázek č. 61: Kostnické náměstí (www.praha3.cz)
- Obrázek č. 62: Tachovské náměstí (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 63: Prokopovo náměstí (www.google.com)
- Obrázek č. 64: Ulice Chvalova (www.google.com)
- Obrázek č. 65: Ulice Slezská (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 66: Nadhledová perspektiva, Mahlerovy sady (www.google.com)
- Obrázek č. 67: Mahlerovy sady II (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 68: Nákladové nádraží Žižkov (www.kauza3.cz)
- Obrázek č. 69: Ulice Pod Vítkovem (www.google.com)
- Obrázek č. 70: Ulice Táboritská (www.kauza3.cz)
- Obrázek č. 71: Ulice Vinohradská, Vinohrady (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 72: Ulice Koněvova na Žižkově (www.atlasceska.cz)
- Obrázek č. 73: Ulice Mánesova, Vinohrady (www.svoboda-williams.com)
- Obrázek č. 74: Ulice Olšanská na Žižkově (www.prechody.cz)
- Obrázek č. 75: Mobiliář, Škroupovo náměstí (autorka práce)
- Obrázek č. 76: Nevhodný prokořenitelný prostor – stávající stav zeleně (autorka práce)
- Obrázek č. 77: Ukázka popraskaných a poničených chodníků (autorka práce)
- Obrázek č. 78: Ukázka neúplné mozaiky na poničeném chodníku (autorka práce)
- Obrázek č. 79: Půdorys a řez ulice I. kategorie (autorka práce)
- Obrázek č. 80: Půdorys a řez ulic II. kategorie (autorka práce)
- Obrázek č. 81: Půdorys a řez ulice III. kategorie (autorka práce)
- Obrázek č. 82: Půdorys a řez náměstím (autorka práce)
- Obrázek č. 83: Půdorysné zobrazení parku (autorka práce)
- Obrázek č. 84: Kolejní pásy (<https://upload.wikimedia.org>)
- Obrázek č. 85: Mobiliář městský I (www.mmcite.com)
- Obrázek č. 86: Lankový systém pro rostliny (www.bydleni.cz)
- Obrázek č. 87: Mobiliář městský II (www.iprpraha.cz)
- Obrázek č. 88: Mobiliář městský III (www.iprpraha.cz)
- Obrázek č. 89: Mobiliář – lavička (www.mmcite.com)
- Obrázek č. 90: Mobiliář městský IV (<https://www.blesk.cz>)
- Obrázek č. 91: Ochranná mříž litinová (www.mival.cz)
- Obrázek č. 92: Ochranná mříž ocelová (www.mival.cz)
- Obrázek č. 93: Mobiliář městský V (www.prahaeu.cz)
- Obrázek č. 94: Vzor pražské mozaiky (autorka práce)
- Obrázek č. 95: Vzor pražské mozaiky (autorka práce)
- Obrázek č. 96: Městská venkovní dlažba (www.saaf.cz)
- Obrázek č. 97: Štěrková cesta (www.dkl.cz)
- Obrázek č. 98: Perspektiva – Ulice Pod Vítkovem (autorka práce)
- Obrázek č. 99: Perspektiva – Prokopovo náměstí (autorka práce)
- Obrázek č. 100: Perspektiva – Prokopovo náměstí (autorka práce)
- Obrázek č. 101: Řezopohled I – ulice Pod Vítkovem (autorka práce)
- Obrázek č. 102: Řezopohled II – Prokopovo náměstí (autorka práce)
- Obrázek č. 103: Řezopohled III – ulice Chvalova (autorka práce)
- Obrázek č. 104: Příčný řez – dlažba (www.presbeton.cz)
- Obrázek č. 105: Příčný řez – živičná komunikace (autorka práce)
- Obrázek č. 106: Příčný řez – štěrková cesta (www.wakti.cz)
- Obrázek č. 107: Příčný řez – schodiště (www.best.infoc.cz)
- Obrázek č. 108: Vzorové technické provedení použitého mobiliáře (www.mmcite.com)

Obrázek č. 109: Mobiliář – lavička woody 1 (www.mmcite.com)

Obrázek č. 110: Mobiliář – lavička woody 2 (www.mmcite.com)

Obrázek č. 111: Mobiliář – lavička woody 3 (www.mmcite.com)

Obrázek č. 112: Mobiliář – lavička woody 4 (www.mmcite.com)

Obrázek č. 113: Mobiliář – lavička woody 5 (www.mmcite.com)

8.6 SEZNAM POUŽITÝCH MAP

Mapa č. 1a: Vymezení řešeného území (autorka práce)

Mapa č. 1b: Vymezení řešeného území – poloha v rámci ČR (autorka práce)

Mapa č. 2: Širší územní vztahy (autorka práce)

Mapa č. 3: Územní plán městské části Praha 2 a Praha 3 (autorka práce)

Mapa č. 4: I. vojenské mapování (Oldmaps, <http://oldmaps.geolabcz>)

Mapa č. 5: II. vojenské mapování (Oldmaps, <http://oldmaps.geolabcz>)

Mapa č. 6: III. vojenské mapování (Oldmaps, <http://oldmaps.geolabcz>)

Mapa č. 7: Mapování roku 1837 – Stabliní katastr (Archivní mapy, <http://archivnimapy.cuzk.cz>)

Mapa č. 8: Letecké snímkování 1938 (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 9: Letecké snímkování 1951 (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 10: Letecké snímkování 1975 (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 11: Letecké snímkování 2001 (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 12: Letecké snímkování 2010 (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 13: Letecké snímkování 2017 (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 14: Shrnutí historického vývoje území (autorka práce)

Mapa č. 15: Geologické poměry (Geologické mapy, www.geologicke-mapy.cz)

Mapa č. 16: Půdní poměry (Půda v mapách, www.mapy.vumop.cz)

Mapa č. 17: Klimatické poměry (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 18: Biogeografické členění (Geoportál, <https://geoportal.govcz>)

Mapa č. 19: Potenciální přirozená vegetace (Mapomat, <http://mapy.naturecz>)

Mapa č. 20: Systém rekonstruované vegetace – Geobotanická mapa (Mapomat, <http://mapy.naturecz>)

Mapa č. 21: Pozitiva v území (autorka práce)

Mapa č. 22: Negativa v území (autorka práce)

Mapa č. 23: Infračervený snímek sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Mapa č. 24: Přehled vlastníků sídelní zeleně Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Mapa č. 25: Řešené území v systému ÚSES (autorka práce)

Mapa č. 26: Řešené území v systému ÚSES – okolní návaznosti (autorka práce)

Mapa č. 27: Vodní režim řešeného území (autorka práce)

Mapa č. 28: Ochrana přírody a krajiny (autorka práce)

Mapa č. 29: Vybrané objekty v rámci státní památkové péče na území Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Mapa č. 30: Dopravní infrastruktura řešeného území (autorka práce)

Mapa č. 31: SWOT analýza řešeného území (autorka práce)

Mapa č. 32: Přehled úprav v rámci území Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Mapa č. 33: Studie návrhu řešení v rámci území Vinohrad a Žižkova (autorka práce)

Mapa č. 34: Lokalizace území – Ulice Pod Vítkovem (autorka práce)

Mapa č. 35: Půdorysné zobrazení území – Ulice Pod Vítkovem (autorka práce)

Mapa č. 36: Výsadbový plán – Ulice Pod Vítkovem (autorka práce)

Mapa č. 37: Lokalizace území – Prokopovo náměstí (autorka práce)

Mapa č. 38: Půdorysné zobrazení – Prokopovo náměstí (autorka práce)

Mapa č. 39: Mapa dendrologického průzkumu – Prokopovo náměstí (autorka práce)

Mapa č. 40: Výsadbový plán – Prokopovo náměstí (autorka práce)

Mapa č. 41: Lokalizace území – Ulice Chvalova (autorka práce)

Mapa č. 42: Půdorysné zobrazení – Ulice Chvalova (autorka práce)

Mapa č. 43: Výsadbový plán – Ulice Chvalova (autorka práce)

8.7 SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel Prahy 2 mezi lety 2001 až 2012 (ČSÚ, <http://www.czso.cz>)

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel Prahy 3 mezi lety 2004 až 2012 (ČSÚ, <http://www.czso.cz>)